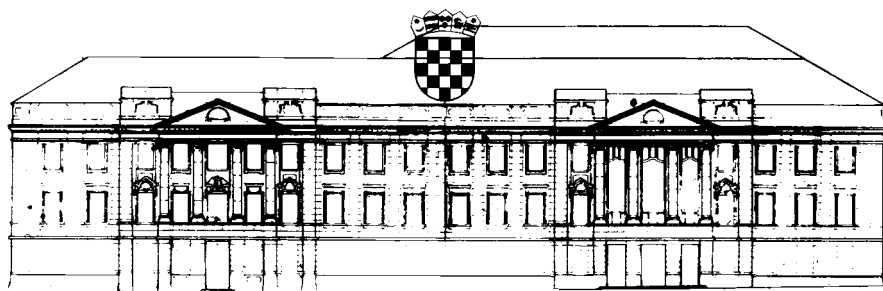

izvješća HRVATSKOGA SABORA

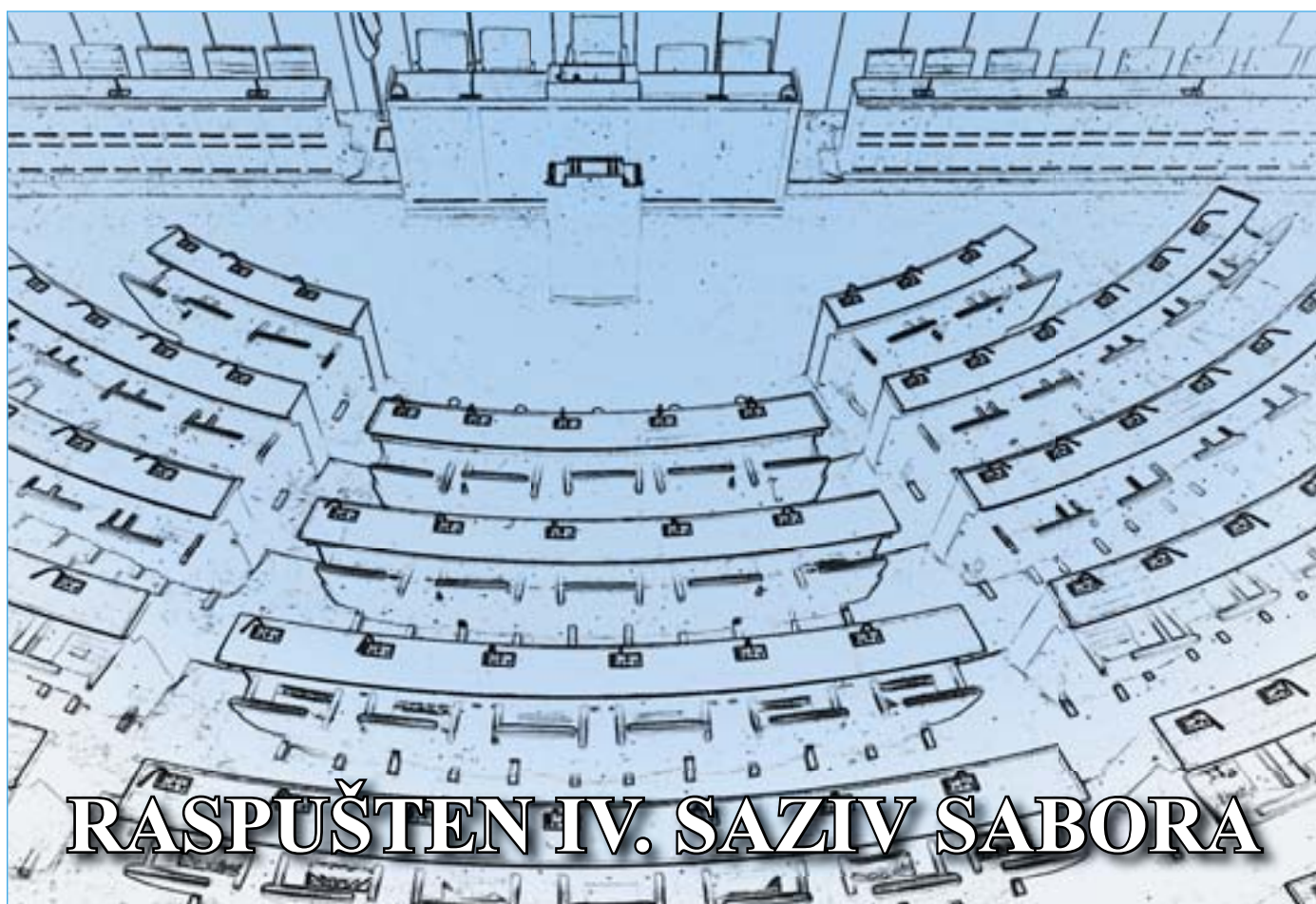

GODINA XIV.

BROJ 380

ZAGREB, 30. XII. 2003.

37. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

RASPUŠTEN IV. SAZIV SABORA

Izdavačka djelatnost Hrvatskog sabora

Uz izdavanje saborskog glasila "Izvešća Hrvatskoga sabora" Sabor je izdavač brojnih izdanja. Prva knjiga bila je posvećena prvom sazivu demokratskog Sabora: "Sabor Republike Hrvatske 1990-1992." Potom je u suradnji sa "Školskom knjigom" i "Globusom" objavljena monografija "Hrvatski sabor", prva knjiga o hrvatskom parlamentu. Bogato opremljeno to djelo je već tiskano u dva izdanja na hrvatskom i engleskom jeziku i u jednom na njemačkom jeziku. Pokazala se kao prikladan poklon posjetiteljima Sabora.

Ovih dana iz tiska je izašla nova knjiga: "Proglašenje božićnog Ustava i slika o tom događaju". Donosi iscrpan prikaz X. skupne sjednice svih vijeća Sabora održane 21. i 22. prosinca 1990. Tada je nakon vrlo zanimljive rasprave donesen Ustav Republike Hrvatske. Slijedi sjećanje dr. Zdravka Tomca o svemu onome što se u svezi s donošenjem Ustava odvijalo iza kulisa. Objavljeni su i govori dr. Franje Tuđmana, dr. Žarka Domljana, Vladimira Šeksa i prof. dr. Smiljka Sokola na ustavotvornoj sjednici. Nadalje knjiga objavljuje zapise dr. Domljana, Jadranke Fatur o monumentalnoj umjetničkoj slici koja prikazuje povijesnu sjednicu, a i sama slika je otisnuta s podacima o sudionicima sjednice.

U pripremi je "Vodič za saborske zastupnike" koji će omogućiti uspješnije i brže snalaženje novim zastupnicima Sabora u njihovom zakonodavnom radu i korištenju saborskih službi.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o privatizaciji	3
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o minimalnim mjerama zaštite u poslovanju gotovim novcem i vrijednostima	13
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o elektroničkoj trgovini	15
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovini	16
- Konačni prijedlog zakona o gradnji	17
- Konačni prijedlog zakona o boravišnoj pristojbi; Konačni prijedlog zakona o članarinama u turističkim zajednicama; Konačni prijedlog zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma	22
- Izvješće o radu na odgovorima Vlade Republike Hrvatske na upitnik Europske komisije za pripremu mišljenja o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji	29
- Izvješće o radu na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije za razdoblje od studenoga 2002. do svibnja 2003. godine i izvješća o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije	40
- Prijedlog za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 4. u vezi s člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor	50
- Interpelacija o radu Vlade Republike Hrvatske po pitanju "Postupci Vlade Republike Hrvatske u slučaju generala Ante Gotovine"	58
- Prijedlog liste kandidata za imenovanje članova Programskog vijeća HRT-a	66
- Prijedlog kandidata za izbor člana Državnog sudbenog vijeća	69
- Izbori, imenovanja i razrješenja	70
- Prijedlog pravila o postupanju elektroničkih medija s nacionalnom koncesijom u Republici Hrvatskoj tijekom izborne promidžbe	70
- Prijedlog odluke o održavanju vojne vježbe bojevog topničkog gađanja obrambenih snaga slovenske vojske na državnom području Republike Hrvatske, "ABS-Slunj 2003."	74
- Prijedlog odluke o raspuštanju hrvatskog sabora	77

PRIKAZ RADA:

- 37. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 24, 25, 26, 29. I 30. RUJNA TE 1, 2, 3, 7, 9, 10, 14, 15, 16. I 17. LISTOPADA 2003.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O PRIVATIZACIJI

Predloženo definiranje državnog portfelja

Hrvatski sabor je većinom glasova, sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo, donio zaključak da je o ovom zakonskom prijedlogu provedena rasprava u prvom čitanju. Zakonom bi se odredio portfelj Republike Hrvatske koji će se privatizirati. Hrvatskom fondu za privatizaciju, omogućit će se tako jednostavnija, brža i povoljnija privatizacija nego što je to bila do sada. Predlagatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Predloženim Zakonom bi se odredio portfelj (imovina) Republike Hrvatske koja će se privatizirati (prodajom odnosno prijenosom bez naplate dionica, poslovnih udjela stvari i prava) pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom.

Portfelj Republike Hrvatske činile bi dionice i poslovni udjeli kojih su imatelji Hrvatski fond za privatizaciju, Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, ali i trgovačka društva i javna poduzeća u vlasništvu Republike Hrvatske te ustanove čiji je osnivač Republika Hrvatska. Privatizaciju dionica i poslovnih udjela iz ovog portfelja provodio bi Hrvatski fond za privatizaciju, prema odredbama ovog Zakona i sukladno ugovorima koje s Fondom zaključuju imatelji dionica i poslovnih udjela.

Gospodarenje svim ovim dionicama i poslovnim udjelima, a osobito njihova prodaja od strane jedne osobe, Hrvatskog fonda za privatizaciju, omogućit će

jednostavniju, bržu i povoljniju privatizaciju nego što je to do sada.

Ovo znači da će Hrvatski fond za privatizaciju provoditi prodaju dionica i poslovnih udjela koje ima u svom portfelju (1852 trgovačka društva), zatim dionica i poslovnih udjela iz portfelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (u 386 društava ukupne nominalne vrijednosti 3.760 milijuna kuna; te još 51 društvo za koja ne postoje valjane isprave o vlasništvu Zavoda ukupne vrijednosti 88 milijuna kuna), zatim dionica i poslovnih udjela iz portfelja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (u 15 društava ukupne vrijednosti 231 milijun kuna), zatim dionica i poslovnih udjela iz portfelja Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka (u 32 društva ukupne vrijednosti 1,58 milijardi kuna, dok se u portfelju DAB-a nalazi još 88 društava nominalne vrijednosti 3,71 milijardu kuna). Za sada se ne raspolaze podacima o portfelju trgovačkih društava i javnih poduzeća u vlasništvu Republike Hrvatske te ustanova čiji je osnivač Republika Hrvatska, kojim bi također, nakon što budu sklopljeni odgovarajući ugovori, raspolagao Hrvatski fond za privatizaciju.

Portfelj Republike Hrvatske, čine i dionice te poslovni udjeli trgovačkih društava kojih je imatelj Republika Hrvatska, te javna poduzeća u vlasništvu Republike Hrvatske. Privatizaciju ovog dijela portfelja Republike Hrvatske neće obavljati Hrvatski fond za privatizaciju, nego će, jednako kao i prema važećem Zakonu o privatizaciji, odluku o privatizaciji prodajom dionica ili poslovnih udjela donositi Vlada Republike Hrvatske, a Zakonom

se određuju trgovačka društva čije dionice ili poslovne udjele drži Republika Hrvatska i javna poduzeća u vlasništvu Republike Hrvatske kojih će se privatizacija urediti posebnim zakonima.

Zakon je kao načine privatizacije onog dijela portfelja Republike Hrvatske, kojeg se neće privatizirati posebnim zakonima i odlukama Vlade Republike Hrvatske, već odlukama Upravnog odbora Fonda propisao:

1. prodaju dionica i poslovnih udjela trgovačkih društava koji su preneseni Hrvatskom fondu za privatizaciju po knjigovodstvenoj vrijednosti. Naime, društvena poduzeća koja nisu obavila pretvorbu procjenom vrijednosti društvenog kapitala do 30. lipnja 1992. godine, temeljem odredbe članka 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća upisala su se u sudski registar kao dionička društva s osnivačkom glavnicom po knjigovodstvenoj vrijednosti po zaključnom računu za 1991. godinu i sve dionice prenijele Hrvatskom fondu za privatizaciju. Radi se o manjem broju dioničkih društava za koja će Fond temeljem financijskih izvješća i drugih dokumenata najprije ocijeniti treba li s obzirom na njihovo financijsko stanje provesti likvidaciju društva ili je moguće provesti privatizaciju na načine koje određuje Zakon, pri čemu se dionice odnosno poslovni udjeli pod uvjetima propisanim Zakonom prvenstveno prodaju zaposlenima i ranije zaposlenima.

2. prodaju dionica pod posebno povoljnim uvjetima radnicima trgovačkog društva i to na način da Fond dionice prodaje samom dioničkom društvu koje je dužno dionice ponuditi barem pod jednakim

ili pod povoljnijim uvjetima po kojima ih stječe od Fonda svojim radnicima, ili ih prodaje trgovačkom društvu kojeg je jedini osnivač dioničko društvo i koje se osniva s ciljem da dionice dioničkog društva prodaje njegovim radnicima. Ako pak uprave dioničkih društava ne predlože Fondu ugovaranje prikazanih oblika prodaje Fond bi dionice prodavao neposredno zaposlenima.

3. prodaju dionica državljanima Republike Hrvatske s popustom i uz obročnu otplatu, čije visinu i rokove otplate propisuje Zakon.

4. prodaju dionica i poslovnih udjela, koji nisu prodani na naprijed prikazane načine, domaćim i stranim, fizičkim i pravnim osobama, pri čemu je moguća, kada se radi o prodaji dionica i poslovnih udjela trgovačkih društava male vrijednosti (prezadužena, insolventna, s gubicima, opterećena osiguranjem tradžbina, bezuspješno ranije prodavana), prodaja svih dionica ili poslovnih udjela za samo jednu kunu uz obvezu kupca da preuzme obvezu podmirivanja obveza društva (neplaćenih poreza i doprinosa, obveza prema dobavljačima, neisplaćenih plaća radnicima i sl.).

5. prodajom dionica neposrednom pogodbom preuzimatelju dioničkog društva temeljem Zakona o preuzimanju dioničkih društava, Zakon uređuje i prodaju stvari i prava koje je Hrvatski fond za privatizaciju (odnosno njegovi prednici) stekao prema odredbama Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća, važećeg Zakona o privatizaciji i na temelju posebnih propisa: (Uredba o zabrani raspolaganja i prijenosa sredstava određenih pravnih osoba na teritoriju Republike Hrvatske; Uredba o zabrani raspolaganja i preuzimanju sredstava određenih pravnih osoba na teritoriju Republike Hrvatske; Uredba o zabrani raspolaganja i preuzimanju sredstava određenih pravnih osoba na teritoriju Republike Hrvatske; Zakon o zabrani raspolaganja i preuzimanju sredstava određenih pravnih osoba na teritoriju Republike Hrvatske).

Kupnjom dionica prema odredbama ovoga Zakona kupci će steći sva prava iz dionica. Tu se predlaže razlika u odnosu na rješenja iz važećeg Zakona, jer do sada kupac neotplaćenih dionica nije imao pravo na udio u dobiti. Postojeće normativno rješenje destimuliralo je tzv. male dioničare, koji su u pravilu dionice kupovali uz obročnu otplatu, osobito

jer temeljem kupljenih dionica objektivno nisu mogli aktivno koristiti ni ostala prava iz dionica, osobito prava po osnovi glasa u skupštini društva.

Zakonom će se urediti i pretvaranje u dioničko društvo i utvrđenje temeljnog kapitala društva još uvijek nepretvorenih društvenih poduzeća.

RADNA TIJELA

Donošenje predloženog Zakona podržali su **odbori za zakonodavstvo te za gospodarstvo, razvoj i obnovu.**

Odbor za zakonodavstvo predložio je da Zakon bude raspravljan redovnim postupkom te da ovo bude prvo čitanje zbog ustavnopravnih razloga neusklađenosti s pravnim sustavom Republike Hrvatske.

AMANDMANI

Klub zastupnika IDS-a podnio je dva amandmana. Prvim se definira da stranka u postupku kod utvrđivanja tehnološke cjeline bude i jedinica lokalne samouprave na čijem se području nalazi predmetna nekretnina. Drugi amandman se odnosio na davanje prava Fondu za privatizaciju kao imatelju odnosno vlasniku dionica, poslovnih udjela stvari i prava koja nisu procijenjena u vrijednosti društvenog kapitala, da istima upravlja i raspolaze uz samo iznimnu mogućnost prodaje.

RASPRAVA

Uvodno je predsjednik Hrvatskoga sabora **Zlatko Tomčić** upoznao zastupnike s činjenicom da na raspravi o ovom Zakonu nema ministra gospodarstva ni potpredsjednika Linića, te je zamolio dozvolu da Zakon pojasni pomoćnik ministra gospodarstva.

Zakon bi trebao biti raspravljan redovnim postupkom

Predsjednik Odbora za zakonodavstvo **Josip Leko** iznio je stav Odbora predloživši donošenje zaključka kojim bi se o Zakonu o privatizaciji provelo prvo čitanje.

Budući da u dvorani nije bilo dovoljno zastupnika da se taj prijedlog izglasa predsjednik **Zlatko Tomčić** je predložio da se taj prijedlog uzme u obzir te da se

na kraju rasprave konstatira da je provedeno prvo čitanje.

Mislim da nema razloga za presedan, jer ako ga učinimo danas on će postati pravilo i kršit će se Poslovnik, rekao je **Ivan Jarnjak (HDZ).**

Mi smo uveli pravilo da osim Poslovnika imamo i parlamentarnu praksu i ne bi bilo prvi put da pomoćnici ministra brane zakonske prijedloge, pojasnio je predsjednik **Zlatko Tomčić.**

Jasno je da s ovim Zakonom nešto ne valja, budući da se ne donosi na kraju mandata i bez predstavnika predlagatelja.

Jasno je da s ovim Zakonom nešto ne valja, budući da se ne donosi na kraju mandata i bez predstavnika predlagatelja, smatra u ime Kluba zastupnika HSLS-a **Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSLS).** Po svemu sudeći, dodala je, ovaj Zakon nećemo donijeti u ovom sazivu i postavlja se pitanje opravdanosti vođenja daljnje rasprave.

Tada je uslijedila stanka koju su zatražili svi klubovi stranaka.

Nakon stanke za riječ se javio u ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU).** Mišljenja je da ako već nije četiri godine kršen Poslovnik, nema razloga da se krši sada na kraju mandata. Drži da je ovo jedan od najvažnijih zakona temeljem kojeg su "komunisti" ponovno došli na vlast obećavajući reviziju pretvorbe i privatizacije. Mišljenja je da se može pričekati dan dva da na raspravi bude ministar gospodarstva ako se s ovim Zakonom čekalo četiri godine. Zaključio je kako je stav njegovog Kluba da se danas ne otvori rasprava o Zakonu o privatizaciji.

SDP kao ni jedna druga stranka ne može provoditi reviziju pretvorbe i privatizacije, jer je ovo koalicijska vlast, ispravila je **Dragica Zgrebec.**

Časnih i poštenih ljudi ima u svim strankama, ali treba se očistiti od ortodoksnih komunista koji su doveli do takvih situacija kao što je pretvorba i privatizacija, smatra **Ljubo Česić-Rojs.**

Budući da u hrvatskoj ne postoji komunistička partija nije točno da su na vlast u Hrvatskoj došli komunisti, istaknuo je

mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)**. Pojasnio je kako je gospodin Kovačević svojevremeno ušao u Hrvatski sabor kao zamjenik SDP-ovca Zdravka Tomca i tada mu to nije smetalo.

Komu treba ova farsa?

Komu treba ova farsa da Sabor na zadnjoj sjednici Sabora u ovom mandatu raspravlja o ovom zakonskom prijedlogu, upitao je u ime Kluba zastupnika HIP-a **Dario Vukić**. Nevjerojatnim je ocijenio da jedan od najvažnijih procesa prilagodbe Hrvatske kao tranzicijske zemlje vodi na način da već godinu dana nema predsjednika Hrvatskog fonda za privatizaciju. Ukazao je i na obvezu Nadzornog odbora HFP-a da svake godine podnese Saboru izvješće o svom poslovanju koja nije u četiri godine ispunjena. Ukazao je i na to da prije 2000. godine taj fond nikada nije bio u minusu, kao i na to da je Fond uzimao milijarde kredita i davao ih po vlastitom nahođenju što predstavlja eklatantno kršenje zakona. Nije se složio ni s činjenicom da su na zatvorenim sjednicama HFP-a donošene odluke o prodaji mnogih trgovačkih društava. Zaključio je da je ovaj zakonski prijedlog korisno raspraviti iako je samo loša kopija postojećeg Prijedloga zakona o privatizaciji.

Ključ nije u samom Zakonu nego u njegovom provođenju.

Izbori 3. siječnja 2000. godine dobiveni su uz obećanje da će se ispraviti nepravde te da će se nastavak privatizacije voditi transparentno uz nadzor Sabora i hrvatske javnosti, rekla je u ime Kluba zastupnika HSLS-a **Jadranka Katarinčić-Škrlić**. Sada se desilo da je tri i pol godine vladajuća koalicija radila temeljem Zakona kojeg se kritiziralo i tvrdilo da je temeljno zlo svih nepravdi. To što se tek sada pojavio novi Prijedlog zakona o privatizaciji pojasnila je nakanom da on uopće ne bude ni donesen te zbog toga protestira jer drži da će ostati negativne posljedice po hrvatsko gospodarstvo i hrvatsko društvo u cjelini. Mišljenja je kako se tu radi o jako važnoj temi koja traži da ovdje svakako bude prisutan

ministar gospodarstva, ali i potpredsjednik Vlade zadužen za gospodarstvo.

U ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin (IDS)** je rekao da ovo što se dešava u Saboru zadnjih tjedana se pretvara u najobičniju farsu i sve se počelo svoditi na opstrukciju. Klub zastupnika IDS-a dodao je, zalaže se za to da ovaj Zakon bude donesen hitnim postupkom unatoč tome što je loš, ali je još uvijek bolji od postojećeg. Smatra da ključ nije u samom Zakonu nego u njegovom provođenju jer i loš Zakon ako se provodi na korektan način može dati relativno korektno rezultate.

Mislim da nema smisla donositi važne zakone a onda ići u njihovu primjenu u vrijeme kada Sabor više ne zasjeda, rekao je u ime Kluba zastupnika LIBRE **Jozo Radoš (LIBRA)**. Drži nebitnim hoće li se zakon donijeti u jednom ili dva čitanja, nego je bitno to da se ključne stvari ne trebaju rješavati prije idućih parlamentarnih izbora. Kluba zastupnika LIBRE je za raspravu u kojoj bi bilo dobro da se vidi kakva su rješenja bila u prošlosti, tko je u čemu pogriješio te da se vidi tko što danas zagovara pred biračima.

Mogu samo tužno konstatirati da u ovom Parlamentu ne postoji atmosfera za bilo kakvo staloženo raspravljanje, smatra u ime Kluba zastupnika LS-a dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Gotovo da nema teme posljednjih mjeseci o kojoj bi se raspravljalo bez emocionalnog diskursa i predizbornog karaktera. Osvrnuo se na 1999. godinu kada je, kaže, bilo ljudi koji su lupali šakom o stol i rekli da će prva stvar nove vlasti biti revizija pretvorbe i privatizacije. Veliko je pitanje, drži dalje, hoćemo li danas doći do merituma stvari ili ćemo se ponovno natezati oko tehničkih pitanja.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Dra-gica Zgrebec** je izrazila žaljenje zbog načina na koji se gubi vrijeme na raspravu o tome hoće li se o ovom zakonskom prijedlogu raspravljati i pod kojim uvjetima. Napomenula je kako kod utvrđivanja dnevnog reda nije bilo primjedbi da se ova točka skine s dnevnog reda te stoga SDP nema ni danas primjedbnu da se o njoj ne raspravlja.

Presedana je bilo, ali se HDZ nikada nije s njima složio

Nakon stanke, koja je uslijedila, za riječ se u ime Kluba zastupnika HDZ-a javio

Vladimir Šeks. Konstatirao je sa žaljenjem da se mogao jednostavno riješiti izlaz iz ove situacije, budući da sukladno članku 109. stavku 3. Poslovnika zastupnici bez rasprave odlučuju hoće li se provesti rasprava o nekom aktu ukoliko nije nazočan član Vlade ili ministar. Žalosnim je potom ocijenio to što ministar gospodarstva nema zamjenika, rekavši kako to pokazuje kakva je politika Vlade prema tom resoru. Ukazao je na najave iz 1999. godine da će Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije biti donesen na prvoj sjednici ovog saziva Sabora. Danas je rujna 2003, nalazimo se 54 dana prije raspuštanja Sabora i na opće iznenađenje Odbor za zakonodavstvo predlaže da Zakon ide u redovnu proceduru, konstatirao je zastupnik. Smatra da je Vlada mogla jučer imenovati bilo kojeg člana Vlade za obrazlaganje ovog Zakona. Što se presedana tiče, rekao je da ih je bilo, ali da se ni s jednim HDZ nije složio.

Damir Kajin je naglasio da je stranačka kolegica gospodina Šeksa jučer zatražila da se na današnjoj raspravi nađe ovaj zakonski prijedlog.

Na jučerašnjoj sjednici kolegica Kosor nije bila uopće prisutna, nego sam ja zatražio da se odgodi ova rasprava, pojasnio je **Ivan Šuker (HDZ)**.

Dužnost zastupnika je govoriti istinu te je očito da je gospodinu skroz pala koncentracija, dodala je **Jadranka Kosor**, pojasnivši da je jučer zatražila raspravu o gospodarskom pojasu, o požarima i raspuštanju Hrvatskoga sabora.

Dario Vukić (HIP) je u ime Kluba zastupnika HIP-a naglasio da je stanku shvatio kao mogućnost za konzultacije hoće li se provesti objedinjena rasprava o Zakonu o privatizaciji, Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju dioničkih društava i Prijedlogu zakona o Hrvatskom imovinskom fondu. Smatra da su to tri bitna zakona i da o njima treba provesti pojedinačnu raspravu redovnim postupkom.

Kako nije bilo dovoljno zastupnika da se pristupi glasovanju o objedinjenoj raspravi, predsjednik **Zlatko Tomčić** je konstatirao da se pristupa pojedinačnoj raspravi o svakom od navedenih zakona.

Prijedlog zakona o privatizaciji uvođeno je potom pojasnio pomoćnik ministra gospodarstva **Christian Panjoli Tuflija**. Iznijevši glavne karakteristike Zakona, pomoćnik ministra je rekao da pod pretpostavkom da Sabor izgleda

skidanje oznake hitnosti, predlagatelj će s posebnom pozornošću razmotriti iznesene primjedbe, prijedloge i mišljenja u cilju izrade što kvalitetnijeg Konačnog prijedloga zakona.

Radi se o zakonu od izuzetnog značaja, ali on ne nosi oznaku P.Z.E. - pojasnio je u ime Odbora za zakonodavstvo **Mladen Godek**. Naglasio je kako su članovi Odbora bili jednoglasni glede prijedloga da se Zakon raspravi u redovnoj proceduri.

Donošenje Zakona o privatizaciji predložila je potom i, u ime Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu **Dragica Zgrebec**.

Iluzorno je donositi takav zakon na kraju mandata

Držim iluzornim usvajanje ovog Zakona na kraju mandata, rekao je u ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin (IDS)**. Najavio je kako će se u izlaganju osvrnuti na dva instituta. To su: tzv. ESO program, odnosno radničko dioničarstvo i tzv. turistička zemljišta. Istaknuo je dalje kako privatizacija nije ništa drugo za građane nego sinonim za otimačinu. Međutim, kaže, nije istinski problem u zakonu već u ljudima koji su ga provodili. Složio se potom s modelom privatizacije radničkog dioničarstva, ali drži da taj model nije trenutno moguće provesti u Hrvatskoj jer ono što je vrijedilo već je rasprodano. Glede instituta turističkog zemljišta, rekao je da se pojavljuju dva problema. Prvi su banke koje su temeljem revaloriziranih, a ranije isplaćenih kredita stekle hotelske kuće i drugi je izostanak revizije pretvorbe i privatizacije. Najviše problema tu ima Istra jer je tamo kompletan turistički sektor privatiziran, konstatirao je zastupnik. Bit Zakona vidi u članku 23. koji govori o tome da gradovi i općine moraju postati vlasnici i imaooci nekretnina, kao i o tehnološkim cjelinama. Smatra da tehnološke cjeline treba prodati, a ne pokloniti, budući da se tu radi o zemljištu koje je bitno jer determinira razvoj naših gradova. Ustvrdio je da je zakon samo zakon te da će biti loš ako ga se loše provodi. Što se turističkog zemljišta tiče, još je jednom naglasio da ono mora pripasti jedinicama lokalne samouprave.

Dario Vukić smatra da je pretvorba i privatizacija neminovan proces tranzicije

Hrvatske u slobodno tržišno gospodarstvo. Činjenica je, kaže, da su u tom procesu učinjene mnoge malverzacije.

Nije točno da je rasprodano sve ono što je vrijedilo, naglasio je **Ivan Penić (HDZ)**. Ima još dosta vrijednoga: INA, HEP, Telekomunikacije, Pošta, Narodne novine i dr., dodao je zastupnik.

Kolega Kajin je u svom izlaganju pokušao stvoriti dojam da su nastupile nekakve zastare vezane uz privatizaciju, rekao je **Branimir Glavaš (HDZ)**. Sve što je tu protuzakonito napravljeno, postojat će mogućnost da se ti ugovori razvrgnu, pojasnio je.

Pretvorba i privatizacija su neminovan proces tranzicije Hrvatske u slobodno tržišno gospodarstvo prilikom čega su učinjene mnoge malverzacije.

U ime Kluba zastupnika HIP-a **Dario Vukić** je rekao da ni ova vlast nije bila imuna na velike afere glede privatizacije koje do danas nisu raščišćene. Zamjerio je aktualnoj vlasti potom to što zastupnici ne znaju kolika je stvarna vrijednost državnog portfelja, koliko je ugovora potpisano s malim dioničarima te koliko ih je raskinuto. Ne zna se, kaže, ni ostaje li nakon donošenja ovog Zakona na snazi Zakon o pretvorbi društvenih poduzeća. Nije se složio s time da donošenjem predloženog Zakona ostaje na snazi proces kuponske privatizacije, budući da je na njega bilo mnogo napada. Pohvalio je ipak dvije stvari, to su popusti koji se predviđaju za male dioničare od dodatnih 80 posto te zakonsko uvođenje mogućnosti radničkog dioničarstva odnosno ESO programa. Osvrnuo se potom na ciljeve privatizacije koji su sadržani u članku 1. postojećeg Zakona rekavši da ukoliko se on briše postaje bespredmetno da ova vlast optužuje bilo koju prethodnu za kršenje ciljeva a da se ne očituje na kraju mandata je li ih se ona držala. Također je potpuno nekorektno da ova vlast donosi Zakon za buduću, konstatirao je gospodin Vukić. Smatra da je u predloženom Zakonu neodgovorno postavljeno da konačnu odluku o prodaji vrijednosti od 100 milijuna kuna donosi nekoliko ljudi Upravnog odbora Fonda. Nije se složio ni

s time da oni koji nisu na vrijeme otplaćivali dionice imaju pravo na popust od 60 posto na neotplaćeni iznos te ako plate odjednom imaju pravo na još popusta od 50 posto. Smatra da to u neravnopravan položaj dovodi one koji su uredno podmicali svoje obveze.

Gospodarske štete zbog nepotrebnog politikanstva

U ime Kluba zastupnika HB-a govorio je zastupnik **Milan Kovač**. On je podsjetio na ranije izjave kada je govorio o potrebi da se ovom temi pristupi racionalno i bez politikanstva. Međutim, brojni su na ovom pitanju nastojali zaradivati političke poene, a paušalne ocjene nanijele su najviše štete upravo hrvatskom gospodarstvu. Time se ujedno tjeralo i zainteresirane strane investitore, jer su se stalno najavljivale revizije i poništenje procesa privatizacije. Nedostatak konsenzusa po ovom pitanju nanio je velike štete gospodarstvu, ali i aktualnoj vlasti koja nije željela obuzdati politikanstvo. Podsjetio je i na pojedine ocjene koje su 1999. godine išle tako daleko da se govorilo kako je tadašnji Zakon o privatizaciji donesen zbog predsjednika dr. Tuđmana i 200-tinjak njemu bliskih obitelji. Upozorio je da se nije željelo demantirati ovakve teze, a sadašnja vlast nije objelodanila ni imovinske kartice onih osoba koje su do 2000. godine sudjelovale u procesu pretvorbe i privatizacije. Tadašnji odgovor nove vlasti pravdao se kako ne znaju što je to obitelj, te da podatke ne mogu obznaniiti hrvatskoj javnosti. Iznio je zatim nekoliko ocjena o novom prijedlogu Zakona, ocjenjujući da se uglavnom oslanja na odredbe postojećeg propisa. Jedina novost odnosi se na pokušaj dodatnog uređenja statusa neprocijenjenog zemljišta i ESOP programa.

Ocijenio je ujedno da će Ustavni sud uočiti neustavnost ESOP programa, te poništiti spornu odredbu. Objasnio je neusklađenost ovih propisa na primjeru vlasništva u zamišljenom dioničkom društvu, ukazujući da se ne može sugerirati jeftinija prodaja i istovremeno ispunjavati davanja državi. Što se tiče neprocijenjenog zemljišta, ono je regulirano postojećim Zakonom o privatizaciji. Predloženo je istovremeno i objedinjavanje portfelja svih imatelja dionica na jednom mjestu, iako to do sada nije funkcioniralo

jer su vlasnici dionica željeli što prije osigurati novčana sredstva kako bi podmirili svoje obveze i dugovanja. Međutim, ukoliko će predloženo rješenje popraviti situaciju, potrebno je da se to i zakonski objedini, ocijenio je zastupnik Kovač.

Upitao je zatim za razloge koji su doveli do postojeće situacije u Hrvatskom fondu za privatizaciju koje posluje bez predsjednika u posljednjih godinu i pol dana. Također se očekuje i zakonski propisano izvješće Nadzornog odbora Fonda o njegovom radu. Prema novinskim napisima Fond danas predstavlja jednog od većih dužnika u Republici Hrvatskoj. Kada sam odlazio iz te institucije 1996. godine, napomenuo je zastupnik Kovač, Vlada je iz Fonda prenijela čak 60 milijuna kuna na Agenciju za otkup nekretnina.

Sadašnja vlast nije svojedobno objavila imovinske kartice osoba koje su sudjelovale u procesu pretvorbe i privatizacije.

Osvrnuo se zatim na pojedine odredbe u predloženom zakonskom tekstu. Ocijenio je da bi trebalo preciznije odrediti sadržaj članaka od 23. do 26. koje je ocijenio nedorečenima, a koje su uzrokovane člankom 47. Zakona o privatizaciji. Sumirajući navedene manjkavosti, zastupnik Kovač napomenuo je da Klub zastupnika Hrvatskog bloka neće glasovati za predloženi zakonski tekst.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Ljubo Ćesić-Rojs**. On smatra da nije točna tvrdnja da su se predsjednik dr. Franjo Tuđman i pojedinci u vrhu HDZ-a obogatili zbog postojećih zakonskih odredbi koje su im pogodovale. Ocijenio je da su se obogatili samo "pojedini komunistički kadrovi koji su se uvukli u HDZ".

Zastupnik Kovač javio se kako bi upozorio da je prethodnim istupom prekršen članak 209, stavak 2. Poslovnika, zamjerajući zastupniku Ljubi Ćesiću - Rojsu što se koristio nečijim krivo pisanim uputama. Prozvani zastupnik upozorio je da je Poslovnik zapravo prekršio zastupnik Kovač, potvrđujući da je svoje izlaganje osobno pisao. Podsjetio je ujedno i na ocjene i nalaze državne revizije, koja

je od 143 revidirane tvrtke ustanovila, da ih je samo 8 radilo po zakonskim propisima.

Javnost je negativno percipirala procese pretvorbe i privatizacije

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Ante Markov**. On je uvodno ocijenio da je privatizacija obilježila pret hodno desetljeće, a percepcija ovog procesa u javnosti se pretežno negativistički ocjenjuje. Tada se smatralo da je sama promjena titulara dovoljna za ulazak u tržišnu utakmicu i da će se time riješiti nagomilane gospodarske probleme. Novo zapošljavanje, stvaranje nove vrijednosti i viška, te razvoj tržišta, bili su potpuno zanemarene kategorije. Klub zastupnika HSS-a ocijenio je potrebnim izmijeniti postojeći Zakon o privatizaciji i ukloniti uočene slabosti. Tijekom protekle rasprave moglo se uočiti da se ishodište velikog dijela problema naziralo u poziciji Fonda za privatizaciju. Ocijenio je da se unutar Fonda na ovaj ili onaj način uvijek akumulirala velika vlast, a odlikovalo ju je i diskrecijsko ponašanje koje je javnost ocjenjivala pretežno tamnim bojama. Fond je prvenstveno obavljao ulogu posrednika između kupca i prodavača, dok je funkcija upravljanja bila zastavljena. To je rezultiralo i određenim neodgovornim ponašanjem i nesudjelovanjem u kreiranju politike Fonda.

Naglasio je zatim i značajnu ulogu države u ovom procesu, budući da je odgovorna za funkcioniranje vlastitog gospodarstva i zadovoljavanje potreba stanovništva.

Prema našem mišljenju, uloga Hrvatskog fonda za privatizaciju zrela je za obavljanje nužnog preustroja i drugačije organizacije. Ukoliko se obavi potreban zaokret u politici rada, omogućit će se pravednija raspodjela narodnog bogatstva, kvalitetnije upravljanje kao i uspostava nužnog povjerenja. Da bi se omogućio ovaj koncept upravljanja, potrebno je da pojedina ministarstva snažnije sudjeluju u privatizaciji pojedinog sektora u kojima imaju određene udjele. Naveo je mogući koncept rada unutar Ministarstva turizma, spominjući ranije obavljene privatizacije turističkih objekata, kao i sve poteškoće i slabosti koje su pratile ove procese. Osim ministarstava koje je dužno pružiti stručnu stra-

tegiju, svoj interes mora imati i lokalna uprava i samouprava, pa će odluke done-sene na temelju ovih tijela biti kvalitetne i poštene. To su one odlike na koje ukazuju i građani u svojim dosadašnjim kritičkim opservacijama, a određenu potporu predloženom konceptu trebale bi pružiti i političke stranke. Time bi se vratilo povjerenje javnosti u ovaj proces koji se mora obaviti do kraja.

Unutar Fonda za privatizaciju oduvijek se akumulirala velika vlast, ali ne i odgovornost.

Zastupnik Markov upozorio je zatim, da promjene moraju biti suštinske, jer kozmetički zahvati neće biti dovoljni. Zbog ovih okolnosti, mi predlažemo da ovo bude prvo čitanje. Osim toga naša strateška primjedba odnosi se i na ulogu Fonda, jer se i nadalje nazire njegova pretjerana uloga i mogućnost diskrecijskog odlučivanja. U trojnom odlučivanju ne vidimo ulogu resornog ministarstva i lokalne uprave, a bez ovih ključnih izmjena ne možemo prihvatiti ovaj zakonski prijedlog. Naglasio je zatim da bi određenu podršku moralo dobiti radničko dioničarstvo, te predložio da se u stavku 1. članka 10. primjenjuje direktan odnos ESOP kluba i Hrvatskog fonda za privatizaciju. Govoreći o nekretninama koje nisu ušle u procjenu vrijednosti temeljnog kapitala, predložio je brisanje članka 23. U njemu bi se samo trebalo naznačiti da će one nekretnine koje nisu ušle u procjenu temeljne vrijednosti, biti riješene posebnim zakonom. Svoje izlaganje zaključio je konstatacijom da se ovim Zakonom ne može istovremeno rješavati pravna i vlasnička situacija.

Zastupnik **Ljubo Ćesić-Rojs** iznova se javio zbog ispravka netočnog navoda. Ocijenio je da će se pravedna politika osjetiti tek kada se opljačkani novac iz inozemstva vrati u Hrvatsku, a krivci budu izvedeni pred sud pravde.

Potrebni i novi podzakonski propisi, nepotreban institut hitnosti

Zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt** govorila je u ime Kluba zastupnika DC-a,

te uvodno ocijenila pogrešnim što je dugo očekivani zakon došao na posljednju sjednicu ovog saziva Sabora, pa se u tom kontekstu postavlja pitanje o potrebi donošenja po hitnom postupku. O nastavku privatizacije preostalog portfelja, trebalo je donijeti neke konkretne zaključke, posebno one koje nalaže članak 20. Trebalo bi dakle, utvrditi strategiju restrukturiranja trgovačkih društava u portfelju Republike Hrvatske, kako bi se utvrdio model privatizacije i restrukturiranja za pojedine grupe trgovačkih društava, prema njihovoj djelatnosti.

Temeljne dokumente na kojima će počivati budući postupci privatizacije treba donijeti Hrvatski sabor.

Drugi razlog za vođenje prethodne rasprave, zastupnica pronalazi u činjenici što je provedba ovog zakonskog prijedloga vezana uz ispunjavanje obveza donošenja podzakonskih propisa i drugih akata, koje treba temeljem njega donijeti. Nije prihvatljivo da se primjenjuju važeći podzakonski propisi, budući da se rečenim prijedlogom donose potpuno novi instituti poput radničkog dioničarstva. Ukazala je zatim i na dvojbe koje se odnose na postupke privatizacije tzv. turističkog zemljišta koje bi se prema članku 24. trebalo obaviti u roku od 60 dana, dakle upravo u vrijeme održavanja izbora za Hrvatski sabor.

Ukazala je zatim da su kaznene odredbe predviđene za trgovačko društvo i odgovornu osobu, ali nema propisane odgovornosti odgovornih tijela Fonda koji neće moći obavljati svoj posao zbog novih parlamentarnih izbora. Govorila je zatim o pojedinim elementima procesa privatizacije, ističući sadašnju i buduću poziciju radničkog dioničarstva. Upozorila je ujedno na važnost sigurnog posla budući da sva restrukturirana društva pribjegavaju smanjenju troškova otpuštajući dio zaposlenika. Upozorila je da vlasnik mora osigurati dobar rad Nadzornog odbora, a ovo tijelo treba omogućiti kvalitetnu i stručnu upravu. Smatra međutim, da se ne može dopustiti niti prihvatiti ponovna prijevara preostalih zaposlenika u još neprivatiziranim poduzećima.

Prva i najvažnija zamka je u tome, što je Vlada odlučila radnicima prodati dionice njihovih poduzeća, ali uz oslobođenje od obveze isplate ostalih dioničara. Time su suprotno zakonskim odredbama, dioničari ostali bez svojih vlasničkih prava i bili oštećeni jer za svoje dionice neće imati zajamčenu i pravednu cijenu. Slom dioničara zastupnica je ilustrirala krahom tvrtke "ENRON", kada su brojni radnici ostali bez svojih mirovinskih fondova i ušteta. Još će se veća nepravda učiniti malim dioničarima, koji su prije raskida ugovora bili 100%-tni vlasnici, a otplatili su više od dvije trećine dionica.

Polazeći samo od ovih načelnih primjedbi, ne postoje razlozi za donošenje podnietog zakonskog prijedloga, po posebnoj žurbi i to na posljednjoj sjednici ovog Sabora, a razlog može biti jedino u daljnjoj prevari birača.

Od ostalih načelnih primjedbi, zastupnica Škare - Ožbolt navela je veliku dozu voluntarizma i diskrecijskih odluka koje bi trebao donositi Upravni odbor Fonda i Vlada Republike Hrvatske na temelju podzakonskih i drugih akata. Smatra da bi Hrvatski sabor trebao donijeti temeljne dokumente na kojima će se zasnivati budući postupci privatizacije. Upozorila je ujedno, da se zakonski prijedlog koji nije konceptijski i provedbeno korektno osmišljen, ne može popraviti kasnijim amandmanima. Klub zastupnika DC-a neće preuzeti na sebe da pruži alibi ovoj Vladi za neispunjeno obećanje prije 2000. godine. Ocjenjujemo ujedno, da novi saziv Hrvatskog sabora i nova Vlada mogu koristiti predloženi tekst, tek kao predložak kojega treba temeljito popraviti. Do tog trenutka trebalo bi zadržati i sve postupke prodaje državnih dionica i poslovnih udjela čiji je imatelj Fond, zaključila je zastupnica Vesna Škare-Ožbolt.

Ponovno se za ispravak netočnog navoda javio zastupnik **Ljubo Ćesić-Rojs**, navodeći kako je zastupnica ocijenila da bi trebalo provesti prethodnu raspravu. Time bi se ujedno moglo utvrditi što se ranije događalo u nepravilnoj obavljenoj pretvorbi i privatizaciji. Smatra da se nije trebalo dozvoliti ekonomskom i partijskom lobiju iz Ekonomskog instituta u Zagrebu da 1991. i 1992. godine usvoji tadašnju promašenu ekonomsku strategiju i to u periodu dok su hrvatski branitelji ratovali i borili se za slobodnu i neovisnu državu. Ukoliko se ne pronađu odgovor-

ne osobe za ova nedjela, bit će ugrožena i sama opstojnost Hrvatske koja bi mogla gospodarski potonuti. Ponovno se za riječ javila zastupnica Škare-Ožbolt, napominjući predsjedavajućem da je ovom intervencijom došlo do povrede Poslovnika u njegovom 209. članku, stavak 2.

Sadašnje stanje gore je nego ono u 2000. godini

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Ivan Šuker**. On je ocijenio da predloženi zakonski tekst predstavlja u prvom redu političko pitanje, izražavajući ujedno žaljenje što nije nazočan resorni ministar. Njegova je nazočnost tim važnija, budući da istovremeno obavlja i dužnosti u Hrvatskom fondu za privatizaciju. Tezu o političkom aspektu ovoga pitanja, zastupnik je potkrijepio navodom da je privatizacija bila jedan od najjačih predizbornih aduta današnje vladajuće koalicije. Oni su ovo pitanje legitimno upotrijebili kako bi dobili tadašnje izbore, ali sada se isto tako može opravdano postaviti pitanje o konačnim rezultatima. Nakon gotovo četiri godine, potrebno je podvući crtu i zapitati se što se po tom pitanju, u Hrvatskoj u međuvremenu promijenilo. Odgovarajući na ovo retoričko pitanje, zastupnik je sam dao odgovor - Ništa!

Više od godinu dana, Fond radi bez direktora, iako je riječ o važnoj instituciji izvršne vlasti.

Ocijenio je ujedno da je sadašnje stanje mnogo gore nego je bilo do 2000. godine, zamjerajući što jedna od najvažnijih institucija u izvršnoj vlasti više od godinu dana radi bez direktora. Nabrojio je zatim sve loše posljedice i rezultate koji proizlaze iz navedenih činjenica, iznoseći i vlastito iskustvo i opservacije kao član Nadzornog odbora Hrvatskog fonda za privatizaciju. Ukoliko netko predlaže novi zakon po određenom pitanju, bilo bi normalno da u pripremi istakne loše i dobre strane dosadašnjeg zakonskog akta. Mi ništa od toga nismo dobili, ali smo na posljednjoj sjednici dobili ono što je Vlada najavljivala za početak svoga angažmana nakon dobivenih izbora.

Zastupnik Šuker zatim je govorio o problemima vezanim uz prodaju turističkih zemljišta u Istri, dodajući da je i prodaja "Sunčanog Hvara" iskorištena za međusobnu političku trgovinu. Nitko nije odgovarao za evidentne propuste koji su se naslućivali u javnosti, a istovremeno se prijašnja HDZ-ova vlast optuživala za netransparentno ponašanje u sličnim slučajevima prilikom privatizacije i pretvorbe. Upozorio je da je na ovakvu pojavnost u svom posljednjem obraćanju javnosti ukazala i ministrica turizma. Usporedio je zatim visinu stranih investicija u sadašnjem periodu, uspoređujući ih s ulaganjima tijekom 1997/98. godine, upozoravajući da je taj iznos gotovo identičan. Ocijenio je zatim da će i nalazi Državne revizije potvrditi da se najviše kriminala u pretvorbi događalo u tzv. gospodarskom kriminalu, a posljedice se najbolje uočavaju u velikom broju otpuštenih radnika. Nova vlast nije uspjela riješiti ove probleme, jer nije imala snage da se usprotivi onima iz vlastitih redova, koji su zajedno s drugima sudjelovali u tim mutnim poslovima.

Zaključio je izlaganje zamjerkom što je Vlada uputila ovaj zakonski prijedlog Saboru na njegovoj zadnjoj sjednici u ovom sazivu. Time praktički stavlja kamen oko vrata novoj Vladi koju će formirati HDZ, a koja sigurno ima drugačije poglede na nastavak privatizacije.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)**. Demantirao je tvrdnju da je ova vlast prevarila i zanemarila umirovljenike, podsjećajući da je vratila 8 milijardi kuna kroz mirovine. Zastupnik Šuker upozorio je na povredu Poslovnika ističući da koalicija nije ispunila svoje predizborno obećanje da će vratiti cjelokupan, a ne parcijalni dug umirovljenicima.

Za ispravak navoda riječ je zatražio i zastupnik **Mario Kovač (HSL)** te ocijenio da je u potpunosti zanemaren i krivo shvaćen rad Nadzornog odbora Hrvatskog fonda za privatizaciju. Napomenuo je da je i sam bio član Nadzornog odbora koji je sazvan uoči javne rasprave na Saboru. Zbog pokušaja utjecanja na članove Nadzornog odbora, odbio je prisustvovati na toj sjednici. Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs** javio se kako bi ispravio netočan navod, ocjenjujući da je ova vlast umirovljenicima vratila 12 milijardi kuna, a zadužila se za 10 milijardi dolara. On je iz toga izveo zaključak kako je

sadašnja vlast "pokrala 8 milijardi dolara koje je iznijela izvan granica Hrvatske". Ponovno je ocijenio da se komunistički kadar uvukao u HDZ.

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** ocijenio je da događaji vezani uz privatizaciju "Sunčanog Hvara" nisu imali posljedica, pa je logično da se nije potezalo pitanje odgovornosti. Kada bi tako gledali, trebalo bi provjeriti da li je itko snosio odgovornost za afere: "Tisak", "Dubrovačka banka", "Slobodna Dalmacija" i privatizaciju svih hrvatskih banaka. Zastupnik Šuker javio se ukazujući na povredu Poslovnika sadržanu u članku 209. stavku 2. koju je počinio zastupnik Leko.

Zašto je povučen ranije predloženi zakonski tekst o privatizaciji?

U ime Kluba zastupnika HSL-a govorila je zastupnica **Jadranka Katarinčić-Škrlić**, uvodno ističući da neće podržati podnijeti zakonski prijedlog. Citirala je zatim izbornu deklaraciju izdanu uoči 3. siječnja 2000. godine, koja je bila dio obećanja tadašnje oporbe. Konstatirala je da se ovo obećanje nije ispunilo, iako je bilo više inicijativa u tom pogledu. Treba se sjetiti da postoji zaključak Sabora sa 32. sjednice kada nisu podržane inicijative oko izmjene Zakona o privatizaciji u segmentu koji tretira zemljište, a drugi zaključak bio je da se Vlada obvezuje da će to u roku od 60 dana sama napraviti. Pod nejasnim je okolnostima osim toga, povučeno Zakon o privatizaciji koji je nosio broj 260. a ovaj današnji ima broj 814. Nije povučen zbog HSL-a koji je tada imao ministra u tom resoru, ali bez obzira na njegove kasnije izjave, to se ne može vezivati uz ponašanje HSL-a kao stranke. Nažalost, upozorila je zastupnica, tada nismo mogli utjecati na brže donošenje odgovarajućeg teksta pa je i to pridonijelo kasnijem izlasku iz vladajuće koalicije. Tada smo smatrali potrebnim oživiti malo dioničarstvo upravo aktiviranjem ugovora, uz dodatne popuste, a osim toga davali smo potporu i radničkom dioničarstvu.

Podsjetila je zatim da je početkom ove godine, Glavni državni odvjetnik, **Mladen Bajić** dao upute Državnom odvjetništvu s područja Istre i Dalmacije o načinu kontrole uknjižbe prava vlasništva koja su stečena prilikom pretvorbe društvenih

poduzeća. U Istri su te nezakonitosti prve otkrivene, pa je i Vrhovni sud Republike Hrvatske poništio neke od tih uknjižbi. Ima slučajeva da je temeljni kapital ušao i na prostore pomorskog dobra ili u pristupne putove do dijelova prometnica. Bilo bi dobro da neke od upućenih osoba koje su i danas nazočne na sjednici odgovore, zašto je zapravo spriječeno donošenje tadašnjeg zakonskog prijedloga.

Trebalo je donijeti odgovarajuće poticajne odluke vezane uz institut malog dioničarstva.

Osvrnula se zatim i na odredbe sadržane u članku 10. koji regulira prodaju dionica pod posebno povoljnim uvjetima radnicima trgovačkog društva. Dakle, taj članak govori o radničkom dioničarstvu, što u biti ne predstavlja klasičan ESOP program. Spornom je ocijenila i odredbu kojom i članovi uprave mogu pod posebno dobrim uvjetima postati dioničarima, što otvara mogućnost ponovnog "torbarenja" i iskorištavanja radnika. Nejasna je i odredba sadržana u članku 18. kojim se propisuje koje će se državne tvrtke privatizirati po posebnom zakonu.

Govorila je zatim o sudbini privatiziranih tvrtki iz Istre, te upozorila na zbijanja i nepravilnosti koje su uočene u "Agrolaguni Poreč", "Aniti - Vrsar" i "Laguni - Novigrad". Zaključila je izlaganje napomenom da je protiv prihvaćanja rečenog prijedloga, zato jer je lošiji i neprovediv u odnosu na postojeći, a osim toga jer se predlaže njegovo donošenje na kraju mandata.

Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs** javio se za ispravak navoda i ocijenio da HSL nije uspio u inicijativi da se raščiste nepravilnosti vezane uz pretvorbu. Sada je jedina prilika HDZ-u, da očisti sav kriminal u pretvorbi i privatizaciji, počevši od 1990. godine pa do današnjih dana. Najprije bi se trebao riješiti bivših kadrova i poštivati zamisli prvog predsjednika, dr. Franje Tuđmana.

Ispravak netočnog navoda zatražila je i zastupnica **Jadranka Katarinčić-Škrlić**, upozoravajući da je ponovno povrijeđen članak 209. stavak 2. Poslovnika.

Za ispravak netočnog navoda javila se i zastupnica **Mirjana Didović (SDP)**. Ona je podsjetila da su se zastupnici upozna-

li sa stvarnim rezultatima privatizacije i pretvorbe prilikom Izvješća Državnog ureda za reviziju pretvorbe i privatizacije. Iz njega su postali jasni svi skandalozni podaci u prvih 100 poduzeća nad kojima je izvršena revizija postupaka pretvorbe. Oko 80% nepravilnosti dogodilo se za vrijeme bivše vlasti, kad je i provedena pretvorba i privatizacija.

Na povredu Poslovnika ponovno se pozvala zastupnica **Jadranka Katarinčić-Škrlić**, ponovivši naglaske iz ranijeg vlastitog izlaganja, ocjenjujući da tada HSLS nažalost nije mogao utjecati na opisane stvari.

Zaokret je trebalo provesti prilikom privatizacije "Sunčanog Hvara"

U nastavku rada govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić**, koji je iznio razmišljanja i stavove Kluba zastupnika LS-a. Kritički se osvrnuo na Vladinu inicijativu da ovaj zakonski prijedlog uputi na posljednju sjednicu ovog saziva Sabora. Smatra ujedno da se ništa bitno nije promijenilo u dosadašnjoj praksi privatizacije, a neadekvatnim je ocijenio i prijedlog kojim se u ovaj proces uvodi radničko dioničarstvo. Ovaj institut zaslužuje donošenje zasebnog zakonskog akta, mišljenje je Kluba zastupnika LS-a.

Podsjetio je zatim na stavove Kluba zastupnika LS-a o radničkom dioničarstvu, koje je opširnije bilo elaborirano i prilikom pokušaja prodaje "Sunčanog Hvara". Tada je predložen zaokret kojim bi proces privatizacije išao kroz instituciju radničkog dioničarstva i prijenosa prava upravljanja na zaposlene. Upravo je ovakav prijedlog vodio računa o specifičnim uvjetima u našem gospodarstvu, naglasio je zastupnik Kramarić, ujedno napominjući da ni jedna zemlja u tranziciji nema ovakav model privatizacije kakav se primjenjuje u našoj zemlji. Podsjetio je zatim na pojedine stavove koje je iznio i 2001. godine, prilikom rasprave o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji. Naš koncept privatizacije rezultirao je nažalost, velikim valom nezaposlenosti i prisilnim odlaskom velikog broja ljudi u mirovinu. Konstantno se ponavlja loša briga za zaposlene radnike, o čemu svjedoče i najnoviji koncepti privatizacije poljoprivrednih poduzeća (PIK-ova). Prokomentirao je zatim i nekoliko slu-

čajeva o otkazima zaposlenim osobama koje rade u djelatnostima u poljoprivredi i prehrambenoj industriji koje nisu toliko atraktivne, upozoravajući da će se ubrzo registrirati valovi socijalnog nezadovoljstva. Upozorio je da privatizacija sama po sebi, ne smije biti krajnji cilj, a Hrvatski fond za privatizaciju ne može biti oslobođen vlasničke i poduzetničke odgovornosti. "Ovakva polutanska organizacija", koja nema nikakve materijalne odgovornosti, a u ime države upravlja gospodarskim subjektima, ne postoji niti u jednoj tranzicijskoj zemlji, upozorio je zastupnik Kramarić.

Niti jedna od država koje prolaze tranzicijske promjene nema ovakav model privatizacije.

Ukazao je zatim i na arbitrarnost upozoravajući da se time lako može ostvariti i velika mogućnost manipulacije, posebice oko prava radnika.

Osvrnuo se zatim na pojedine segmente predloženoga teksta i ukazao na pojedine praznine u člancima 8. i 10. podnije-tog prijedloga, ocjenjujući da predloženi modeli dioničarstva nisu bez slabosti. Zaključio je izlaganje upozorenjem da se ovim zakonom možda već kasni deset godina, a osim toga usprotivio se prijedlogu hitnosti. Kvalitetna privatizacija može se postići ukoliko se prihvati slijedeći redoslijed: ispravljanje nepravdi i nepravilnosti, uz kažnjavanje sudionika malverzacija, te provođenje nove, kvalitetne privatizacije.

Nacionalno bogatstvo svelo se na raspodjelu između uskog kruga vlasnika

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a govorio je zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić**. I on je uvodno podsjetio na kronologiju neuspješnog zakonskog reformiranja Zakona o privatizaciji tijekom minule 3,5 godine. Temeljem onoga što se otkrilo u reviziji privatizacije, propuštena je prilika da se još prije dvije godine donese kvalitetan zakon. Postojeći zakon o privatizaciji u našoj, kao i u ostalim tranzicijskim zemljama motiviran je političkim motivima, odnosno kako raspodijeliti

nacionalno bogatstvo na uski krug vlasnika, novopečenih kapitalista. Ekonomski motivi svode se na razvoj tržišta dionica i privlačenje stranih investitora. Međutim, pojedini novopečeni vlasnici u velikom broju nisu imali potreban investicijski plan i većinom su smanjili vrijednost privatiziranih firmi. Postojeći zakonski okvir dakle, nije stavljao nikakve posebne kriterije pred nove vlasnike, a nažalost niti predloženi tekst nema ovih klauzula.

Predložio je da se ipak obave dva čitanja, kako bi se ugradili pojedini važni dijelovi zakonskog teksta koji se odnose na investitore i uvjete koji se moraju zadovoljiti. Potrebno je priložiti investicijski plan, a ako to ne naprave, onda bi država imala pravo poništiti ugovor. Proces privatizacije treba voditi računa o razvoju tržišta dionica, o dolasku investitora i o zaštiti strateških grana gospodarstva. Mi ocjenjujemo da država može držati one dionice koje donose korist državi, odnosno da može biti vlasnik onih firmi koje su svojom veličinom ili utjecajem presudne za stabilnost hrvatskog gospodarstva. Zato je dobro da su u članku 18. izdvojene neke od tih firmi kao što su: INA, HEP, Hrvatske telekomunikacije, Hrvatska pošta, Hrvatska željeznica, Hrvatska televizija, Hrvatske šume i Jadrolinija. Ovom bi popisu trebalo dodati i "Narodne novine", jer bi bilo apsurdno privatizirati službeni list Republike Hrvatske. Osim toga treba sačuvati Hrvatsku poštansku banku kao zadnju financijsku ustanovu koja je u hrvatskim rukama, hrvatske luke i brodogradilišta. Dakle, radi se o gospodarskim granama koje se ne mogu samo tako ispustiti iz nadzora, budući da se na njih veže još čitav niz drugih poslova. Govorio je zatim o pojedinim detaljima vezanim uz privatizaciju banaka i upozorio da država teško može aktivirati štednju hrvatskih građana budući da ima mali udio. Važna je uloga i brodogradilišta, a uz gospodarsku, važna je i sigurnosna komponenta.

Što se tiče situacije oko novina "Slobodna Dalmacija", predložio je da se pristupi privatizaciji i pronalasku investitora koji će uložiti sredstva u novu rotaciju. Bez ove investicije, "Slobodna" će i dalje životariti i Hrvatska će biti uskraćena za jedan dobar dnevni list. Govorio je zatim o ovlastima i zadacima Hrvatskog fonda za privatizaciju, upozoravajući na pojave voluntarizma u dosadašnjem radu.

Naglasio je potrebu utvrđivanja vrijednosti zemljišta hotelskih poduzeća, ukazujući da je prva procjena rađena tijekom Domovinskog rata. Tadašnja je vrijednost neusporediva s današnjom, a pogotovo za nekoliko godina dok se u potpunosti okonča dovršenje auto-ceste. I vrijednost hotelskih poduzeća svjesno je umanjivana neisplatom državnih dugovanja tim firmama radi zbrinjavanja prognanika, pa se nameće preduvjet otpisa, makar putem međusobnih prebijanja dugovanja.

Postojeći zakonski okvir nije stavljao nikakve posebne kriterije pred nove vlasnike, tako da se većinom smanjila vrijednost privatiziranih firmi.

Turizam je strateška grana gospodarstva i ne možemo se olako odnositi prema tim vrijednostima, a isto tako je i luka dio pomorskog dobra. Upozorio je da još uvijek nisu izrađeni katastri pomorskog dobra. Pozdravio je mogućnost radničkog dioničarstva, podsjećajući na uspješnu privatizaciju "Osmine" u Slanom koji je u radničkom dioničarstvu, a prethodno je oslobođena dugovanja. Radničko dioničarstvo svakako treba poduprijeti, ali jedino onda ako je firma dovoljno zdrava da može uspješno poslovati, zaključio je zastupnik Tadić.

Usporavanje procesa privatizacije

U ime Kluba zastupnika LIBRE govorio je zastupnik **Jozo Radoš**. I on je ukazao na nelogičnost što se svodjedobno povučen predloženi tekst od prije dvije i pol godine. To se međutim, nije dogodilo zbog njegovih amandmana kao što je napomenuo zastupnik Tadić, već zbog prijedora unutar vladajuće koalicije. Podsjetio je na kronologiju ovih zbivanja te na zaključke koji su bili upućeni Vladi prilikom rasprave o privatizaciji "Sunčanog Hvara" 27. ožujka ove godine. Tada je donesen zaključak kojim se Vlada obvezuje da pripremi hitne izmjene Zakona o privatizaciji, pa se s obzirom na proteklo vrijeme može zaključiti kako ovaj zaklju-

čak nije respektiran. Ukoliko se može izreći zamjerka provedenoj privatizaciji u protekle četiri godine, to se odnosi na činjenicu da je ovaj proces usporen i to je ono što je suprotno Programu Vlade Republike Hrvatske.

Nakon toga osvrnuo se i na neke poteze koje je potrebno povući u budućem periodu, a odnose se na proces privatizacije. Predložene zakonske mjere ocijenio je prihvatljivima i stoga ih Klub zastupnika LIBRE sadržajno podržava, iako svjestan da se ovako krupni zakoni ne donose na kraju mandata. Upozorio je da se zbog predstojećih parlamentarnih izbora otvara mogućnost pogrešnih koraka bez pravog nadzora, pa nema smisla donositi definitivne odluke u ovo vrijeme. Ukazao je na kraju i na štete koje donose pojedini nejasni zakonski propisi, koji onda dovode do nepotrebne politizacije, što se primjerice osjetilo prilikom procesa privatizacije hotela "Excelsior" i "Sunčanog Hvara". Stvorene su okolnosti da se zbog loših zakonskih propisa teško može provesti kvalitetna privatizacija, upozorio je zastupnik Radoš i zatražio da se puna pažnja posveti njihovom preciznijem uređivanju. Potrebno je odgovoriti i na pitanje o opsegu privatizacije jedne INA-e, HEP-a, poljoprivrednih PIK-ova ili Hrvatske poštanske banke. Na sva ova i ostala otvorena pitanja, potrebno je ponuditi jasan odgovor, kako bi se nastavak ovog važnog procesa proveo mirno i bez sukoba.

Okako krupni zahvati ne donose se na isteku mandata.

Klub zastupnika LIBRE ujedno daje punu podršku privatizaciji putem posebno povoljnih mogućnosti, uvjeta otkupa dionica od malih dioničara ili građana Republike Hrvatske. Upozorio je zatim i na sudbinu malih dioničara, koji su trebali biti jamac gospodarske i ukupne društvene stabilnosti i snage Republike Hrvatske. Oni su nažalost propali, pa treba podržati inicijative ukoliko se tu nešto može spasiti.

Podržao je predloženi zakonski tekst, dodajući da vrijeme prije provođenja parlamentarnih izbora nije dobro za donošenje ovakvih zakona.

Za radničko dioničarstvo

Dragica Zgrebec (SDP) izvijestila je da Klub zastupnika SDP-a podržava donošenje novog zakona o privatizaciji jer postojeći ne daje jasna rješenja za probleme koji se javljaju u provođenju Zakona. Primjerice, ne daje odgovore što postupiti sa zemljištima i nekretninama koji u postupku pretvorbe nisu uneseni u temeljni kapital.

Promjene u predloženom zakonu potrebne su na način da o rasporedu, uvjetima i načinu korištenja sredstava koja se ostvaruju prodajom dionica i poslovnih udjela a koja su prihod državnog proračuna ne odlučuje Vlada već Sabor.

U dosadašnjem postupku privatizacije državnog portfelja nije bilo privatizacije velikih sustava ili društava, vršena je prodaja uglavnom manjinskih paketa društva a Vlada je predočavala godišnje planove privatizacije Saboru, koji je to potvrđivao, rekla je zastupnica napominjući da je većina klubova zastupnika u ovoj raspravi govorila o negativnim iskustvima privatizacije a da će ovaj Klub dati prijedloge za dopunu predloženog zakona. Najvažnija novina od koje ne želimo odstupiti je uvođenje tzv. radničkog dioničarstva za koji se zalažemo od samog procesa privatizacije, naglasila je, ističući da jedino ovaj Klub nije glasovao za Zakon po pretvorbi i privatizaciji 1991. godine.

Promjene u predloženom zakonu potrebne su na način da o rasporedu, uvjetima i načinu korištenja sredstava koja se ostvaruju prodajom dionica i poslovnih udjela a koja su prihod državnog proračuna ne odlučuje Vlada već Sabor. Zatim, kod prodaje dionica radnicima društva mnoga ključna pitanja nisu definirana zakonom već su prepuštena ugovoru između Fonda i samog dioničkog društva i to nije dobro, smatra ovaj Klub. Naime, jer nema jasnih zakonskih kriterija kao što su cijena, rokovi itd., rekla je među ostalim. Na kraju svog izlaganja navela je da se ovaj Klub zastupnika ne protivi prijedlogu da ovaj zakon ide u prvo čitanje i da smatra

da je dobro da je sada otvorena rasprava o njemu.

Zatim se prešlo na pojedinačnu raspravu.

Valter Poropat (IDS) smatra da je novi zakon o privatizaciji potreban i da ga treba donijeti do kraja mandata ovog saziva Sabora. Što se tiče IDS-a, zalaže se za zakon koji će najvažnija pitanja, turističko i poljoprivredno zemljište, tretirati na način da stranke u postupku svakako bude jedinica lokalne samouprave na čijem su teritoriju predmetne nekretnine i da se tehnološka cjelina dokazuje isključivo važećom građevinskom dokumentacijom i aktom kojim se utvrđuje zemljište potrebno za redovitu uporabu zgrade, rekao je, među ostalim podsjećajući na amandmane Kluba zastupnika IDS-a te predlažući da ovaj zakon ide u drugo čitanje.

Ivan Penić (HDZ) rekao je da je zbog prijašnjih kritika privatizacije očekivao kao i mnogi drugi jedan novi, puno bolji zakon koji će dati puno više dobrih učinaka i razvoja društvenog kapitala, očuvanje i više radnih mjesta, sve ono što se nije dogodilo u ove četiri godine. Sve se provodilo po istom zakonu, mnoge su stvari dezavuirale. U ovoj raspravi čulo se dosta o "Sunčanom Hvaru" no "Viktor Lenac" nije spomenut a treba reći da je prije dvije godine proglašen kao najbolje poduzeće i najveći izvoznik, da ga vode najbolji menadžeri da bi na kraju sve to spalo na golema jamstva i dugove države pa otuda i 20 milijardi dolara, rekao je, među ostalim.

Za predloženi zakon kaže da je to mlaka vodica od promjena i da su gotovo sve te stvari i u starom Zakonu (burza, javni natječaji,) i da nema puno promjena. Za način na koji je Esop program uobličen u Prijedlogu zakona stručnjaci kažu da je možda popularan ali da je protuustavna jer umanjuje prava stečena ulaganjem kapitala i trebalo bi vidjeti je li to točno. Trebalo bi razriješiti i sve nedorečenosti i probleme nastale u praksi sa zemljištem koje nije ušlo u procjenu kapitala prilikom procjene a ima ocjene da je njegova vrijednost i do četiri milijarde dolara, rekao je, među ostalim, naglašavajući svoj stav da nitko ne može uknjižiti u svoje vlasništvo imovinu pa ni zemljište ako to nije platio.

Franjo Kučar (SDP) ispravio je navod predgovornika da je privatizacija INE obavijena velom tajne. Sabor je

sudjelovao u svim fazama privatizacije a zastupnici su čak imali i tajne informacije. **Ivan Penić** odgovorio je da je to jedan od takvih materijala koje su zastupnici dobivali kao službenu tajnu, a u kojima nije bilo ništa i da je sve zapravo bilo u novinama čak i dan prije.

Sredstva od privatizacije u razvojne programe

Dr.sc. **Vilim Herman (LIBRA)** kaže da se može očekivati da će se novim zakonom o privatizaciji spriječiti daljnja erozija državne imovine bez obzira na to kako je jezično označavali. Neprijeporna je činjenica da su dosadašnji propisi o pretvorbi i privatizaciji pokazali niz slabosti i upravo zbog toga svima nam je potrebno da se uvjerimo hoće li ovaj predloženi zakon biti lijek i melem za postojeće rane. Nema dvojbe da privatizacija mora ići dalje ali nije svejedno pod kojim uvjetima. U Prijedlogu zakona stoji da su sredstva ostvarena privatizacijom prihoda državnog proračuna (osim onih ostvarenih prodajom dionica iz poslovnih portfelja HZZO itd.) što će značiti usmjeravanje polučeni sredstva u fondove i u državni proračun a jesmo li zaboraviti da je još Zakon o pretvorbi iz 1991. određivao da sredstva od prodaje poduzeća ili idealnog dijela poduzeća pripadaju Hrvatskom fondu za razvoj koji ih je dužan koristiti za ostvarivanje pozitivno ocijenjenih programa ulaganja, podsjetio je. Pritom je naveo primjere privatizacije iz 1991. godine, tvrtki kojima je bila namijenjena teška sudbina - svilana Tekos, Analit itd. Sve je to provodila jedna banka, bezlični tajkun uz golemu političku pomoć "svima poznatog osobito u jednoj županiji" koji će na kraju priče izručiti nekoliko tvrtki gospodinu Guciću. Stoga zastupnik želi, kaže, aktualizirati potrebu ulaganja sredstava ostvarenih privatizacijom u razvojne programe područja iz kojih su sredstva "isisana", rekao je, misleći na Slavoniju i Baranju. Stoga traži u tom smislu dopunu ovog zakona, koji, kako smatra, ne rješava odgovornost i učinkovitost gospodarenja neprivatiziranom državnom imovinom.

Što se tiče radničkog dioničarstva ako ga se doista željelo promovirati putem radničkih dionica tada nema potrebe da se samo društvo interpolira kao posrednik u stjecanju dionica kao vlastitih, rekao je, među ostalim.

Ljubica Lalić (HSS) kaže kako je razmišljanje o ovom zakonu moguće samo s jasnom vizijom ciljeva koji se privatizacijom trebaju postići. Cilj privatizacije mora biti gospodarski rast u uvjetima tržišnog gospodarstva, očuvanja produktivne zaposlenosti uz poželjno stvaranje novih radnih mjesta, tehnološka modernizacija hrvatskoga gospodarstva, unošenje novih modernih i učinkovitih metoda i vještina menadžmenta u hrvatskom gospodarstvu, poticanje rasta hrvatskoga poduzetništva itd.

Zakonom treba osigurati i transparentnost privatizacije i sve mora biti javno i poznato unaprijed svim građanima a ovaj Prijedlog zakona to ne osigurava jer sve se događa unutar Fonda.

Od tih ciljeva mora polaziti koncept zakona o privatizaciji i omogućiti njihovo ostvarenje jer, iako je sadašnji Zakon donesen 1996. ispravno je definirao te ciljeve ali ipak nisu ostvareni, rekla je zastupnica podsjećajući da je nakon privatizacije gotovo 130.000 radnika trgovačkih društava ostalo bez posla, da su nestala tzv. velika poduzeća itd. Takvu privatizaciju mi u HSS-u ne želimo i s tog aspekta u predloženom zakonu ne vidimo jamstvo da se u privatizaciji neće ponoviti sve ono što se događalo do 2000. godine, rekla je, među ostalim govoreći i o predloženim rješenjima držeći prihvatljivim svega dva članka (članak 3 - kupnja dionica pravne osobe se ne može plaćati niti jamčiti imovinom te pravne osobe, članak 10. pravni promet dionica radnika - tek pet godina nakon njihova stjecanja).

Zakonom se treba osigurati i transparentnost privatizacije i sve mora biti javno i poznato unaprijed svim građanima a ovaj Prijedlog zakona to ne osigurava jer sve se događa unutar Fonda. Vratimo zakon predlagatelju jer novaka ne može dobiti ni moj glas niti Kluba zastupnika HSS-a, rekla je zastupnica podsjećajući da je zbog toga HSS bio i protiv identičnog zakona 2001. godine.

Ostvariti ciljeve

Mladen Godek (LIBRA) smatra da ovaj zakon neizbježno vraća misli u pro-

šlost i na sjećanje na sve privatizacije. i svega onog strašnog što je izazvalo ogorčenje kod većine građana ove zemlje. Sve je bilo pogrešno i ono u Zakonu o privatizaciji i u Zakonu o pretvorbi no to se ne može izbrisati i sredstva dobivena od prodaje u krajnjoj liniji završavala su u proračunu (i u ovom zakonu to je konceptijski loše) i u krajnjoj liniji u potrošnji i nisu korištena za daljnji razvoj gospodarstva, rekao je među ostalim, šire govoreći o prijašnjoj pretvorbi i privatizaciji.

U ovom zakonu nedostaje, a što je ključno, da se ostvare postavljeni ciljevi - privatizacijom ostvariti gospodarski rast, veću zaposlenost itd. Mi jesmo za privatizaciju sa svim posljedicama koje taj proces nosi a što se tiče predloženog zakona mislimo da jedino što se u ovom slučaju može napraviti je da ide u drugo čitanje, kazao je.

Franjo Kučar (SDP) smatra da o rezultatima privatizacije građani, umirovljenici, radnici s malim plaćama znaju bolje od zastupnika. Na osnovi analize desetak tvrtki na području iz kojeg dolazi zastupnik zaključuje da se je manje zlo dogodilo u tvrtkama prema Zakonu o privatizaciji a veće što su zločesti dečki preuzeli tvrtke i nakon privatizacije krenuli u smjeru kako da se domognu vlasništva u tim tvrtka odnosno da zaduže matičnu tvrtku i novac prebace u svoje novooosnovane tvrtke i to je bio početak i kraj privatizacije. Uzrok tome je bio, smatra, nedjelotvorna država i nikakva kontrola.

Predloženi zakon nudi jedno hibridno rješenje koje bi trebalo doraditi. Suština je da su tvrtke koje su ostale za privatizaciju u poteškoćama i trebalo bi stvarno

primijeniti Esop program, doraditi ga, i jednim potezom dovršiti agoniju svega ovog što se događa na način da se uđe u stvarno radničko dioničarstvo, da se tvrtka koja ima tržišnu budućnost "očisti" i dionice podijele radnicima i menadžmentu besplatno a da u vlasništvu države ostane 25 posto plus jedna dionica, rekao je, među ostalim.

Dario Vukić (HB) govorio je dodatno (već govorio u ime Kluba) o privatizaciji i politici ove Vlade u vezi s njom pozivajući se na materijal Vlade iz 2001. godine sa strateškim ciljevima nove privatizacijske politike, koja je, kaže, proglašena uz stari Zakon koji je još na snazi. Inaugurirala se nova privatizacijska politika i novi modeli koji nisu bili sukladni Zakonu i cijelo ovo vrijeme, tri godine i devet mjeseci sustavno se kršio taj Zakon, upozorio je. Nije vraćeno povjerenje javnosti u proces privatizacije, nakon svega što se događalo, afera Excelsior, Sunčani Hvar, pik-ovi. Prema pokazateljima Svjetske banke i bruto društvenog proizvoda Hrvatska je prije 3. siječnja 2000. godine za privatizaciju velikih državnih poduzeća dobila ocjenu tri (ocjene su od 1 do 4), privatizaciju malih poduzeća plus 4 i restrukturiranih poduzeća minus 3. Bit će zanimljivo te ocjene usporediti s onima nakon 2000. godine, rekao je zastupnik. Zanima ga, veli, kako će se pretvoriti do sada neprivatizirana poduzeća u većinskom vlasništvu Republike Hrvatske te, među ostalim, zašto se zemljište u kampovima i neizgrađeno građevinsko zemljište ne smatra tehnološkom cjelinom trgovačkog društva, a radi se o velikoj imovini. Puno preciznije treba i rije-

šiti postupanje Fonda prema trgovačkim društvima jer je neprihvatljivo da postoji diskrecija Fonda da nekome može prihvatiti dokapitalizaciju a nekome ne.

Franjo Kučar replicirao je na navod predgovornika da transparentnost danas u privatizaciji nije prisutna jer su, primjerice, i dokumenti za "Sunčani Hvar" bili u Saboru i o tome se moglo na ovaj ili onaj način odlučivati za razliku od transparentnosti kad su se u Fondu mijenjale dionice bez ikakvih kriterija između ljudi koji su imali stotinjak tvrtki (preko Glumina banke). **Dario Vukić** je ime Kluba zastupnika HIP-a i HB-a odgovorio da su transparentnost i zamjena dionica dva odvojena pojma, a potonji je u samom Zakonu. Zatim je upozorio da je pravno i politički nedopustivo iz ovog zakona ispustiti članak 1. važećeg Zakona o privatizaciji jer se na njega poziva Zakon o reviziji. Naime, time se ispuštaju ciljevi privatizacije na bazi kojih bi Državna revizija trebala donositi odluke. Zašto se taj članak ispušta kad se cjelokupna revizija pretvorbe i privatizacije, odnosno zakonitost i nezakonitost bazirala na njemu. Ne može se jedna pretvorba i privatizacija uspoređivati na bazi tog članka a ona poslije 3. siječnja 2000. na bazi nekog drugog, rekao je, među ostalim.

Rasprava je zatim zaključena.

Hrvatski je sabor većinom glasova (69 za, 4 protiv i 21 suzdržan) donio, sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo, zaključak da je o Prijedlogu zakona o privatizaciji s Konačnim prijedlogom zakona provedena rasprava u prvom čitanju.

M.S.; V.Ž.; Đ.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O MINIMALNIM MJERAMA ZAŠTITE U POSLOVANJU GOTOVIM NOVCEM I VRIJEDNOSTIMA

Sigurnije poslovanje gotovinom

Većinom glasova Hrvatski je sabor hitnim postupkom donio ovaj Zakon čija je svrha smanjiti rizik i povećati zaštitu osoba koje obavljaju poslove s gotovim novcem i vrijednostima.

Predlagatelj ovog Zakona bila je Vlada RH.

O PRIJEDLOGU

U Ocjeni stanja uz predloženi zakon navodi se da se posljednjih godina bilježi kontinuirani porast kaznenih djela razbojništva nad djelatnicima novčarskih institucija u kojima se posluje s gotovim

novcem pri čemu je ugrožena njihova osobna sigurnost, osobna sigurnost njihovih stranaka kao i sigurnost imovine građana i novčarskih institucija. Iz podataka je vidljivo da je u 2002. godini u odnosu na 1996. godinu zabilježen porast kaznenih djela razbojništva za čak 182 posto a

trend porasta bilježi se i u 2003. godini. Materijalna šteta počinjena razbojništvima novčarskih institucija tijekom 2002. godine iznosi oko 6,5 milijuna kuna ili prosječno 61.635 kuna po razbojništvu. Osim te materijalne štete prouzročene su psihičke traume i tjelesne ozljede koje su počinitelji nanijeli djelatnicima i strankama novčarskih institucija tijekom počinjenja kaznenih djela a, nažalost, zabilježena su tijekom proteklih godinu dana i dva ubojstva uposlenika i vlasnika mjenjačnice.

Najčešći napadi su bili u onim novčarskim institucijama u kojima često nisu ispunjeni ni minimalni uvjeti zaštite, kao što su instaliranje i korištenje određenih sustava tehničke zaštite te angažiranje ovlaštenih zaštitara tjelesne zaštite. Kod prijevoza i prijenosa novca nerijetko se novac drži u najlonskim vrećicama ili sličnoj ambalaži bez pratnje ovlaštenih zaštitara pratitelja a veće količine novca ne prevoze se oklopnim vozilima prilagođenim prijevozu novca te uz odgovarajuću pratnju.

Takvo stanje izrazito pogoduje razbojničkim prepadima na djelatnike novčarskih institucija u objektima gdje se obavljaju transakcije gotovim novcem kao i razbojništvima na djelatnicima koji prenose novac, odnosno vozila u kojima se novac prevozi.

Stoga se ovim zakonom uređuju, navodi predlagatelj, minimalni sigurnosni uvjeti zaštite osoba, novca i vrijednosti za pravne i fizičke osobe koje posluju s gotovim novcem i vrijednostima odgovarajućim sustavima tehničke zaštite, tjelesnom zaštitom te zajedničkom primjenom tjelesne zaštite i sustava tehničke zaštite. Definiraju se subjekti (kategorizacija) na koje se odnosi obveza ispunjavanja minimalnih uvjeta zaštita osoba i novca u objektima pri poslovanju s gotovim novcem - banke, stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge, mjenjačnice, kladionice, Hrvatska lutrija, Financijska agencija, Hrvatska pošta i Hrvatska narodna banka. Ove novčarske institucije štite se primjenom minimalnih sigurnosnih uvjeta zaštite - protuprovalnog sustava s centraliziranim dojavom i nadzorom alarma, protuprepadnog sustava s centraliziranim dojavom i nadzorom alarma, neprekidnog videonadzora i mogućnošću pohranjivanja video zapisa te tjelesne zaštite.

Uređuje se, među ostalim, način ostvarivanja minimalnih uvjeta zaštita osoba i novca te minimalni uvjeti zaštite pri prijevozu i prijenosu novca.

Za provedbu ovog zakona potrebno je u Državnom proračunu za 2004. i 2005. godinu osigurati sredstva za plaće inspektora Inspektorata MUP-a u iznosu od 3,2 milijuna kuna na način da se za 2004. godinu osigura polovica tog iznosa i to 50.000 kuna za nabavku dodatne opreme i 1,062 milijuna kuna radi dodatnog zapošljavanja 15 izvršitelja, a za 2005. 1,1 milijun kuna.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona ali predlaže da predlagatelj dodatno obrazloži potrebna financijska sredstva za njegovo provedbu, prvenstveno u odnosu na državni proračun.

RASPRAVA

Na sjednici Hrvatskog sabora o predloženom zakonu u ime predlagatelja uvodno je govorio zamjenik ministra unutarnjih poslova **Josip Vresk**. U cilju zaustavljanja kaznenih djela razbojništva nad djelatnicima novčarskih institucija i podizanja razine sigurnosti, a procjenjuje se da u RH ima 2.500 pravnih i fizičkih osoba koje posluju gotovim novcem, Vlada RH uputila je ovaj prijedlog zakona u Sabor, naglasio je, govoreći o predloženim rješenjima. Novčarske institucije koje posluju gotovim novcem i vrijednostima dužne su osigurati minimalne sigurnosne uvjete za zaštitu osoba, novca i vrijednosti sukladno odredbama zakona u roku od godine dana od dana njegovog stupanja na snagu.

Predsjednik Odbora za zakonodavstvo **Josip Leko (SDP)** prenio je stajalište tog radnog tijela i naglasio traženje obrazloženja u vezi sa sredstvima, pa je **Josip Vresk**, zamjenik ministra unutarnjih poslova iznio podatke date uz predloženi zakon.

U raspravi je **Željko Pavlic (LIBRA)** u ime Kluba zastupnika LIBRE podržao predloženi zakon s primjedbom da je predug rok novčarskim institucijama za osiguranje minimalnih uvjeta zaštite. Ne bi se smio dopustiti još godinu dana rad u ovakvim uvjetima jer se rapidno povećavaju ova razbojništva. Taj rok bi trebao biti najduže šest mjeseci s obzirom na to da se radi o relativno malim ulaganjima, primjerice, sama kamera ne košta puno kao ni zaštitno staklo, a to je najmanje što bi svaka novčarska institucija morala imati, rekao je, među ostalim, naglasiv-

ši da je upravo u njegovoj, Međimurskoj županiji bilo nekoliko takvih kriminalnih pojava (mjenjačnica Prelog, gdje je ubijena djelatnica koja je bila u petom mjesecu trudnoće, mjenjačnica nije imala nikakvu zaštitu, pljačka u Nedelišću, u potjeri za pljačkašem smrtno stradao policajac).

Dario Vukić (HIP) u ime Kluba zastupnika HIP-a pohvalio je ideju o donošenju ovog zakona koji je, kaže, napravljen korektno. Nažalost, ovakvim zakonima se ne može dignuti razina sigurnosti u RH jer, kako je u globaliziranom svijetu teško izbjeći negativne učinke financijske krize u Rusiji, Meksiku itd. isto je i s kriminalom koji je danas tehnološki povezan i u stanju je djelovati puno učinkovitije nego prije. To podrazumijeva da se svaka država mora puno bolje organizirati i biti korak ispred onih koji žele ugroziti sigurnost njezinih građana, poduzetnika, turista. Zato ga zanima odgovor (to ga je pitalo i puno građana i poduzetnika) o ukidanju viznog režima u trenutku kad je u Srbiji bilo izvanredno stanje i, kako je pisalo u novinama, kad se njihova službena politika željela obračunati s kriminalom. Moglo se čuti da se velik broj tih kriminalaca preselio u Zagreb odnosno RH i nakon toga se dogodilo desetak velikih pljački u Zagrebu. Neki poduzetnici još se uvijek nisu oporavili nakon što su im opustošene mjenjačnice, zlatarnice itd., rekao je, među ostalim.

U vezi s predloženim zakonom, koji će ovaj Klub podržati, napomenuo je da su predviđene novčane kazne za prekršaje preniske te da bi trebalo motivirati zaštitarske tvrtke za dodatno ulaganje u opremu a kako nisu sve jednako opremljene trebalo bi im dati neko prijelazno razdoblje kako bi postale ozbiljne zaštitarske institucije koje će garantirati sigurnost onome tko ih angažira (preporuka predlagatelju da to riješi svojim amandmanima).

U završnoj riječi zamjenik ministra unutarnjih poslova **Josip Vresk** objasnio je da se osobno zalagao za veće novčane kazne no one su limitirane Zakonom o prekršajima. Rok od godinu dana potreban je kako bi se novčarske institucije, a i zaštitarske tvrtke (pomoći će se da se povećava zaposlenost) osposobile u tehničkom smislu.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor većinom glasova (76 za, 18 suzdržanih) donio Zakon o minimalnim mjerama zaštite u poslovanju gotovim novcem i vrijednostima u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ELEKTRONIČKOJ TRGOVINI

Zakonska podloga za novi način trgovanja

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova donijeli Zakon o elektroničkoj trgovini, kojim se uređuje ovo važno područje koje do sada nije bilo regulirano. Njegovim donošenjem stvara se temelj za stalno prilagođavanje zakonodavstva Republike Hrvatske u području elektroničke trgovine propisima Europske unije i prihvaćanje usvojenih standarda i kriterija ove grane prava.

O PRIJEDLOGU

Ovaj zakonski prijedlog Vlada Republike Hrvatske uputila je u zakonodavnu proceduru po hitnom postupku. Navela je da se njime hrvatsko zakonodavstvo usklađuje sa zakonodavstvom Europske unije, a u prilogu je dostavila i Izjavu o njegovoj usklađenosti s "acquis communautaireom".

Predloženim se tekstem uređuje novo područje ekonomskih subjekata, građana i državnih institucija. Ovo područje do sada nije bilo regulirano, a nedostatak regulative može predstavljati značajnu prepreku u razvoju elektroničke trgovine poslovnog sektora i u tom smislu općenitog gospodarskog razvoja Republike Hrvatske.

Elektronička trgovina uključuje uporabu raznih oblika informacijske i komunikacijske tehnologije u poslovnim procesima između subjekata koji se bave trgovačkim, proizvodnim i uslužnim djelatnostima, providerima informacija, državne i javne administracije i potrošača. Dodatna stimulacija za razvoj elektroničkog trgovanja je dana osim putem Interneta i kroz liberalizaciju telekomunikacija. Ovakav vid trgovine nudi široki spektar poboljšanja; brže otkrivanje najpovoljnijeg ponuđača željenog proizvoda ili usluge koji se nalazi bilo gdje na svijetu i koji vrši uslugu u optimalnom vremenskom roku, pristupačnije poslovne transakcije vezane uz marketing, dizajn, proizvodnju, tijek ponuda i transporta. U tom se smislu otvaraju mogućnosti inte-

raktivne komunikacije i među potrošačima koji nikada nisu bili u poslovnom ili sličnom odnosu. Postaju dostupne i nove poslovne mogućnosti, a time se otvaraju i novi načini povećanja produktivnosti i smanjenja troškova kao i novi načini u pristupu klijentima. Elektronička trgovina na taj način omogućava Republici Hrvatskoj brži ekonomski razvitak i jednake mogućnosti natjecanja s mnogo većim državama i njihovim gospodarstvima, a posebice u poslovnom svijetu gdje fizička veličina gubi na važnosti.

To je jedan od glavnih razloga zbog čega je neophodno osigurati sigurnu zakonsku okolinu za elektroničku trgovinu u domaćim i internacionalnim operacijama. S ovakvim konačnim prijedlogom zakona otklonit će se sve prepreke elektroničkom trgovanju, a koje su predstavljali zakonski standardi, osmišljeni i prihvaćeni u vrijeme klasičnih operacija na papiru. Zbog toga je prihvaćanje relevantnih zakonskih propisa neophodno u Republici Hrvatskoj zbog njezine integracije u svjetsko informacijsko društvo.

Uz općenite zahtjeve, kod izrade Prijedloga zakona o elektroničkoj trgovini, vodilo se računa da budu zadovoljeni i dodatni zahtjevi. Najprije su uzeta u obzir svjetska iskustva i propale odluke u ovom području. Elektronička trgovina ne uzima u obzir državne granice i prema tome mora biti usklađena ne samo na europskoj, nego i na međunarodnoj razini. Drugi zahtjev izveden je iz same prirode elektroničke trgovine koja se temelji na brzom tehnološkom razvitku. Razvoj informacijske komunikacije je ekstremno brz i redovito donosi revolucionarne novosti, te je stoga namjera dobrog zakonodavstva u ovom području da ne smije nužno pratiti tehnološki razvitak, nego treba ostati i tehnološki neovisan.

Donošenjem Zakona o elektroničkoj trgovini, stvorit će se temelj za promptno i stalno prilagođavanje zakonodavstva Republike Hrvatske u području elektroničke trgovine, propisima Europske unije,

odnosno, prihvaćanju usvojenih standarda i kriterija ove grane prava.

RADNA TIJELA

O predloženom tekstu očitovala su se i radna tijela Hrvatskog sabora.

Odbor za zakonodavstvo podupro je njegovo donošenje, ne protiveći se prijedlogu hitnosti. Na tekst Konačnog prijedloga odbor nije iznio primjedbe ustavnopravne naravi.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu o navedenom Prijedlogu raspravljao je u svojstvu matičnog radnog tijela. Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja iznesen je prigovor člana Odbora glede primjene hitnog postupka u donošenju ovog Zakona, kao i niza drugih zakona kojima se hrvatsko zakonodavstvo usklađuje sa zakonodavstvom Europske unije. U odnosu na tekst Konačnog prijedloga ovoga zakona, izneseno je mišljenje prema kojem bi članak 4. ovoga Zakona, kojim je propisana iznimka od primjene prava za davatelje usluga informacijskog društva čije je sjedište u zemlji članici Europske unije, trebalo jasnije definirati. Također je izneseno mišljenje prema kojem bi u predloženom tekstu trebalo ugraditi kontrolne mehanizme i sankcije radi suzbijanja svih oblika zlorabe korištenja ovog oblika trgovine.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o elektroničkoj trgovini.

Odbor za europske integracije jednoglasno je utvrdio da je Konačni prijedlog zakona o elektroničkoj trgovini usklađen s pravnom stečevinom Europske unije.

Budući da nije bilo zainteresiranih za raspravu, predsjedavajući je zaključio raspravu, te se pristupilo glasovanju. Većinom glasova (89 "za", 1 "suzdržan") zastupnici su donijeli Zakon o elektroničkoj trgovini u tekstu predlagatelja.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O TRGOVINI

Zabrana rada nedjeljom uz definirane iznimke

Hrvatski sabor je većinom glasova donio predloženi Zakon. Temeljni cilj koji se Zakonom htio postići je reguliranje rada u trgovinama nedjeljom odnosno neradnim danima. Predlagač je bio Klub zastupnika HSS-a.

O PRIJEDLOGU

Predviđenim Zakonom trebaju se urediti slijedeća osnovna pitanja: propisuje se zabrana rada nedjeljom i neradnim danima, uz navođenje određenih iznimaka te se propisuje radno vrijeme prodavaonica i drugih oblika trgovine, prodavaonica u turističkim mjestima za vrijeme turističke sezone, prodavaonica na kolo-dvorima, u zračnim lukama, brodskim pristaništima, brodovima, lukama, benzinskim postajama, hotelima, kampovima, sportskim objektima, igralištima za vrijeme trajanja priredbe i lukama nautičkog turizma u dane nedjelje, blagdana i neradnih dana.

Donošenjem zakona izbjeći će se zakonske i druge pravne nedorečenosti i nejasnoće koje omogućuju zlorabu zabrane rada nedjeljom, blagdanima i neradnim danima, provesti bolju usklađbu sa Zakonom, te omogućiti bolji i učinkovitiji nadzor provođenja zakonskih odredaba.

RADNA TIJELA

Donošenje Zakona poduprli su odbori za zakonodavstvo te za obitelj, mladež i šport.

AMANDMANI

Odbor za zakonodavstvo podnio je tri amandmana. Prvi se odnosi na članak 1. odnosno njegove stavke. Tako se u prvom i drugom stavku nomotehnički uređuje izričaj. U trećem stavku predlaže se izostavljanje riječi "spomendan" jer je

to neradni dan, a četvrti stavak doživio bi promjenu na način da se zakonom uredi i ograničenje rada državnim blagdanima i drugim neradnim danima. Također se u četvrtom stavku uređuje tekst jer se tu radi o lukama i pristaništima, a ne o brodskim pristaništima. Predloženo je i da bi prodavaonice na brodovima počele raditi jedan sat prije plovidbe. Mjesto javnog natječaja glede zahtjeva za rad nedjeljom, predložena je promjena u stavku 5. Odbor je dalje u stavku 6. predložio da neradnim danima u manjim mjestima radi jedna prodavaonica, dok bi u većim mjestima jedna prodavaonica bila na 10 tisuća stanovnika. U stavku 7. predlaže se da trgovine u sastavu tržnica rade kao i tržnice. U stavku 8. predloženo je da radnik može raditi samo jednu nedjelju mjesečno, osim ako se drugačije se dogovori s poslodavcem. Potom bi se reguliralo pitanje radnog vremena za vrijeme turističke sezone, a Odbor je i mišljenja da bi u svakoj trgovini trebala biti vidljiva odluka o godišnjem dežurstvu. Drugi amandman odnosio se na dodavanje članaka 1b, 1c, i 1d. kojima se uređuje postupak i rokovi za donošenje odluka o rasporedu dežurstva odnosno odluka o radnom vremenu za vrijeme trajanja turističke sezone. Istodobno se uređuje pitanje roka za podnošenje zahtjeva za podnošenje zahtjeva trgovaca. Istim amandmanom dodan je i članak 26a. kojim se uređuje slobodno utvrđivanje radnog vremena, vrsta prodavaonica i njihova rada u tjednu uz prethodno mišljenje turističkih zajednica područja. Trećim amandmanom Odbor je predložio da Zakon stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama", a odredbe članka 1. stavaka 1. i 3. primjenjivale bi se od 1. kolovoza 2003.

Amandman je podnio i Klub zastupnika SDP-a. Predložene promjene desile bi se u članku 1. na način da se produži rad u trgovinama za jedan sat, da trgovine

normalno rade na spomendan, da se turistička sezona ne limitira na razdoblje od 1. lipnja do 30. rujna te na način da odluke o tome koje trgovine trebaju raditi u vrijeme turističke sezone donose poglavarstva lokalne samouprave.

RASPRAVA

Ako želimo zaštititi radnička prava, ako želimo pridonijeti održavanju obitelji koja je stožer svakog društva Klub zastupnika HSS-a predlaže da se prihvati ovaj Zakon, rekla je uvodno u ime predlagačelja Kluba zastupnika HSS-a Ljubica Lalić (HSS).

Treba ispraviti sve što je u naletu velike integracije Republike Hrvatske u međunarodne tokove prošlo u ovom Saboru te na taj način vratiti dignitet hrvatskom radniku, hrvatskoj majci i hrvatskoj ženi.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je potom Dragica Zgrebec (SDP). Istaknula je kako je Zakon iniciran neprihvatljivim radom u trgovinama rekavši da ukoliko je ovo prvi korak da se iskorijeni neprihvatljivi rad njen Klub će ga podržati. Smatra da će u narednom razdoblju biti nužno analizirati koji su to problemi onemogućavali inspeksijske službe da adekvatno obavljaju svoj posao i otklanjaju neadekvatne pojave u trgovačkim društvima. Na kraju izlaganja pojašnjala je amandmane koje Klub zastupnika SDP-a podnosi.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorila je tada Marijana Petir (HSS). Napomenula je da se postojeći Zakon o trgovinama

ne provodi te da u trgovinama rade žene koje za to nisu adekvatno plaćene. Klub zastupnika HSS-a predlaže ovaj Zakon kako bi se u tu bitnu djelatnost uvelo reda, dodala je zastupnica. Pojasnila je i da su se s predloženim Zakonom složile Udruga poslodavaca i sindikata. Naglasila je dalje da se u svim uređenim stabilnim društvima nedjelja poštuje kao civilizacijska stečevina izvan svih religijskih okvira iz kojih je odavno izašla. Nedjeljom, dodala je, rade samo minimalno nužne službe za održavanje društvenog života, ugostiteljski objekti i mali broj prehrambenih trgovina u strogo određenom vremenu. Smatra da bi se jasnom zakonskom regulacijom rada nedjeljom učvrstila solidarnost u društvu koje bi se ujedno stabiliziralo.

Nužne su rigorozne kazne

HSLŠ će podržati ovaj Zakon jer smatra da je to prvi korak u ostvarivanju onoga o čemu je predlagatelj govorio, rekao je u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a mr.sc. **Željko Glavan (HSLŠ)**. Drži da u rijetko kojoj djelatnosti kao u trgovini u Hrvatskoj postoji eksploatacija čovjeka. Naglasio je potom da se mora izgubiti

iluzija da će se donošenjem ovog Zakona riješiti navedeni problem koji ustvari leži u neprovođenju zakona. Mišljenja je da ovaj Zakon može biti efikasan samo ukoliko se uvedu rigorozne kazne kao zatvaranje trgovine i nemogućnost da dotična osoba ikada više otvori drugu trgovinu. Prvi i osnovni uvjet hrvatskog članstva u Europskoj uniji je pravna država, a njen smisao nije da se zakoni samo pišu, nego da se i provode. Zaključio je na kraju izlaganja da će HSLŠ ovaj zakon podržati te da se nada kako će se on i provoditi.

Podržavamo ovaj Zakon i držimo da je korektan prema 40 tisuća pretežno žena koje rade nedjeljom u trgovinama i koje za to nisu adekvatno plaćene, rekao je u ime Kluba zastupnika HIP-a **Dario Vukić (HIP)**. Drži, međutim, da bi glede postojećeg Zakona o trgovini trebalo još mnogo toga promijeniti. Tu se posebno osvrnuo na rast broja velikih trgovačkih lanaca. Pozvao je potom sve, bez obzira na stranačku pripadnost da se ispravi sve što je u naletu velike integracije Republike Hrvatske u međunarodne tokove prošlo u ovom Saboru te da se na taj način vrati dignitet hrvatskom radniku, hrvatskoj majci i hrvatskoj ženi.

Potom se za riječ javila u ime predlagatelja **Ljubica Lalić**. Zahvalila je klubovima zastupnika na potpori rekavši da je ovo prvi korak u sačuvanju radničkih prava. Što se kazni tiče napomenula je da joj se primjerenijim čini zapriječena novčana kazna u iznosu od 30 do 150 tisuća kuna.

U ime predlagatelja Zakona **Ljubica Lalić** se potom očitovala o amandmanima. Amandmani Odbora za zakonodavstvo su prihvaćeni s manjim izmjenama. Kao prvo pet tisuća stanovnika bilo bi područje u većim mjestima na kojima bi radila jedna trgovina neradnim danima. U drugom i trećem amandmanu promjene su nastale kao rezultat pomaka primjene Zakona na 1. siječnja 2004. godine. Odbor za zakonodavstvo se s promjenama složio. Što se tiče amandmana Kluba zastupnika SDP-a zastupnica je naglasila da je on konzumiran prijašnjim amandmanima, s čime se podnositelj složio.

Zastupnici su tada prešli na glasanje i većinom glasova (70 "za", 9 "protiv" i 9 "suzdržanih") donesen je Zakon o trgovini zajedno s predloženim amandmanima.

M.S.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O GRADNJI

Jednostavniji projekt za obiteljsku kuću

Hrvatski sabor je izglasao Zakon o gradnji u tekstu predlagatelja, Vlade RH korigiranom usvojenim amandmanima - dijelom Vladinih, dijelom ostalih predlagatelja.

O PRIJEDLOGU

O Prijedlogu smo pisali u IHS-u, broj 373, na stranama 59 do 66 pod naslovom: "Ukloniti administrativne barijere". U nastavku stoga donosimo samo razlike koje su uslijedile nakon prvog čitanja. U konačnom zakonskom prijedlogu provedena je nomotehnička i jezična dorada teksta, te doradani i

razrađeni pojedini instituti npr. uvjeti za izdavanje certifikata sukladnosti građevnog proizvoda. Uvedena je

Predloženi zakon ubrzat će i racionalizirati postupak građenja i izdavanja građevinskih dozvola.

obveza izvođača da prije započinjanja obavljanja djelatnosti građenja ili izvođenja pojedinih radova pribavi suglasnost Ministarstva koje se izdaje po prethodno pribavljenom mišljenju povjerenstva, s

tim da ta suglasnost nije potrebna za gradnju obiteljske kuće, te za jednostavne radove i građevine. Smanjen je odnosno pojednostavljen sadržaj glavnog projekta za obiteljsku kuću i brisana mogućnost izdavanja građevne dozvole u slučaju kada nisu ispunjeni uvjeti za mogućnost provedbe zahvata u prostoru određenim posebnim zakonom. Uvedena je obveza ministra da prije davanja ovlaštenja za nostrifikaciju projekta izrađenog u inozemstvu pribavi mišljenje povjerenstva kojeg čine predstavnici Ministarstva i Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu. Pozivanje stranaka u postupku izdavanja građevinske dozvole

putem javnog oglasa propisano je samo u slučajevima u kojima postoji više od šest susjednih nekretnina, umjesto u svim slučajevima kako je to bilo propisano u Prijedlogu zakona. Također je povećan broj građevina za koje nije potrebna građevinska dozvola, uveden je institut privremene uporabne dozvole, brisana obveza izricanja upravnih mjera kao jednog od načina prisiljavanja na izvršenje rješenja građevinske inspekcije, te propisane povrede službene dužnosti građevinskog inspektora i propisane kazne za te povrede, a povećane kazne za povrede službene dužnosti počinjene od osoba ovlaštene za vođenje i izdavanje građevinske dozvole.

RADNA TIJELA

Članovi **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** proveli su raspravu o zakonskom prijedlogu u dijelu koji se odnosi na nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad osobama smanjene pokretljivosti u građevinama javne i poslovne namjene, kao i građevinama stambene i stambeno-poslovne namjene. Odredbe ovog Zakona, kojim se utvrđuje da građevine stambene namjene i stambeni dijelovi stambeno-poslovnih građevina, s deset i više stanova, moraju biti projektirani i izgrađeni tako da je moguća jednostavna prilagodba za osobe smanjene pokretljivosti, u najmanje jednom stanu, predstavljaju kvalitetan pomak u odnosu na odredbe važećeg Zakona. Takvo rješenje rezultat je suradnje i sugestije osoba s invaliditetom i njihovih udruga. Međutim, skrenuta je pozornost na nedostatak nesmetanog pristupa i kretanja u nekim postojećim objektima i na obvezu da se i taj problem riješi na odgovarajući način. Stoga je Odbor predložio Saboru da usvoji Zakon o gradnji ali uz tri amandmanska prijedloga koja su u vezi s iznesenim primjedbama, a prvim (na članak 144.) se omogućava da se na postojećim građevinama koje nisu prilagođene za kretanje osoba sa smanjenom pokretljivošću, pravilnikom koji donosi ministar, utvrdi obveza omogućavanja i pristupa kretanja za takve osobe. S preostala dva amandmana usklađuju se odredbe članka 183. i 184. s odredbom članka 14. stavka 2. koji predviđa obvezu prilagodbe za pristup, kretanje, boravak i rad osobama smanjenje pokretljivosti najmanje jednog stana na svakih deset stanova u građevini

nama stambenih i stambeno-poslovnih namjena s najmanje deset stanova. Broj stanova određen je imajući u vidu broj osoba s invaliditetom, sukladno zadnjem popisu stanovništva i prijedlogom udruga osoba s invaliditetom te usklađen sa sličnim odredbama vezanim uz izgradnju stanova za branitelje.

Uz dva amandmanska zahtjeva **Odbor za zakonodavstvo** predložio je Saboru da donese Zakon. Odbor tvrdi da nije prihvatljivo jednim zakonom utvrđivati obvezu na izmjenu drugog zakona, te u skladu s tim uređuje izričaj u članku 219. Također mu je neprihvatljivo jednim zakonom mijenjati odredbe drugog zakona pa predlaže da se stavak 3. članka 225. briše.

Odbor za europske integracije jednoglasno je konstatirao da je Konačni prijedlog zakona o gradnji usklađen s pravnom stečevinom Europske unije.

RASPRAVA

Uvodno je zamjenik ministra zaštite okoliša i prostornog uređenja **Mladen Ružman** upoznao zastupnike sa Zakonom. U kraćem istupu objasnio je razliku između Prijedloga i Konačnog prijedloga zakona. Tako je, kaže, povećan broj slučajeva za koje nije potrebna građevinska dozvola, pojednostavljen sadržaj projekta za obiteljsku kuću i za jednostavnu gradnju, potpuno riješeni građevni proizvodi u skladu s relevantnim smjernicama Eua. Također je ureden sustav sudionika u gradnji na način da se za širi krug ljudi propisuje uvjet polaganja stručnog ispita, te se određuje za tvrtke obveza ispunjavanja određenih uvjeta profesionalizacije. Tako utjecaj struke dobiva svoj značaj.

Usljedilo je izlaganje predstavnika radnih tijela: **Sonje Borovčak** (Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo) i **Josipa Leke** (Odbor za zakonodavstvo).

Opća podrška Kluba zastupnika SDP-a čiji je stav obrazložila **Vesna Podlipec**, bila je popraćena ocjenom da će predloženi zakon ubrzati i racionalizirati postupak građenja i izdavanja građevinske dozvole. Kao dobru stranu zakona navela je pojednostavljenje procedure, smanjenje papirologije, te preciznije definiranje pojedinih instituta u zakonu čime će se smanjiti diskrecijske ocjene onih kojih donose upravne akte. Cijene odredbu koja će ubrzati postupak izdavanja građevinske dozvole jer je dopušteno

pribaviti pozitivno izjašnjenje svih stranaka u postupku o glavnom projektu koji je sastavni dio zahtjeva. Dobro je i to što su taksativno navedeni slučajevi gradnje za koje nije potrebna građevinska dozvola, odnosno to što je istu moguće ishoditi na temelju glavnog projekta kojeg je potvrdilo tijelo graditeljstva. Ipak, Klub će predložiti amandmane u nekim od navedenih slučajeva, a sve zato da se poboljšaju predložena rješenja. Cijeni odredbu kojom se građanima u najvećoj mjeri pojednostavljuje postupak dobivanja građevinske dozvole za obiteljske kuće, gdje predlagatelj taksativno navodi sadržaj glavnog projekta za obiteljsku kuću i jednostavnu građevinu, te rekonstrukciju postojeće. U nastavku govorila je o predloženim rješenjima koje Klub ne može prihvatiti. Klub smatra da pregled radova u određenoj fazi građenja projektant odnosno revident kontrole izvedbene dokumentacije ne treba izvršiti o svom trošku već se to treba obaviti o trošku investitora. Jednako tako nije dobro rješenje obvezno uključivanje lokalne samouprave kao stranke u postupku dobivanja građevinske dozvole jer jedinice lokalne samouprave svoj interes za bilo kojom gradnjom utvrđuju kroz dokumente prostornog uređenja, a koje upravo oni donose. Klub predlaže obvezno oglašavanje gradnje na samom mjestu gradnje uz pismeni poziv strankama. U predloženom su zakonu određeni slučajevi za koje ministarstvo izdaje građevinsku dozvolu. Mišljenja je da bi to bilo potrebno i u slučajevima građevina za postupanje s otpadom, odnosno odlaganja otpada, s obzirom na alarmantne podatke koji govore da u Hrvatskoj taj problem gotovo 100 posto nije riješen. Za dobrobit svih građana Hrvatske važno je usvojiti zakon koji bi morao unijeti više reda u zaštitu prostora.

Klub zastupnika HDZ-a misli da je ovaj zakon puno bolji od Zakona o prostornom uređenju i zato se neće protiviti njegovom donošenju ako se usvoje amandmani Kluba, rekla je **Marina Matulović-Dropulić**. Predloženi zakon ima dobre strane npr. to da će se građenje omogućiti samo subjektima koji dobiju suglasnost ministarstva, komore i Hrvatske udruge poslodavaca jer danas se na tržištu pojavljuju nekvalitetni izvođači ili ljudi koji se zapravo isključivo bave preprodajom. Isto je tako dobro što je utvrđen veći broj građevina za koje

nije potrebna građevinska dozvola. Ono što nije dobro to je da će veliki broj pravnika i uredbi donijeti ministar (ukupno ih je 24), a tim će se podzakonskim aktima definitivno utvrditi i riješiti način daljnjeg provođenja zakona, i sve što je potrebno da bi se zakon mogao provesti, a ljudi mogli dobiti građevinsku dozvolu. Nije dobro rješenje po kojem strani inženjeri i arhitekti mogu nesmetano nastupati u Hrvatskoj, već je potrebno utvrditi uzajamnost, a onog časa kada uđemo u EU tu odredbu zakona promijeniti. Isto tako kod izdavanja građevinskih dozvola ne bi trebalo omogućiti inženjerima strojarstva i elektrotehničke struke da utvrđuju odnosno izdaju građevinske dozvole jer oni ne mogu rješavati odnos između lokacijskih uvjeta i smještaja građevine na pojedinoj lokaciji te izdavanja građevinske dozvole i usklađivanja svih potrebnih projekata za to. Analize u pojedinim jedinicama lokalne samouprave pokazale su da je glavna prepreka izdavanju građevinske dozvole nesredeno zemljišno-knjižno stanje odnosno neriješeni imovinsko-pravni odnosi. Dobro je da se krenulo u rješavanje tog problema, ali s obzirom na financijska sredstva, pitanje je kada će to biti okončano. U zakonskom prijedlogu nužno je osloboditi investitore obiteljskih kuća svih mogućih davanja i novih troškova, a isto tako pojednostaviti mogućnost dobivanja građevinske dozvole. Smatra da je predloženi zakon tek djelomično usklađen s propisima Europske unije, a na tome i dalje iz dana u dan treba raditi. Definitivno treba riješiti ovim zakonom ili podzakonskim aktom izgrađenost, pristup i prilaz građevinskoj čestici, a napose slobodan prostor u odnosu na međe istih.

Službe za izdavanje građevinske dozvole i u većim gradovima

Stavove Kluba zastupnika LS-a prenio je dr. sc. **Zlatko Kramarić**. Primjedbe i prijedlozi na ovaj zakonski tekst potvrdili su ispravnost odluke Sabora da se zakon ne donosi po hitnom postupku kao što je prvotno predlagala Vlada. Brzina nije svaki put vrlina, kaže Kramarić. Raduje što se ovaj zakon donosi u paketu sa Zakonom o prostornom uređenju, a uskoro će stići i Zakon o sanaciji bespravne izgradnje te Zakon o komunalnom gospodarstvu. Tek u takvom jednom

paketu zakona ovaj Zakon o gradnji ima smisla. Odredbom članka 37. uređuje se pitanje izvođača radova odnosno osobe koja može graditi tj. izvoditi pojedine radove na građevini. Klub drži da je predmetna odredba manjkava jer njome nije provedeno razgraničenje između pravnih i fizičkih osoba (obrtnika) u pogledu prava na izvođenje određenih vrsta građevinskih radova iako je to u pravilu uređeno svim propisima iz ovog područja u Europskoj uniji pa i u mnogim tranzicijskim državama, i zemljama kandidatima za članove EU-a. Danas je u Hrvatskoj na tom području priličan nered pa tako i obrtnici koji su u pravilu fizičke osobe izvode radove koje po prirodi stvari ne bi mogli izvoditi što dovodi do nelojalne konkurencije i pojave sive ekonomije. Stoga Klub smatra da je potrebno provesti navedeno razgraničenje kroz tzv. licenciranje. To je potrebno iz razloga jer se naše građevinske tvrtke kada nastupaju na stranim tržištima suočavaju s problemom kada se od njih traži licenca. Dijelom je potrebno preispitati odredbu članka 90. stavak 1. prema kojoj se građevinskom dozvolom utvrđuje da su glavnim projektom na propisani način provedeni dokazi o ispunjavanju bitnih zahtjeva za građevinu. Dokazivanje da su ispunjeni ti zahtjevi u postupku izdavanja građevinske dozvole otvara pitanje granice ovlasti voditelja postupka da to ispituje. Jednako tako postavlja se i pitanje čemu onda služi odgovornost projektanta, osobito revidenta. Na predloženi način zasigurno se neće smanjivati administrativne prepreke i postići željeni cilj da se u što kraćem roku izdaju ove dozvole. Člankom 104. uređen je način dostave građevinske dozvole odnosno rješenja o odbijanju zahtjeva strankama koje nemaju svojstvo investitora. Stranke koje su radi uvida u glavni projekt i izjašnjenje pozvane javnim pozivom, a nisu se odzvale, građevinska dozvola odnosno rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole dostavlja se izlaganjem na oglasnoj ploči tijela koje je izdalo dozvolu odnosno rješenje. Za Klub je neprihvatljiv predloženi način obavještanja stranaka u postupku izdavanja građevinskih dozvola putem javnog poziva izlaganjem na oglasnoj ploči i drži da postoji prihvatljiviji način takvog informiranja stranaka. Spomenimo još i prijedlog Kluba da se zakonski utvrde uvjeti koje mora ispunjavati osoba koja obavlja

poslove građevinskog inspektora to više jer su za sve sudionike u zakonu određeni uvjeti za obavljanje tih poslova pa tako čak i za osobe koje rade na izdavanju građevinskih dozvola.

Zaključujući raspravu rekao je kako će Klub bez obzira na stanovite primjedbe koje ima na ovaj zakonski tekst ipak dati "zeleno svjetlo" na zakon o gradnji uvjeren da će se njime uvesti više reda u područje koje pokriva.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a govorio je **Ivan Čehok (HSLS)**. Sigurno je da treba donijeti ovaj zakon i stoga Klub zastupnika HSLS-a smatra da o njemu treba i ozbiljno razgovarati. No zastupnik podsjeća da donošenje ovog zakona nije moguće a da se ne gledaju drugi zakoni i praksa vezani uz to. Prije svega Hrvatska ima veoma loše stanje zemljišnih knjiga, takvi su imovinsko-pravni odnosi mogućih investitora i praktički ovaj zakon ne može važiti dok se ne osigura razrješenje ovih pitanja.

Čini nam se da zakon pokušava pojednostavniti postupke ali i da će mnogi sada biti možda i još netransparentniji odnosno da nije osigurano administrativno pojednostavljenje postupka svakom potencijalnom ulagaču. Uz osvrt na dobra rješenja kao što je, primjerice, smanjivanje broja svih mogućih suglasnosti, zatim da se sada lokalna samouprava može pojaviti kao stranka u postupku, zastupnik je rekao kako smatra da bi bilo dobro da se ovim zakonom predvidi da barem najvećih petnaest gradova u Hrvatskoj, Varaždin, Split, Zagreb i drugi, mogu ustrojiti i svoja tijela za izdavanje građevinske dozvole (s ovlastima državne uprave ali plaćena iz proračuna jedinica lokalne samouprave). To bi znatno smanjilo pritisak na državnu upravu ali i omogućilo brži i jednostavniji kontakt građana s upravnim tijelima, rekao je, među ostalim, zalažući se za prihvaćanje primjedbi kojima bi se što je moguće više otklonile administrativne prepreke za gradnju.

U završnoj riječi u ime predlagatelja **Mladen Ružman**, zamjenik ministra zaštite okoliša i prostornog uređenja naglasio je da se doista najveći broj problema na ovom području neće riješiti boljim rješenjima ovog zakona ni onog o prostornom uređenju jer oni proizlaze iz imovinsko-pravnih odnosa. A to spada u sferu katastra i sređivanja zemljišnih knjiga. Ovaj zakonski prijedlog stoga

je pokušao u toj situaciji i stanju srede-nosti zemljišnih knjiga i prostornih plana učiniti maksimum, rekao je, među ostalim.

Rasprava je time bila zaključena. U nastavku sjednice uslijedilo je izjašnjava-nje o amandmanima. No, najprije prikaz njihova sadržaja.

AMANDMANI

Trećina amandmana **Vlade RH** je nomotehničke naravi, pa za ovaj prikaz izdvajamo samo one sadržajne. Aman-dmanom na članak 20. definiraju se lokacijski uvjeti kao oni koji su određeni lokacijskom dozvolom, izvodom iz prostornog plana ili na drugi način u skladu s kojima se prema posebnom zakonu provode zahvati u prostoru. Onim na članak 39 se, pak ukida obveza sastavljanja pisane izjave i o izvedenim radovima i uvjetima održavanja građevine za obiteljsku kuću i jednostavnu građevinu, čime se smanjuje obvezna dokumentacija potrebna za tu vrstu gradnje i smanjuje financijsko opterećenje investitora prema izvođaču.

Smisao amandmana na članke 61. i 65. je sljedeći: precizirati da i upotpunjavanje i usavršavanje znanja osoba koje sudjeluju u gradnji također podliježe provjeri, a sve u svrhu daljnje profesionalizacije i unapređenja ovog područja; izjednačiti rezultate projektiranja svih osoba ovlaštenih za projektiranje (članova Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu), kao i zbog potrebe da se smještaj građevine u prostoru kao bitan element ispunjavanja lokacijskih uvjeta za građevinu podigne na razinu projekta pa time i odgovornost za točnost i ispravnost projektiranog rješenja.

Daljnje pojednostavljenje dokumentacije potrebne za obiteljsku građevnu dozvolu kao i financijskih obveza investitora prema projektantu - cilj je amandmana na članak 66, a onoga na članak 87 - provedba ocjene iz rasprave u Parlamentu kako elektrotehničko i strojar-sko obrazovanje nije primjereno za obavljanje poslova izdavanja građevinske, načelne i uporabne dozvole, dok je obrazovanje pravničke struke primjereno, uz odgovarajuću pomoć.

Vlada je, nadalje, amandmanom na članak 88. predložila uvođenje mogućnosti da investitor ishodi građevinsku dozvolu i na temelju razrađenijega projekta u

odnosu na glavni projekt, a sve u svrhu smanjenja financijskih obveza investitora prema projektantu.

Amandmanom na članak 95. osigurava se, prema obrazloženju, efikasan, brz i jednostavan način pozivanja stranaka u postupku izdavanja, i dostave, građevinske dozvole, što je u interesu investitora i stranaka.

Tu su još ovi amandmansi prijedlozi Vlade: uvesti mogućnost da investitor ishodi načelnu dozvolu i na temelju razrađenijeg projekta u odnosu na idejni projekt, a sve u svrhu smanjenja financijskih obveza investitora prema projektantu (članak 111); predvidjeti da je tijelo graditeljstva potvrdu na glavni projekt dužno izdati u roku petnaest dana po primitku urednog zahtjeva (članak 118); osigurati mogućnost da zahtjev za uporabnu dozvolu podnese i osoba koja je vlasnik građevine (članak 131); predvidjeti mogućnost odgode izvršenja inspekciskog rješenja o uklanjanju građevine s obzirom na to da posebni zakon kojim se uređuje izrada Programa sanacije bespravne gradnje nije upućen u zakonodavnu proceduru (članak 172); pojačati pravnu sigurnost investitora tako da ne bi više bilo moguće poništiti građevinsku dozvolu, načelnu dozvolu odnosno dozvolu za uklanjanje građevina već samo njihovo ukidanje (članak 174).

Razlozi podnošenja amandmana su i sljedeći: ocjena iz rasprave u Parlamentu o potrebi da se uvjeti za osobe koje obavljaju poslove građevinske inspekcije urede ovim zakonom, kao što je slučaj i za sve ostale stručne osobe koje obavljaju poslove u gradnji (članak 151).

Spomenimo na kraju i amandman na članak 221, kojim je predloženo da se građevine izgrađene na temelju građevinske dozvole do stupanja na snagu ovoga zakona za koje nije izdana uporabna dozvola smatraju uporabljivim građevinama do 31. prosinca.

Spomenimo još samo to da je dio amandmana rezultat potrebe usklađenja s amandmanima Kluba zastupnika SDP-a odnosno Odbora za zakonodavstvo.

Odbor za zakonodavstvo je podnio amandmane na članke 219. i 225. kojima je upozoreno (i u skladu s uređenim tekstom) kako nije prihvatljivo jednim zakonom utvrđivati obvezu izmjene drugog zakona. Tu je još zatjev da predlagatelj preispita rješenje iz članka 222. Konačnog prijedloga.

Klub zastupnika HDZ-a podnio je dva amandmana. Prvim (na članak 61) predloženo je da se pravilnikom propiše i problematika dodatne naobrazbe, usavršavanja i upotpunjavanja znanja osoba koje sudjeluju u poslovima projektiranja, nadzora, građenja i održavanja građevina, a drugim (na članak) 87. da poslove izdavanja građevinske dozvole mogu voditi samo državni službenici arhitektonske ili građevinske struke s položenim stručnim ispitom.

Klub zastupnika SDP-a podnio je 21 amandman. Preskačemo pravnotehničke i one podnesene radi provedbe nekih sadržajne naravi. Amandmanom na članak 37. predloženo je da članove Povjerenstva imenuje ministar na prijedlog strukovnih udruga te da su u njemu dva predstavnika Ministarstva i tri predstavnika strukovnih udruga. Ovlaštenje investitoru da odredi jednog izvođača koji je odgovoran za međusobno usklađivanje radova između više izvođača te da, ujedno, imenuje glavnog inženjera gradilišta predviđeno je amandmanom na članak 40.

Amandmanom na članak (41) predložena je potrebna struka (i radno iskustvo) glavnog inženjera te voditelja radova (arhitektonska ili građevinska s najmanje pet (stavak 1) tri (stavak 2), pet (stavak 3) i deset (stavak 4) godina radnog iskustva.

Predloženo je, nadalje da odgovorna osoba koja vodi građenje obiteljske kuće mora imati najmanje pet godina radnog staža (amandman na članak 42), a nadzorni inženjer (amandman na članak 43) da može postati - diplomirani inženjer arhitektonske ili građevinske struke - najmanje deset godina radnog staža.

Amandmanom na članak 47. predložen je način imenovanja i sastav povjerenstva koje daje mišljenje u postupku davanja ovlaštenja za kontrolu projekata. Ovlaštenje daje ministar po prethodno pribavljenom mišljenju povjerenstva koje osniva i imenuje ministar (članovi - predstavnici Ministarstava i strukovnih udruga). Tako sastavljeno povjerenstvo daje mišljenje (amandman na članak 50) i osobama registriranim za djelatnost projektiranja i/ili stručnog nadzora te (amandman na članak 79) u postupku davanja ovlaštenja za nostrifikaciju projekata.

Amandmanom na članak 67. predloženo je da se pregled radova u određenoj fazi gradnje obavlja na teret investitora,

a i propisuje se prošireni sadržaj glavnog projekta u slučajevima gradnje na građevinskom zemljištu koje nije opremljeno komunalnom infrastrukturom.

Tu su zatim ovi prijedlozi (amandmani): da Ministarstvo izdaje građevinske dozvole i za odlagališta otpada iz nadležnosti županije i Grada Zagreba (članak 86); da jedinica lokalne samouprave na čijem se području gradi građevina može biti stranka u postupku, ako je za to zainteresirana; da tijelo graditeljstva mora (članak 103) najkasnije u roku trideset dana od zaprimanja zahtjeva odrediti rok za ispunjenje uvjeta za izdavanje građevinske dozvole; da za jednostavne građevine poput nadstrešnice i ognjišta, za koje nije potrebna građevinska dozvola nije potrebno zakonom propisivati površinu i visinu.

Valja posebno upozoriti na prijedlog u svezi s člankom 118. - prema tom rješenju (amandmanu) smatrat će se da je potvrda izdana ukoliko tijelo graditeljstva ne potvrdi glavni projekt odnosno skicu u roku 30 dana.

Spomenimo još četiri prijedloga (amandmana): da poglavarstvo, a ne predstavničko tijelo određuje razdoblje u kojem se ne mogu graditi određene vrste građevina (članak 123); da je slučaju nepotpunog zahtjeva (članak 132) graditeljstvo obvezno u roku 15 dana od primitka zahtjeva zatražiti njegovu dopunu; da se izvršenje u slučaju da je izjavljena tužba protiv rješenja građevinskog inspektora (članak 168) odgodi do okončanja upravnog postupka koji mora biti žuran; da se smanje novčane kazne (iz članka 179) za investitore obiteljskih kuća i jednostavnih građevina.

Miroslav Korenika (SDP) je amandmanom na članak 61. predložio da osobe na poslovima graditeljstva stručni ispit ne moraju polagati svake četvrte godine - u slučajevima koje posebnim pravilnikom propisuje ministar (kad se stručnost potvrdi stručnim radovima te sudjelovanjima na seminarima i drugim aktivnostima, kad takva provjera znanja nije potrebna).

Želimir Janjić (HSL) je predložio izmjenu članka 116. kojim se utvrđuje za što sve nije potrebna građevinska dozvola (nije obvezan, kao što je bilo predloženo, tipski projekt iz članka 70. kod gradnje plastenika namijenjenih isključivo poljoprivrednoj djelatnosti koji se grade na poljoprivrednom zemljištu. Time se

smanjuju troškovi poduzetnicima koji se bave poljoprivrednom djelatnošću.

Sa tri se amandmanska zahtjeva javio zastupnik Dragutin Vrus (SDP). Člankom 50. ovog Zakona, podsjeća zastupnik, uređuje se pravo osoba na obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja. Oblici obavljanja tih poslova su kroz samostalni rad, zajednički ured, projektantsko društvo ili drugu pravnu osobu. Riječ je dakle o dozvoljenim pravnim oblicima obavljanja djelatnosti, koji podrazumijevaju registraciju (upis) djelatnosti, kod nadležnog tijela, ovisno o obliku kroz koji se predmetna djelatnost obavlja. Stoga, smatra ovaj zastupnik, nije opravdano da se u stavku 4. članka 50. posebno izdvaja "pravna osoba", s obzirom na to da je ona u istom pravnom statusu s ostalim "osobama", kako je to uređeno u preostalim odredbama ovog članka.

Odredbe Konačnog prijedloga Zakona o gradnji u koliziji su sa Zakonom o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu te sa Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina, te ih treba uskladiti na način da se u Zakonu o gradnji kao sudionik u gradnji i projektiranju uključi i geodetski projekt kao dio glavnog projekta te olašteni inženjer geodezije kao osoba s pravom obavljanja poslova projektiranja i stručnog nadzora građenja u odnosu na poslove geodezije. To je smisao amandmanskog zahtjeva zastupnika Vrusa na stavak 1. članka 65.

Izjašnjavanje o amandmanima

Zastupnici su najprije odlučili da se glasuje o amandmanima Vlade RH, na koje je, kako je objasnio predstavnik predlagatelja, Vlada odlučila nakon brojnih sugestija kako bi u najvećoj mogućoj mjeri bio onakav kakvim ga svi žele vidjeti. Prihvaćeni su - svi, s tim da je amandman na članak 6. korigiran u skladu s upozorenjem **Valtera Drandića** kako valja upotrijebiti opći pojam (ministar "nadležan za" zaštitu okoliša i prostornog uređenja) umjesto naziva sadašnjeg ministarstva (odnosno ministra) zaštite okoliša i prostornog uređenja jer se, kako je rekao, ne zna hoće li se to ministarstvo zvati baš tako.

Prihvaćeni

Prihvaćeni su zatim: amandmani **Kluba zastupnika SDP-a** na: članak 4

(alineja 8), članci 40, 47, 50, 79, 86, 103, 112, 132, amandman **Miroslava Korenika** na članak 61, **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** na članke 144, 183, 184, **Dragutina Vrusa** na članke 207. i 210 te Odbora za zakonodavstvo na članak 225.

Formalno odbijeno, prihvaćeno djelomice, u izmijenjenom tekstu ili kroz amandman Vlade

Formalno je odbijen amandman **Kluba zastupnika SDP-a** na alineju 2. članka 4. i na članak 66. ali je cilj uvažen - amandmanom Vlade na članak 221. Djelomično odnosno u nešto izmijenjenom obliku prihvaćeni su amandmani toga kluba na članke: 37 - kad je riječ o radnom iskustvu, dok je na preostali zahtjev odgovoreno objašnjenjem kako pri građenju određenih vrsta građevina ili njihovih dijelova kod kojih je naglašen elektrotehnički ili strojarski karakter posla treba omogućiti da se glavnim inženjerom, inženjerom ili voditeljem radova može imenovati i diplomirani inženjer, inženjer odnosno ili osoba srednje stručne spreme elektrotehničke odnosno strojarske struke; 41 (mogućnost dvojakog tumačenja u stavku 1. otklanja se amandmanom Vlade, a traženoj izmjeni u stavku 2. udovoljeno je u nešto izmijenjenom tekstu); članak 67 (prihvaćen prvi dio); članak 168 (kroz, usmeni, amandman Vlade). Amandmani **Dragutina Vrusa** na članke 50. i 65. formalno su odbijeni, ali su pokriveni - prvi, prihvaćen amandmanom Kluba zastupnika SDP-a na isti članak, a drugi amandmanom Vlade. U izmijenjenom obliku prihvaćen je amandman **Želimira Janjića** na članak 116.

Odbijeni (povućeni)

Amandman Kluba zastupnika SDP-a odbijen je s obrazloženjem da su uvjeti za obavljanje poslova nadzornog inženjera već propisani zakonom o Hrvatskoj komori arhitekata inženjera u graditeljstvu te stoga što bi se predloženim omogućilo da nadzorni inženjer može biti zaposlenik pravne osobe koja je izvođač građevine odnosno radova nad kojima provodi stručan nadzor, što bi bio direktan sukob interesa, a i suprotno kodeksu etike te hrvatske komore.

Odbijeni ili povučeni su, nadalje, amandmani: Kluba zastupnika HDZ-a

na članak 87 (pokriveno amandmanom Vlade); Kluba zastupnika SDP-a na članke 89, 96, 116, 118, 123 te Odbora za zakonodavstvo na članak 225.

Predlagatelj je odbio amandmane: **Kluba zastupnika HDZ-a** (usvojen amandman Vlade).

Hrvatski sabor je donio Zakon o gradnji uz amandmansku korekciju sa 93 glasova "za" i 5 "suzdržanih".

J.Š.; Đ.K.; J.R.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O BORAVIŠNOJ PRISTOJBI; KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ČLANARINAMA U TURISTIČKIM ZAJEDNICAMA; KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O TURISTIČKIM ZAJEDNICAMA I PROMICANJU HRVATSKOG TURIZMA

Vlada odustala od noveliranja sustava turističkih zajednica

U travnju prošle godine Hrvatski je sabor proveo prethodnu raspravu o Zakonu o boravišnoj pristojbi i Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, a raspravljajući o izmjenama i dopunama Zakona o članarinama u turističkim zajednicama obvezao Vladu da u prvo čitanje uz već spomenuta dva zakona dostavi i novi cjelovit Prijedlog zakona o članarinama u turističkim zajednicama. U objedinjenoj raspravi u lipnju ove godine Sabor je prihvatio sva tri zakona u prvom čitanju. Na posljednjoj sjednici ovog saziva Sabora zastupnici su proveli objedinjenu raspravu o konačnim prijedlozima ova tri zakona u kojoj su, pretežno klubovi zastupnika, iznosili argumente za i protiv predloženih rješenja. No dan prije donošenja odluke o raspuštanju ovog saziva Sabora, Vlada je (u svojstvu predlagatelja) iz procedure povukla sva tri zakonska prijedloga.

O PRIJEDLOZIMA

Predlagatelj ova tri komplementarna zakonska prijedloga, kojima se uređuje pitanje boravišne pristojbe, članarine u turističkim zajednicama i sve u svezi s ustrojstvom sustava turističkih zajednica je Vlada Republike Hrvatske.

Tijekom višegodišnje primjene **Zakona o boravišnoj pristojbi** uočeni su problemi vezani uz naplatu i uplatu boravišne pristojbe, prijavu i odjavu turista i korištenje prikupljenih sredstava boravi-

šne pristojbe, prijavu i odjavu turista i korištenje sredstava boravišne pristojbe. Osim toga, znatan dio obveznika nije uplaćivao boravišnu pristojbu niti je prijavljivao svoje goste, dok jedan dio objekata za smještaj naplaćenu boravišnu pristojbu nije uplaćivao turističkoj zajednici u zakonskom roku, već je ta sredstva nekoliko mjeseci, pa i duže, koristio za vlastito poslovanje. Zbog toga turističke zajednice često nemaju niti dovoljno raspoloživih financijskih sredstava za izvršavanje svojih zadaća, a zbog velikog broja neprijavljenih gostiju znatno im je otežano praćenje turističkog prometa.

Konačnim prijedlogom zakonom uređuju se pitanja plaćanja i načina utvrđivanja visine boravišne pristojbe, njena naplata i uplata, raspodjela prikupljenih sredstava, nadzor nad uplatom i naplatom boravišne pristojbe te obveza prijave i odjave turista.

Predlagatelj smatra da će se donošenjem ovog Zakona učinkovitije riješiti naplata i uplata boravišne pristojbe, a napose racionalnije i učinkovitije trošenje sredstava pristojbe i svrshodnije raspoređivanje sredstava unutar sustava turističkih zajednica, te učinkovitija prijava i odjava turista.

Konačnim prijedlogom zakona o članarinama u turističkim zajednicama propisuju se skupine gospodarskih djelatnosti u koje se razvrstavaju pravne i fizičke osobe koje su obveznici plaćanja članarine turističkoj zajednici, stope i osnovica za obračun i plaćanje članarine, način njezina plaćanja te evidencija

i raspodjela sredstava članarine, obveza dostavljanja nadležnoj Poreznoj upravi podataka o osnovici za obračun članarine, nadzor nad uplatom članarine, ali i nad provođenjem Zakona. S obzirom na to da je u tijeku i postupak donošenja novog Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, potrebno je, kaže Vlada, odredbe Zakona o članarinama u turističkim zajednicama uskladiti s odredbama tog Zakona. Prvenstveno se to odnosi na odredbe kojima se propisuju kriteriji za razvrstavanje turističkih mjesta u razrede, a koje se uvrstavaju u Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma.

Donošenjem zakona postiže se svrhotvita raspodjela sredstava članarine unutar sustava i usklađivanje Zakona s pozitivnim propisima, te sistematsko uređivanje ove materije turističkih zajednica.

Obrazlažući razloge zbog kojih predlaže donošenje **Konačnog prijedlog zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma** Vlada napominje da se nakon dvanaestogodišnjeg funkcioniranja sustava turističkih zajednica sa sigurnošću može reći da je on dokazao mnoge prednosti i opravdao svoje postojanje, jer su turističke zajednice postale važni subjekti razvoja i promocije hrvatskoga turizma. S druge strane sustav je počeo pokazivati određene slabosti u svom djelovanju. U svakodnevnoj primjeni Zakona uočene su određene nedorečenosti, nepreciznosti i nejasnoće pojedinih zakonskih rješenja koje valja ispraviti, i time osigurati učinkovito

djelovanje sustava turističkih zajednica i svrhovito trošenje financijskih sredstava. Prvenstveno se to odnosi na veličinu sustava turističkih zajednica, broj tih zajednica čije je osnivanje obvezno ali i ljudi angažiranih u sustavu tih zajednica, te broj članova tijela. Predloženim Zakonom uređuje se sustav turističkih zajednica i razvrstavanje turističkih općina i gradova u turističke razrede, područja za koja se osnivaju pojedini oblici turističkih zajednica, članstvo u turističkim zajednicama i njihovi zajednički ciljevi, tijela turističkih zajednica kao i način rada i zadaće pojedinih oblika turističkih zajednica. Osim toga, uređena su i osnovna načela financiranja i gospodarenja, nadzor, kao i prihodi i korištenje prihoda turističkih zajednica.

Predlagatelj je ocijenio da će ovim mjerama doći do racionalizacije te povećanja učinkovitosti sustava, bolje koordiniranosti unutar sustava, svrsishodnijeg trošenja sredstava, povećanja zakonitosti rada turističkih zajednica, bolje promocije turističkog proizvoda, povećanja stručnosti zaposlenih u turističkim zajednicama i kvalitetnije turističke ponude. Novi Zakon kojim se utvrđuju pravne osnove za poboljšanje rada turističkih zajednica, treba pridonijeti kvalitetnijem turističkom proizvodu u konačnici.

RADNA TIJELA

Uz određene amandmanske intervencije članovi **Odbora za turizam** podržali su donošenje Zakona o boravišnoj pristojbi. I članovi **Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** podržali su potrebu donošenja Zakona o boravišnoj pristojbi, međutim istakli su niz primjedbi na predloženi zakonski tekst. Smatraju da je definicija boravišne pristojbe u članku 11. pogrešno određena, odnosno da se ne može paušalno određivati, budući da ista predstavlja boravak u određenom vremenskom razdoblju u određenom mjestu, odnosno objektu. Naglašeno je da nije osiguran mehanizam nadzora i naplate boravišne pristojbe. Uz to, tekst Konačnog prijedloga zakona sadrži niz nelogičnosti i nedovoljno definiranih pojmova, pa ga je potrebno sveobuhvatno doraditi. Stoga je Odbor predložio Saboru da donese odluku da se provede treće čitanje Konačnog prijedloga zakona o boravišnoj pristojbi.

Odbor za obitelj, mladež i šport proveo je raspravu i u prvom čitanju kao zainteresirano radno tijelo kad je predloženo da se plaćanja pristojbe oslobode članovi Saveza izviđača Hrvatske. Vlada nije prihvatila prijedlog ističući da će se to pitanje riješiti Zakonom o ugoštiteljskoj djelatnosti i to na način da će biti određeni nekomercijalni smještajni objekti (gdje mogu biti smješteni članovi Saveza), u kojima se neće plaćati boravišna pristojba. Razmotrena je i mogućnost smanjenja visine pristojbe na 50 posto svim osobama do 29 godina starosti. Članovi Odbora nisu prihvatili taj prijedlog kao ni prijedlog da se plaćanja boravišne pristojbe oslobode djeca do 15 godina starosti. Ocijenjeno je da bi se time bitno smanjio broj osoba koje plaćaju pristojbu, a time i prihodi lokalne samouprave. Zatim je naglašeno da su školske ekskurzije oslobođenja plaćanja pristojbe te je ovim zahtjevima djelomično udovoljeno. Istaknuto je da Konačni prijedlog zakona već predviđa da osobe do 29 godina starosti, koje su članovi međunarodnih organizacija, kada koriste usluge noćenja u omladinskim objektima za smještaj koji su uključeni u međunarodnu mrežu omladinskih objekata za smještaj IYHF, plaćaju boravišnu pristojbu umanjenu za 50 posto. Odbor je predložio Saboru da donese Zakon o boravišnoj pristojbi.

Uz dva amandmanska prijedloga **Odbor za turizam** je jednoglasno podupro donošenje Zakona o članarinama u turističkim zajednicama.

Članovi **Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** podržali su donošenje Zakona o članarinama u turističkim zajednicama, međutim iznijeli su prigovor na način raspodjele sredstava članarine, odnosno smatraju da ta sredstva trebaju biti već u postotku turističkoj zajednici općine ili grada.

Isti je **Odbor** podržao donošenje i novoga Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, budući da će njegova primjena omogućiti kvalitetniju turističku ponudu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, što će omogućiti bolji gospodarski razvitak samih jedinica. Iznesene primjedbe odnose se prije svega na osnivanje turističkih zajednica po regijama, u smislu određivanja mjerila za osnivanje turističkih zajednica. Konkretno članovi Odbora drže da bi Ličko-senjska županija trebala imati turističku zajednicu, a ne

da ona bude u sastavu Primorsko-goranske županije. Uz to, trebalo bi adekvatnije urediti imenovanje vodećih osoba turističkih zajednica kako ne bi došlo do koncentracije ovlasti. I dalje postoji problem neprijavljenih gostiju ali i potreba bolje kontrole.

U opsežnoj i sveobuhvatnoj raspravi **Odbor za turizam** dao je potporu temeljnim ciljevima koji se žele postići donošenjem Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, ali je izrazio zajedničko stajalište da se predloženim rješenjem oblikovanja i obuhvata turističkih regija ne stvaraju pretpostavke za ostvarenje ciljeva koji se žele postići donošenjem ovoga Zakona, a kod čega je imao u vidu i čitav niz prijedloga amandmana na članak 48. predloženog Zakona koje su Odboru uputile turističke zajednice: Primorsko-goranske županije, Zagrebačke županije te Požeško-slavonske županije kao i niz turističkih zajednica gradova i općina kontinentalnog dijela Hrvatske.

Polazeći od vrlo različitih, pa i sukobljenih mišljenja i prijedloga, a imajući u vidu činjenicu da predlagatelj za predloženo oblikovanje turističkih regija u obrazloženju uz tekst ovoga Zakona nije ponudio znanstveno i stručno utemeljene činjenice, argumente i kriterije, Odbor se nije mogao izjasniti o predloženim rješenjima.

Na kraju Odbor je istaknuo da je potrebno dati potporu donošenju zakona koji će omogućiti provedbu učinkovitog nadzora nad djelovanjem sustava turističkih zajednica, te je imajući u vidu u prvom redu ovaj razlog, jednoglasno odlučio predložiti Saboru da ga donese.

AMANDMANI

Na Konačni prijedlog ovog zakona klubovi zastupnika, zastupnici pojedinačno i radna tijela Sabora podnijeli su 110 amandmana. Kod zakonskog prijedloga o **boravišnoj pristojbi** izdvajamo amandmane koji se odnose na raspodjelu uplaćenih sredstava boravišne pristojbe. Vlada je predložila da se 60 posto uplaćenih sredstava rasporedi turističkoj zajednici općine ili grada, od čega se 30 posto sredstava doznaučuje općini ili gradu, a koriste se za poboljšanje uvjeta boravka turista. Nadalje, 15 posto sredstava rasporedilo bi se turističkoj zajednici regije, a 25 posto Hrvatskoj turističkoj zajednici,

koja je 5 posto od tih sredstava dužna koristiti namjenski, a 20 posto za ostvarivanje svojih zadaća, poslovanje Glavnog ureda i rad tijela HTZ-a.

Amandmanskim prijedlozima zatražena je drugačija raspodjela sredstava boravišne pristojbe. Umjesto 25 posto koliko se predlaže doznačiti HTZ-u amandmanima je predloženo da se taj postotak smanji na 20 posto uz primjerice obrazloženje **Darija Vasilića (PGS)** kako potrebu za više financijskih sredstava regionalnim turističkim zajednicama ne treba rješavati tako da se 5 posto smanji učešće u boravišnoj pristojbi turističkim zajednicama gradova i općina, već da se za 5 posto smanji učešće državnoj turističkoj zajednici, kad već HTZ dio svojih poslova prenosi regionalnim turističkim zajednicama. Sam naziv boravišna pristojba govori o tome da je plaća gost tijekom boravka u turističkom mjestu, u prvom redu za podizanje kvalitete turističkih usluga, uređenje plaža, šetnica, zelenilo. Iz toga proizlazi da postojećih 65 posto učešće u boravišnoj pristojbi ni u kom slučaju ne bi trebalo smanjivati, smatra Vasilić. U tome su mu se zahtjevu pridružili Odbor za turizam i Klub zastupnika IDS-a navodeći da turističke zajednice općina i gradova trebaju obavljati promociju, pa se zbog kvalitetnijeg usmjeravanja sredstava povećava postotak sredstava koje dobivaju turističke zajednice općina i gradova. I Klub zastupnika HSLs-a dijeli mišljenje prethodnika ali smatra da turističkim zajednicama općina i gradova treba povećati postotak doznačenih sredstava na 70 posto. Tu je i HSLs-ov zastupnik **Željko Glavan** koji smatra da raspored boravišne pristojbe treba primijeniti i na turističke zajednice otoka, čime se osiguravaju financijska sredstva za razvoj turizma na otoku kao cjelini.

Spomenimo još i amandmanske prijedloge kojima je zatraženo da se proširi krug osoba koji nisu obveznici plaćanja boravišne pristojbe. Već spomenuti zastupnik **Glavan** smatra da goste koji dolaze u turističko mjesto duže od petnaest godina uzastopno treba u potpunosti osloboditi plaćanja boravišne pristojbe. Zastupnica **Marija Lugarić (SDP)** drži da bi te obveze trebalo osloboditi vlasnika kuće za odmor i članovi njegove uže obitelji, ako je kuća za odmor izvorna stara obiteljska kuća stečena nasljeđivanjem. Tu je riječ o povezanosti nasljednika s

rodnim krajem, srođnicima, prijateljima i sl. koji imaju prebivalište u turističkoj općini ili gradu. Primarna motivacija stjecanja takvog stana ili kuće za odmor nije turistički proizvod nego srodstvo te, primarno, zadovoljenje zavičajnih, obiteljskih i drugih potreba.

Glede zakona o članarinama u turističkim zajednicama zastupnik **Željko Glavan** kaže da bi kao jedan od izvornih prihoda turističkih zajednice, članarine trebale rasporediti po dosadašnjem principu, tj. najvećim dijelom i vratiti turističkim zajednicama općina i gradova gdje se ta članarina i uprihoduje. Istog su mišljenja bili i klubovi zastupnika IDS-a i HSLs-a te Odbor za turizam.

Više amandmanskih prijedloga upućeno je i na tekst Konačnog prijedloga zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma. Tako Klub zastupnika HSS-a drži da je pored turističkih zajednica predviđenih za priobalne regije, a koje pokrivaju područje županije, isto tako nužno predvidjeti i za kontinentalno područje turističke zajednice za svaku pojedinačnu županiju. A klubovi zastupnika HSLs-a i IDS-a predlažu promjenu delegiranja predstavnika turističke regije u Sabor HTZ-a jer smatraju da bi glavni ključ za izbor predstavnika trebao biti broj ostvarenih noćenja u regiji. Drže da su novim prijedlogom ustroja turističkih zajednica regija sazreli uvjeti da se stvarni utjecaj istih na Sabor i HTZ utvrdi i njihovim stvarnim doprinosom u okviru ukupno realiziranih turističkih noćenja. A Odbor za turizam i zastupnik **Željko Glavan** kažu kako svakako treba u rad Sabora HTZ-a uključiti predstavnike pružatelja usluga u domaćinstvima s obzirom na to da se radi o značajnim smještajnim kapacitetima koji čine 40 posto ukupnih turističkih smještajnih jedinica u Hrvatskoj.

RASPRAVA

Uteg oko vrata

U objedinjenoj raspravi najprije je uvodno izlaganje o zakonskim prijedlozima podnijela predstavnica predlagateljica ministrica turizma mr.sc. **Pave Župan-Rusković**. Novopredloženim zakonima prvenstveno se želi postići racionalizacija sustava turističkih zajednica, pojačati povezanost sustava, povećati svrhovitost

korištenja zakonom osiguranih prihoda od turističke zajednice, a napose koncentrirati financijska sredstva radi što kvalitetnijeg i obuhvatnijeg izvršavanja zadatka. Vlada je kao predlagatelj prihvatila većinu primjedbi pristiglih na predložene zakone. Kod primjedbi koje se odnose na preraspodjelu sredstava postoji uvjerenje da treba više sredstava ostaviti na nivou mjesta, općine i gradova. Razlog za to je, kaže ministrica, vrlo jednostavan. Naši su

Predlaže se uvođenje osam regionalnih turističkih zajednica.

ljudi navikli da idu na sajmove turizma kada ocijene da im to odgovara, a u pravilu radi se o putovanjima koja se svode na izlete od kojih nema velike koristi naš turizam, primijetila je ministrica. Sada se predlaže osnivanje osam turističkih zajednica regija umjesto dosadašnjih 20 turističkih zajednica županija. Time se želi osigurati turistička promocija naših regija i njihova prisutnost na turističkim tržištima i sajmovima. To ne znači da oni koji dolaze iz turističkih zajednica nekog mjesta, općine i grada neće više putovati na turističke sajmove, jer to će ubuduće ovisiti o njihovom znanju i iskustvu. Ne može se, međutim, više dogoditi niti dozvoliti da oni sami odlučuju kada i gdje će otputovati trošeći novac čija je namjena vrlo jasno određena, rezolutna je ministrica turizma. Regije se moraju promovirati na svjetskom tržištu ali uvijek i samo u okviru Hrvatske kao turističke destinacije. Vladin prijedlog ide u smjeru pokretanja turističkog razvoja na području unutrašnje Hrvatske jer sustavom koji je danas na snazi kontinentalni dio države nema šansu pokrenuti se budući da su sredstva koja ima na raspolaganju nedovoljna da pokriju i troškove županijskih turističkih zajednica. Podjela u sustavu turističkih zajednica nema nikakve veze s administrativnom podjelom države, kaže ministrica i odmah dodaje da ima dojam kako se upravo zbog toga neki protivne predloženoj regionalizaciji u tom sustavu pretpostavljajući da je to možda početak neke nove administrativne regionalizacije. Glede primjedbe da ministar turizma ne može biti predsjednik Hrvatske turističke zajednice ova Vladina predstavnica odgovara da Vlada ostaje pri važećem

rješenju jer dok god država daje i jednu kunu za taj sustav mora ga i nadzirati.

U nastavku u ime Odbora za turizam govorio njegov predsjednik **Valter Drandić (IDS)** obrazloživši stavove i najznačajnije amandmanske prijedloge ovoga radnog tijela.

Doprinos formiranju kvalitetnijeg turističkog proizvoda

Usljedili su istupi glasnogovornika klubova zastupnika, a prvi je to u ime LIBRE učinio **Željko Pavlic**. Reкао je da će Klub podržati sva tri zakonska prijedloga ovisno o prihvaćenim amandmanima Odbora za turizam u kojima su i amandmani Kluba, a rezultat su kvalitetne rasprave u turističkim zajednicama općina, gradova i županija. Glede predloženog zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma ocjena je Kluba da bi se prihvaćanjem amandmana Odbora za turizam osnažila osnovna intencija zakona, a to je poboljšanje rada naših turističkih zajednica. U konačnici to bi trebalo pridonijeti formiranju kvalitetnijeg turističkog proizvoda i boljoj promociji hrvatskoga turizma što i jeste glavna zadaća turističkih zajednica. Predloženi zakon o turističkim zajednicama već je u prvom čitanju otvorio mnoga pitanja i izazvao dosta nezadovoljstva u mnogim krugovima koji se bave turističkom djelatnošću, rekao je zastupnik, a u nastavku citiranjem brojčanih i statističkih vrijednosti podsjetio na udio važnijih gospodarskih djelatnosti u turizmu. Iskazao je protivljenje ukidanju turističkih zajednica županija te upozorio na moguću neravnopravnost među županijama, jer neke bi županije mogle samostalno voditi turističku politiku, a neke će biti udružene u veliki regionalni sustav i pitanje je koliko će to biti korisno za njih. Dosadašnji je sustav županijskih turističkih zajednica zaživio upravo na tim temeljima, a mnoge županije kreiraju svoj turistički identitet i turističku politiku. Zbog tih okolnosti Klub zastupnika LIBRE predlaže da i županije mogu imati vlastite turističke zajednice. Također smatra da Hrvatska ne može imati dvije politike, jednu za more, a drugu za kontinent, već se mora raditi na prožimanju i dopunjavanju turističke ponude koja će predstavljati Hrvatsku kao cjeloviti turi-

stički proizvod i turistima ponuditi sadržaj tijekom cijele godine, a ne samo u 60-tak dana. U tom smislu valja promijeniti i poboljšati promociju turizma u cjelini, a to je temeljna zadaća hrvatske turističke zajednice.

Nova podjela u sustavu turističkih zajednica nema nikakve veze s administrativnom podjelom države.

Klub će podržati Zakon o boravišnoj pristojbi ali drži da će on doći do punog izražaja samo ako se poveća broj onih koji plaćaju pristojbu. Naime, od 42 milijuna ljudi koji su lani bili ili prošli kroz Hrvatsku njih oko 7 milijuna platilo je boravišnu pristojbu. Sada se ova pristojba naplaćuje samo u 70 posto slučajeva, a do neprijavlivanja dolazi u kućama i stanovima za odmor, koje vlasnici koriste povremeno i sezonski. Uz to, neki turistički djelatnici uplaćenu boravišnu pristojbu ne uplaćuju na račun turističke zajednice nego novac stanovito vrijeme koriste za vlastito poslovanje. Predloženi zakon u velikoj mjeri rješava to pitanje ali je potrebno osigurati dosljednu provedbu Zakona, te pojačati inspekcij-ski nadzor. Klub pozdravlja prijedlog o preraspodjeli sredstava u korist kontinentalnog dijela Hrvatske, gdje ima mnogo neiskorištenog turističkog potencijala, te s tim u vezi naveo uspješne primjere iz Međimurske županije.

Eliminirati politikanstvo

U mišljenju o tome u kojem pravcu i na koji način treba razvijati hrvatski turizam, a napose što je najsvrsishodnije za naš turizam valja eliminirati politikanstvo, naglasio je **Dario Vukić** u ime Kluba zastupnika HB-a. Je li prijedlog o osnivanju osam turističkih zajednica regija baš najsretnije odabran pokazat će vrijeme, ali zastupnik kaže kako je javna rasprava o Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma bila sveobuhvatna pa su svi imali prigodu reći što misle, ali je pitanje što će od toga i na koji način biti prihvaćeno. U nastavku govorio je o širem kontekstu turizma danas u Hrvatskoj. Uz poljoprivredu turi-

zam bi trebao biti motor razvoja Hrvatske u slijedećih 20-30 godina. Hrvatski je sabor bio kao uostalom i hrvatska stručna javnost zasut mnogim strategijama, međutim, strategija razvoja hrvatskog turizma nije sačinjena. Ona je bila tek u povojima prezentirana, ali nikada dovršena da bi stručna javnost o njoj mogla dati sud. Ostaje dakle puno posla i mnoge stvari u turizmu valja definirati, a paket ovih zakona je početak preoblikovanja hrvatskog turističkog proizvoda, kaže Vukić. Je li to učinjeno na pravi način pokazat će vrijeme, ali bez obzira na sve kod izrade strategije trebali bi se sučeliti argumenti koji bi bili potaknuti iskustvima drugih država (Španjolska, Portugal, Turska, Grčka itd.). Ministarstvo turizma je jednim dijelom odgovorno što nije riješeno pitanje načina privatizacije hrvatskoga turističkog sektora. Veliki dio turističkog portfelja ostao je netaknut, a zamjerio je i načinu na koji je provedena

Paket turističkih zakona je početak preoblikovanja hrvatskog turističkog proizvoda.

privatizacija. Ističe se kako je u protekle tri godine podignuta kvaliteta hrvatskoga turističkog proizvoda, a kroz to i profitabilnost hrvatskog turističkog proizvoda. Pa ipak i pored toga nemamo ozbiljnih kupaca iz inozemstva za hotelska poduzeća koja nudimo na prodaju nego je glavni kupac hotela na Jadranu Goran Štok, koji ne ostvaruje ono što je naveo u svojim ponudbenim uvjetima. Promišljaj vidi i u činjenici da još uvijek nije riješeno pitanje zemljišta uz more, a radi se oko 20 milijuna kvadrata najvrijednije hrvatske zemlje koja nije procijenjena u elaboratima o pretvorbi turističkih poduzeća, posebice zemlja u kampovima jer tada još nije u pravnom sustavu bila riješeno niz pitanja od pomorskog dobra, javnog dobra, do zemljišnih knjiga. Problem je trebao biti riješen sukladno članku 47. Zakona o privatizaciji. Novi Zakon o privatizaciji koji dolazi na zadnju sjednicu ovoga saziva Sabora daje potpuno neprijemljiva rješenja ovog problema. Privatizaciju našeg turističkog portfelja prati niz afera počev od "Sunčanog Hvara" na dalje, a hrvatski je turizam u velikim problemima. Naime, stopa profitabilnosti je

mala, a niz objektivnih okolnosti i danas su uteg oko vrata mnogih hotelskih poduzeća koja otplaćuju kredite dobivene po kamatnoj stopi iznad 20 posto. Ako je profitna stopa u hrvatskom turizmu oko 4 do 5 posto pitanje je onda kako turistički radnici mogu otplatiti skupe kredite. Globalizacija radi svoje - pada cijena usluga, a potencijalni turisti koji trebaju doći u Hrvatsku imaju za iste novce puno veći izbor nego što su imali prije i to treba akcentirati. Nije dovoljno imati samo rješenja u turizmu već imati u vidu i naše gospodarstvo. Proizvodno-uslužni lanac završava u hotelu onog trenutka kada turist troši svoj novac, tj. kada dođe u Hrvatsku bukira sobu i ode na večeru, a prije toga potrebno je osmisliti cijeli taj lanac potrošnje tako da hrvatsko gospodarstvo u cjelini profitira.

Predložena rješenja lošija od važećih

Klub zastupnika HSLŠ-a stavlja zadržku na predložene zakone pa i uz uvjet da se prihvate svi podneseni amandmani na zakonske tekstove, dobro će razmisliti hoće li podržati njihovo donošenje, i misli da ih ne treba donijeti jer su lošiji od postojećih, rekla je **Jadranka Katarinčić-Škrlić**. Dva su bitna razloga za to. Prvi - zakoni koji zadiru u gospodarsku granu kakav je turizam ne donose se na kraju već na početku mandata zastupnika. Analiza predloženih zakona u Klubu pokazala je da su predložena rješenja u biti lošija od važećih i da će tamo gdje sustav dobro funkcionira potencijalno uvesti samo nered. Neće se ostvariti niti navedeni ciljevi ovih zakona kao što su racionalizacija sustava turističkih zajednica i povećanje učinkovitosti sustava, te učinkovitija naplata i uplata boravišne pristojbe. Ono što se eventualno postiže jeste povezanost unutar sustava, ali se ona nažalost uspostavlja nauštrb lokalnih turističkih zajednica. Treba raspravljati o kvaliteti i raznolikosti turističke ponude, no s turističkom sezonom koja kod nas prosječno traje niti četiri mjeseca u godini daleko smo od ambicije da budemo ozbiljna turistička država. Ne može se živjeti od turizma ako se radi samo 3-4 mjeseca u godini, a mix turizam u Hrvatskoj koji se svodi na ponudu sunca, mora, malo zabave i nešto dobre hrane ne može biti lokomotiva razvoja. I ova zastupni-

ca ističe kako se u raspravama o turizmu često susrećemo s dvije politike od kojih je jedna vezana uz obalu, a druga uz kontinent. Zastupnica drži da to nije u redu i misli da se spomenute dvije vrste politike u turizmu trebaju nadopunjavati u zakonskim rješenjima. Nije jasno zašto Hrvatska nema jednu kvalitetniju i agresivniju turističku ponudu unutrašnjeg dijela Hrvatske te dodaje kako se u tom smislu valja malo više potruditi i ući u osiguravanje te raznolike ponude kroz poticanje razvoja selektivnih oblika turizma. Za to valja stvoriti zakonsku infrastrukturu pa je u tom smislu spomenula donošenje zakona o zdravstvenom turizmu i agroturizmu koji bi trebali osigurati određene stimulacije i poticaje na sve tri razine u državi. Turistički proizvod Hrvatske, mora biti vezan ne samo uz sezonu nego za čitavu godinu.

Smatra da treba ustrojiti turističke zajednice prema funkcionalnom principu i u tom smislu podržava prijedlog o osam regionalnih turističkih zajednica. Predložila je da se zakonski omogući formiranje obvezne ali i fakultativne turističke zajednice, a kod potonjih dopusti, kada je to interes pojedinih dijelova županija, formiranje turističke zajednice županije. Umjesto decentralizacije i dekoncentracije moći uvodi se centralizacija i državna kontrola pa se tako nakon nedavno usvojenog Zakona o zdravstvenoj zaštiti kojim su ukinuti domovi zdravlja, a jedinice lokalne samouprave razvlaštene da odlučuju o primarnoj zdravstvenoj zaštiti sada na red došao turizam. Sada se ide na formiranje regionalnih turističkih zajednica nauštrb lokalnih turističkih zajednica što nije dobro, u suprotnosti je s proklamiranom decentralizacijom i nije u duhu izmjena Ustava koje su uslijedile na početku mandata ovog saziva Sabora, kaže zastupnica. Centralizacijom sustava otvara se prostor politici te, stvaranju politokracije i birokracije u sustavu turističkih zajednica, i ne poštuju se razlike i dosegnuti dometi u turističkom razvoju pojedinih županija, općina i gradova. Klub ne misli da su prijedlozi koji su došli s terena sebični, štoviše misli da konceptualno zadiru u rješenja i zbog toga drži da ne treba donijeti paket ovih zakona, jer su lošiji od postojećih. Upozorila je i na dvadesetak amandmana Kluba i izrazila nadu da će neki od njih biti i usvojen te tako pomoći da se donese zakon koji neće biti izrazito loš.

Prihvatljivo smanjenje broja regionalnih turističkih zajednica

Za razliku od prethodnice **Lucija Debeljuh** je podržala donošenje ovih zakona u ime Kluba zastupnika SDP-a. Glede Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma naglašava da Klub nije u potpunosti zadovoljan predloženim ustrojem tih zajednica ali smatra da je on uistinu neminovan te da je prihvatljivo ukidanje 20 turističkih zajednica koje smo dosad imali na nivou županija i njihovo svođenje na osam regionalnih turističkih zajednica. Klub drži da će na taj način to ojačati regionalne turističke zajednice koje će bolje graditi identitet pojedinog područja. Turistička zajednica općine ili grada trebala bi osigurati da se njezino djelovanje i financijska sredstva prvenstveno usmjere na poboljšanje uvjeta boravka turista u turističkom mjestu. To je razlog zašto Klub podržava amandmanski prijedlog Odbora za turizam da se sredstva od boravišne pristojbe rasporede turističkoj zajednici u visini od 65 posto sredstava, 15 posto turističkoj zajednici regije, 20 posto Hrvatskoj turističkoj zajednici s tim što je ova dužna od tih sredstava koristiti 15 posto za poslovanje Glavnog ureda te 5 posto za zajedničke aktivnosti s turističkim zajednicama regije kao i za ostvarivanje programa turističkih zajednica osnovanih za područje nacionalnih parkova ili parkova prirode. Rekla je još da je Klub zadovoljan što se ovim zakonom pojačava nadzor nad radom turističkih zajednica, jer je to bio jedan od najvećih nedostataka u dosadašnjem zakonu.

Za Klub zastupnika HDZ-a nije dobro i pametno što se za rješavanje ovako bitnog pitanja kao što je turizam koristi trenutak kada je aktualna Vlada na svom zalasku, i ističe mandat ovog saziva Sabora, a kada nema spremnosti i želje u Sabornici da se temeljitije uđe u ovaj problem, podvukao je dr.sc. **Jure Radić**. Izrazio je uvjerenje da će odmah na početku rada novog saziva Sabora i nove Vlada ova tema dobiti primjerenije mjesto te da će biti cjelovito raspravljeno. U tom smislu dobro je da se provodi ova rasprava kao uvod u onu koja tek predstoji. Složio se s ministricom da nije dobro da se o bitnim elementima turizma odlučuje mimo Ministarstva i struke tj. da

nasuprot struke odlučuje antistruka. Isto tako ne zna kako cjelovito raspravljati o turizmu ako se neki zakoni koji važno dodiruju turizam sustavno bacaju u drugi plan poput Zakona o prostornom uređenju. Što prije valja stati na kraj izgradnji stambenih objekata na vrijednim turističkim prostorima, a koji se koriste tek kratko vrijeme u jednoj godini. Ako se već

Sada se ide na formiranje regionalnih turističkih zajednica naštrb lokalnih turističkih zajednica što nije dobro, u suprotnosti je s proklamiranom decentralizacijom i nije u duhu izmjene Ustava.

ide u regionalizaciju turističkih zajednica po funkcionalnom principu, tada valja biti dosljedan i ne treba nigdje robovati županijskim granicama, nastavlja gospodin Radić. Vladinu nedosljednost u predloženoj regionalizaciji potkrijepio je s nekoliko primjera pitajući npr. kako to da u istu regiju spada i područje Kornatskih otoka i Drniša, a ne npr. Kornatski otoci i Dugi otok. Ili zašto Vlada nije npr. imala hrabrosti i snage predložiti da cijelo Makarsko primorje bude jedna regija jer je sada jedan njezin dio u nekoj drugoj regiji budući da su takve granice županije. Konačno, kako to da Novalja i Pag nisu u istoj turističkoj regiji? Klub podržava sve ono što vodi snažnom i jedinstvenom nastupu Hrvatske na svjetskom turističkom tržištu, a napose akcije koje proizlaze iz ovih zakona, a usmjerene su na to da Hrvatska bude pokazana i prepoznata kao važna turistička destinacija. Na kraju rekao je da Klub podržava svaku raspravu o turizmu ali neće podržati predložene novine u ovim zakonima jer drži da nisu cjelovite i suvise.

Master plan razvoja turizma

I **Valter Drandić** se u ime Kluba zastupnika IDS-a složio s konstatacijom iz rasprave da ovi zakoni nisu došli na raspravu baš u sretno vrijeme tj. prije izbora, no Klub će ih podržati baš kao i amandmane Odbora za turizam skupa s amandmanima koje je ovaj Klub podnio. Zastupnik je prenio razmišljanje IDS-a o turizmu i onome što je za turizam u

ovom momentu najvažnije. Smatra da je veoma važno uvesti master planove razvoja turizma svih turističkih regija Hrvatske, a rezultate tih master planova treba ugraditi u turistički prostorni plan Hrvatske te mjerama poticaja na svim razinama podržati planirani razvoj kako bi se on što prije i ostvario. Na slaže se s nekim ocjenama koje se mogu čuti da je glavni problem našeg turizma to što se ne troši hrvatsko ili to što država ne ubire dovoljno poreza tj. da se rezultati turizma ne osjećaju u proračunu. Pravo je pitanje, kaže zastupnik Drandić, da li hrvatsko gospodarstvo zna iskoristiti mogućnosti i izazove koje mu pruža naš turizam, zatim kako turizam pruža šansu i olakšava razvoj gospodarstva, te kako zaštititi okoliš i očuvati prirodnu ravnotežu, a u isto vrijeme omogućiti kvalitetniji razvoj turizma. Turizam pruža šansu i mogućnost za razvoj mnogih djelatnosti. No, turizam nisu samo hoteli i kampovi već je riječ o spletu raznih proizvoda koji pružaju doživljaj što ih gost mora sa sobom ponijeti. Primijetio je još da je sustav turističkih zajednica u Istri zajedno s lokalnom i regionalnom samoupravom bio motor i pokretač mnogih novih programa i turističkih proizvoda, pa se danas priznaje da je ova naša regija otišla najdalje u razvoju

Ako se već ide na regionalizaciju turističkih zajednica po funkcionalnom principu valja biti dosljedan i ne treba robovati županijskim granicama.

turizma. Istra ima master plan turizma tj. plan koji definira za svaku mikrolokaciju, točne projekte i programe koji se moraju razviti definiranim sredstvima i snagama za to, i drži da je to primjer kako bi i ostale regije u Hrvatskoj trebale pristupiti u turističkom smislu razvoju svog područja. To konkretno znači da turističke zajednice svih razina surađuju u tim programima s lokalnom i regionalnom samoupravom, promocija je zajednička, a poznata turistička mjesta ne sputavaju vlastitu promociju, ali je jasno da ona mora biti usklađena i izniveirana s promotivnim aktivnostima na nivou te regije kao što regije moraju te svoje aktivnosti

uskладiti s promotivnim aktivnostima cjelokupne Hrvatske.

Turizam je po svojoj definiciji heterogena djelatnost, osjetljiva na svaku pojavu koja je može ugroziti, a rat je jedan od tih pojava, primijetio je **Ante Markov** istupajući u ime Kluba zastupnika HSS-a. Istodobno turizam je pokazao da se najbrže vraća u sustav normalnog gospodarskog funkcioniranja, a unutar Hrvatske najviše je u tom smislu učinila Istra. Zahvaljujući osmišljenoj politici Hrvatske turističke zajednice naša je država definirana kao turistički proizvod. Glede novog ustrojstva turističkih zajednica napominje da je potrebno predvidjeti i za kontinentalno područje turističke zajednice za svaku pojedinačnu županiju. To više, što je prisutan duh natjecanja između takvih županija pa nema razloga da se tome ne udovolji. Intencija Ministarstva je osnažiti regiju kao novi segment koji bi se trebao prepoznati u turizmu. No, turističke zajednice županija dobile su podršku u proračunima županija, općina i gradova, a tu je prisutno i takmičenje između županija koje nisu primarno turističke, a to žele biti. Markov kaže kako nema razloga ne udovoljiti natjecateljskom duhu naših županija i pritom ne vidi da će se rušiti temeljni principi Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma. Glede raspodjele prikupljenih sredstava boravišne pristojbe drži da bi trebalo povećati postotak sredstava koje po Vladinom prijedlogu dobivaju turističke zajednice općina i gradova jer one u konačnici odlučuju kako će izgledati njihovo mjesto. Zaključujući raspravu izrazio je nadu da će se kroz nekoliko amandmana koje je predložio Klub zastupnika HSS-a donijeti dobar zakon.

Nedostaje hijerarhija i odgovornost

U pojedinačnoj raspravi sudjelovao je samo **Miroslav Korenika (SDP)**. Rekao je kako je za njega poprilično nerazumljiv zakonski prijedlog o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma jer ide za tim da se u kontinentalnom dijelu zemlje formiraju dvije regionalne turističke zajednice. A ovako kako su predložene ne idu za tim da budu racionalne i ne povezuju pojedina područja Hrvatske, odnosno sadašnje županijske zajednice tako da idu u prilog razvoja turi-

zma. Činjenica je da turističke zajednice po pojedinim županijama imaju uhodani način djelovanja koji možda nije do kraja produktivan, ali ima tradiciju i potiče turističku promociju pojedinih područja te turistički razvoj na područjima pojedinih županija. Želimo li na kontinentu razviti bolji i kvalitetniji turizam nego dosad što je bio onda drugačije oblikovane turističke zajednice, pa i regionalne moraju biti korak ka tom unapređenju. Skupština vijeća turističkih zajednica sastaje se nekoliko puta godišnje, a naknade za sudjelovanje njihovih članova su minimalne ili kao npr. u Varaždinskoj županiji uopće ne postoje (volonterski rad). Ono što jeste trošak i što može opterećivati poslovanje turističke zajednice jesu stručne službe, odnosno turistički uredi, a zastupnik smatra da je to trenutno jedna od slabijih karika u djelovanju turističkog lanca. Razlog - u turističkim uredima najčešće je tek jedan zaposleni, a to je profesionalac - direktor. Uz to, dosadšnja iskustva sa županijskim turističkim zajednicama pokazuju da nema jasno i precizno izražene hijerarhije u djelovanju turističkih zajednica, a zastupnik još dodaje kako u svakom uređenom sustavu, sustav hijerarhije i odgovornosti mora biti izražen, no boji se da u predloženom zakonu toga nema. Glede predloženih novina vezanih uz turističke zajednice regija napominje kako ne vidi ovog časa što zajedničkog može imati Varaždinska ili Međimurska županija s npr. turizmom u Sisačko-moslavačkoj županiji. Ako se već želi formirati regionalna turistička zajednica na području sjeverozapadne Hrvatske tada bi ona mogla obuhvatiti npr. Varaždinsku, Međimursku, Koprivničko-križevačku i Krapinsko-zagorsku županiju, a jednim dijelom možda čak i

Bjelovarsko-bilogorsku županiju te dio Zagrebačkog prstena. Tako formirana regionalna turistička zajednica mogla bi ponuditi razvoj seoskoga, lovnoga, ribolovnog, izletničkoga, ekološkoga, vjerskog turizma i zdravstvenog turizma. Umjesto toga sada se sve trpa u jedan koš pa zastupnika zanima što npr. pet turističkih ureda s područja Varaždinske županije ima zajedničkog s Turističkim uredom grada Siska. On smatra da nema ništa zajedničkoga. Upravo zbog svega navedenog zastupnik je pomalo skeptičan da će novo predloženo rješenje u tom smislu utjecati na daljnji razvoj kontinentalnog turizma.

Glede naplate boravišne pristojbe primjećuje da bi istu na našoj obali plaćali i vlasnici objekata i to u određenom paušalu ako plaćaju unaprijed za razdoblje kada smatraju da će biti ili da bi mogli biti tamo kao turisti. Zastupnik izražava bojazan da je riječ o dvostrukoj ili višestrukoj vrsti poreza jer isti vlasnici već plaćaju porez na svoju imovinu, komunalne doprinose i naknade i tome slično.

Činjenica da turističke zajednice po pojedinim županijama imaju uhodani način djelovanja koji možda nije do kraja produktivan, ali ima tradiciju i potiče promicanje pojedinih područja.

Završnu riječ imala je ministrica mr.sc. **Pave Župan-Rusković**. Složila se s konstatacijom nekih sudionika rasprave da je turizam prva djelatnost u državi po svom potencijalu ali i po činjenici koliko može

razviti sve ostale djelatnosti. Nije se složila s tvrdnjom da Hrvatska turistička zajednica nije glede stranog tržišta učinila mnogo. Dovoljno je samo pogledati bilo koji tisak, televiziju ili čuti radio u bilo kojoj zemlji svijeta pa da se zaključi da su komentari o našem turizmu krajnje pozitivni. Kao što često znaju reći ljudi od struke i novinari, postali smo simpatična i atraktivna zemlja, a hoćemo li u turizmu biti lideri ili gubitnici ovisi o nama samima. U nastavku ispravila je neke netočne informacije o trajanju turističke sezone i potrošnji po jednom gostu. Kaže kako se barata zastarjelim informacijama jer primjerice potrošnja po gostu 2001. ne može se više uzimati za ozbiljno jer smo tada startali sa cijenama s kojima smo se jedino tada mogli probiti na tržištu, a takva je cijena privukla i takvog gosta. U zaključnom dijelu svog istupa rekla je da se na zakonskim aktima radilo pune tri godine te da to najbolje pokazuje koji su interesi posrijedi i koliki su lobiji bili. Cijelo vrijeme ti su zakoni bili na web stranici Ministarstva pa se tko god je htio mogao uključiti s primjedbama, a stručni nosilac posla prihvaćao je primjedbe i prijedloge te ih raspravio s njihovim autorima. To je razlog zašto se na zakon čekalo toliko dugo. Neprihvatljivo je, međutim, da se sada u predizborno vrijeme javljaju i oni koji nisu javljaju kroz te tri godine računajući pritom da bi se možda zbog toga mogao i ne donijeti zakon ili na brzinu donijeti neke izmjene zakona koje bi njima išle u korist.

Istupom ministrice turizma okončana je rasprava i najavljeno glasovanje u nastavku sjednice. Do toga, međutim, nije došlo jer je Vlada Republike Hrvatske (predlagatelj) u međuvremenu povukla iz procedure sva tri zakonska prijedloga.

J.Š.

IZVJEŠĆE O RADU NA ODGOVORIMA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE NA UPITNIK EUROPSKE KOMISIJE ZA PRIPREMU MIŠLJENJA O ZAHTJEVU REPUBLIKE HRVATSKE ZA ČLANSTVO U EUROPSKOJ UNIJI

Izvješće prihvaćeno unatoč zamjerkama što je samo tehničko

Hrvatski sabor prihvatio je Izvješće nakon šire rasprave u kojoj je Vladi zamjeren, osobito iz oporbe što je zastupnicima na uvid dala samo tehničko izvješće, bez mogućnosti uvida u suštinu odgovora na Upitnik Europske komisije. Objašnjenje predstavnika Vlade s tim u svezi donosimo u cijelosti.

”U dogovoru s Europskom komisijom Vlada nije stavila na uvid javnosti integralni tekst pitanja budući da je Komisija smatrala kako se radi o radnom dokumentu i radnoj komunikaciji u kojoj ona ima pravo zadržati (svoj) dokument izvan javne rasprave o njegovom sadržaju, sve dok traju poslovi odgovaranja na taj upitnik. To je bila uobičajena praksa, poštivana u obradi upitnika kod zemalja kandidatkinja za članstvo u Europskoj uniji.

Sam posao odgovora na Upitnik nesumnjivo spada u nadležnost izvršne vlasti, njene odgovornosti i zadaća, te njene izravne komunikacije s izvršnom vlašću Europske komisije. U tom poslu Hrvatska vlada nije kontaktirala niti prenosila dijelove Upitnika izrađene do sada s vladama zemalja članica niti s Europskim parlamentom.

Stoga i kod zemalja kandidatkinja za članstvo u fazi izrade odgovora na Upitnik nisu uključivana zakonodavna tijela a niti javnost, čak štoviše u zemljama kandidatkinjama javnost i mediji nisu pokazivali osobitu pozornost odgovaranja Upitnika Europske komisije pa su dokumenti s odgovorima vlada tih zemalja uglavnom zadržavani kao interni dokumenti koje se uvid mogao ostvariti na posebno traženje. Međutim, uvažavajući interes iskazan u Hrvatskoj za sadržaj odgovora na Upitnik Europske komisije Vlada je odlučila odmah po upućiva-

nju odgovora Europskoj komisiji 10. listopada u petak taj svoj dokument učiniti dostupnim javnosti na hrvatskom i engleskom jeziku na internet stranicama Ministarstva za europske integracije.”

Uvodno spomenimo još da je tekst odgovora Vlada usvojila na sjednici 2. listopada, dok je predaja Europskoj komisiji predviđena za četvrtak, 9. listopada 2003. godine u Bruxellesu, kada predsjednik Vlade Republike Hrvatske uručuje odgovore predsjedniku Europske komisije.

O IZVJEŠĆU

Najsloženiji i najsveobuhvatniji posao Vlade

Umjesto prikaza Izvješća, evo ukratko što je o njemu rekao ministar za europske integracije, dr.sc. Neven Mimica. Izjavio je najprije kako je izrada odgovora na Upitnik Europske komisije bio najsloženiji i najsveobuhvatniji posao ove Vlade.

Radilo se, objasnio je, o izravnoj komunikaciji između Vlade i Europske komisije, o procesu koji spada u okvire i nadležnost izvršne vlasti, u kojem Europska komisija nije provodila istragu o stanju u Hrvatskoj već je otvorila mogućnost učenja zajedničkog djelovanja na dostizanju zajedničkih ciljeva.

Vlada je ocijenila da značaj obavljenog posla opravdano pobuđuje javni interes pa stoga izlazi pred Hrvatski sabor s Izvješćem o radu na Upitniku, dok će integralni tekst odgovora, u skladu s uobičajenom praksom poštivanja dogovorene procedure, učiniti dostupnim odmah po uručivanju Europskoj komisiji, krajem tjedna - rekao je ministar. On je

Dan neovisnosti

Uoči Dana neovisnosti, zastupnici su odali počast svima koji su za suverenost i samostalnost Republike Hrvatske položili živote. Potpredsjednik Hrvatskog sabora, mr.sc. Mato Arlović, podsjetio je prisutne na 8. listopada 1991, kada je donesena Odluka - na osnovi plebiscitarno izražene volje hrvatskih građana, o raskidanju državnopravnih sveza na temelju kojih je Republika Hrvatska s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dotadašnju državu.

”Odluka najvišeg hrvatskog narodnog predstavništva, donesena 8. listopada 91. godine predstavlja jedan od najsvjetlijih trenutaka hrvatske povijesti i ključnu etapu na dugom i teškom putu naše zemlje k njezinoj samostalnosti, međunarodnom priznanju i teritorijalnoj cjelovitosti.

U tim, za Republiku Hrvatsku, presudnim vremenima zajedništvo i odlučnost svih hrvatskih građana, posebno hrvatskih branitelja koji su tu odluku Hrvatskog sabora pretvorili u stvarnost, ostaju trajnim nadahnućem današnjim i budućim generacijama”.

zatim podsjetio kako je formalna procedura ocjenjivanja sposobnosti Republike Hrvatske kao podnositeljice zahtjeva da postane članicom Europske unije započela podnošenjem zahtjeva za članstvo u Europskoj uniji tijekom grčkog predsjedavanja, u veljači ove godine.

Vijeće ministara Europske unije je u relativno kratkom roku, već u travnju, dalo nalog Europskoj komisiji da počne izradu mišljenja o hrvatskom zahtjevu za članstvo. Predsjednik Europske komisije, Romano Prodi, uručio je Upitnik 10. srpnja predsjedniku Vlade Republike

Hrvatske, čiji će odgovori predstavljati jednu od osnova na kojoj će Europska komisija izraditi svoje mišljenje o zahtjevu za članstvo Hrvatske u Europskoj uniji.

Upitnik upućen Republici Hrvatskoj sadrži 4565 pitanja sistematiziranih u tri osnovna poglavlja: politički kriteriji, gospodarski kriteriji i (veliko) poglavlje o sposobnosti preuzimanja obveza iz članstva.

Rok za predaju odgovora je 15. listopada, a očekuje se da će Europska komisija završiti izradu mišljenja o hrvatskom zahtjevu za članstvo do travnja iduće godine.

Upitnik upućen Republici Hrvatskoj sadrži 4565 pitanja sistematiziranih u tri osnovna poglavlja: politički kriteriji, gospodarski kriteriji i (veliko) poglavlje o sposobnosti preuzimanja obveza iz članstva.

S obzirom na to da se procijenilo kako će posao vezan uz odgovaranje na Upitnik zahtijevati maksimalnu međusobnu koordinaciju svih tijela državne uprave već tijekom veljače i ožujka, prije nego što je Upitnik dobiven, u Ministarstvu za europske integracije pristupilo se detaljnim analizama upitnika (i odgovora na njih) koji su bili upućeni drugim zemljama budućim članicama Europske unije, uglavnom u 1998. Tijelima državne uprave je u travnju ove godine prezentirana analiza koja je, između ostaloga, detaljno ukazivala i na izvor informacija koji će se moći koristiti i ugraditi u odgovore na očekivani Upitnik.

Na iznimno visokoj razini koordinacije, i uz prethodne pripreme, tijela državne uprave započela su svoj dio posla sredinom srpnja, a cijelu koordinaciju izrade odgovora obavljalo je Ministarstvo za europske integracije.

Horizontalno, rad su vodila 23 koordinatora u rangu pomoćnika ministra ili načelnika, a broj stručnjaka u svim tijelima državne uprave i vanjskim institucijama (zajedno s vanjskim suradnicima) te stručnjaka koji su izravno sudjelovali u izradi odgovora veći je od 350.

U engleskoj verziji tekst odgovora na Upitnik ima oko 3000 stranica te još oko 4000 stranica priloga. U radu na odgovorima nije zabilježeno niti jedno prekorčenje zadanoga roka i od 136 pojedinačnih zaduženja njih 26 izvršeno je i prije zadanih rokova.

Ukupnost svih izrađenih odgovora daje vrlo sadržajnu detaljnu i stručnu podlogu i pregled svih aspekata rada i života u Hrvatskoj, njenih državnih struktura, temeljnih razvojnih politika i razine sadašnje usklađenosti sa standardima i kriterijima Europske unije - rekao je ministar, dometnuvši kako je to dobra osnova i za buduće poslove u pripremi pregovaračkih platformi za predstojeće pregovore o pristupanju Republike Hrvatske u članstvo Europske unije.

U više od 80 posto teksta odgovora navode se činjenice, podaci o opisu postojećih zakonodavnih rješenja u pojedinim sektorima. U preostalom, manjem dijelu, odgovora definiraju se i iskazuju strateška opredjeljenja, pravci provedenih i poželjnih aktivnosti i mjera u području raznih politika i reformi onako kako ih je provodila ili kako ih za ubuduće vidi ova Vlada, bez stvaranja formalnih obveza i opredjeljenja za sljedeće vlade.

Odgovori na gotovo 300 postavljenih pitanja u poglavlju o političkim kriterijima ključni su za donošenje pozitivnog mišljenja Europske komisije o hrvatskom zahtjevu za članstvom u Uniji, kao i za donošenje odluke o otvaranju budućih pregovora o članstvu. Naime, političkim uvjetima za članstvo - koji se za razliku od ostalih uvjeta ocjenjuju statično - mora se u najvećoj mjeri udovoljavati već u trenutku stjecanja statusa države kandidatkinje, dok se ostali gospodarski, pravni i administrativni uvjeti promatraju dinamično i njima se udovoljava ne samo do trenutka ulaska već i određeno vrijeme nakon ulaska u punopravno članstvo.

Pitanja iz poglavlja o političkim kriterijima podijeljena su u deset točaka: demokracija i vladavina prava; o parlamentu, o vladi i javnoj upravi; o pravosuđu; Protukorupcijske mjere; temeljna prava" (iznimno detaljan prikaz stanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od strateških dokumenata do pitanja vezanih uz mjere njihove zaštite u području medicine, biologije, slobode misli, savjesti, vjeroispovijesti, slobode okupljanja i udruživanja, prava na azil, sprječavanje diskriminacije, zaštite prava djece, stari-

jih osoba, osoba s invaliditetom, cijelog niza prava vezanih uz kazneni postupak, slobode izražavanja, prava vlasništva i denacionalizacije i prava na privatnost. Tu su, nadalje, točke: povratak izbjeglica, o pravima manjina i zaštiti manjina, bilateralni odnosi.

U točki o međunarodnim obvezama ponovljena je spremnost Vlade na punu suradnju sa sudom u Haagu, te su navedene činjenice koje potvrđuju dobru razinu dosadašnje suradnje na političkoj i na operativnoj razini, uključujući i nabranjanje mjera poduzetih kako bi se izvršio nalog suda u pogledu optužnice protiv generala Gotovine, te mjera koje se poduzimaju protiv osoba ili skupina koje štite ili podupiru bjegunce. Tu je i detaljan prikaz sustava i rezultata suđenja za ratne zločine provedenih u Republici Hrvatskoj, a na kraju je dan i prikaz provedbe Daytonskog, Pariškog i Erdutskog sporazuma.

Ukupnost svih izrađenih odgovora daje vrlo sadržajnu, detaljnu i stručnu podlogu te pregled svih aspekata rada i života u Hrvatskoj, državnih struktura, temeljnih razvojnih politika i razine sadašnje usklađenosti sa standardima i kriterijima Europske unije. To je dobra osnova i za buduće poslove u pripremi pregovaračkih platformi za predstojeće pregovore.

U poglavlju o gospodarskim kriterijima su točke o: makroekonomskim te socijalno-ekonomskim podacima, strukturalnim pokazateljima, postupku pregovaranja o plaćama i sustavu socijalne sigurnosti, ekonomskom i strukturalnom razvoju i reformama te o financijskim tržištu.

Posebno važni su, naglasio je ministar Mimica, odgovori koji obrađuju strateška pitanja temeljnih budućih izazova za gospodarsku politiku, njene prioritete, restrukturiranje gospodarstva, industrijsku politiku, trgovinsku politiku, razvitak financijskog tržišta, te razloge za relativno niski izvoz roba i stanja, konkuren-

tnosti hrvatskoga gospodarstva. U dijelu odgovora o industrijskoj politici daje se pregled programskih dokumenata, ali i prakse po kojoj se provodila i namjerava provoditi i poticati politika tehnološkog, proizvodnog, tržišnog i vlasničkog restrukturiranja industrije u Hrvatskoj. Daje se pregled poticajnih mjera za ulaganja, te analiza konkurentskih prednosti i regionalnoj distribuciji industrije u Hrvatskoj. Posebno detaljno obrađeni su podaci o stanju i planovima razvoja u svakom od 27 odabranih industrijskih sektora.

Ministar Mimica je još izvijestio zastupnike da su se tijekom odgovaranja na Upitnik pojavila pitanja, odgovori na koje su zahtijevali širu raspravu. Slijedom toga je, 26. kolovoza, održana radna sjednica Vlade na kojoj je raspravljeno o 29 tzv. otvorenih pitanja primarnog gospodarskog karaktera (primjerice, izazovi gospodarske politike u narednome razdoblju, dugoročni planovi privatizacije, pristup industrijskom razvoju i zaštitni mehanizmi na području ekologije).

”Raspravljani i usuglašeni odgovori ugrađeni su u dokument, a radilo se o potrebi da se posebno rasprave i sažeto prezentiraju strateška opredjeljenja Vlade na tim područjima, koja nadilaze nadležnost samo jednog resora i traže multidisciplinarni pristup te korištenje postojećih programskih dokumenata Vlade, odgovarajućih analitičkih i razvojnih dokumenata, proizašlih u dosadašnjem radu na strateškom dokumentu - Hrvatska u 21. stoljeću, te dokumenata koji su nastali u suradnji s Međunarodnim financijskim institucijama.”

Proces odgovaranja na Upitnik ukazuje i na probleme s kojima se Republika Hrvatska tek treba suočiti - rekao je ministar, upozorivši na razlike u primjeni određenih statističkih metoda obrade i praćenja podataka, analize koje trebaju tek biti izvršene, kao na nedovoljne ljudske potencijale u još neustrojenim institucijama tržišnog gospodarstva ili administrativnoga sustava.

”Vlada je na takva pitanja mogla odgovoriti jedino negativno, s obzirom na to da se upit odnosio na postojanje ili nepostojanje primjene takvih specifičnih metoda. Ovakvih odgovora je nešto iznad pet posto ukupnoga broja odgovorenih pitanja. Metodološko-statističke i definicijske razlike između sustava Europske unije i statističkog sustava Hrvatske u tim su područjima karakteristične za zemlje u tranziciji. S

obzirom na to da je i Republika Hrvatska zemlja u tranziciji, trebat će uložiti daljnji napor, kao i financijska sredstva za premošćivanje razlika i prilagodbe informacijskih sustava. Stoga je Vlada odredila da se već slijedećim nacionalnim programom za pridruživanje Europskoj uniji u 2004. godini utvrde mjere i zaduženja za otklanjanje uočenih metodoloških neusklađenosti sa sustavom Europske unije.”

Uistinu je sramota za ovaj saziv Hrvatskog sabora da tri dana prije nego što će predsjednik Vlade predati kompletne odgovore sluša tehničko izvješće.

Iz izlaganja ministra za europske integracije još izdvajamo podatak da je Vlada tekst odgovora na Upitnik usvojila 2. listopada te da je njegova predaja Europskoj komisiji predviđena za 9. listopada u Bruxellesu, kada će ga predsjednik Vlade uručiti predsjedniku Europske komisije.

U dogovoru s Europskom komisijom, Vlada nije stavila na uvid javnosti integralni tekst pitanja budući da je Komisija smatrala kako se radi o radnom dokumentu i radnoj komunikaciji u kojoj ona ima pravo zadržati dokument izvan javne rasprave sve dok traju poslovi odgovaranja na Upitnik. To je, inače, naglasio je ministar Mimica, bila uobičajena praksa i kod drugih zemalja kandidatkinja za članstvo u Europskoj uniji.

Ministar je još naglasio kako ovaj posao nesumnjivo spada u nadležnost izvršne vlasti, njene odgovornosti i zadaća, te njene izravne komunikacije s izvršnom vlašću Europske komisije. U tom poslu hrvatska Vlada nije kontaktirala niti prenosila dijelove Upitnika izrađene do sada s vladama zemalja članica niti s Europskim parlamentom. Stoga i kod zemalja kandidatkinja za članstvo u fazi izrade odgovora na Upitnik nisu uključivana zakonodavna tijela a niti javnost. Štoviše, u zemljama kandidatkinjama javnost i mediji nisu pokazivali osobitu pozornost odgovaranju na Upitnik pa su dokumenti s odgovorima vlada tih zemalja uglavnom zadržavani kao interni dokumenti ni uvid u koje se mogao ostvariti na posebno traženje.

Međutim, uvažavajući interes iskazan u Hrvatskoj za sadržaj odgovora, Vlada

je odlučila odmah po upućivanju odgovora Europskoj komisiji 10. listopada taj dokument učiniti dostupnim javnosti na hrvatskom i engleskom jeziku na internet stranicama Ministarstva za europske integracije.

RADNA TIJELA

Prihvatiti

Odbor za europske integracije predložio je, bez primjedbi, Parlamentu da prihvati Izvješće, saslušavši obrazloženje predstavnika predlagatelja kako se ono odnosi samo na rad Vlade u postupku odgovaranja, a ne na sadržaj Upitnika te kako je taj posao u nadležnosti izvršne vlasti.

Vlada je dužna upoznati Hrvatski sabor s odgovorima

Vlada je dužna upoznati Parlament s odgovorima na Upitnik - upozorenje je **Kluba zastupnika Hrvatskog bloka**, koji je stoga Parlamentu, krajem kolovoza, uputio zahtjev (Prijedlog zaključka o postupku odgovaranja na Upitnik Europske komisije) da, na prvoj jesenskoj sjednici, obveže Vladu da - do 1. listopada - izvijesti Parlament o odgovorima.

Uz napomenu kako ne sumnjaju u stručnost i sposobnost Vlade i Ministarstva europskih integracija zastupnici ovog kluba upozoravaju da je izostavljanje Hrvatskog sabora i njegovih odbora iz sudjelovanja u ovom poslu u dubokoj suprotnosti s osnovnim načelima i principima parlamentarizma i parlamentarne demokracije. Iz primjera drugih zemalja vidljivo je da se uključenost parlamenta i njegovih tijela pozitivno odrazila na kvalitetu odgovora ali i na cjelokupni proces pristupanja Europskoj uniji.

U obrazloženju se još ukazuje da je Rezolucijom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji predviđeno djelovanje i potpora Parlamenta.

RASPRAVA

Ne podržava se

Zašto **Klub zastupnika HB-a** neće podržati Izvješće i ne želi sudjelovati u

"kazališnoj predstavi" objasnio je **Ivić Pašalić**, dr.med. Zamjerivši Vladi što na ovom poslu nije sudjelovao Parlament, čak ni njegova radna tijela, prije svega Odbor za europske integracije, upozorio je da je u drugim zemljama, poput Slovenije ili Bugarske, u postupku odgovaranja parlament imao značajnu funkciju pa nije bilo nikakvih razloga da se isti pristup ne primijeni u Hrvatskoj. Upozorivši kako u Sloveniji nije bilo ni jednog pitanja koje nije prošlo kroz parlamentarnu proceduru, zastupnik je rekao kako je uistinu sramota za ovaj saziv Hrvatskog sabora da tri dana prije nego što će predsjednik Vlade predati kompletne odgovore sluša tehničko izvješće ministra. Ono jest tehnički korektno ali sadržajno vrijeda jer, kako je Pašalić naglasio, njega kao zastupnika ne zanima koliko je ljudi radilo na tom dokumentu, koliko novca je potrošeno, koja ministarstva su radila, nego kakav je sadržaj odgovora. Nema primjera da je parlament na ovakav način bio ignoriran i marginaliziran, što je neprimjereno i sramotno.

Zar zaista hrvatska Vlada misli da trenutni sastav Vlade jamči najbolju pamet i najkvalitetnije odgovore i tko se uopće usudio 50 dana prije izbora preuzeti na sebe odgovornost da daje odgovore koji u bitno mogu odrediti hrvatsku sudbinu - upitao je predstavnik HB-a, dometnuvši kako je to štetno i za razvoj demokracije i parlamentarizma u Hrvatskoj.

A razloga za izostavljanje nije bilo, naglasio je, pogotovo s obzirom na to da je Rezolucijom o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji, koju je Sabor donio jednoglasno u prosincu 2002, naglašeno da je riječ o strateškom nacionalnom cilju u realizaciji kojega će Hrvatski sabor imati veliki značaj. Podsjetivši na obećanje predsjednika Parlamenta da će se ova točka naći u dnevnom redu prije no što bude potpuno deplasirano o njoj raspravljati, Pašalić je rekao kako se zahtjevu doskočilo - tehničkim, činovničkim izvješćem, koje zapravo ne nudi odgovor ni na jedno pitanje.

Odgovore trebali dati konsenzusom vlast i oporba

U ime **Kluba zastupnika DC-a**, nezadovoljstvo Izvješćem izrazio je dr.sc. **Mate Granić**. O Izvješću se, upozorio je, i ne raspravlja, tek će se moći vidjeti

na internetu nakon što ga premijer Račan preda Bruxellesu. Nakon pohvale radu Ministarstva za europske integracije, zastupnik je rekao kako postoje pitanja na koje je Vlada mogla sama odgovoriti, ali da je načinila veliku pogrešku što nije omogućena rasprava u Parlamentu (odborima) - o političkim uvjetima. Bilo bi daleko jače da su odgovor na ta pitanja dali konsenzusom vlast i oporba.

Vlada nije omogućila raspravu o tri ključna pitanja: o novoj željeznoj zavjesi koja će prolaziti srcem Istre, Kupom; o tome što će biti ako Engleska, Nizozemska, Italija ne daju placet pridruživanju; o činjenici da se Italija sve više solidarizira sa Slovenijom i oko nekih drugih hrvatsko-slovenskih otvorenih pitanja.

Dr.sc. Granić je, nadalje, upozorio da Velika Britanija, Nizozemska i Italija još nisu nostrificirale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju te da se, ne bude li ratifikacije do kraja godine (što je malo vjerojatno) upada u vrlo veliki problem - u svjetlu novih regionalnih inicijativa, koje je trebalo puno dublje proučiti. Naime, ministri velikih zemalja Europske unije već govore o zajedničkom tržištu, zajedničkoj zoni slobodne trgovine, o carinskoj uniji zapadnog Balkana.

Vlada je, rekao je predstavnik DC-a, propustila priliku da na politička pitanja odgovori konsenzusom političkih stranaka u Hrvatskom saboru i da se o tome, vodi rasprava, u najmanju ruku, na matičnim tijelima, a realna pozicija Hrvatske u odnosu na Europsku uniju nije ni najmanje ružičasta.

"Jačaju, dakle, inicijative za regionalnim okvirima, s jedne strane, i smanjujuća šansa dobivanja pozitivnog mišljenja za kandidaturu za vrijeme irskog predsjedavanja, s druge. A onda, znamo i sami, što će nastupiti - u najmanju ruku ćemo kasniti s pregovorima, počet ćemo ih s Turskom, a onda to znači jedan dugotrajni proces kojim će se vjerojatno priključivati zemlje zapadnog Balkana."

Ivan Milas (HDZ) je rekao kako nije točno da se sprema samo carinska nego kompletna unija - sa slobodom kretanja kapitala ljudi, gdje sve čini jedan prostor. Znalo se to već na početku, rekao je, dometnuvši kako Hrvatska prema Sporazumu o pridruživanju ima tisuće obveza, a "oni" nikakvih ("dakle, lagalo nas se ovdje od početka").

Izvješće ne kazuje ništa

U ime **Kluba zastupnika IDS-a**, **Damir Kajin** je najprije rekao da je Izvješće toliko općenito da ne kazuje ništa. Na objašnjenje iz njega kako ni u drugim zemljama Europe nije uključivan parlament (a još manje javnost) odgovorio je protuupitom.

"Čemu smo se mi uopće danas ovdje našli, odnosno sastali? Mi ovdje trebamo, zapravo, raspraviti o dokumentu, ili bolje rečeno o odgovorima koje nitko od nas zastupnika nije vidio. Možda je tako čak i bolje, jer smo svaku dobru inicijativu u ovo predizborno vrijeme u stanju iskompromitirati."

Rekavši kako se daje naslutiti da nema suvislih odgovora na političke kriterije, a niti na čitav niz ekonomskih za članstvo u Europskoj uniji, zastupnik je izjavio kako Izvješće, na neki način, kohabitira s političkom i gospodarskom sadašnjosti te da jedino te momente zastupnici i mogu komentirati raspravljajući o ovom izvješću.

Apsurdne su, rekao je Kajin, neke teze (korisne samo za unutarpolitička prepucavanja) - ona kako Europa samo čeka da Hrvatska uđe u Europsku uniju ili ona, još gora, kako možemo sami poput Švicarske, Norveške ili Švedske. Predizborna retorika kako Hrvatska može sama protiv svijeta nakon slučaja generala Gotovine i tzv. ekološko-ribolovnog pojasa, slavodobitno će, rekao je zastupnik, Hrvatsku ostaviti bez statusa kandidata - upozorio je zatim predstavnik IDS-a, rekavši kako to može, možda, biti izbor nekih dijelova hrvatske javne scene, ali ne bi trebao biti izbor, a zasigurno i nije, dominantnog dijela hrvatskih građana, pogotovo ne građana Istre, koji više ne mogu bez europskog tržišta.

Damir Kajin je zatim upozorio da Vlada nije omogućila raspravu o tri ključna pitanja: o novoj željeznoj zavjesi koja će prolaziti srcem Istre, Kupom;

o tome što će biti ako Engleska, Nizozemska, Italija ne daju placet pridruživanju Europskoj uniji pa će se morati čekati i na suglasnost deset novih članica; o činjenici da se Italija sve više solidarizira sa Slovenijom i oko nekih drugih hrvatsko-slovenskih otvorenih pitanja, što zasigurno za čitav niz odnosa spram zapadnog susjeda nije previše perspektivno.

Trebamo pokušati graditi najbolje moguće odnose sa susjedima, bez obzira o kome se radi, o Srbiji i Crnoj Gori, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Italiji ili Mađarskoj, i treba gospodarski pokušati stvoriti perspektivno gospodarstvo, jer bez istoga neće biti niti socijalne stabilnosti, niti bez perspektivnog gospodarstva možemo ostvariti politički cilj, rekao je Kajin. Točnije bez konkurentnog gospodarstva nema Europske unije."

Predstavnik IDS-a je zatim citirao riječi Stjepa Miovića Kočana kako nijedna zemlja od onih koji po svojim geopolitičkim i inim dimenzijama nemaju osnova za posebno povlašten status ne može računati na pristupnicu Uniji ako se tako dugo, drsko, neodgovorno, smušeno poigrava temeljnim elementima svoje kandidatske zrelosti.

Zastupnici IDS-a, rekao je Damir Kajin, žele vjerovati da je kvaliteta ovih odgovora na razini prijedloga Nacionalnog programa za pridruživanje. Bili su prije uvjereniji da će Hrvatska u Europsku uniju 2007, danas su puno skeptičniji.

Ukoliko želimo u tu asocijaciju, morat ćemo u cijelosti prihvatiti iste standarde, ne samo deklarativno već stvarno, što u nekim trenucima i kod nekih to, nažalost, nije slučaj - rekao je Kajin.

Ispravljajući Kajina, mr.sc. **Željko Glavan (HSL)** je rekao kako nije točno da ulazak u Europsku uniju ovisi o izbornim rezultatima. Većina političkih stranaka u Hrvatskoj i većina građana Hrvatske želi u Europsku uniju. Dometnuo je zatim kako je Kajinu optimizam pao za ove Vlade.

Drugi je Glavanov ispravak: ulaskom Slovenije u Europsku uniju ne dobiva se željezna zavjesa na Šengenskoj granici - tamo se bez problema ulazi s osobnom kartom, a treći (na Kajinovo kako se mnogi političari bave prošlošću) - vaši predizborni skupovi bave se prošlošću od prije 50 godina.

Ne zna se ništa o suštini Sporazuma o stabilizaciji

Dario Vukić (HDZ) je rekao kako bi svima ideal trebao biti živjeti u zemlji koja bi zadovoljavala sve europske kriterije, ali da to hoće li Hrvatska postati članicom Europske unije, nažalost, ovisi o nekim političkim kriterijima za koje, čini se, Hrvatska i nema previše alata u rukama da bi si sama sebi prokrcila put. Ona je potpisala, podsjetio je, (specifičan) Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, o čijem se sadržaju odnosno suštini nimalo ne priča.

U glavi 2, taj se sporazum uvelike razlikuje od sporazuma koji su potpisali Slovenija, Mađarska, Rumunjska, Bugarska, i ostalih deset zemalja koje ulaze sljedeće godine u Europsku uniju. O potpuno neodgovornom pristupu Vlade RH projiciranju hrvatske budućnosti svjedoče, po ocjeni Vukića, klauzule o slobodnom kretanju roba kapitala, i radnika.

Bitno je da iz svega što je napravljeno sada izvučemo korist, da dobijemo pravu sliku o sebi samima, da iz toga možemo izvući strategijske smjernice što treba mijenjati (vjerojatno mnogo).

"Mi imamo dodatne parametre, imamo dodatan politički i kriterij ocjene uspješnosti regionalne suradnje koji se, između ostaloga, bazira na slobodnom protoku roba, ljudi i kapitala. A tko je ikad sačinio analizu što znači otvaranje hrvatskog tržišta rada, radnicima iz balkanskih zemalja, u trenutku kad je nezaposlenost u Hrvatskoj 22 posto, a stopa zaposlenosti raste 0,1 posto (praktički zanemarivo, što govori o potpuno neuspješnoj politici zapošljavanja ove Vlade).

Dakle, nitko nije procijenio, što je izuzetno neodgovorno od Vlade, koja je za to najpozvanija.

Nitko nikada nije učinio analizu kako će to izgledati kada stupi na snagu Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju nego se jednostavno - politikanskim metodama - optužuje svakoga tko se usuđuje kritizirati Sporazum da je antieuropski, desničar i da koči svojim razmišljanjima i diskusijama ulazak Hrvatske u Europsku uniju, rekao je Vukić.

Zastupnik se založio za to da se okupi "trust mozgova" koji bi prezentirao hrvatskoj javnosti kamo se zapravo ide te kakvi će biti efekti provedbe Sporazuma na standard hrvatskog građanina, a i da se obavi simulacija tih mjera u praksi. Nije napravljena, upozorio je, ni procjena troškova približavanja Europskoj uniji, iako je to relativno lakše učiniti, dometnuo je.

Zastupnik je zatim upozorio da je u Hrvatskoj usprkos do sada provedenoj trgovinskoj liberalizaciji, pretežno izostala prilagodba na trgovinske strukture Europske unije. Još uvijek dominantnu ulogu u hrvatskom izvozu imaju grupe proizvođača koje su radno ili sirovinski intenzivne, dok su proizvođači s visokim udjelom ljudskog kapitala i tehnologije izrazito podzastupljeni.

Iz izlaganja Daria Vukića u nastavku izdvajamo upozorenje da u Europi, isto tako zbog određenih sukoba, nisu smjernicama i direktivama riješene neke bitne stvari - pitanje poreza i potpora, da su u Uniji potpore i subvencije na razini 0,99 posto bruto društvenog proizvoda, a u Hrvatskoj oko 2,6 posto. U Europskoj uniji ne postoji zajednička smjernica, odnosno direktiva o pitanju zapošljavanja (iako su 1997. stupile na snagu generalne smjernice politike zapošljavanja). Bilo bi jako dobro kad bi ih Vlada pretočila u zakonske propise i preuzela praksu Europske unije koja je rezultirala zapošljavanjem 10 milijuna ljudi i smanjivanjem nezaposlenosti za 4 milijuna ljudi od 1997. do 2000 - rekao je zastupnik HDZ-a.

Spomenimo, na kraju, upozorenje kako Vlada, osim ovakvim paušalnim izvješćima, mora Hrvatski sabor i javnost izvijestiti detaljno o analizi onoga što je potpisala.

Čestitke Ministarstvu za europske integracije

Ivo Škrabalo je, u ime **Kluba zastupnika LIBRE**, rekao da će se o kvaliteti obavljenog posla moći vrlo brzo suditi kada nakon predaje odgovora uslijede prvi odjeci iz Europske unije. Naglasivši kako su oni deklarirana proeuropska stranka ustvrdio je kako u hrvatskom političkom prostoru gotovo i nema političke stranke koja se ne deklarira proeuropski, ali da ipak postoje određene razlike između onih koji govore da su

”za Europu” i onih koji govore da su ”za Europu, ali ...”

Usljedi je čestitka Ministarstvu europskih integracija (”jednom od najboljih”), jer je iznijelo glavni teret posla, s mladim, talentiranim kadrovima, zahvaljujući, napomenuo je zastupnik, i politički Ureda za europske integracije (stvoreno još u prethodnoj vlasti), koji je te kadrove slao na školovanje u europska sveučilišta.

Je li Vlada Europsku komisiju upoznala sa stvarnim stanjem u pogledu zastupljenosti stranaka u Parlamentu, strukture odbora, članstva u odborima. Na tome se, naime, može provjeriti je li bilo ”lakiranja” ili se odgovaralo na temelju činjenica.

Zastupnik je upozorio da po teritoriju, po broju stanovnika i ekonomskoj stazi Hrvatska čini oko 1,1 posto proširene Europe (kakva se očekuje), da zacijelo odnos nije ravnopravan. Svako ima, međutim, svoje interese, da ih Hrvatska nema ne bi ni bio potpisan Sporazum o pridruživanju i stabilizaciji, niti bi se upustila u proceduru priključenja Europi. Međutim, s potpisom prvoga Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju niti s ovim odgovorima na Upitnike ništa konačno se ne rješava. Ako ovi odgovori budu prihvaćeni kao baza za to da Hrvatska postane kandidat za Europsku uniju slijedi u najmanju ruku dvogodišnje pregovaranje po svakom od ovih 29 poglavlja, a kad se i ti pregovori dovrše opet ništa nije konačno. Slijedi procedura ne samo ratifikacije nego i referendum o priključenju.

Dakle, ne može se reći da je jedna faza u postupku približavanja Europi rađena netransparentno bez uvida javnosti, rekao je Škrabalo, upozorivši zatim kako će za koji dan odgovori na Upitnik biti na Internetu te da će se o svakom od njih moći raspravljati.

Komentirajući prigovor kako Sabor u ovom poslu nije sudjelovao, zastupnik je izjavio kako on ionako nema dovoljnu ”infrastrukturu u osoblju” te da je pitanje da li bi se mogao skupiti broj kvalificiranih ljudi da pročešljaju odgovore.

Zastupnik je apelirao da se pitanje pojedinih faza priključenja Hrvatske Europskoj uniji izuzme iz stranačkih prepucavanja, iz predizbornih tema. Valja se čuvati olakog optimizma i olakog pesimizma u odnosu na Europu, nerealnih očekivanja - i od tih odgovora.

Do priključenja Europi dug je i nimalo lagan put

Bitno je da iz svega što je napravljeno sada izvučemo korist, da dobijemo jednu pravu sliku o sebi samima, da iz toga možemo izvući stratezijske smjernice što treba mijenjati, a vjerojatno treba popravljati mnogo toga.

Odlazak u Europu traži u prvom redu naše napore, traži promjene ovdje kod nas po europskim standardima i da od toga ne bi trebalo bježati jer na kraju krajeva, zajedno smo odlučili svi da se opredijelimo za tu europsku opciju, a ovo je samo jedna faza na putu do te europske opcije - zaključio je Ivo Škrabalo.

Jadranka Kosor je korigirala Škrabala. Nije točno da će se moći raspravljati, jer te točke više nema na dnevnom redu Hrvatskog sabora. Zastupnici mogu, kako reče, raspravljati, eventualno, doma, u kafićima, ali rasprave o toj slici (za koju se i ne zna kakva je) nema.

Ispravljajući Škrabala, dr.sc. **Mate Granić** je pojasnio kako je Demokratski centar smatrao da je od 300 političkih pitanja trebalo izvući 10, o kojima je trebalo raspraviti u matičnim odborima (vanjski poslovi i nacionalna sigurnost, ljudska prava, europske integracije) i dobiti punu suglasnost, a onda bi argumentacija bila daleko jača.

Samo na znanje

Zlatko Kramarić je izvijestio zastupnike da **Klub Liberalne stranke** samo prima Izvješće k znanju, prigovorio zbog malog broja zastupnika u sabornici, zatim pohvalio Vladu i Ministarstvo za tehnički dio posla, te rekao kako je ovaj posao pao baš u nezgodno vrijeme - u predizbornu godinu, i ustvrdio kako se najčešće pokazuje da praksa i nije baš toliko europska kao što su (deklaratorni) stavovi svih stranaka.

Liberalna stranka ukazuje na nedostatak elementarne strategije - za razliku od,

primjerice, Slovenije i drugih zemalja - pa se Hrvatska, kako reče, nastoji snaći metodom pokušaja i pogrešaka, u poziciji miša u labirintu.

”Hrvatska to nikada nije uspjela napraviti, niti 80-tih godina, niti ona politička elita, niti smo to 90-tih godina nažalost uspjeli napraviti, ali na neki način mogli bismo kriviti i mogli reći da su to krivi oni 80-tih, odnosno ovih 90-tih. Ali, ruku na srce gospodo, nismo to uspjeli ni mi napraviti, i to je ono što je nešto što nas u Klubu Liberalne stranke smeta. Tu su bile teme koje su bile neugodne koje su doživljavale kao ovako pomalo kao hirovitost, pomalo kao ekskluzivizam, otprilike kao nešto što unosi pometnju u harmonične i idilične odnose unutar vladajuće Koalicije, i to nam se sada, otprilike, vraća”.

Imamo tehničko izvješće koje možemo prihvatiti znanju, ali zapravo čitav niz ovih gospodarskih pitanja (gospodarskog, industrijskog, regionalnog razvoja) nismo otvorili - upozorio je Kramarić, ustvrdivši kako građani imaju pravo znati i to koliko integracija košta.

Rekavši zatim kako je ”priča” o gospodarskom pojasu ispala ”krajnje amaterska, diletantska, nepotrebna”, zastupnik je ustvrdio kako je Hrvatska opet u škarama Rima i Slovenije. A još prije mjesec dana stvarala se euforija kako je Slovenija, zapravo, na koljenima te kako je Europska komisija na hrvatskoj strani.

Je li Vlada ”lakirala” ili se odgovaralo na temelju činjenica

Izlaganje u ime **Kluba zastupnika HSLS-a Dražen Budiša** je započeo napomenom kako ponašanje valja prilagoditi standardima Europske unije. Nakon upozorenja kako još postoji mnogo nepoznanica u pogledu dinamike i sadržaja proširenja EU, zastupnik je ustvrdio kako u Hrvatskoj na tu temu još postoje duboke političke podjele. Pitanje je - je li strategija Europske unije prema jugoistoku Europe stvarno individualan pristup ili jačanje integracijskih procesa stvaranje mini Europske unije, koja će se u dogledno vrijeme priključiti Europi.

Potrebno je, naglasio je zastupnik, biti otvoren prema objema mogućim strategijama i uz pretpostavku da su obje realne - u Europskoj uniji dadu se uočiti podjele u pogledu toga - imati i vlastitu nacional-

nu strategiju spram obje mogućnosti. Već se, naime, sada pojavljuju mišljenja da se, zapravo, čuva na okupu predviđena struktura zapadnog Balkana i jugoistoka Europe.

Zastupnik se pridružio pohvalama na račun Ministarstva za europske integracije, rekavši kako nema razloga da HSLS ne prihvati ovo izvješće. Jer, to je izvješće o radu, a ne o samim odgovorima. U pogledu dvojbe je li Parlament trebalo involvirati u raspravu Budiša smatra da se ipak mogao postići konsenzus oko većine pitanja u Parlamentu, što bi osnažilo hrvatsku poziciju po predaji dokumenta.

Naravno da je Vlada jednog političkog usmjerenja, odnosno integriranih različitih usmjerenja, ugradila i svoje viđenje razvitka Hrvatske u idućem razdoblju, i iluzorno je očekivati da bi se oko svih pitanja mogao postići konsenzus. Jer, konačno i ova izborna kampanja, pokazat će sve razlike oko niza pitanja na koja se u raspravi pokušalo odgovoriti - rekao je Dražen Budiša.

On je u nastavku izlaganja: rekao da Klub zastupnika HSLS-a zanima ocjena funkcioniranja institucije države; ustvrdio kako se gospodarska analiza mora imati do referenduma (da bi se vidjelo što će EU značiti za poljoprivredu, brodogradnju i cijeli niz drugih grana privrede, a i za demografski razvitak).

Rekavši kako ovakve strukture odbora - s obzirom na zastupljenost političkih stranaka - nema niti u jednom europskom parlamentu, on je, nadalje, upitao je li Vlada Europsku komisiju upozнала sa stvarnim stanjem u pogledu zastupljenosti pojedinih stranaka u Parlamentu, strukturi odbora, članstvima u odborima. Obrazloženje: na tome se može provjeriti je li bilo "lakiranja situacije" ili se odgovaralo na temelju činjenica.

Usljedili su ispravci netočnih navoda. **Damir Kajin** je rekao da Ivan Jakovčić nikada nije izjavio kako će Hrvatska ući u Europsku uniju 2004, već da će biti spremna sa svojim strukturnim prilagodbama za nju 2006 - 2007. Nažalost, danas je dalje od ulaska u Europsku uniju 2007, no prije godinu dana.

Nitko u IDS-u nije imao iluzija da, u gospodarskom pogledu, Hrvatska može nakon 3. siječnja, u četiri godine, preskočiti čitavo jedno razdoblje. Ali su vjerovali da je moguće postaviti solidne političke kriterije za ulazak u tu asocijaciju.

Negativno na svega pet posto pitanja

U ime **Kluba zastupnika SDP-a, Marin Jurjević** je izvijestio zastupnike da je Vlada na svega pet posto pitanja odgovorila negativno te izrazio uvjerenje da će Hrvatska na ovom ispitu dobiti više nego dobru ocjenu, a možda i puno bolju nego što je neki daju. Povodom Budišinih riječi o mogućnosti lakiranja rekao je da je Europska komisija objektivna i stroga profesor, kojega se neće moći varati te da će vjerovati njihovoj ocjeni kao objektivnoj. A da se i ne spominje, dometnuo je, kako nikome, a najmanje Ministarstvu europskih integracija ili hrvatskoj vladi, i nije bio cilj da ikoga prevvari.

Zastupnik je zatim ustvrdio kako je Hrvatska napravila više u tri nego u deset godina i da je u vrhu među svim zemljama koje pretendiraju da uđu u takve tipove integracija. Strateški ciljevi su Europska unija i NATO.

Proeuropska politika nije isključivi privilegij ove vlasti, i ono što smo do sada postigli na putu približavanja ipak je zajednička stečevina svih hrvatskih vlasti u ovih trinaest godina.

U nastojanju da odgovori na upite iz rasprave - a što EU znači za Hrvatsku, Jurjević je rekao kako se puno govori o globalizaciji, globalizmu, o antiglobalizmu. Ali, jedno je činjenica - i antiglobalizam je globalna pojava. Nema više mogućnosti robinzonskog života, nema više robinzonijada, niti će netko moliti da prihvatite pravila razvijenoga demokratskog svijeta. Ili ćete ih, kako reče, prihvatiti i prilagoditi im se ili nećete biti njegov dio.

Povodom zamjerki što se o odgovorima ne raspravlja u Parlamentu, zastupnik je rekao kako se o tome razgovaralo nebrojeno puta. Rad Ministarstva europskih integracija nije, kako se tvrdi, čisto administrativni ili "birokratski". Ne, odgovori su dani iz svih ministarstava. Cijela politika hrvatske Vlade u sve ove tri godine, svidala se nekome ili ne, podlijegala je kritikama i bila odgovor na ovo pitanje.

"Pa to je dalo ton ovoj Vladi, prihvatili mi to više pozitivno, manje pozitivno, ili kako god hoćete. Pa to je bilo u suštini djelovanja ove Vlade. Dakle, davati primjedbu da se o ovome nije govorilo, gotovo je apsurdno meni kao političaru, kada su se gotovo sva pitanja politička svodila često na ovu problematiku."

Zbog toga izvješće treba dobiti pozitivnu ocjenu, ono je dio jednog mozaika, jedne slike koju svi vidimo, ma koliko se činili slijepim. Ta slika je jedna od svjetlijih slika u političkom prostoru Hrvatske. I zaista ne trebamo biti mi ti koji ćemo davati sive tonove tamo gdje i Europa vidi svijetle tonove - zaključio je Jurjević.

Ispravci

Ispravljajući **Jurjevića**, zastupnik **Anto Kovačević** je rekao da je Hrvatska ispit davno položila, jer je baštinik europske kulture i europske civilizacije.

"Hrvatska polaže ispit - da li će pasti kao što je pala hrvatska vanjska politika na kukavičluku i kolebljivosti, jer nas dijeli staklo s haških optuženičkih klupa. Nema zdravog i normalnog Hrvata koji ne želi ući u Europu, u Europsku uniju. Ali ne preko Haaga, preko haške tamnice nego kao Talijan, Francuz, Englez, Nijemac, na bazi temeljnih ljudskih prava i na bazi jednakopravnosti, a ne u robijaškom prugastom odjelu, gdje vas podvrgavaju kaznenom postupku, optužuju, provode na vama proces resocijalizacije. I pitam se ja kao Hrvat - što će mi takva Europa. Uostalom, nije Europska unija lijepa kuća u kojoj se rješavaju svi problemi koji muče hrvatskog građanina."

Jurjevića je ispravio i **Ljubo Česić-Rojs**. Nije točno da je Hrvatska više napravila u zadnje tri godine nego u prijašnjih deset godina, pogotovo što se tiče približavanja NATO-u. Da je dalje od NATO-a nego 1990. Svjedoči, naglasio je, to što trećerazredni političari pregovaraju s njima i što još nijednom službeno u zadnje četiri godine ni jedan ministar obrane Republike Hrvatske nije službeno bio primljen kod ministra obrane Sjedinjenih Američkih Država.

Istina je da smo bliže onim školama staljinističkim, kojima ste pripadali prije, nastavio je zastupnik, te zatim citirao riječi "oca Domovine, predsjednika Tuđmana: Prije će se raspasti Europska

unija nego što ćemo mi ući u nju na ovakav način”.

Marin Jurjević je upozorio da ga Ćesić-Rojs nije ispravio već izrazio svoje mišljenje, ”pomalo i ideologizirao”. Istina jest - da je na prezentaciji koja je nedavno upriličena u Bruxellesu, Hrvatska uistinu dobila vrhunske ocjene kao zemlja koja od svih zemalja pretendenta na primanje u punopravno članstvo NATO-a ostvarila najviše. To mogu potvrditi i članovi delegacije, dometnuo je zastupnik.

Dr.sc. **Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna)** je rekla kako je Jurjević, eksploatirajući u predizborne svrhe ovu raspravu o proeuropskoj orijentaciji Hrvatske, netočno ustvrdio da je Hrvatska u posljednje tri i pol godine učinila više nego li u zadnjih deset godina na približavanju Europskoj uniji. U proteklih deset je rješavala mnoge teške i brojne probleme koji su, na neki način, i pretpostavka za ovo današnje približavanje. Proeuropska politika nije isključivi privilegij ove vlasti i ono što smo do sada postigli na tom putu približavanja ipak je zajednička stečevina svih hrvatskih vlasti u ovih trinaest godina - rekla je zastupnica.

Usljedio je, u istom tonu, ispravak **Jadranke Kosor**. Podsjetila je da se u spomenutih deset godina dogodilo stvaranje demokratske i neovisne Hrvatske, oslobađanje zemlje, obrana zemlje od strašne agresije na Hrvatsku, da je u jednom trenutku bilo zbrinjavano oko milijun prognanika i izbjeglica, da se obnovljala zemlja. Dogodila se mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja i Vukovara, Hrvatska je, među ostalim, primljena u Ujedinjene narode i u Vijeće Europe.

Da je Jadranka Kosor povrijedila Poslovnik upozorio je **Mladen Godek (LIBRA)**. Gospodin Jurjević nije rekao to zbog čega ga ispravljaju, već da su u NATO-u rekli da je Hrvatska u tri godine napravila više nego u deset.

Ljubo Ćesić-Rojs je prigovorio što Godek (”Gudek”) ispravlja njegovo mišljenje. Nije ni čudo što smo dalje od NATO-a, i svega ostaloga, s obzirom na to tko nas predvodi, napomenuo je. Izjavio je potom kako se ljudi za kojima je raspisana tjeratica i dan-danas nalaze na funkcijama - za zamjenikom ministricе obrane Gareljićem još nije povučena tjeratica zbog dezerterstva u Domovinskom ratu.

Zastupniku je predsjedavajući, dr.sc. **Ivica Kostović**, izrekao opomenu zbog vrijeđanja.

Marin Jurjević je upozorio da je Rojs povrijedio Poslovnik vrijeđajući kolegu Gareljića, koji je sudionik i nositelj spomenice Domovinskog rata, na što je dr.sc. **Kostović** uzvratilo da je opomena već izrečena.

Nenad Stazić (SDP) je rekao kako je Rojs zaslužio da mu se oduzme riječ. Sustavno krši Poslovnik i to mu se već danima tolerira, ali sada je mjeru prevršio - namjernim iskrivljavanjem prezimena zastupnika i vrijeđanjem zamjenika ministrice obrane. Zamolio je predsjedavajućeg da zastupnike i javnost zaštiti od ”ovakvog oblika primitivizma”.

Dr.sc. **Ivica Kostović** je uzvratilo da ne postoji sustavno povreda Poslovnika kao pravni pojam, ali postoji sustavno ometanje za koje se može udaljiti za sjednice. Inače, ne piše nigdje u Poslovniku da se Vlada ne može u Saboru za nešto optuživati. Za vrijeđanje zastupnika opomena je izrečena.

Kolega Stazić nije uopće spomenuo koji je članak povrijeđen, što znači da treba dobiti opomenu kao ja - upozorio je **Ljubo Ćesić-Rojs**, naglasivši da iza svojih riječi odgovorno stoji te da je spreman snositi odgovornost. Nema imuniteta i neka ga kolega Gareljić tuži ako govori neistinu, dometnuo je. Bile su, objasnio je, raspisane tri a ne jedna tjeratica, jer Gareljić nije htio izvršiti zapovijed tadašnjeg ministra obrane, načelnika glavnog stožera, pokojnog generala Bobetka i drugih.

Ispravljajući Jurjevića, **Ante Beljo (HDZ)** je rekao da je činjenica kako se dosta govorilo u hrvatskoj javnosti o ulasku u EU, ali s aspekta Europske unije kao svete krave (ukazivalo se samo na pozitivne strane ulaska u Europsku zajednicu), ali sada - kada je došlo 4500 konkretnih pitanja na koje valja dati konkretne odgovore, hrvatska javnost (a pogotovo Hrvatski sabor) treba znati odgovore prije nego se oni službeno dostave u Europsku uniju.

Nedopustivo u sustavu parlamentarne demokracije

Jadranka Kosor je u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** rekla da nikako ne bi bilo dobro u ovoj raspravi se natjecati u

tome tko je više za europske integracije. Rezolucija koja je u Parlamentu jednoglasno izglasana i istraživanja o mišljenju građana jasno pokazuju da je potpora otprilike 80 postotna.

Izvješću o radu - sve pohvale zbog upornosti i relativno brzo obavljenom poslu, rekla je, ustvrdivši kako nedostaje podatak o tome ”na kakvom papiru su napisani odgovori”. Ironiju je zastupnica objasnila upozorenjem kako je riječ o prevažnom poslu iz kojega Hrvatski sabor nije smio biti isključen.

Klub zastupnika HDZ-a smatra da je to nedopustivo u sustavu parlamentarne demokracije, kao uostalom i rasprava o nekim tehničkim pitanjima, a ne o suštini odgovora.

Rekavši kako uistinu žele vjerovati da je odrađen odličan posao, napomenula je kako je možda Jurjević ”imao uvid” u odgovore, ali oporba nije.

Zastupnici imaju što reći o svim točkama, napose o onim vezanim uz rad Parlamenta, rekavši zatim kako je u pravu kolega Budiša kad pita jesu li u odgovorima i činjenice o tome kako su zastupljeni zastupnici oporbe u nekim radnim tijelima Hrvatskoga sabora te kako ta radna tijela rade? Ili primjerice, je li u tom izvješću i činjenica da se mnogi od zaključaka Hrvatskoga sabora nisu ispoštovali, nisu ispunili? Da je Hrvatski sabor, npr, obvezao Vladu još krajem 2000. da donese nove zakone o sudovima, o Državnom sudbenom vijeću.

Svakako da bi zastupnici imali štošta za reći o svim pitanjima (od gospodarstva do povratka izbjeglica), jer smo mnogi u tim procesima sudjelovali i pokušavali naći najbolja rješenja - rekla je Jadranka Kosor, podsjetivši kako je u Rezoluciju ugrađeno oko 90 posto prijedloga Hrvatske demokratske zajednice. Pritom su glavne naznake bile da pristupanje Europskoj uniji mora biti strateški cilj, da taj put mora biti samostalan te da pristup mora biti prema vlastitim postignućima svake zemlje.

Zastupnici Kluba zabrinuti su što jačaju inicijative za regionalnim okvirima i pitaju - kako Vlada odgovara na njih.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: nije točno da pristup EU ovisi o rezultatima izbora; Prodi je u razgovoru s predstavnicima političkih stranaka dao jasnu potporu hrvatskom narodu i državi i nije bilo nijedne riječi o izborima i mogućoj budućoj vladi.

Kolega Kajin je rekao da će pored ostalog naš ulazak u Europsku uniju ovisiti i o rezultatima na slijedećim izborima, ispravio je **Valter Poropat (IDS)**.

Ovo je klasičan primjer kako se zloupotrebljava institut ispravaka netočnog navoda, smatrala je **Jadranka Kosor (HDZ)**.

Ovo je vrijeme kada zajednica europskih naroda kojoj Hrvatska povijesno i civilizacijski pripada, širi se i jača kao ideja čije je vrijeme došlo i to ne samo kao zajednica država ili kao široko gospodarsko tržište nego prije svega kao idealna koncepcija nove stvarnosti koja mora prevladati stare diobe, rekao je u ime Kluba zastupnika HSS-a **dr.sc. Josip Torbar (HSS)**. Što god činili, dodao je, moralo bi biti sa svrhom da u europskoj i svjetskoj zajednici dodemo do svojih prava i u tom smislu pristup Hrvatske Europskoj zajednici jedna je opća potreba. Kad smo odlučili pristupiti toj zajednici moramo se po takvim pravilima i ponašati, konstatirao je zastupnik. Smatra da je dati odgovor na 4565 pitanja ogroman zadatak koji se ne može samo tako premostiti. Drži dalje da moramo prihvatiti standarde za nove odnose između Hrvatske i Europske zajednice i ispunjavanje tih uvjeta je bitno da popravimo naš položaj. Mišljenja je da će EU kao prvo inzistirati na ljudskim pravima. Naš je zadatak da pokažemo dobru volju da u tim svim stvarima sudjelujemo s našim najboljim mogućnostima i sa svim snagama koje su u nama, zaključio je gospodin Torbar istaknuvši kako ćemo se samo tako približiti svijetu i samo tako naći ćemo načina da nas svijet razumije i prihvati.

Što je naša alternativa ako "izvisimo" ?

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a govorio je dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)**. Naglasio je kako si nitko ne postavlja pitanje što je naša alternativa ako "izvisimo" kao kandidat za članstvo u Europskoj uniji. Apsurdom hrvatske demokracije nazvao je potom ideju: "Vi nama glavu generala, mi Vama mrvice sa stola gospodara". Mi, rekao je, koje je narod izabrao moramo biti odgovorni prema tom narodu i ne ga podcjenjivati, jer Hrvatska ima dovoljno hrabrosti, ne smije pokleknuti i ne smije pristati

na ucjene. Ukazao je na Upitnik Europske komisije koji je predsjedniku Vlade predan 10. srpnja 2003. rekavši kako je malo začuđujuće da građani, institucije, sindikati i nevladine udruge ne budu s tim Upitnikom upoznati. Konstatirao je potom da Europa treba Hrvatsku pozvavši se na riječi Otta von Habsburga. Smatra dalje kako Europska unija nije politička zajednica nego interesna poručivši aktualnoj vlasti da Hrvatska neće u Europsku uniju ući preko politike, već isključivo preko svoje gospodarske sposobnosti i suradnje. Bez obzira na sve, drži gospodin Kovačević, za Hrvatsku je ipak rezerviran eksperiment Zapadni Balkan. Istaknuo je da je Vlada sigurno znala predavši zahtjev za članstvo u Europskoj uniji da je čeka posao. Zašto onda nema već odgovore na postavljena pitanja i zašto dovodi u nesigurnost očekivanja Hrvatske za kandidaturu u punopravno članstvo Europske unije. Smatra da bi svakako trebalo znati kako su se u sličnim situacijama ponašale ostale tranzicijske zemlje. Osobito su ga je zanimala strateška pitanja gospodarske politike i njezinih prioriteta. Predložio je da se kontaktira i Bečki institut za komparativne studije jer ekonomska politika mora u kontinuitetu pratiti i valorizirati događanja u drugim, nama sličnim zemljama. Drži da prvenstveni cilj mora biti ubrzanje gospodarskog razvoja, a ne da se naša Vlada stalno bavi političkim pitanjima koja ne daju konkretne plodove za naše građane. Zaključio je da Hrvatska ima veliku šansu ako se ova vlast smijeni.

Ovo je vrijeme kada zajednica europskih naroda kojoj Hrvatska povijesno i civilizacijski pripada, širi se i jača kao ideja čije je vrijeme došlo i to ne samo kao zajednica država ili kao široko gospodarsko tržište nego prije svega kao idealna koncepcija nove stvarnosti koja mora prevladati stare diobe.

Ovakva rasprava uopće nema smisla u zadnjim danima posljednjeg saborskog zasjedanja u ovom mandatu, naglasila

je **Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna)**. Smatra da su odgovori na upitnik slika nas samih te se nada da je posao od 4565 odgovora odrađen uspješno u svim resorima Vlade, napose u Ministarstvu za europske integracije. Najvažnijim drži da je sadašnje stanje na političkom planu takvo da dovede do pozitivnog mišljenja Europske komisije o našoj kandidaturi za članstvo u Europskoj uniji. Osvrnula se potom na izborna obećanja vladajuće koalicije kako će uvesti Hrvatsku u Europu konstatiravši kako danas nismo ništa bliže Europi. Ustvrdila je i kako je veliko razočaranje naša vlast doživjela tijekom Summita u Solunu kada je izostala bilo kakva naznaka Europske unije da će honorirati individualna zalaganja pojedinih država Zapadnog Balkana te kada se zapravo počelo sve više inzistirati na jačanju povezivanja tih zemalja. Drži kako to ne treba čuditi jer će Europska unija još dugo biti zabačena novopridošlim članicama i vlastitim unutarnjim reformama. Smiješno je, kaže, ako ne i tragično da predaja generala Gotovine može prevagnuti nad svim hrvatskim dostignućima u demokraciji, tržišnom gospodarstvu, ljudskim pravima i pravnim prilagodbama europskim standardima. Ustvrdila je dalje kako na kraju mandata ovoj vlasti sve više splasnjava optimizam o članstvu Hrvatske u Europskoj uniji 2007. godine te smatra da bi cilj hrvatske politike ipak trebao biti razvoj gospodarskog standarda i izgradivanje društva na europskim standardima i vrijednostima koji će dovesti Hrvatsku u položaj da će članstvo u Europskoj uniji biti tek pitanje želje samih Hrvata, a ne hir političara i međunarodnih čimbenika.

Ljudi smatraju i stvaraju mišljenje da ćemo ulaskom u Europsku uniju imati njemačke plaće, švicarske mirovine, švedska osiguranja i nezaposlenost na razini Irske, istaknuo je **Ante Beljo (HIP)**. Ustvrdio je da preko ovog upitnika Europska unija želi stvoriti krvnu sliku Hrvatske za moguće pridruživanje. Smatra da je kamen spoticanja taj što ljudi ni danas ne znaju konkretno o čemu se radi. Naglasio je da smo jednom bili dio Jugoslavije i da se hrvatski narod boji nekih ponovnih zapadnobalkanskih federacija, konfederacija ili carinskih unija. Osvrnuo se na predočeni materijal rekavši da u njemu nema ništa o ratnim odštetama i agresiji, ali se kaže da Hrvatska mora vratiti Srbiji sva poduzeća koja ima na

svom teritoriju. Što se tiče suda u Haagu rekao je da je Hrvatska bila prva koja ga je poduprla s nadom da će on biti pravedan, a ne međunarodni tribunal koji pravi pritiske na sve moguće načine na Hrvatsku. Drži da je tu ustvari u pitanju dostojanstvo hrvatske borbe za samostalnost i dostojanstvo. Zaključio je na kraju izlaganja da bi ulazak Hrvatske u bilo kakve balkanske integracije na kulturološkom i gospodarskom planu za Hrvatsku bio samo gubitak.

Za repliku se javio **Miroslav Korenika (SDP)**. Rekao je kako je gospodin Beljo govoreći o političkom aspektu ulaska Hrvatske u Europsku uniju došao i do suradnje Vlade sa sudom u Haagu. Ako se već bojimo te suradnje zašto smo ga osnivali, upitao je zastupnik.

Nismo vjerovali da će Blaškić biti osuđen na 45 godina, a Biljana Plavšić na 11 godina uvjetno, odgovorio je **Ante Beljo**. Dodao je kako je razlog što general Gotovina ne smije ići u Haag taj što se tamo ne može obraniti ničija nevinost.

Nužna je regionalna suradnja

Zlatko Canjuga (HND) drži da je rasprava ispod razine budući da bi trebalo govoriti o političkim i svakim drugim dimenzijama Hrvatske u Europskoj uniji i politike Europske unije prema Hrvatskoj. Smatra da bi regionalna suradnja, kao kombinacija individualnog i regionalnog pristupa za Hrvatsku davala veliku šansu. Potpuni je iluzionist, kaže dalje, svaki političar koji smatra da će Europa mimoići Beograd te da Hrvatska bude u Europskoj uniji u paketu s Rumunjskom i Bugarskom. Ma koliko god to nas Hrvate dira, Beograd ima daleko veće značenje nego neki drugi gradovi na ovom području, ustvrdio je gospodin Canjuga. Tvrdi da bi Hrvatska stoga trebala imati čvršću i pouzdaniju balkansku politiku što bi normaliziralo ovaj geopolitički prostor. Hrvatska na globalizaciju može odgovoriti jedino izgradnjom demokracije i svojom otvorenosti prema Europskoj uniji, a ne bedemima i tobože šticejima nekakvih hrvatskih vrijednosti.

Ne možemo govoriti o odgovorima na pitanja kada ih nemamo i jedino raspoložemo s kronološkim tijekom zbivanja koje smo mogli vidjeti i u novinama, rekao je **Željko Glavan (HSL)** dodavši kako ne preostaje ništa drugo nego iznositi nekakva svoja promišljanja kako

u Europsku uniju. Smatra da bi Vlada morala reći je li ulazak u Europsku uniju sam po sebi cilj ili je to samo sredstvo da bi se u Hrvatskoj bolje živjelo. Drži da građane u Hrvatskoj interesira kako će vratiti dug, kako će živjeti, hoće li im porasti plaće, hoće li se smanjiti nezaposlenost, za razliku od formalnog ulaska u Europsku uniju. Osvrnuo se i na izlaganje gospodina Canjuge rekavši kako se on jako boji Balkana i da smatra kako je na Balkanu sve manje vrjednije.

Gospodin Glavan je drsko pokvaren, bezobrazan ili ne može podnijeti da je predsjednik njegove stranke došao do istog saznanja kao i ja, odgovorio je **Zlatko Canjuga**.

Ljudi smatraju i stvaraju mišljenje da ćemo ulaskom u Europsku uniju imati njemačke plaće, švicarske mirovine, švedska osiguranja i nezaposlenost na razini Irske.

Nakon što je dobio opomenu predsjedatelja, za riječ se javio **Željko Glavan** te rekao da se opomenama ne može mijenjati nečiji mentalni profil.

Milan Kovač (HB) se vratio na raspravu o Haagu i generalu Gotovini te naglasio da bi general Gotovina za Hrvatsku dao tri života i da time što se ne predaje ne štiti sebe nego nacionalne interese.

Mr.sc. **Željko Glavan (HSL)** naglasio je da je on polemizirao sa stavovima zastupnika Canjuge s kojima se ne slaže a da na to ima pravo. **Miroslav Korenika (SDP)** ispravio je pak navod predgovornika rekavši da je samo djelomično točno da je bit ulaska u EU zbog nas samih. Činjenica je da moramo biti svjesni da u Europi koja se ujedinjuje naše gospodarstvo neće moći potpuno i slobodno raditi ako ne dobijemo mogućnost izlaska na tržišta. Mr.sc. **Željko Glavan** najprije je upozorio da je predgovornik povrijedio Poslovnik jer postoji samo mogućnost ispravka netočnog navoda a ne djelomično točnog navoda. A što se tiče izvoza naše robe zemaljska kugla ima šest milijardi ljudi i izvozit se ne mora samo u EU (primjerice, mi smo odustali od ugovora za gradnju brodova za Iran a preuzela ih je Francuska).

Marginalizacija Sabora

Mr.sc. **Zdravka Bušić (HB)** u dužem izlaganju rekla je kako smatra da nije sporno da ulazak Hrvatske u EU spada u prioritet državne politike a da se o ovom Izvješću nema što puno govoriti. Ovdje smo čuli tehničko Izvješće, koliko je ljudi radilo na pitanjima, kojom brzinom, kojom djelotvornošću kao da bi zapravo Hrvatski sabor trebao odobriti neki honorar tim ljudima. To nije sporno, no uloga Hrvatskoga sabora nije u tome jer nas zanima, naglasila je, bit a ne forma.

Hrvatski sabor, a posebno matični Odbor, trebao je raspraviti o svim odgovorima (statistika nije sporna) na pitanja koji definitivno izražavaju političke stavove. Ministar je rekao da "u dogovoru s Europskom komisijom Vlada RH nije stavila na uvid javnosti integralni tekst Upitnika" no mi nismo dobili zapravo nikakav uvid i zapravo smo samo opisno vidjeli što je u njemu, naglasila je zastupnica i pritom se nije složila s navodom da je to uobičajena praksa koja se poštovala u obradi upitnika kod zemalja kandidatkinja za članstvo u EU. Koliko znamo Europska komisija nije uputila nikakav službeni napatuk kojim bi se zahtijevalo i isključivanje Hrvatskoga sabora i cjelokupne hrvatske javnosti iz postupka odgovaranja na Upitnik i ovakav pristup, rekla je, među ostalim, klasičan je primjer marginalizacije našeg Sabora.

Lucija Debeljuh (SDP) ispravila je predgovornicu i rekla da se kao zastupnica ne može složiti s tezom da je u ovom Parlamentu bio isključen jer zastupnici su donijeli mnogobrojne zakone kojima smo naše zakonodavstvo približili EU i zastupnica se nada, rekla je, da dio tih odgovora sadrži i te zakone.

Dario Vukić (HIP) smatra da zastupnica Bušić s punim pravom o ovome raspravlja u Hrvatskom saboru s obzirom na to da je veći dio svog mandata provela u Strasbourgu. Napomenuo je da ne znamo kakav je odgovor naše Vlade u pogledu prilagođavanja hrvatske poljoprivrede i njezine zaštite jer EU kao interesna zajednica štiti sebe a njena bi se poljoprivredna površina s novim članicama povećala za 60 milijuna hektara odnosno ukupno imala 200 milijuna hektara poljoprivredne površine.

Politički problem pred kojim je Hrvatska je velik, nametnut političkim i regionalnim kriterijima i neslogom unutar EU

i Hrvatska se treba okrenuti vlastitom razvoju ugrađujući u njegove temelje europske vrijednosti iz Kopenhagena i Maastrichta i jednostavno omogućiti građanima Republike Hrvatske da u svojoj državi žive od svog rada što bolje.

Mladen Godek (LIBRA) smatra da bi ova točka bila jednostavna kad bi se držalo njezinog naslova i da bi vrlo vjerojatno trebalo priznati da je napravljen jedan grandiozan posao. Srećom, ovo nije samo tehnička točka i svi su govorili šire, rekao je, pa je u tom smislu i on u širem govoru naglasio da je od samog početka svog mandata kao saborski zastupnik bio čvrsto opredijeljen da uradi sve što je moguće da Hrvatska što prije uđe u EU a sasvim je nevažno s kim će ući, s onim ili ovim. Mi idemo u buduću ujedinjenu Europu i to je krajnji cilj i dakako da svatko tko tu uđe gubi nešto od svog suvereniteta i toga je svjesna i Francuska, Njemačka i Italija a zašto ne bi i Hrvatska, rekao je, među ostalim.

Kriteriji su oštriji

Dario Vukić u ime Kluba zastupnika HIP-a naglasio je kako smatra da bi ovu raspravu trebalo svesti na zaključak da se prima na znanje ovo Izvješće iako se ne zna što u njemu piše. Raspravljalo se o odgovoru Vlade RH i zastupnici ne znaju što je na pitanja odgovorila Vlada, a ne zna se u stvari o strateškim postavkama koje se odnose na hrvatski razvoj, i to je jedan od apsurdna. EU je velika zajednica i zajednica velikih država koje se između sebe u nekim stvarima teško mogu dogovoriti i usuglasiti (prijedlog i prihvaćanje Ustava). Sigurno će tako biti i oko proširenja EU odnosno ulaska zemalja koje nisu u ovih deset koje ulaze sljedeće godine i htjeli mi to priznati ili ne, vrata EU se polako zatvaraju jer su kriteriji sve oštriji. Tako će teško biti i Hrvatskoj, rekao je, ne zaobilazeći ponovno ni Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju o čijoj provedbi je Vlada bila dužna, kaže, informirati hrvatsku javnost. Napominje da po kriterijima iz Maastrichta Vlada gubi dah i da smo 3. siječnja puno bolje stajali s deficitom javnog duga, inflacijom i tečajem i danas od pet uvjeta praktički ispunjavamo dva.

Ovaj Klub zastupnika podržava ugrađivanje europskih vrijednosti u temelje razvoja hrvatskoga društva. Međutim, treba biti oprezan u provedbama nekih

stvari, primjerice, naš je bankarski sektor potpuno privatiziran i 94 posto njegove aktive je u stranom vlasništvu a kad su Turska i Portugal ulazile u EU 1993. imale su tri posto aktive u stranom vlasništvu. Zašto bismo mi onda prihvaćali kriterije koji nam ne idu na ruku i koji mogu usporiti razvoj Hrvatske i ugroziti strateški interes. Zbog toga se ovaj Klub zastupnika zalaže za linearni rast iznad pet posto koji će tek nakon 13 godina omogućiti Hrvatskoj bruto domaći proizvod iznad 10.000 dolara per capita što je tek pola onoga što danas ima EU, i to pravilnim strateškim projiciranjem razvoja (ne na osobnoj potrošnji) i nizom mjera koje nažalost, ova Vlada nije predvidjela ili ostvarila u ekonomskoj i financijskoj politici.

U završnoj riječi u ime predlagatelja ministar **Neven Mimica** zahvalio je na širokoj raspravi. Činjenica je da Vlada za ovu raspravu nije dostavila Saboru svih 7000 stranica svog odgovora i tu je vjerojatno došlo do pomanjkanja inicijative i od Sabora ali i Vlade jer sigurno da bi svaki zahtjev iz zakonodavne vlasti bio uvažen. Na odgovorima na Upitnik se radilo u vrijeme ljetnog raspusta u Saboru tako da bi bilo teško osigurati njegovo odgovarajuće sudjelovanje.

Parlamenti deset zemalja kandidatkinja u ovoj fazi odgovora na Upitnik Europske komisije nisu se uključili u rad svojih izvršnih vlasti i svojih Vlada i nisu sudjelovali u izradi odgovora, tvrdi s punom odgovornošću ministar. Naravno da takav odnos ne proizlazi iz neuvažavanja parlamentarne demokracije nego iz činjenice da se možda na jasniji način doživljava i prihvaća razgraničenje između poslova triju vlasti. No ovo kod nas je tek početni korak koji nas treba odvesti u sljedeće faze a u ovom trenutku možemo razgovarati s više ili manje optimizma o tome u kojoj će mjeri odgovori na Upitnik pomoći ubrzanju Hrvatske prema EU, rekao je, među ostalim, u dužem izlaganju ministar naglašavajući da naš put prema EU nije pitanje ni pesimizma ni optimizma već izvršavanje plana, "domaće zadaće", svojih reformi i prilagodbi. Naša diplomacija će učiniti sve da prođe što manje vremena od trenutka kad ostvarimo spremnost za članstvo do stvarnog članstva u EU.

Rasprava ohrabruje

Ministar **Neven Mimica** osvrnuo se na mnogo pitanja iz rasprave te, među

ostalim, na Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Nažalost, ovdje se čulo da je Sabor bio prilikom ratifikacije tog Sporazuma zaveden lažima i da hrvatska javnost ne zna točno što u tom Sporazumu piše. Iznose se neke činjenice koje ne stoje u Sporazumu, primjerice, ona o otvaranju tržišta rada i izvlači se zaključak da je Hrvatska otvorila svoje tržište rada za sve one zemlje koje su s njom u procesu stabilizacije ali se preskače činjenica da razina utvrđena ovim Sporazumom nije potpuno slobodno kretanje rada radnika nego vrlo ograničeno nacionalnim zakonodavstvom, što također stoji u tom Sporazumu. Prema tome, naveo je, među ostalim ministar, razina ugovorena ovim Sporazumom ne omogućava nikakvu liberalizaciju nego jednostavno uvažava onu razinu našeg radnog zakonodavstva i sustava režima radnih dozvola koje mi sami imamo u svom nacionalnom zakonodavstvu a on je restriktivan što se tiče izdavanja radnih dozvola za strance i za područja zemalja zapadnog Balkana.

Ova rasprava ohrabruje jer pokazuje nestrpljenje koje i u Hrvatskom saboru vlada da bi se učinkovito pridonijelo procesu europskih integracija, zaključio je ministar ocjenjujući da kvaliteta odgovora na Upitnik jamči da se može dobiti pozitivno mišljenje Europske komisije, naravno, pod uvjetom rješenja jedinog preostalog političkog pitanja, pitanja u suradnji s Haaškim sudom. Sami odgovori pokazat će i dokazati spremnost Hrvatske za ulazak u članstvo EU, rekao je na kraju.

Ante Beljo (HIP) ispravio je navod ministra da u Saboru nije tražena rasprava o odgovorima na Upitnik a ona je službeno tražena od Kluba zastupnika HB-a, i kad god se radilo o važnim pitanjima za ovu državu (gospodarski pojas, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i druga) u Saboru se našlo dovoljno vremena za raspravu, rekao je.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Većinom glasova (78 "za", 14 "suzdržanih") Hrvatski je sabor prihvatio Izvješće o radu na odgovorima Vlade Republike Hrvatske na Upitnik Europske komisije za pripremu mišljenja o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji.

J.R.; M.S.; Đ.K.

IZVJEŠĆE O RADU NA PROVEDBI REVIZIJE PRETVORBE I PRIVATIZACIJE ZA RAZDOBLJE OD STUDENOGA 2002. DO SVIBNJA 2003. GODINE I IZVJEŠĆA O OBAVLJENIM REVIZIJAMA PRETVORBE I PRIVATIZACIJE

Revizijom obuhvaćeno više od polovine prijavljenih subjekata

Izvješća Državne revizije Hrvatski je sabor prihvatio većinom glasova, nakon poprilično opsežne rasprave. Radna tijela su predložila da ih prihvati, zaključivši s tim u svezi kako pretvorbom i privatizacijom nisu, odnosno ne u većini slučajeva, ostvareni zacrtani ciljevi.

Iz rasprave u sabornici izdajamo sljedeće ocjene i tvrdnje: usvajanje zakona tek godinu i pol dana po stupanju na vlast Koalicije bio je dovoljan signal da će sve završiti po onoj "tresla se brda, rodilo se veliko niš"; revizija je gotova stvar - što je izgubljeno neće se povratiti; trud Revizije je uzaludan - sve ostaje onako kako je netko zamislio da treba biti još 92, 93, 94; nije cilj revizije statističko evidentiranje nepravilnosti; gospodarsko-privatizacijska politika ove Vlade provedena je po prozivanim, kritiziranim zakonima.

Pohvale upućene glavnoj državnoj revizorici i Državnoj reviziji nisu, dakle, ujednačene s onim što je izgovoreno na račun same revizije. Jedno od obrazloženja s tim u svezi, iz redova oporbe, bilo je: Zakon o reviziji je nelogičan, neobjektivan i neustavan pa otud i - neprovediv.

O izvješćima

Umjesto prikaza izvješća evo što je iz njih uvodno izdvojila glavna državna revizorica, Šima Krsić. Prvo izvješće je redovno godišnje, a drugo se podnosi Parlamentu svakih šest mjeseci. Ukupno imaju 4886 stranica i javnost se s njima može upoznati na web stranici Državnog ureda za reviziju. Riječ je o podacima na temelju kojih se može dati ocjena postupka pretvorbe i privatizacije u pojedinom subjektu, odnosno opisane su sve značaj-

ne radnje u postupku pretvorbe i privatizacije.

Prvo izvješće sadrži i analizu procesa pretvorbe i privatizacije na temelju podataka od 227 društvenih poduzeća, u kojima je u ovom razdoblju provedena revizija po zahtjevima podnositelja, podatke o primjeni članka 17. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije, odnosno podatke o broju podnesenih prijava prema obilježjima utvrđenih nepravilnosti u dosadašnjem izvješću.

Od početka primjene Zakona do konca izvještajnog razdoblja provedenim revizijama je obuhvaćeno ukupno 1019 društvenih poduzeća, što je nešto više od 50 posto od broja društava u kojima se obvezno mora provesti revizija.

Od početka primjene Zakona o reviziji pretvorbe u privatizacije do svibnja 2003. obavljena je revizija pretvorbe i privatizacije u 469 društvenih poduzeća (po podnesenim zahtjevima), revizija procesa kuponske privatizacije (471 društvo, od čega za njih 276 nije podnesen zahtjev, odnosno nema neke druge zakonske osnove za provedbu revizije pretvorbe i privatizacije).

Revizijom procesa zamjena dionica između Hrvatskog fonda za privatizaciju, mirovinskih fondova i drugih pravnih ili fizičkih osoba koje su sudjelovale u procesu zamjene dionica s ciljem poboljšanja kvalitete njihovog portfelja je obuhvaćeno 770 društava, od kojih za 274 nije podnesen zahtjev niti su obvezni reviziju provoditi po drugoj osnovi.

Obavljena je i revizija postupaka davanja udjela i dionica na upravljanje u 28 društava, revizija postupaka prodaje dionica i udjela iz portfelja fondova mirovinskog i invalidskog osiguranja kojom su obuhvaćene 572 transakcije prodaje dionica i udjela koje se odnose na 498 društava. Transakcije za neka društva obavljane su više puta.

U proteklom razdoblju obrađena su 783 zahtjeva, a istodobno je revizijom obuhvaćeno 1141 povezano društvo jer je Državni ured za reviziju, prema članku 6. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije, obavezan u postupku revidiranja društava koja su bila u pretvorbi - revidirati povezana društva koja su osnivala, odnosno u kojima su kupovali udjele ili dionice.

Od početka primjene zakona do konca ovog izvještajnog razdoblja provedenim revizijama je obuhvaćeno ukupno 1019 društvenih poduzeća, što je nešto više od 50 posto od broja društava u kojima se obvezno mora provesti revizija.

Ukupni temeljni kapital revizijom obuhvaćenih spomenutih društava (njih 1019) iznosio je 19,9 milijardi DEM, što je oko 71 posto vrijednosti kapitala poduzeća za koja je Hrvatski fond za privatizaciju izdao rješenja o suglasnosti na pretvorbu, a izdao ih je 2911 (vrijednost kapitala tih društava je bila 28,1 milijarda DEM).

Ukupni kapital istih društava u vrijeme obavljanja revizije iznosio je 16,4 milijarde DEM ili 3,5 posto manje u odnosu na vrijednost u vrijeme pretvorbe.

Spomenuta društva su u vrijeme pretvorbe imala 445.532 zaposlenika, a u vrijeme revizije 176.030, odnosno 269.502 zaposlenika manje (to je oko 60,5 posto manje zaposlenih).

Ukupno je utvrđeno 346 sankcioniranih nepravilnosti i 613 nesankcioniranih

(za određene nepravilnosti nema sankcija).

58 kaznenih prijava, a 5 optužnih prijedloga

Do sada je podneseno 58 kaznenih i 77 prijava u vidu izvješća za kaznena djela. Za 59 djela već postoje kaznene prijave podnesene od drugih institucija - Policije, Odvjetništva, Financijske policije i dr. Podneseno je 10 prijava za privredni prijestup i 142 prekršajne, za koje je u pravilu već nastupila zastara u vrijeme utvrđivanja prekršajnih djela.

Od 58 podnesenih kaznenih prijava dosad je u pravosudnim tijelima obrađeno 50 - za 35 je nastupila zastara pokretanja kaznenog postupka, za 6 prijava nisu utvrđeni elementi kaznene odgovornosti, podignuto je 5 optužnih prijedloga, za jedno kazneno djelo okrivljena osoba je kažnjena, a dvije osobe su preminule dok se po jednoj prijavi obrada obavlja. Znači da je i za kaznena djela u pravilu nastupila zastara.

Od ukupno 227 subjekata revidiranih u ovom izvještajnom razdoblju, 57 je završilo u stečaju. U 20 društava postupci pretvorbe i privatizacije provedeni su u skladu s propisima te je Državni ured za reviziju izdao mišljenje u skladu s odredbama članka 19. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije.

U 57 društava utvrđene su nepravilnosti obilježja kaznenog djela ili prekršaja. Od utvrđenih nepravilnosti za 45 posto je osnovana sumnja da postoji obilježje kaznenog djela, a kod 67 obilježje prekršaja. Već je sada utvrđeno da ih je 65 u zastari. Znači, samo za 2 prekršajna djela nije nastupila zastara.

Kaznena djela odnose se pretežito na: zlorabu položaja, zaključenje štetnog ugovora, zlorabu položaja vlasti, nesavjesno poslovanje u službi i sl. Prema tome, Zakonom o pretvorbi i Zakonom o privatizaciji za određena nepostupanja po određenim propisanim člancima nisu predviđene sankcije.

Najčešće nepravilnosti

U 227 revidiranih društava, u vrijeme pretvorbe bilo je 140 tisuća 973 zaposlenika, a u vrijeme obavljanja revizije 62 tisuće 637, odnosno 78 tisuća 336 posto manje. U svakom izvješću navode se

razlozi smanjenja broja zaposlenika tako da je analizirano gdje je došlo i iz kojih i kakvih razloga do smanjenja broja zaposlenika. Od 227 revidiranih društava 57 je u cijelosti realiziralo razvojni program, 71 djelomično, dok 99 društava nije ostvarilo ciljeve iz razvojnih programa.

Revizijom elaborata o procjeni vrijednosti društvenih poduzeća kod 45 društava utvrđene su nepravilnosti kod procjene imovine i obveza. Tako je utvrđeno da oko 350 milijuna DEM nije ušlo u procjenu vrijednosti. U procjenu vrijednosti poduzeća nije uključena: imovina - u vrijednosti 213 milijuna DEM, zemljište i građevinski objekti površine 200-307 m² koji nisu u to vrijeme bili niti procijenjeni, a za dio imovine nema podataka o površinama, koje se utvrđuju. Svi se podaci dostavljaju Fondu, koji utvrđuje dalje stanje.

Procesom pretvorbe i privatizacije nisu ostvareni ciljevi utvrđeni člankom 1. Zakona o privatizaciji (o bržem rastu, očuvanju produktivne zaposlenosti, tehnološkoj modernizaciji i dr).

Zbog primjene nižih cijena zemljišta od propisanih, zbog pogrešnog broja pojedinačnih vrijednosti naplaćenih potraživanja do dana izdavanja rješenja o pretvorbi, a koja su u vrijeme procjene utvrđena s vrijednošću 0, zbog obračuna vrijednosti zaliha po nižim cijenama od tržišnih procijenjena vrijednost poduzeća umanjena je za 24,3 milijarde. Zbog naknadnog obračuna (revolvizacija otplaćenih kredita) priznata su potraživanja vjerovnika u iznosu 113,1 milijun maraka, koja su pretvorena u vlasničke udjele.

RADNA TIJELA

U Odboru za gospodarstvo, razvoj i obnovu konstatirano je da procesom pretvorbe i privatizacije nisu ostvareni ciljevi utvrđeni člankom 1. Zakona o privatizaciji (o bržem rastu, očuvanju produktivne zaposlenosti, tehnološkoj modernizaciji i dr). Naime, vrijednost kapitala analiziranih društava u vrijeme revizije u odnosu na vrijednost kapitala u vrijeme

pretvorbe manja je za 10,99 posto. Broj zaposlenih smanjen je sa 140.973 u vrijeme pretvorbe na 62.637 u vrijeme obavljanja revizije.

Od 22 revidiranih trgovačkih društava u izvještajnom razdoblju 57 ih je u cijelosti ostvarilo razvojni program, 71 društvo djelomično, a 99 ih nije ostvarilo. U većini trgovačkih društava u kojima je provedena revizija utvrđene su nepravilnosti koje su gotovo istovjetne nepravilnostima utvrđenim revizijom pretvorbe i privatizacije subjekata u ranijim izvještajnim razdobljima.

U raspravi u Odboru za financije i državni proračun također je utvrđeno da ciljevi u većini slučajeva nisu ostvareni, uz ukazivanje na već (prethodno) spomenute brojčane pokazatelje.

RASPRAVA

Uvodno izlaganje podnijela je Šima Krsić, glavna državna revizorica (vidi O izvješćima).

Stav Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu obrazložila je predsjednica Dragica Zgrebec, a stav Odbora za financije i državni proračun Dubravka Horvat.

Tresla se brda, rodio se miš

Kada je revizija pretvorbe i privatizacije posrijedi mi se definitivno približavamo onom danu kada ćemo slavodobitno moći uskliknuti, tresla se brda rodio se miš, rekao je Damir Kajin, u ime Kluba zastupnika IDS-a. Revizija je definitivno gotova stvar, revidirano je 70 posto temeljnog kapitala iz '91. godine i što je izgubljeno više se, nažalost, neće povratiti.

Kao što je pretvorba i privatizacija bila politički čin, s jasnom političkom namjerom, takve su i priče o reviziji pretvorbe i privatizacije - iako je bila nasušno potrebna pretvorila se u veliko ništa.

Kao što je pretvorba i privatizacija bila politički čin, s jasnom političkom namjerom, takve su se i priče o ovoj reviziji pretvorbe i privatizacije - iako je bila nasušno potrebna (jer je trebala biti nulta

točka od koje je dalje trebalo krenuti u privatizaciju) pretvorila se, kao što bi narod rekao, u jedno veliko ništa - ustvrdio je zastupnik.

On je zatim izjavio kako je za bivše Vlade pretvorbom i privatizacijom bilo obuhvaćeno oko 2900 poduzeća, dok je nakon 3. siječnja 2000. privatizirano svega 36 poduzeća u dominantnom vlasništvu države Hrvatske. Znači - ukupno do današnjeg dana negdje između 2920 do 2930 poduzeća. Toliko o tome tko je što rasprodavao, dometnuo je.

Od stupanja na snagu Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije (sredina 2001) do svibnja 2003. Državni ured za reviziju obuhvatio je revizijom 1019 društvenih poduzeća, od ukupno 2930 pretvorenih, što je ujedno 70 posto temeljnog kapitala od onih 30 milijardi iz godina 1991, 1992.

Ocjenu kako je uzaludan trud Revizije ili političke volje, Kajin je potkrijepio ukazivanjem na podatak državne revizorice - da je zastara nastupila u 35 od 55 takvih slučajeva te na izjavu ministricke pravosuđa, Ingrid Antičević-Marinović, u jednom intervjuu kako su mnoge prijavljene stvari već zastarjele. I da od 48 kaznenih prijavi koje je Državna revizija lani podnijela Državnom odvjetništvu svi predmeti (prema mišljenju tužitelja) nemaju potrebnu dokumentaciju te da su prijave većinom manjkave.

Ova vlast je provela reviziju pretvorbe na način da Ured za reviziju pretvorbe zasipava stotinama tabela o privatizaciji, promjeni vlasništva, da konstatira što se dešavalo s imovinom ali da sve ostaje onako kako je netko zamislio da treba biti, ili kako se odigralo još tamo 92, 93. ili 94. godine.

I dalje će se čuti vapaji za ispravljanjem nepravde koja je učinjena hrvatskim građanima, zahtjevi za poništenjem pretvorbe, ispravljanjem civilizacijske nepravde (kako se voli reći), ali u biti ništa se neće dogoditi - rekao je Damir Kajin.

Netko će, napomenuo je, reći da je to možda zbog toga što je sudstvo naša najveća boljka. A narod to sebi otprilike ovako nekako prevodi - da će se sirotinja za 5 ili 10 tisuća eura loše provesti u ovoj zemlji, a onaj tko je težak 5 ili 10 milijuna eura taj se o sebi ionako o sebi ne treba brinuti, taj za sebe ionako može kupiti svaku pa, jasno, i pravnu zaštitu.

Predstavnik Kluba zastupnika IDS-a je u nastavku izlaganja: rekao da će

problem revizije pretvorbe biti i ubuduće velik politički i gospodarski problem Hrvatske (jer s poduzećima nedefinirana statusa nitko ozbiljan ne želi raditi; upozorio da se Hrvatskoj može lako dogoditi da u Europsku uniju uđe poslije Rumunjske odnosno Bugarske ("što će za nas biti civilizacijska katastrofa").

U IDS-u drže da je procese moguće promijeniti na tri načina: prije svega, preuzimanjem standarda Europske unije, (od javne uprave nadalje), investiranjem preko apsolutne suradnje sa susjedima i dinamičnim gospodarstvom, bez kojega ne može biti niti socijalne stabilnosti zemlje. Njihov predstavnik je, u nastavku izlaganja, izjavio kako program radničkog dioničarstva više ne dolazi u obzir jer sve što je vrijedilo, ne računajući monopoliste, ionako je već rasprodano. Konačno 19,8 posto poduzeća od revidiranih 227 izvršilo je statusne promjene, stekli su ih neki drugi vlasnici (banke) a njih u međuvremenu preuzeli stranci, i revizija se u tim slučajevima može objesiti mački o rep. Ili, 25,11 posto društava završilo je u stečaju; 25 posto nekadašnjih direktora pretvorilo se u vlasnike pretvorenih poduzeća. Najgore je to što se - dok su jedni ginuli ili bili protjerivani sa svojih ognjišta - netko upustio u pretvorbu, odnosno privatizaciju.

Kajin je podržao ocjenu iz Izvješća o tzv. neprocijenjenom zemljištu i o preuzimanju hotela temeljem ranije isplaćenih, a potom revaloriziranih kredita od strane domaćih banaka, što je naročito interesantno bilo za Istru, gdje je na taj način pretvoren kompletan turistički sektor.

Prije 3. siječnja privatizirano je 2650 poduzeća, ispravio je Kajina **Dario Vukić (HIP)**. Od toga je samo 3,6 milijardi kuna prodano javnim natječajem, dakle prikupljanjem ponuda. Prema Izvješću HFP-a Saboru u travnju 2001, provedbom prve faze konsolidacije portfelj je smanjen sa 1850 na 1404 društva, u godinu i tri mjeseca prodano je 446 društava, a do dana današnjeg više od 1000 dioničkih paketa i udjela.

Kajinov zahtjev da dobije riječ dr.sc. **Zdravko Tomac** popratilo je napomenom kako Kajin uvijek hoće riječ kad nema pravo.

Ispravljajući Kajina, mr.sc. **Ivan Penić (HDZ)** je izjavio da je notorna laž tvrdnja o privatizaciji 2936 poduzeća prije 3. siječnja. To su, objasnio je, bila rješenja, od toga je vrlo malo privatizirano, a naj-

veći dio kapitala ostajao je u Hrvatskom fondu i hrvatskim mirovinskim fondovima. Tako da ovako tumačiti brojke nema nikakvog smisla - rekao je zastupnik. Što se tiče privatizacije banke su se počele privatizirati krajem HDZ-ovog mandata, još je novac od Privredne banke ostao na banci u Irskoj za koji je - podsjetio je Penić - rečeno da ga je netko pokrao, a upravo je taj novac ostao za početak vladavine ove vlasti.

Nije istina da je prodano sve što valja, rekao je **Željko Glavan**. Nisu prodane još mnoge hotelske kuće, naprimjer Liburnija iz Opatije. Ako vama to nije nešto što valja, onda ja ne znam što valja, osim ako ne mislite na Istru, očito ste vi u Istri bili brži u privatizaciji od svih ostalih - dometnuo je. Upitao je zatim Kajina zašto misli da je Hrvatska nadmoćna u odnosu na Bugarsku i odakle mu pravo da bagatelizira drugu državu.

Zastupnik je zatim ustvrdio kako nije točno da je u Hrvatskoj vlasništvo nedefinirano. Upitavši Kajina smatra li možda da je vlasništvo samo privatno vlasništvo ili još robuje marksističkoj podjeli vlasništva, rekao je da Ustav poznaje samo vlasništvo i svaki vlasnik je dužan brinuti o svome, neovisno o tome je li državno ili privatno.

Državna revizija radila dobro i korektno

Klub zastupnika HSLS-a će prihvatiti Izvješće jer smatra da je Državna revizija radila dobro i korektno - izvijestila je zastupnik **Jadranka Katarinčić-Škrlij**. Ona je zatim podsjetila da je jedno od predizbornih obećanja Koalicije bilo upravo provođenje revizije pretvorbe i privatizacije te ispravljanje nepravdi. U programu izborne deklaracije stajalo je da će SDP i HSLS osigurati cjelovit nadzor i reviziju pretvorbe i privatizacije, da će se ona obavljati na kriminalan način poništiti te da će se revizija pretvorbe uz odgovarajuće pravne i financijske odluke pokrenuti i dovršiti u roku šest mjeseci. Nažalost, trebalo je proći više od godine dana samo da se donese Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije. Iz redova Koalicije bilo je čak zahtjeva i za trećim čitanjem.

Upravo zato što nije mogao utjecati da se predizborna obećanja održe, i iz drugih razloga doduše, HSLS je i izašao iz

Koalicije - rekla je zastupnica. Ona je zatim rekla kako je već sama činjenica da je zakon usvojen tek godinu i pol dana po osvajanju vlasti bio jasan signal da će velika galama završiti po onoj "tresla se brda rodilo se jedno veliko niš".

Nakon pohvala Državnom uredu i revizorici Krasić, predstavnica Kluba zastupnika HSLS-a je objasnila ocjenu HSLS-a kako revizija mora biti brza i kratko trajati zato: što je trebalo krenuti u ispravljajući nepravdi i sankcioniranje kriminala te izbjeci nastupanje zastare kaznenog gonjenja; što dugotrajna revizija izaziva pravnu nesigurnost te, - najvažnije - jer je trebalo napraviti hitno analizu uzroka koji su doveli do privatizacijskih promašaja i pokrenuti izmjene zakona te donijeti mjere kako bi se onemogućile takve situacije ili nove greške u privatizaciji.

Nije cilj revizije to na što je svjedena -statističko evidentiranje nepravilnosti, kao niti ustrajavanje na ocjeni, jesu li ostvareni ciljevi utvrđeni člankom 1. Zakona o privatizaciji (brži gospodarski rast, očuvanje produktivne zaposlenosti, tehnološka modernizacija i drugo).

U ovom se izvješću, kao i u prethodnim, konstatira da procesom pretvorbe i privatizacije u većini slučajeva ti navedeni ciljevi stvarno nisu ostvarivi.

Na te činjenice Vlada, koja je zadužena da provodi gospodarski program i privatizaciju, trebala je reagirati poduzimanjem mjera - prije svega u pravosuđu, kako bi se odmah sankcionirao kriminal te u postupku privatizacije (barem donošenjem novog Zakona o privatizaciji). Nažalost, nije se desilo niti jedno niti drugo i uz sva silna izvješća revizije nikako dočekati kraj bilo kojeg sudskog procesa koji se vodi po osnovi izvršenih malverzacija i kriminala u pretvorbi i privatizaciji.

Kad je riječ o gospodarsko-privatizacijskoj politici Vlade, ona je u biti provedena po starim zakonima dakle, onim kritiziranim i prozvanim. A to se onda očitovalo, osim velikim brojem stečajeva, i privatizacijskim trakavicama kojima se ne nazire kraj - rekla je zastupnica. I spomenula je jednu od njih. Agrolaguna iz Poreča se u dva navrata prodavala u tri godine i nejasno je zašto nije prodana.

Na zastupničko pitanje s tim u svezi Jadranki Katarinčić-Škrlić odgovoreno je da je to zato jer je bio raspušten Upravni odbor Hrvatskog fonda za privatizaciju. Nije točno, rekla je, da se zbog toga nije

mogla donijeti odluka, dometnuvši kako nije jasno nije izabran kupac tvrtke. Ovih se dana, izvijestila je zastupnike, smjenjuje direktor i tim oko njega (ekipa koja je tvrtku iz poslovnog minusa dovela u plus). Smjenu su tražili i pokrenuli predstavnici Hrvatskog fonda za privatizaciju u tom nadzornom odboru i to suprotno od upute samog Fonda.

Rekavši da je riječ o novom, sofisticiranijem kriminalu, zastupnica HSLS-a je rekla kako je jedan od razloga tome to što Hrvatski fond nema predsjednika više od 17 mjeseci. Valja postaviti ozbiljno pitanje kako je uopće moguće provoditi postupak privatizacije u takvim uvjetima.

Zastupnica je na kraju podsjetila na zaključke Sabora (30. sjednica) povodom rasprave o izvješću Ureda za reviziju, kojima je obvezala Vladu da ubrza rad na realizaciji zaključaka Parlamenta iz svibnja 2002. i da u roku 60 dana predloži izmjene i dopune zakona te nove zakone potrebne da se sankcionira kriminal u pretvorbi i privatizaciji, odnosno zaštite gospodarski i drugi javni interesi.

Ovdje donosimo zaključke, iščitavamo izvještaje ali ništa od toga nema. Dakle, nema procesuiranja onih koji su grijehili niti ima pokretanja izmjena zakona koji bi onemogućili da se tako nešto ponovo dešava. Zašto Vlada ne izvršava zaključke Hrvatskog sabora ostaje nejasno. Usudujem se zaključiti da, ustvari, ne provoditi zaključke Hrvatskog sabora znači tolerirati dosadašnji kriminal u postupku pretvorbe i privatizacije - zaključila je predstavnica HSLS-a.

Uslijedili su ispravci navoda. **Josip Leko (SDP)** je netočnom nazvao tvrdnju Katarinčić-Škrlić da je Klub zastupnika HSLS-a izišao iz Koalicije jer nije mogao utjecati na donošenje Zakona o privatizaciji. Izišao je, rekao je, povodom rješavanja odnosa s Republikom Slovenijom u vezi vlasničkih prava u Krškom. Usput rečeno, sada Nuklearna elektrana Krško održava energetski sustav Republike Hrvatske. Prema tome, nemojmo mijenjati - predizborno - činjenice iz prošlosti, zaključio je.

Mi smo obećanje ispunili

Mi smo obećanje ispunili - riječi su kojima je **Milanka Opačić (SDP)** započela ispravak navoda. Donesen je Zakon o reviziji pretvorbe, koja teče, što potvr-

đuje i peto izvješće Ureda za reviziju. To što se donosio godinu dana nije bilo do SDP-a, koji je imao svoj Zakon o reviziji pretvorbe. Taj je zakon bio na zadnjoj sjednici prethodnog saziva, i da je bilo dovoljno suglasja u Koaliciji taj zakon je mogao doista biti na prvoj sjednici ovog saziva - rekla je zastupnica Opačić. Nije točna ni tvrdnja kako nismo donijeli zakone o sankcioniranju kaznenih djela u pretvorbi, jer je donesen niz izmjena - od Kaznenog zakona do niza drugih. Nažalost, u vrijeme kad se obavljala pretvorba nije bilo tih kaznenih djela u samom Kaznenom zakonu, jer je to maknula bivša vlast. A zakon ne može djelovati retroaktivno, nažalost, zaključila je zastupnica Opačić.

Jadranka Katarinčić-Škrlić je uzvratila da ni Leko ni Opačić nisu ispravili što je rekla. Nije, pojasnila je ni ustvrdila kako je to jedini razlog (bila je napomenula, uz druge razloge). Krško jest, u biti, povod, ali se kumuliralo daleko više razloga u dvije početne godine. Dr.sc. **Zdravko Tomac** je izrekao opomenu s obrazloženjem da nije bilo povrede Poslovnika.

Marin Jurjević je ustvrdio kako na kraju mandata neki iz opozicije zorno pokazuju što čeka Hrvatsku dođu li na vlast. Zatražio je još da mu se predsjedavajući ispriča što mu ne da riječ, a onda je dr.sc. **Zdravko Tomac** sjednicu "zbog nereda u sabornici" prekinuo prijepodneвно zasjedanje. Nakon stanke, opet je govorio **Marin Jurjević**. Ispravljajući Jadranku Katarinčić-Škrlić, rekao je da je - pošto se radi o parlamentarnoj demokraciji - normalna podjela između sudske, izvršne i zakonodavne vlasti te da Vlada ne samo da ne može, nego i ne smije utjecati na sudsku vlast. U tom smislu jasan je i Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije, donesen 2001. uz suglasnost i HSLS-a kao tadašnjega strateškog partnera.

Jadranka Katarinčić-Škrlić je upozorila da Jurjević nije ispravio njezin navod - nije spomenula sudove već ukazala na to da bi s obzirom na spoznaje zahvaljujući reviziji trebalo pokrenuti izmjene zakona koji bi spriječili ponavljanje sadašnjih postojećih situacija.

Dragica Zgrebec (SDP) je odustala od ispravka netočnog navoda, rekavši da će se osvrnuti na to u izlaganju. Iz kolegijalnih razloga je odustao i Damir Kajin.

Jadranka Kosor je upozorila da nitko, pa ni Jurjević, ne može dijeliti lekcije iz demokracije. To nije dopušteno, pogotovo ne u svjetlu izjava predsjednika SDP-a i predsjednika Vlade gospodina Račana u Londonu, koji je tamo dao slične izjave o nedemokratskim standardima koji bi mogli biti naslijeđeni promijeni li se vlast u Hrvatskoj.

Marin Jurjević je na to uzvratilo tvrdnjom da Poslovnik nije povrijeđen te prigovorom što mu nije omogućeno, zbog upada nekih iz opozicije, da govori. A liberalizam se, napomenuo je, dokazuje dopuštanjem onima koji misle drukčije - da slobodno govore.

Dario Vukić je zatražio stanku od pola sata kako bi se, napomenuo je, predsjedavajućem omogućilo da osigura televizijski prijenos o ovako važnoj temi.

Situacija je delikatna jer je već više puta predsjednik u ime Predsjedništva rekao da prijenos ne može osigurati - uzvratilo je dr.sc. **Ivica Kostović**, dopustivši kraću stanku. Objasnjavajući ponovno, nakon stanke, svoj zahtjev **Vukić** je rekao da je interes javnosti ogroman jer je riječ o zadnjoj sjednici Parlamenta u ovom sazivu i, podsjetio je, o glavnom predizbornom obećanju ove vlasti te o činjenici da je cijeli jedan proces ocrnjen i proglašen jednom od najgorih stvari koja se hrvatskom narodu desila poslije rata.

A pred sva izvješća Državne revizije dosad uvijek su bile prekidane sjednice i na zahtjev vladajuće koalicije tražio se TV-prijenos. Što se desilo u međuvremenu, zbog čega se, upitao je, ovako radikalno mijenja stav o toj bitnoj temi.

Dr.sc. **Anto Kovačević** je rekao da hrvatski narod može spasiti samo istina. Jer, naglasio je, Hrvatska je živjela u boljševičkom totalitarnom mraku više od 50 godina. Nema razloga hrvatsku javnost držati i dalje u mraku, tema je prevažna.

Usljedila je zamjerka **Željka Glavana** Predsjedništvu i predsjedniku Sabora (ne zna se kad će se i o čemu raspravljati) pa zatim Vladi i Fondu što na sjednici ne sjede njihovi predstavnici (uz zahtjev da se sjednica ne nastavi dok se ne pojave). A gospoda iz Revizije su, naglasio je, uložila ogroman trud da bi Parlamentu predočili izvješća. Zastupnik je zatim ustvrdio kako u izvješćima državnih odvjetništva nakon revizijskih stigne, kako reče, list papira - "ništa", iako je već stoput zaključeno da i ta i druge instituci-

je trebaju dostaviti izvješće o učinjenom po nalazu Revizije.

Dr.sc. **Anto Kovačević** je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a zatražio prekid sjednice. Rekavši da ne vidi razloga da se vlast plaši televizijskoga prijenosa, ustvrdio je da je javnost najbolji lijek protiv totalitarnih sustava.

Klub zastupnika HDZ-a smatra da, uspravno uzdignutog čela, nakon četiri godine "sotonoziranja i kriminaliziranja" od Koalicije može, u vrijeme zalaska njezine vlasti, pred hrvatskom javnošću stati i odgovoriti na sve eventualne nepoznanice ili nejasna pitanja.

"Komunistički sustav je bio takav, neki su se zaustavili na pola puta pa su se ponovno vratili - jer očito je da danas Hrvatskom vladaju nereformirani komunisti i gdje koji reformirani Jugoslaven - i zbog toga nema televizijskog prijenosa.

Tvrđnju kako je netočan navod da ova vlast ne želi reviziju pretvorbe i privatizacije, Sonja Borovčak (SDP) je potkrijepila upozorenjem kako je ovo treće izvješće Državnog ureda. SDP bi, dapače, volio da bude TV-prijenos jer se, zapravo, radi o reviziji pretvorbe od prije 2000. godine. Što bi tu sjedili i Vlada i Fond koji nisu u tome sudjelovali - upitala je.

Anti Kovačeviću, koji se javio radi ispravka navoda (jer je zastupnica Borovčak prekršila Poslovnik) dr. sc. Ivan Kostović je uzvratilo da je imala ispravak navoda te da, inače, svi uvjeti za raspravu postoje. Izvješća su uvrštena u dnevni red poslovnichkim putem, rasprava se odvija u skladu s Poslovnikom.

Mlaćenje prazne slame

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Branimir Glavaš** je rekao da je unatoč tome "rasprava u ovom zatvorenom prostoru mlaćenje prazne slame". To je i uvreda za gospođu Krasić i instituciju koju predstavlja, čiji su djelatnici uložili ogroman trud, a sada da se raspravlja pred dvadesetak zastupnika bez javnosti.

Klub zastupnika HDZ-a smatra da, uspravno uzdignutog čela, nakon četiri godine "sotonoziranja i kriminaliziranja" od Koalicije može, u vrijeme zalaska njezine vlasti, pred hrvatskom javnošću stati i odgovoriti na sve eventualne nepoznanice ili nejasna pitanja - rekao je Glavaš, dometnuvši da je to i prilika da se hrvatsku javnost upozna i s nekim stvarima koje su se događale u ove protekle četiri godine, a o predstavnici Koalicije šute, taje.

Krajem 99. i početkom 2000. uporno se pričalo kako je HDZ stvorio koncept 200 bogatih obitelji, da je provodio privatizaciju na način da je veliki broj od tih obitelji, ili članova HDZ-a, ili "tajkuna" HDZ-a smišljeno uključivan u nekakve pretvorbe, te da je iza toga stajala Vladina, odnosno državna politika.

Ovo je prilika da kažemo da smo upravo mi bili ti koji smo 2001, 2002. inzistirali na objavi spiska 200 bogatih obitelji i da ste vi koji danas predstavljate vladajuću koaliciju, i vaša Vlada, činili sve da spisak ne izide na vidjelo i u hrvatsku javnost. I to iz jednog jedinog razloga, što bi se nepobitno utvrdilo da je barem dvije trećine ili tri četvrtine tih tajkuna - ili iz vaših stranačkih redova ili su to oni koji su javno ili tajno financirali vaše političke stranke. Prilika je da se i o tome prozbori na kraju mandata, da položite račun za sve ono što ste govorili, što ste plisirali u javnost, za sve one manipulacije, objede na zalasku, na prestanku mandata - rekao je predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a.

Usljedili su novi ispravci navoda, ovaj put upućenih Branimiru Glavašu. Da je sjednica javna dokazuje i to što se snima, što su u zgradi novinari (ispunjeni su svi poslovnichki uvjeti) - rekao je **Marin Jurjević**, podsjetivši da se u drugom sazivu poslijepodne gotovo uvijek radilo bez prijenosa. Inače, dometnuo je, nema ništa protiv TV prijenosa. Drugi ispravak: ovaj "zatvoreni prostor" vjerojatno je eufemizam za Hrvatski sabor, a je li mlaćenje prazne slame opet ovisi o pameti i argumentaciji svakoga koji govori - zaključio je.

Branimir Glavaš je uzvratilo upozorenjem kako je Jurjević samo ispravio njegovo mišljenje. A da se u Saboru sve snima to je jako dobro poznato, i to ne samo u sabornici nego i u biffeu, na hodnicima - rekao je. Sjednica jest zatvorena u tom smislu što javnost ne može

gledati što se događa u ovoj dvorani, dometnuo je.

Izokretanje teze

Mirjana Didović je ustvrdila da Glavaš, tipično, izokreće tezu o tome što se događalo u Hrvatskoj u proteklih 13 godina. Za ispraviti sve to nema vremena a i nije potrebno, jer građani to - rekla je - itekako dobro prepoznaju. Glavaš, dometnula je, podcjenjuje sve predstavnike svih medija koji redovito prate sve točke dnevnog reda. A to što nema izravnog prijenosa ove točke to je problem Hrvatske radiotelevizije, ustvrdila je, naglasivši kako Koalicija otkad je u ovom sazivu na vlasti i od kada je donijela Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji nikada nije diktirala programskim urednicima koje točke će biti u izravnom prijenosu.

Branimir Glavaš je ponovio upozorenje o ispravljanju mišljenja, zatraživši da se zastupnici izrekne opomena.

Ivan Ninić (SDP) je ustvrdio da SDP itekako želi TV prijenos - da bi se "pokazalo 10 godina vlasti HDZ-a". Ovo je peto izvješće revizije sa 128 prijava za kaznena djela izvršena u pretvorbi za vrijeme vladavine HDZ-a. Znači, nije točno da je pretvorba provedena bez prijave, jer je Državna revizija do danas podnijela 1028 za kaznena djela.

Branimir Glavaš je iznova rekao da se ispravlja njegovo mišljenje, dok je dr. sc. **Ivica Kostović** skrenuo zastupnicima pozornost na to da je izvješće na Internetu i "u cirkulaciji", da je sjednica zaista javna (nije zatvorena) te da je zaista u skladu Poslovníkom. Ostaje, međutim, dometnuo je, taj bolni doživljaj da nema prijenosa (kakvih je bilo u četiri godine).

Rekavši kako predsjedavajući, očito, nema dobru volju da iskoristi svoje poslovničke mogućnosti, **Željko Glavan** je pozvao zastupnike oporbe da izađu iz dvorane i ne sudjeluju u "lakrdiji". Na njegovo upozorenje kako su Jurjević, Ninić i drugi za TV prijenos, dr. sc. **Ivica Kostović** je uzvratilo da oni nisu tražili prekid sjednice.

Izvješće sukladno zakonu, ali...

U ime **Kluba zastupnika HIP-a, Dario Vukić** je ustvrdio kako je Izvješće napravljeno sukladno zakonu, ali da je Zakon o reviziji pretvorbe i privatizaci-

je napravljen na nelogičan, neobjektivan, neustavan i neprovediv način pa ne odražava pravo stanje hrvatskog gospodarstva niti eventualne rezultate procesa pretvorbe i privatizacije.

Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije napravljen je na nelogičan, neobjektivan, neustavan i neprovediv način pa Izvješće ne odražava pravo stanje hrvatskog gospodarstva niti eventualne rezultate procesa pretvorbe i privatizacije.

Izlaganje je zastupnik nastavio upozorenjem kako Državna revizija, na čelu s glavnom državnom revizoricom, ne snosi odgovornost za veliki dio onoga što će reći.

Izvješće Revizije se velikim dijelom odnosi na ocjenu toga je li pretvorba i privatizacija napravljena sukladno članku 1. Zakona o privatizaciji. A nameće se upit - tko to uopće može ustanoviti.

Bilo bi zanimljivo vidjeti, kakvi su efekti i učenci pretvorbe i privatizacije u ove tri godine i devet mjeseci (sukladno članku 1), rekao je zastupnik, ustvrdivši zatim kako je licemjerje par excellence to da je Vlada u novome Zakonu o privatizaciji izbacila taj članak. Da je isti dan prihvaćen po hitnom postupku Zakon o privatizaciji prestao bi važiti ovakav Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije, jer se više ne bismo imali na što pozvati, rekao je.

Prema tome, ne samo da se nije ocijenila uspješnost ili neuspješnost provođenja pretvorbe i privatizacije od 3. siječnja nego se ubuduće onemogućava zakonska provedba usporedbe rezultata s ciljevima, rekao je Vukić. Ustvrdio je zatim da se pri upozorenjima kako je trebalo pričekati s privatizacijom, zanemaruje užurbana, znakovita, priprema pretvorbe po jugoslavenskom zakonu o društvenom kapitalu (tzv. Markovićev zakon), koji je regulirao pretvorbu društvenih poduzeća - odmah po konstituiranju Hrvatskoga državnog sabora 1990, te da su sredstva za kupnju dionica kreditirale Beo banka, Jugo banka, uz osiguranje kredita hipotekama na najatraktivnijim nekretninama u Hrvatskoj. Te

tendencije naočitije su bile u Dubrovniku, na Plitvičkim jezerima i novinskoj, izdavačkoj djelatnosti, baznoj industriji i sl. Da bi se to spriječilo, Vlada RH je ujesen 99. donijela Uredbu o zaštiti gospodarskih interesa Republike Hrvatske, svjesna da će Ustavni sud Jugoslavije tu uredbu poništiti (što je i učinjeno, u rekordno kratkom roku). To je vrijeme ipak bilo dovoljno za pripremu i donošenje republičkog zakona. U cijeli je proces, naglasio je zastupnik, Hrvatska bila prisiljena ići da bi sačuvala gospodarski interes.

Zastupnik je, nadalje, ustvrdio kako se ne uzimaju u obzir: objektivne okolnosti (poduzeća su poslovala na svjetskom, globaliziranom, tržištu); poratni problemi; to što se dešavalo na tržištima pojedinih segmenata. Ne uzima se u obzir kolika je bila visina kamatnih stopa za gospodarstvo u odnosu na konkurenciju, cijena kapitala; to da su pojedine cijele grane ugrožene otvaranjem granica i liberalnijim pristupom uvoza na hrvatsko tržište, te, također ne o činjenici da su trgovačka društva, posebice velika, izgubila tržišta. Veliki sustavi hrvatskog gospodarstva bili su, naime, projicirani za potrebe jugoslavenskog tržišta, koje se izgubilo 90-te godine, stvaranjem samostalne države i ratom. Za to nisu bili krivi gospodarstvenici, već okolnosti.

Vuković je, zatim, ukazao na to da su EBRD i Svjetska banka procesu pretvorbe i privatizacije u Hrvatskoj dali bolje ocjene nego drugim tranzicijskim zemljama.

U nastavku izlaganja slijedilo je (Vukovićevo) objašnjenje zašto Hrvatska 90-te nije proglasila stečaj nad mnogim poduzećima - ulazila je u rat i nije mogla poslati stotine tisuće ljudi na biro za zapošljavanje. Izdala je velike obveznice za sankciju velikih sustava (milijardu i pol maraka) i spašavala banke, u - kao reče - suludom sustavu u kojem su poduzeća bila vlasnici banaka, pa zatim banke postale vlasnici poduzeća. I napravila se zbrka i kaos.

Krajnje je netočno da je Hrvatska za HDZ-a išla u pretvorbu i privatizaciju da bi sačuvala gospodarske interese - izjavila je **Mirjana Didović**. Upravo suprotno, način i vrijeme provedbe privatizacije pokazali su da cilj nije bio društvena pravda. Osim toga, taj proces nije ostvario ni ekonomske, ni društveno deklarirane ciljeve, što je primarno - efikasno tržišno gospodarstvo.

S onim što je učinjeno za vrijeme vlasti HDZ-a u procesu pretvorbe i privatizacije doista nije zadovoljan nitko, osim uskog sloja onih koji su od ničega bez ikakvog ulaganja, bez rada, došli do enormnih bogatstava - zaključila je zastupnica SDP-a.

Dario Vukić je ponovio obrazloženje - na snazi je bio jugoslavenski zakon o društvenom kapitalu. I što bi bilo da nije donesen Zakon o pretvorbi? Beogradske banke bi, s bezvrijednim dinarom, pokupovale najvrednije hrvatsko gospodarstvo.

Za ispravak netočnog navoda javila se **Dubravka Horvat (SDP)**. Rekla je da nije točno tvrdnja da postupak pretvorbe i privatizacije nije bio potreban. "Mi smo uvijek tvrdili u svojim diskusijama da je pitanje je li vrijeme provedbe postupka pretvorbe i privatizacije bilo adekvatno, da li je način bio prihvatljiv, da bi se upravo otklonili oni svi nedostaci i nedaće u kojima su se našli gospodarski subjekti u društvenom vlasništvu, a da to nije tako može se vidjeti iz svih nalaza državne revizije".

Sveukupni proces privatizacije do 2000. godine proveden na način da proklamirani ciljevi nisu ostvareni.

U ime **Kluba zastupnika HSS-a** govorila je **Marijana Petir (HSS)**. Rekla je da o 5. izvješću državne revizije o obavljenju reviziji pretvorbe i privatizacije nemoguće je reći bilo što novo, zbog toga što su nepravilnosti i nezakonitosti u privatizaciji identične, "što daje pravo na uvjerenje da se zapravo radilo po modelu koji je podržavan od tadašnje vlasti".

Naglasila je da je unatoč jasno definiranim ciljevima privatizacije, među kojima su najznačajniji razvoj gospodarstva, očuvanje zaposlenosti, otvaranje novih radnih mjesta, te uvođenje novih tehnologija, sveukupni proces privatizacije do 2000. godine proveden na način da proklamirani ciljevi nisu i ne mogu biti ostvareni. Iznijela je podatak da je u 1019 revidiranih društava do danas bez posla ostalo 269 tisuća 502 radnika, da je kapital u tim društvima danas smanjen za 3,5 milijarde maraka, da su nestala tzv.

velika društva, te da su od njih nastajala mala i srednja društva. Ističe da iako se po provedenoj reviziji podnose kaznene i prekršajne prijave, realnost je da od njih ne treba puno očekivati. "Ako je takva privatizacija bila model, tada je iznaden način kako će se sudionici zaštititi od kaznenog progona ako jednog dana do njega dođe".

Samo izvješće Klub zastupnika HSS-a prihvaća.

Koji je smisao ovakvih Izvješća?

U ime **Kluba zastupnika LS-a** govorio je dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Postavio je pitanje smisla ovakvih izvješća iz kojih se samo upućuje poruka da privatizacija i pretvorba u Hrvatskoj nije ispunila očekivanja kao zadržavanje postojećih poduzeća, povećanje proizvodnje, povećanje zaposlenosti. Upravo suprotno, hrvatsko društvo suočeno je sa sasvim drugačijim trendovima. Naglašava da državnoj reviziji treba omogućiti da se bavi sadašnjosti i da se pomogne projektiranju uspješnije gospodarske budućnosti.

U ime **Kluba zastupnika LIBRA-e** govorio je **Vilim Herman (LIBRA)**. Izjavio je da je revizijom obuhvaćeno svega 35% od broja nekadašnjih društvenih poduzeća, ali onih s većim društvenim kapitalom, jer samo ovaj broj tvrtki raspolagao je sa 70% vrijednosti kapitala svih nekadašnjih društvenih poduzeća. Naglašava da je predmetom revizije obuhvaćen reprezentativni uzorak koji je bio dovoljan da se mogu donositi kvalificirani zaključci, pa i u pogledu onog dijela nekadašnjih društvenih poduzeća koja nisu do sada bila obuhvaćena procesom revizije.

Napominje da bi znakovit podatak bio i kada je pretvorba u označenim društvenim poduzećima provedena, te koji organ i koji dužnosnik je odnosnu pretvorbu i privatizaciju potvrdio. U tom dijelu se stoga podneseno Izvješće može smatrati nepotpunim. Zastupnik smatra da bi analiza procesa pretvorbe i privatizacije trebala u prvom redu pokrivati određena vremenska razdoblja, uključujući procese privatizacije koji se provode i danas, iz čega bi se također mogli izvlačiti određeni zaključci. Zbog izrečenih manjkavosti, teško je jasno očitovati i designirati i odgovorne za učinjene propuste.

"Zaključci upućuju na neke zasažujuće će procese i događaje koji cjelokupnom

poduhvatu poznatom pod nazivom hrvatski model pretvorbe i privatizacije daje blago rečeno negativnu ocjenu". Naime, procesom pretvorbe i privatizacije u većini slučajeva nisu ostvareni ciljevi, a to su brži gospodarski rast, očuvanje produktivne zaposlenosti, tehnološka modernizacija, itd., već je smanjen broj zaposlenika, nisu ostvareni razvojni programi, smanjena je vrijednost kapitala itd.

Posebno je pitanje, kojim se izvješće ne bavi, koje se odnosi na namjenu za koju su iskorištena sredstva ostvarena procesom privatizacije, napominje Vilim Herman. "Na utvrđena kršenja brojnih propisa koja se u Izvješću samo uopćeno navode, postavlja se pitanje može li pravna država ostati imuna i koji je od državnih i pravosudnih organa dužan i ovlašten poduzeti odgovarajuće pravne mjere".

Drži da nije sasvim bez osnove prijedlog da ovom izvješću treba dodati nadopunu koju će načiniti državno odvjetništvo i Ministarstvo pravosuđa na temu koji raspoloživi pravni mehanizmi postoje za sankcioniranje protupravnih postupanja, te što je konkretno i urađeno po tom pitanju.

Zaključio je da će Klub zastupnika LIBRA-e podržati ovo Izvješće.

Većina kaznenih prijava odbačena zbog zastare

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorila je **Dragica Zgrebec (SDP)**. Klub zastupnika SDP-a podržat će ovo 5. izvješće Državnog ureda za reviziju. Ipak, konstatirala je da usprkos velikom trudu koji je uložen u opsežan posao revizije više od 50% tvrtki koje su po Zakonu o reviziji trebale biti revidirane, rezultati su mali i nezadovoljavajući. Ostalo je oko 600 društava koje bi još trebalo revidirati do kraja godine.

Ovo peto izvješće samo potvrđuje dosadašnje ocjene postupka pretvorbe i privatizacije. Dragica Zgrebec ističe da je došlo do smanjenja temeljnog kapitala za više od 17% u odnosu na početni, o čemu bi trebalo izvršiti i dodatne analize. Drži da to može biti posljedica loše procjene ili nerealne procjene imovine koja je procjenjivana u toku pretvorbe, ali i lošeg poslovanja, pa je moralo doći do smanjenja društvenog, odnosno temeljnog kapitala, ali i postoji mogućnost da je bilo i

zloporaba na način da je u tvrtki dolazilo do smanjenja temeljnog kapitala.

Smanjuje se i broj zaposlenih, što je najalarmantniji podatak, i to za više od 60% u dosadašnjim revidiranim društvima i tu zastupnica dijeli subjektivne od objektivnih razloga za ovu pojavu. Naime, neosporno je da je socijalistička ekonomija težila tzv. punoj zaposlenosti, odnosno da je bio prevelik broj zaposlenih u najvećem broju tvrtki. Međutim, postoje i subjektivni razlozi zašto je do toga došlo i u privatizaciji i u lošem poslovanju, jer su mnoge od tih tvrtki završile u stečajevima. Ovako veliko nominalno smanjenje zaposlenih od oko 270 tisuća radnika rješavano je na različite načine. Jedan dio je završio na burzi, a drugi dio je odlazio po različitim kriterijima u mirovinu.

Također se ponovno ponavlja da nije procijenjena sva imovina i da najveći dio revidiranih društava, njih preko 90%, nije dobilo pozitivno mišljenje koje bi državna revizija trebala dati kad izvrši reviziju pretvorbe i privatizacije.

Ni ovo izvješće nije demantiralo opću ocjenu procesa pretvorbe i privatizacije, komentira zastupnica. "Način na koji se ovaj proces vodio bez naknadne kontrole rezultirao je krahom velikog dijela gospodarskih subjekata, i to su posljedice koje danas imamo jednim dijelom ili velikim dijelom ne samo zbog objektivnih okolnosti, nego i načina kako se vodila pretvorba i privatizacija u pojedinim tvrtkama". Dio imovine nije se uključio u procijenjenu vrijednost i do sada je Državna revizija utvrdila iznos veći od 600 milijuna njemačkih maraka.

Dragica Zgrebec osvrnula se na izjavu kolegice Katarinčić-Škrklj koja je govorila u ime Kluba zastupnika HSLS-a da bi se neki problemi otklonili ukoliko bi bio donesen novi Zakon o privatizaciji. Zastupnica Zgrebec drži to netočnim i ističe da se nezakonitosti koji su utvrđene revizijom ne mogu ukloniti novim Zakonom o reviziji, nego se mogu sankcionirati na temelju kaznenog prava koje je važno u vrijeme nastanka nezakonitog djela. Napominje da u izvještaju državnog odvjetništva od 1. srpnja ove godine stoji da je 55% prijava podneseno zbog kaznenog djela zloporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju, međutim, većina takvih prijava je odbačena zbog zastare.

Dragica Zgrebec zaključuje da su zastupnici izvješteni o određenim radnja-

ma koje se vode povodom nalaza Državne revizije. Tako se 55% prijava Državnog ureda za reviziju odnosi na kazneno djelo zloporabe ovlaštenja u gospodarskom poslovanju. Prijave podnesene po Državnoj reviziji u pravilu se odnose na protupravne radnje i postupanja nakon privatizacije, dakle, poduzimaju ih upravljačke strukture u korist pravnih osoba, stoji u izvješću Državnog odvjetništva.

Zastupnica napominje da i Državno odvjetništvo konstatira da je manje kaznenih djela učinjeno u postupku pretvorbe i privatizacije, a više toga u naknadnom poslovanju, što Državna revizija ne revidira, nego bi to morale raditi neke druge institucije.

Smisao revizije - ispraviti nepravde

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Branimir Glavaš (HDZ)**. Rekao je da njegov Klub također pozdravlja ovo Izvješće i prihvaća ga, a sve u svrhu pronalazjenja točnih podataka koji bi rasvijetlili što se događalo u proteklom vremenu vezano uz privatizaciju.

Smatra da je smisao ove revizije pretvorbe ispraviti eventualne nepravde, te da postoje pravne, odnosno zakonske mogućnosti da se u sudskom postupku isprave te nepravde i ponište ugovori koji su sklopljeni protivno zakonskim odredbama i koji su omogućili nekome eventualno stjecanje nekakvih vrijednosti, a da ta pretvorba nije utemeljena u zakonu. Tvrdnje o nemogućnosti procesuiranja zbog zastara zastupnik drži netočnim.

Dakle, Klub zastupnika HDZ-a zalaže se da se svi takvi ugovori koji su sklopljeni protivno pozitivnim zakonskim propisima ponište i da se zatečeno stanje vrati u prvobitno stanje, što smatra mogućim, i to je jedini način da se nepravde, ukoliko su učinjene, i isprave.

Spomenuo je jedan slučaj, vezan uz INA-u iz 1996. godine. "INA BiH, poduzeće u 100%-tnom vlasništvu INE d.d. Zagreb, putem Komercijalne banke d.d. Tuzla uplatila je na račun Glumina banke Ljubuški gotovo 300 tisuća maraka za kupnju dionica AURUM osiguravajućeg društva iz Zagreba, a za navedeno plaćanje u INI BiH nije postojala odluka Upravnog odbora, ugovor o kupnji dionica, te potvrda o upisu u knjigu dioničara". Napominje da su sve te radnje obavljene

u vrijeme dok je INA imala ekskluzivni dugogodišnji obvezujući ugovor s državnim Croatia osiguranjem.

Postavio je pitanje "zašto gospodin Bajić ne pokrene predistražne radnje da se slučaj AURUM-a i INA-e BiH riješi, podastre javnosti i provede sudski postupak.

Lucija Debeljuh (SDP) javila se za povredu Poslovnika, članka 210. Poslovnika, koji govori da govornik može govoriti samo o temi o kojoj se raspravlja i prema utvrđenom dnevnom redu. Smatra da je povrijeđen Poslovník, jer kolega Glavaš nije govorio o izvješću revizije pretvorbe i privatizacije, koja je na dnevnom redu, "nego je iznosio i pretvarao saborsku govornicu za optužbe, za iznošenje nekih činjenica, koje ako gospodin Glavaš ima, onda je dužan to prijaviti državnom odvjetništvu".

Postoje pravne mogućnosti da se u sudskom postupku isprave te nepravde i ponište ugovori koji su sklopljeni protivno zakonskim odredbama i koji su omogućili nekome eventualno stjecanje nekakvih vrijednosti, a da ta pretvorba nije utemeljena u zakonu.

Dr.sc. **Ivica Kostović** kao predsjedavajući rekao je da je kolega Glavaš govorio o jednom slučaju, ali da je dozvoljeno primjerima govoriti o nekoj temi. "Govorio je baš o temi, samo na specifičan način, nije nikoga vrijeđao, govorio je činjenice i podatke". Dr. Ivica Kostović rekao je da sebi izriče opomenu ako je krivo ocijenio namjeru kolege Glavaša.

Dragica Zgrebec (SDP) ustvrdila je da je povrijeđen članak 210., ali i članak 214. Poslovnika. Naime, po članku 214. predsjedavajući je trebao zastupniku izreći opomenu ako se u svom govoru ne drži teme o kojoj raspravlja. Dragica Zgrebec rekla je da kolega Glavaš nije raspravljao o izvješću Državne revizije, jer u tom izvješću nema revizije pretvorbe INE. "INA tek sada ide u privatizaciju po posebnom zakonu, a ovdje se radi o klasičnom kriminalu u poslovanju i to nije tema zakonodavnog tijela". Poručila je kolegi Glavašu da je dužan

i kao zastupnik i kao građanin prijaviti, odnosno dostaviti dokumentaciju o počinjenim kriminalnim radnjama tamo gdje to treba.

Slavonija i Baranja - najporazniji rezultat pretvorbe i privatizacije

U pojedinačnoj raspravi govorio je **Branislav Tušek (SDP)**. U Hrvatskoj je u 227 društava bilo zaposleno negdje oko 141 tisuća radnika, a u vrijeme revizije u tih 227 društava ostalo je 62 tisuće radnika. Govoreći o Slavoniji i Baranji revizijom je obuhvaćeno 4 poljoprivredna poduzeća, 4 prehrambena, te drvno-prerađivačka i 13 industrijskih poduzeća plus "Đuro Đaković" kao najveće poduzeće koje je imalo oko 16 tisuća zaposlenih, a danas ih je samo oko 2 tisuće.

Ako je povijest učiteljica života, onda je privatizacija na hrvatski način maćeha i mučiteljica života hrvatskih radnika i hrvatskih građana, jer je prema podacima svakog izvješća Državne revizije kroz privatizaciju nestajao ogroman broj radnih mjesta i gubio se ogroman kapital.

Upravo u Slavoniji i Baranji je evidentno najporazniji rezultat pretvorbe i privatizacije koji se ogleda u prvom redu u strelovitom povećanju broja nezaposlenih, o čemu se govori u Izvješću. Pokazatelji za 26 slavonskih poduzeća slijedeći su: izgubljeno je 27 tisuća 207 radnih mjesta, odnosno 1992. godine bilo je zaposleno 38 tisuća 962 radnika, a 2002. godine ostalo je 11 tisuća 755 radnih mjesta, odnosno zaposlenih. Dakle, nestalo je oko 70% radnih mjesta, daleko više nego što je hrvatski prosjek od 56%.

Naglasio je da najveći broj radnih mjesta u Slavoniji i Baranji nestaje u grani djelatnosti koja je trebala biti generator razvoja i gospodarske stabilnosti Slavonije i Baranje, a to je poljoprivreda i prehrambena industrija.

I u metalnoj industriji Slavonije izvršena revizija pretvorbe i privatizacije dala

je poražavajuće rezultate, ističe zastupnik. Pojasnio je da u vrijeme pretvorbe ta društva, dakle, metalna industrija u Slavoniji i Baranji zapošljavala je 23 tisuće i 62 radnika, a u vrijeme revizije ta industrijska poduzeća zapošljavala su 4 tisuće i 505 zaposlenih. Dakle, rezultat je gubitak 18 tisuća i 505 radnih mjesta ili gotovo 80%. Apsolutni rekorder u metalnoj industriji je "Đuro Đaković" gdje je ostalo negdje oko 2 tisuće od 14 tisuća radnih mjesta.

U drvnoj industriji kao značajnoj razvojnoj komponenti Slavonije i Baranje nestalo je oko 2 tisuće i 550 radnih mjesta, dakle, negdje oko 35%, gdje je gotovo svaki treći zaposlenik izgubio svoje radno mjesto.

"Sve to govori da je rezultat ove pretvorbe i privatizacije gospodarsko zaostajanje jedne snažne hrvatske regije kao što je slavonsko-baranjska, upravo u rasponu od poljoprivredno-prehrambene industrije pa do drvne industrije".

Podaci iz Izvješća potvrđuju da je od ukupno 26 poduzeća njih 17 ili 70% završilo u stečaju, a 2 su likvidirana, ističe Branislav Tušek.

Josip Leko (SDP) želio se osvrnuti u svom izlaganju i na proces privatizacije u cjelini. Privatizacija kao proces tranzicije pretpostavlja transformaciju iz socijalističkog i planskog gospodarstva u tržišno gospodarstvo i privatno vlasništvo. Rekao je da ulazeći u povijest privatizacije u Hrvatskoj, treba reći da se privatizacija počela provoditi za vrijeme Domovinskog rata. Napominje da međutim ne postoje nikakvi podaci o postignutim efektima privatizacije za vrijeme Domovinskog rata.

"Ako je povijest učiteljica života, onda je privatizacija na hrvatski način maćeha i mučiteljica života hrvatskih radnika i hrvatskih građana, jer je prema podacima svakog izvješća Državne revizije kroz privatizaciju nestajao ogroman broj radnih mjesta i gubio se ogroman kapital".

Josip Leko rekao je da se međutim mora naglasiti da je promjena u privatizaciji zaista nastupila od 2000. godine.

Revizija usporila razvoj

Dario Vukić (HIP) rekao je da je upozoravao kod donošenja Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije da ona mora biti napravljena brzo zbog toga

da ne bi onemogućila razvoj hrvatskog gospodarstva. Ističe da nema razvoja bez investicija, a Hrvatska nema dovoljno kapitala. "Hrvatskoj treba da bi održala stopu razvoja od 5%, još 2 milijarde dolara godišnje samo za investicije, a u to se podrazumijeva i uvoz opreme s kojom bi se diglo na tehnološki nivo proizvodnosti hrvatsko gospodarstvo". Ovo se pak ne može očekivati za one gospodarske subjekte koji su predmet revizije pretvorbe i privatizacije, koja se odužila na par godina i na neki način zaustavila posredno razvoj hrvatskog gospodarstva.

"Mi smo isto tako tražili i upozoravali da se taj proces mora napraviti brže, što je podrazumijevalo da Državna revizija mora imati puno više ljudi da bi mogla obavljati istovremeno posao revizije pretvorbe i privatizacije plus ogroman posao koji mora činiti svake godine sukladno Zakonu o državnoj reviziji". Rekao je da se tražilo kod izglasavanja proračuna i rebalansa proračuna više sredstava za Državnu reviziju da bi mogla angažirati veći broj vanjskih suradnika. Ovaj zahtjev nije uvažen, da bi danas čuli da taj cijeli proces treba bez obzira u kojoj je fazi što prije završiti.

Zastupnik je naglasio da je tražio da se revizija pretvorbe i privatizacije obavi u svim pravnim subjektima bez izuzetka.

Rekao je da je proces privatizacije obuhvatio do 3. siječnja 2 tisuće 650 poduzeća, trgovačkih društava, što je otprilike predstavljalo 15% društvenog kapitala koji se trebao privatizirati. "Od tih 2 tisuće 650 poduzeća nakon pretvorbe tisuću 117 je bilo potpuno privatizirano u kojima Hrvatski fond nije imao niti jedan posto udjela, dakle, potpuno privatizirani u kojima su mali dioničari bili vlasnici 58%".

Njih tisuću 168 poduzeća bilo je privatizirano na način da je HFP imao manjinski udio u vlasništvu, a mali dioničari su imali oko 40%.

Konačno, velika poduzeća, tzv. socijalistički giganti koji su bili koncipirani na bazi tržišta bivše Jugoslavije i istočne Europe ostala su u većinskom vlasništvu HFP-a i države, podsjeća zastupnik.

Kad govorimo o tome tko je i kako donosio odluku o pretvorbi, Dario Vukić napominje da do 30. lipnja 1992. godine tadašnja upravna tijela, a to su bili radnički savjeti, mogli su donijeti autonomnu odluku o načinu pretvorbe. Od

2. tisuće 650 poduzeća preko 2 tisuće i 200 poduzeća je i pretvoreno po odluci radničkog savjeta i na način koji su autonomno odabrali. "Ono što je bitno reći je da je ukupni društveni kapital koji je bio raspoloživ za pretvorbu tih trgovačkih društava iznosio 75 milijardi kuna, a nakon 3. siječnja u portfelju HFP-a ostalo je 32 milijarde kuna. S tim da je od 75 milijardi 34 milijarde dano malim dioničarima po cijenama koje su bile predviđene Zakonom o pretvorbi, nakon toga Zakonom o privatizaciji i 12 milijardi je dano mirovinskim fondovima".

Rekao je da je ovaj Zakon trebao biti fokusiran na nepravilnosti u kršenju zakona o pretvorbi i privatizaciji u samom procesu pretvorbe i privatizacije, a stvar poslovanja, zašto je pojedino poduzeće otišlo u stečaj, kako je poslovalo i koliko ima ili nema produktivnih radnih mjesta, to je stvar ekonomske analize pojedine branše.

"Ured državne revizije napravio je ogroman posao, niste vi odgovorni zbog toga što je Zakon pisan iz čistih političkih razloga i što je trebao služiti u političke obračune".

Osnovci krivci - pretvorba i privatizacija

Dragutin Vukušić (SDP) javio se za repliku. Osvnuo se na riječi kolege Vukića da pretvorba i privatizacija nije kriva za stanje i kolaps kompletnog gospodarstva. Vukušić drži da je upravo pretvorba i privatizacija jedan od osnovnih krivaca, više od dvjesto pedeset tisuća radnika ostalo je bez posla, smanjen je temeljni kapital za više od 3,5 milijarde maraka, preko 400 tisuća radnika je u samo 3 godine umirovljeno "zahvaljujući tome što su tajkuni htjeli da očiste firme, a kapital da ostave za sebe".

Zaključio je da ostaje pri stavu da je pretvorba i privatizacija bila osnovni razlog zbog čega je gospodarstvo propalo u Hrvatskoj.

Dario Vukić (HIP) javio se za povredu Poslovnika, članka 209. stavak 2. Rekao je da zastupnik Vukušić ima pravo na svoje mišljenje, a on na svoje. "Vi imate mišljenje da je pretvorba i privatizacija upropastila hrvatsko gospodarstvo, ja mislim da je u pretvorbi i privatizaciji bilo puno malverzacija, ali ja govorim o procesu koji je bio neminovan i koji je davao rezultate, pogledajte rast BDP-a".

Privatizacija otpočela u neadekvatnom trenutku

Dubravka Horvat (SDP) iznijela je svoje stajalište da kod građana Hrvatske ne postoji uopće dvojba o tome da je cijeli proces pretvorbe, a kasnije i privatizacije bio jedan loše izabrani trenutak, kada se ta pretvorba i privatizacija provodila u vrijeme Domovinskog rata, a ni model ni zakonska regulativa koja je to sve pratila tada nije bila odgovarajuća, "dapače, bila je prilagođena određenim strukturama".

Drži da je funkcija svega bila bogaćenje određenih ljudi koji su bili bliski strukturama vlasti, "koje su imale moć zadržati ekskluzivno pravo odlučivati kome i kako će i na koji način pogodovati". Također, ponovila je da je bio neadekvatan trenutak u kojem se počela provoditi privatizacija, u vrijeme Domovinskog rata.

Iz 5. Izvješća vidljivo je da je u 80% revidiranih subjekata dolazilo do različitih nezakonitih ponašanja iz čega se može zaključiti da je to bilo pravilo ponašanja tada, a da cilj onih koji su sudjelovali u privatizaciji nije bio stvoriti moderna efikasna poduzeća nego je cilj bio ostvariti osobnu korist kroz nezakonito stečenu imovinu.

Kao potvrdu za negativan predznak koji je dobio proces pretvorbe i privatizacije zastupnica vidi i u svim dosadašnjim izvješćima Državne revizije, a iz 5. Izvješća vidljivo je da je u 80% revidiranih subjekata dolazilo do različitih nezakonitih ponašanja iz čega se može zaključiti da je to bilo pravilo ponašanja tada, a da cilj onih koji su sudjelovali u privatizaciji nije bio stvoriti moderna efikasna poduzeća nego je cilj bio ostvariti osobnu korist kroz nezakonito stečenu imovinu.

"Pravilo je i bilo da su u ta poduzeća dolazili neki nepoznati ljudi koji nisu bili niti poduzetnici niti menadžeri, ali su se uredno služili prokušanim metodama, korištenjem menadžerskih kredita i otplatom dionica sredstvima poduzeća u kojima je u tijeku bila pretvorba odno-

sno privatizacija, a upravo je to bilo i protuzakonito, a u onom dijelu u kojem je možda čak i bilo u skladu sa zakonima, moram reći da je bilo nemoralno, jer ne samo da su poduzeća kreditirala ili bila jamac za vlastitu kupovinu, nego su ta poduzeća koristili i kao jamca u kupovini nekih drugih poduzeća".

Zastupnica ističe da je Ured državne revizije izvršio zadaću u okviru zakona. Rekla je da 5. Izvješće Državne revizije potvrđuje da procesom pretvorbe i privatizacije u većini slučajeva nisu ostvareni ciljevi utvrđeni člankom 1. Zakona o privatizaciji, što je potkrijepljeno sljedećim činjenicama. Tako vrijednost kapitala analiziranih društava iz ovog 5. izvješća je manja za 10,96% u odnosu na vrijednost kapitala u vrijeme pretvorbe. Kapital je smanjen sa 8 milijuna 182 tisuće maraka na 7 milijuna 285 tisuće maraka, smanjen je ukupni broj zaposlenika sa 78 336 na 62 637 zaposlenika, nad 57 od 227 društava što je 25,11% otvoren je stečajni postupak. Razvojni program nije ostvarilo 99 ili 43,61% društava. Navode se nepravilnosti koje su nađene u procesu pretvorbe i privatizacije, pa tako za ukupno 227 društava utvrđeno je 250 nepravilnosti, napominje zastupnica.

Nadalje, primjenom članka 17. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije, od utvrđenih nepravilnosti prema ocjeni Državnog ureda za reviziju postoji osnovana sumnja da 45 ima obilježja kaznenog djela i 67 obilježja prekršaja. Kod revidiranih društava ranije je podneseno 18 kaznenih prijava od drugih subjekata.

Zastupnica je zaključila da je Državni ured u okviru svoje nadležnosti napravio ono što je bio njegov posao. Prosljedio je nadležnim organima dokumentaciju kada je smatrao da postoje ili kaznena ili prekršajna djela.

"Mi smo svi svjesni da je društveno vlasništvo bilo nužno prevesti u privatno, ali je li način i model na koji se to radilo bio adekvatan?"

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova, sa 78 glasova "za" i 14 "suzdržanih" prihvatili su Izvješće o radu na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije za razdoblje od studenoga 2002. godine do svibnja 2003. godine i izvješća o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije.

J.R.; S.Š.

PRIJEDLOG ZA DAVANJE VJERODOSTOJNOG TUMAČENJA ČLANKA 4. U VEZI S ČLANCIMA 15. I 16. ZAKONA O IZBORIMA ZASTUPNIKA U HRVATSKI SABOR

Zakon nedvojbeno propisuje jedan glas za svakog građanina

Odbor za zakonodavstvo utvrdio je da nema osnove za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 4. u vezi s člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor. Zahtjev za autentično tumačenje podnio je Zlatko Kramarić, a u tom smislu upućena su još tri poticaja sve kako bi se razriješio prijedpor imaju li manjine jedan ili dva izborna glasa. U raspravi koja je uslijedila jedni su podupirali stav Odbora da nema potrebe za takvim tumačenjem, jer je izborni zakon nedvojben u tome da svi imaju jedan glas dok su drugi mislili obrnuto tvrdeći da je primjerice neprihvatljivo da se manjine dovodi u položaj da biraju jesu li građani ove države ili pripadnici manjina. Na kraju zastupnici su se većinom glasova priklonili stavu Odbora za zakonodavstvo da nema osnove za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 4. u vezi sa člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor.

O PRIJEDLOGU

Prijedlog za davanje vjerodostojnog tumačenja predsjedniku Hrvatskog sabora podnio je zastupnik LS-a dr. Zlatko Kramarić. Obrazlažući razloge za to Kramarić navodi da Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor ne sadrži izričitu odredbu koja bi odredila na koji način provode glasovanje pripadnici nacionalnih manjina s obzirom na sadržaj odredbi članka 4. u vezi s člancima 15. i 16. Zakona. Drugim riječima, iz Zakona nije razvidno imaju li pripadnici nacionalnih manjina pravo da glasuju i za liste izbornih jedinica u izborima za 140 zastupnika i za kandidata ili kandidate pripadnike nacionalnih manjina u posebnoj izbornoj jedinici u kojoj se biraju pripadnici nacionalnih manjina pojedinačnim izborom.

Ovaj je problem u hrvatskoj javnosti znan kao problem o "broju glasova" koji na parlamentarnim izborima imaju pripadnici nacionalnih manjina. Zbog ostvarenja načela pravne sigurnosti objektivnog izbornopravnog poretka, zastupnik Kramarić predložio je da Hrvatski sabor da vjerodostojno tumačenje Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor o tom pitanju.

Iz Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor nije razvidno imaju li pripadnici nacionalnih manjina pravo da glasuju i za liste izbornih jedinica u izborima za 140 zastupnika i za kandidata ili kandidate pripadnike nacionalnih manjina u posebnoj izbornoj jedinici.

Prijedlog LS-ovog zastupnika Saboru je dostavio Odbor za zakonodavstvo. Poticaje za davanje vjerodostojnog tumačenja podnijeli su još i Talijanska unija, Državno izorno povjerenstvo i dr. Milorad Pupovac u ime Srpskog narodnog vijeća, ali je Odbor ustvrdio da je samo jedan podnesak podnesen od ovlaštenog predlagatelja (prijedlog zastupnika Zlatka Kramarića), dok se preostala tri podneska ocjenjuje poticajima koji se odnose na isto pitanje. Stoga se stajalište Odbora o prijedlogu zastupnika Kramarića ima smatrati istodobno i odgovorom na te poticaje.

Odbor je izvijestio Sabor da prijedlog za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 4. u vezi s člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, koji je podnio Zlatko Kramarić,

nije osnovan. S tim u vezi Odbor podsjeća da sukladno članku 141. Ustava Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina predstavlja sastavni dio pravnog sustava RH. Prihvaćajući Okvirnu konvenciju Hrvatska se obvezala: "da će po potrebi usvojiti odgovarajuće mjere s ciljem promicanja pune i učinkovite jednakosti između pripadnika nacionalne manjine i pripadnika većinskog pučanstva u svim područjima gospodarskog, društvenog, političkog i kulturnog života.

Odredbe Ustava kojima se jamči opće i jednako biračko pravo na neposrednim izborima tajnim glasovanjem, te kojima se omogućava da pored općeg biračkog prava pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo birati svoje zastupnike u Hrvatski sabor, predstavljaju mjere osiguranja (a ne samo promicanja, kako to zahtijeva Okvirna konvencija), pune i učinkovite jednakosti između pripadnika nacionalnih manjina i pripadnika većinskog, hrvatskog naroda.

Podsjeća se još da je Republika Hrvatska pored osiguranja mjera stvorila i uvjete za ostvarivanje pune i učinkovite jednakosti pripadnika nacionalnih manjina i pripadnika većinskog, hrvatskog naroda. Sukladno članku 15. Okvirne konvencije donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, omogućena je ne samo neposredna primjena načela jednakosti, već je osigurano poštivanje posebnih značajki i specifičnih interesa nacionalnih manjina, te im se na temelju općeg biračkog prava osigurava mogućnost da ga iskoriste birajući upravo pripadnike nacionalnih manjina za zastupnike u Sabor i to u zajamčenom broju zastupnika neovisno o izbornim rezultatima za izbor zastupnika iz reda pripadnika hrvatskog naroda. Takvo jamstvo pripadnicima nacionalnih manjina ne smatra se činom diskrimina-

cije pripadnika većinskog naroda, već se ima smatrati jednom od vrednota na kojima se temelji ustavnopravni sustav Republike Hrvatske. Takvo stajalište proizlazi iz nedvojbene volje Hrvatskog sabora koja je izražena u postupku donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina kada nije prihvaćen amandman na tekst Konačnog prijedloga toga zakona u sadržaju kojim bi se omogućilo pripadnicima nacionalnih manjina da glasuju dva puta.

Sukladno ovoj jezičnoj, logičnoj, sintetičnoj, povijesnoj i teološkoj raščlambi nedvojbeno je da birači imaju pravo i dužnost glasovati samo jedanput, što znači da ako su pripadnici nacionalne manjine mogu glasovati za jednu od listi političkih stranaka ili neovisnih kandidata u jednoj od izbornih jedinica, kao i pripadnici hrvatskog većinskog naroda ili za predstavnike nacionalnih manjina u posebnoj izbornoj jedinici.

RADNA TIJELA

Iz mišljenja **Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav** izdvajamo konstataciju da je prigodom donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor postignut dogovor svih parlamentarnih političkih stranaka i pripadnika nacionalnih manjina te je, sukladno članku 45. Ustava kojim je propisano da građani imaju opće i jednako biračko pravo, izražena volja da svaki građanin na izborima ima jedan, a ne dva glasa. Iz navedenog razloga u Zakonu o izborima zastupnika u Hrvatski sabor izriječno nije propisano da pripadnici nacionalnih manjina mogu imati dva glasa što argumentum a contrario znači da i oni imaju jedan glas s tim što se pozitivna diskriminacija glede pripadnika nacionalnih manjina ogleda u pravu sukladno člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, sukladno članku 7. u vezi s člankom 19. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i sukladno članku 15. stavku 3. a u vezi sa stavkom 2. Ustava da se opredijele žele li glasati za liste političkih stranaka ili nezavisne kandidate ili za predstavnike nacionalnih manjina. Ako žele glasati kao pripadnici nacionalnih manjina tada glasuju u posebnoj izbornoj jedinici u kojoj se biraju predstavnici u Hrvatski sabor te se smatra da su iskoristili svoje biračko pravo.

Volja Hrvatskog sabora posebice je izražena kad je odbijen amandman kojim je predloženo da se u zakon ugradi odredba o priznanju dvostrukog prava glasa pripadnicima nacionalnih manjina. Na temelju rečenog Odbor daje mišljenje da pripadnici nacionalnih manjina na izborima u Hrvatski sabor u skladu s odredbama Zakona o izborima u Hrvatski sabor, u skladu s odredbama Ustavnog Zakona o pravima nacionalnih manjina i Ustavom mogu glasati samo jedanput i nemaju dva glasa te da su time izjednačeni sa svim građanima Republike Hrvatske.

Opredjeljenje za poštivanje načela pozitivne diskriminacije sadržano je u Programu Vlade iz 2000. godine u poglavlju "4.1.4. MANJINE".

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina proveo je raspravu na temu: Problematika pozitivne diskriminacije u glasovanju za izbor zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatskoj, i u okviru toga razmotrio i Prijedlog za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 4. u svezi s člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor zastupnika Zlatka Kramarića.

Tijekom rasprave istaknute su neke činjenice. Najprije da je Ustavom (članak 15. stavak 3.) utvrđeno da se "zakonom može pored općeg biračkog prava", pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Temeljem te ustavne odredbe, u Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina utvrđeno je, da Republika Hrvatska jamči nacionalnim manjinama pravo na zastupljenost u Hrvatskom saboru, te da pripadnici nacionalnih manjina biraju najmanje 5, a najviše 8 svojih zastupnika.

U Zakonu o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, u članku 15. stavak 1. sukladno odredbi članka 15. stavak 3. Ustava, te odredbi članka 19. Ustavnog zakona, potvrđeno je da Republika Hrvatska jamči pripadnicima nacionalnih manjina u RH ostvarenje prava na zastupljenost u Saboru, dok je u stavku 2. istog članka utvrđeno da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo birati osam

zastupnika u Sabor, koji se biraju u posebnoj izbornoj jedinici koju čini područje Hrvatske.

Opredjeljenje za poštivanje načela pozitivne diskriminacije sadržano je u Programu Vlade iz 2000. gdje je u poglavlju "4.1.4. MANJINE" utvrđeno da će: "Vlada otkloniti sve zapreke potpunoj građanskoj integraciji pripadnika nacionalnih manjina u hrvatsko društvo. U tu će svrhu, između ostalog, predložiti odgovarajuća rješenja za osiguravanje pozitivne diskriminacije u izbornom zakonodavstvu kako bi se uz opća građanska prava ostvarila i posebna prava u predlaganju i izboru njihovih predstavnika.

U skladu s takvim programskim opredjeljenjem Vlade, prilikom zadnjih izmjena i dopuna Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, brisana je u članku 17. odredba (raniji stavak 5.) koja je bila u suprotnosti s načelom pozitivne diskriminacije - utvrđenim u članku 15. stavak 3. Ustava.

Također je istaknuto da treba imati u vidu i činjenicu, da je u Odluci i Rješenju Ustavnog suda iz travnja 2001. zauzeto stajalište, da se ustavnopravna mogućnost sadržana u članku 15. stavak 3. Ustava (po kojoj bi se pripadnicima nacionalnih manjina, uz opće biračko pravo zajamčeno člankom 45. stavak 1. Ustava), osigura i posebno pravo na izbor njihovih zastupnika u Sabor, ne može smatrati činom diskriminacije niti u odnosu između većinskog stanovništva i nacionalnih manjina, s jedne strane, niti u međusobnom odnosu manjina, s druge strane.

Odbor je većinom glasova predložio da Hrvatski sabor povodom Prijedloga za davanje autentičnog tumačenja predloži Saboru da dade vjerodostojno tumačenje Zakona kojim će potvrditi pravo pripadnika nacionalnih manjina da pored općeg biračkog prava imaju i posebno pravo, da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor.

RASPRAVA

Najprije je stavove predlagatelja - Odbora za zakonodavstva prenio njegov predsjednik **Josip Leko (SDP)**.

Poslovničku primjedbu imao je dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Zatražio je da mu se omogući da kao ovlašten predlagatelj iznese razloge zbog kojih je podnio

Prijedlog za autentično tumačenje. Predsjednik **Tomčić** pozvao se na članak 171. Poslovnika Hrvatskoga sabora po kojem Prijedlog za davanje autentičnog tumačenja zakona može podnijeti ovlaštenu predlagatelj zakona, a dopis zastupnika Kramarića protumačio je, kaže, i može ga protumačiti isključivo kao inicijativu. Prijedlog za vjerodostojno tumačenje može dati samo Odbor za zakonodavstvo, zaključio je gospodin Tomčić.

Neprihvatljivo je da se manjine dovode u položaj da biraju jesu li građani ove države ili pripadnici manjina.

Zastupnik **Kramarić** ustrajao je na svom zahtjevu da ga se tretira kao predlagatelja te ustvrdio kako ova točka ne bi niti došla na dnevni red da nije bilo njegovog Prijedloga. Zatim je u ime Kluba zastupnika LS-a zatražio stanku od 15 minuta, a predsjednik Tomčić to odobrio preporučivši mu da u stanci razmotri članke 171, 172. i 173. Poslovnika.

”Po mišljenju Kluba zastupnika LS-a neprijeporno je da ja imam status predlagatelja sukladno člancima 171-173., a u svezi sa člankom 129. Poslovnika po kojem pravo predlagati zakone ima i svaki zastupnik”, rekao je nakon stanke zastupnik **Kramarić (LS)**. Drži da ima pravo objasniti zašto je on predlagatelj za davanje autentičnog tumačenja, ali isto tako misli da ne može dati tekst tumačenja Prijedloga. To, kaže, može učiniti samo Odbor za zakonodavstvo, a ako ocijeni da je prijedlog neosnovan tada odluku prepušta Saboru. Kramarić kaže kako mu se mora dati prilika da objasni zašto je uopće pokrenuo Prijedlog.

Predsjednik **Zlatko Tomčić** ponovio je da temeljem Poslovnika Hrvatskog sabora ne može zastupniku Kramariću dati status predlagatelja ove točke te da zastupnici razmatraju akt Odbora za zakonodavstvo. Zastupnik Kramarić je na to dodao kako je nezasluzeno izgubio status predlagatelja te kako je nedopustivo što mu se ukida to pravo. U nastavku sjednice najprije je stavove Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina prenijela mr.sc. **Zdenka Čuhnil (HSS, zastupnica pripadnica**

češke i slovačke nacionalne manjine), a zatim je u ime Kluba zastupnika IDS-a istupio **Damir Kajin**. Pripadnicima nacionalnih manjina nitko ne može oduzeti opće biračko pravo tj. da glasuju za stranačke liste ali im isto tako nitko ne smije uskratiti pravo da glasuju za liste manjinske, stav je Kluba. Pravo manjine da izaberu svog zastupnika u Hrvatski sabor civilizacijsko je načelo, jer nitko ih ne može bolje i uvjerljivije zastupati nego što to mogu manjinski zastupnici. No, takvim se izbornim modelom svjesno diskriminiraju pojedine stranke koje su se doslovno borile za položaj manjina, a tim će izbornim modelom biti oštećen i IDS. Izborni je zakon dogovorni zakon, a oni koji znaju da manjine neće glasovati za njih svjesno smatraju takvim modelom getoizacije manjinske glasače. Drži da je Ustavni sud odbio dati tumačenje o usklađenosti Ustava s Izbornim zakonom u vezi s dodatnim pravom glasa za manjine. Kajin je citirao Juricu Malčića, bivšeg suca Ustavnog suda, koji se opredijelio za pozitivnu diskriminaciju. Uskratom općeg biračkog prava manjina se nanosi nepravda, a po Kajinovu sudu to je posljedica saborske trgovine te smatra kako od toga mogu ovisiti rezultati izbora. Kada bi manjine imale pored posebnog prava i opće pravo glasa mirnije bi, kaže, dočekao izbore 23. studenoga 2003. Zaključujući raspravu rekao je da će IDS glasovati za to da manjine imaju dvostruko pravo glasa.

Radi ispravka netočnog navoda javio se dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Ne slaže se s Kajinom da se Ustavni sud trebao uplesti u meritum problema o kojem se ovdje raspravlja. Kramarić, naime, smatra da Ustavni sud ocjenjuje suglasnost zakona koje donosi Sabor s Ustavom, ali nikako nije nadležan da provodi zaseban postupak tumačenja zakona.

U ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina govorio je dr. **Furio Radin**. Teško je problematizirati kada Ustavni sud ”pere ruke” i ne daje svoje mišljenje o svemu, a Odbor za zakonodavstvo smatra da nema osnove za davanje vjerodostojnog tumačenja. Podsjetio je da je pravo na pozitivnu diskriminaciju u glasovanju navela Vlada u svom programu iz 2000. godine. Neprihvatljivo je, kaže, da se manjine dovodi u položaj da biraju jesu li građani ove države ili pripadnici manjina te podsjetio da je u izbornom zakonu iz 2000. ukinut članak prema

kojem bi se s manjinama trebalo tako postupiti. Drži da nije potrebno mišljenje Ustavnog suda i Odbora za zakonodavstvo nego samo shvatiti na koji se način povijesno odvijao proces odlučivanja o dvostrukom pravu glasa. Konačno kako je moguće manjinama dati dodatno pravo glasa ako im se oduzima opće pravo glasa. Zaključujući istup u ime Kluba rekao je i ovo: ”Molim kolege iz vladajuće koalicije da nas oslobode od toga da moramo odlučivati o sudbini zemlje. Dajte nam pravo koje nam Ustavom i pripada da na kraju možemo svi u slijedećem mandatu mirno živjeti i spavati bez obzira tko dođe na vlast”.

Ante Beljo istupajući u ime Kluba zastupnika HIP-a upozorio da će govoriti s ”malo više matematike i malo manje bojazni od rezultata izbora”. Važeći zakon pružio je manjinama dvostruko pravo glasa pa čak i više od toga, kaže Beljo. Potkrepljujući tu konstataciju kaže da po zakonu manjine imaju pravo na izbor pet zastupnika fiksnom kvotom te tri zastupnika nefiksnom kvotom. Svoje će glasove rasporediti i kroz političke stranke gdje će dobiti druga četiri zastupnika. Tako će manjine na kraju imati ukupno devet zastupnika, a zajedno s tri zastupnika koji su izabrani nefiksnom kvotom ukupno 12 zastupnika u Saboru, nastavlja zastupnik Beljo. Govori se o primjeni pozitivne diskriminacije, a ovaj zastupnik tvrdi da je ovo za njega super pozitivna diskriminacija. Istup je iskoristio da upozori na teškoće s kojima se suočava hrvatska dijaspora da bi uopće pristupila izborima, a takvih je otprilike isti broj kao i pripadnika manjina u Hrvatskoj (oko 380 tisuća birača). Stav je Kluba da se ne može govoriti o pozitivnoj diskriminaciji, jer diskriminacija je diskriminacija bez obzira bila ona pozitivna ili negativna. Klub želi da se ostvari ustavno pravo po kojem smo svi jednaki pred Ustavom i zakonima, i da svi imamo jednako pravo glasa, a svakom omogućiti da to pravo i ostvari.

Klub zastupnika HSS ne podržava prijedlog Odbora za zakonodavstvo da Sabor donese odluku po kojem nema osnove za zatraženo davanje vjerodostojnog tumačenja, podvukao je **Luka Trconić**. S tim u vezi podsjeća da institut vjerodostojnog tumačenja postoji u Poslovniku kako bi se otklonile dvojbe ali i svaka nedoumica u zakonskim odredbama koje su nedovoljno izričite, a

Odbor za zakonodavstvo je imao dovoljno argumenata da se opredijeli i dade zatraženo autentično tumačenje zakona i usvojeni zakonski tekst, zaključuje Trconić. Klub zastupnika HSS-a zalaže se da Sabor donese odluku kojom daje autentično tumačenje zakona u smislu postojećeg zakonskog teksta.

Dva različita izborna sustava

U nastavku sjednice u ime Kluba zastupnika LS-a govorio je dr.sc. **Zlatko Kramarić**. Najprije je objasnio razlog zbog kojeg je zatražio vjerodostojno tumačenje Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor. Zahtjev je podnio, kaže, zbog velikih dvojbi i suprotstavljenih mišljenja u hrvatskoj javnosti oko načina glasovanja pripadnika nacionalnih manjina na predstojećim izborima. U javnosti je stvorena predodžba da način njihova glasovanja nije na jasan način zakonom uređen pa je, kaže, smatrao da je najbolje da Sabor dade autentično tumačenje o tom pitanju kako bi se izbjegli naknadni sporovi. A da je nejasno glede glasovanja nacionalnih manjina vidi se i po tome, rekao je on, što i Ivica Crnić, predsjednik Ustavnog suda i predsjednik Državnog izbornog povjerenstva traži da se to interpretira. Ustav jamči svim biračima opće i jednako biračko pravo. Kako je izborni zakon prihvatio dva različita izborna sustava - razmjerni (za izbor 140 zastupnika) i većinski (za izbor pripadnika nacionalnih manjina) proizlazi da se opće biračko pravo ostvaruje na razmjernim izborima za 140 zastupnika Sabora, a posebno biračko pravo (pravo manjina) na većinskim izborima za osam zastupnika nacionalnih manjina. Zbog različitog izbornog sustava koji je prihvaćen u Zakonu za izbor zastupnika u Hrvatski sabor zastupnicima manjina sada je nemoguće to pravo osigurati na drugi način osim da im se na izborima dodijeli još jedan glasački listić na kojem će oni glasati za pripadnike nacionalnih manjina. Nedvojbeno je da manjine imaju to posebno pravo, ali je pitanje imaju li ga bezuvjetno ili se to pravo ostvaruje samo ako u općim izborima već nije postignuta zastupljenost nacionalnih manjina zajamčena Ustavnim zakonom i Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor. Temeljno je pitanje hoće li zakonodavac priznati manjinama posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor

bezuovjetno, neovisno o broju pripadnika nacionalnih manjina koji je već izabran s općih lista ili im to neće priznati. Problem se uopće ne svodi na pitanje o dva glasa manjina, kako se to predstavlja u javnosti. U svakom slučaju autentično tumačenje članka 4. u vezi sa člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika moralo bi razriješiti tu dvojbu, kaže Kramarić. To sada nije riješeno pa se može dovesti u pitanje regularnost naših izbora. Kramarić kaže da zbog dva različita izborna sustava u već spomenutom Zakonu jednakost glasova vrijedi i može se mjeriti samo unutar općih odnosno unutar posebnih izbora, ali ne i međusobno. U koncepciji koja istodobno prihvaća razmjerni i većinski izborni sustav nemoguće je osigurati jednakost glasova birača tako da oni imaju samo jedan glas jer se time njihovo opće i posebno biračko pravo svodi na prisilan izbor između jednog i drugog prava.

Braneći princip dva glasa za jednog čovjeka zastupnik Kramarić krivo je postavio problem, oglasio se **Ivan Milas (HDZ)** ispravljajući netočan navod. Milas je konstatirao da je LS-ov zastupnik zaboravio da onaj tko hoće biti politička manjina mora se kao manjina upisati i tada ima pravo glasa i sudjelovanja na listi kandidata. Onaj tko to ne želi ima pravo na asimilaciju. Tvrdi još kako nigdje u svijetu nema države u kojoj je prisutno dvostruko pravo glasa, a tako je uglavnom u Europi. U ponovnom istupu zastupnik **Kramarić** ustvrdio je kako je ovdje riječ o povredi Poslovnika jer zastupnik Milas nije pozorno slušao njegov istup. Kramarić je ponovio da je pitanje po kojem nacionalne manjine imaju dva glasa u izborima falš pitanje. Ovdje se ne radi o broju glasova koje pojedine kategorije birača imaju već o ostvarenju načela jednakog političkog predstavnštva, zaključio je Kramarić.

U raspravama koje su se vodile na temu političkog predstavljanja nacionalnih manjina, Klub zastupnika HNS-PGS-SBHS-a dosljedno je zastupao stav po kojem je cilj političkog razvoja Hrvatske građanska, a ne etnička država te da svi građani bez obzira na svoj etnicitet u perspektivi budu jednaki, podvukla je dr. sc. **Vesna Pusić (HNS)**. Drugim riječima to znači da će svi građani Hrvatske svoje političke interese bez obzira jesu li Hrvati ili neki drugi etnički narod, moći

izražavati kroz svoje zastupnike u Saboru. Međutim, cijela ideja zastupljenosti nacionalnih manjina koja je propisana Ustavom i Ustavnim zakonom proizlazi iz kolektivne spoznaje da u Hrvatskoj još nije postignut ideal potpune ravnopravnosti u građanskoj državi pa je potrebno dodatno zaštititi prava nacionalnih manjina u ovom razdoblju. Gospođa Pusić je izrazila nadu da svi skupa vodimo Hrvatsku u pravcu u kojem će postići da u budućnosti takve diskriminacije ne bude. Ali dok ona očito po Ustavu i pratećem zakonodavstvu postoji, kaže zastupnica, potrebna je dodatna zaštita nacionalnih manjina u raznim oblicima, između ostalog i kroz njihovu zastupljenost u Saboru. Stav je Kluba da u postojeće zakonodavstvo valja ugraditi elemente koji neće utvrđivati getoizaciju nacionalnih manjina nego će voditi u pravcu postizanja ravnopravnosti svih građana Hrvatske bez obzira na etnicitet pa će prema tome svim građanima dati jednako univerzalno pravo glasa, a pripadnicima nacionalnih manjina i dodatnu mogućnost da kroz svoje predstavnike u Saboru zaštite svoje specifične i posebne interese. No, to je samo privremeno rješenje koje traje dok traje opasnost od neravnopravnosti po etničkom kriteriju, ali ono ujedno otvara i mogućnost za postizanje već te ravnopravnosti. Glede autentičnog tumačenja podsjeća da Ustav govori o jednakom i univerzalnom pravu glasa svih građana Hrvatske, a Ustavni zakon i Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor o dodatnom pravu hrvatskih građana pripadnika nacionalnih manjina na svoje predstavnike u parlamentu. Nigdje niti u jednom od spomenuta tri dokumenta ne uvodi se alternativa niti se ukida jedno, a daje drugo pravo. Samo se garantira univerzalno pravo, a nižim zakonskim dokumentima dodaje i posebno pravo na izbor predstavnika nacionalnih manjina. Ako se autentičnim tumačenjem ili bilo kojom drugom odlukom ospori to pravo koje citirani dokumenti daju otvara se mogućnost da se izbori ponište tj. da Ustavni sud kaže kako su oni provedeni protuustavno i protuzakonito. I više tu nije rasprava je li dobro ili loše da pripadnici nacionalnih manjina glasuju i za opće liste i za liste nacionalnih manjina već što piše u Ustavu, Ustavnom zakonu i Zakonu o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, a tamo nedvojbeno piše da oni imaju opće pravo glasa i dodatno za izbor

svojih manjinskih zastupnika, zaključila je zastupnica Pusić.

Usljedila su dva ispravka netočnog navoda. Dr.sc. **Antu Kovačevića (HKDU)** interesiralo je od kuda zastupnica Pusić zna prije izbora da će Ustavni sud poništiti izbore, a isto je zanimalo i **Ljubu Česića-Rojša**.

Umjetna retorička dilema

U Saboru je stvorena jedna umjetna retorička dilema koja se ogleda u tome da se problematizira da li pripadnici nacionalnih manjina imaju ili nemaju na parlamentarnim izborima pravo na dva glasa, primijetio je **Vladimir Šeks** u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Traži se interpretacija Ustava, Ustavnog zakona i izbornog zakona, a ona u biti ne postoji s obzirom na političku volju Sabora tj. gotovo svih parlamentarnih stranaka (izuzetak je bio Klub zastupnika nacionalnih manjina) bila jedinstvena da se ne konzumira ustavna odredba iz članka 15. stavak 3. po kojoj se zakonom može pored općeg biračkog prava, pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Tako je otvoreno "zeleno svjetlo" Saboru da donošenjem zakona obuhvati takvu mogućnost za pripadnike nacionalnih manjina (da dobiju dva glasa), ali Hrvatski sabor nije tako postupio jer je u postupku donošenja izbornog zakona odbijen amandman koji je smjerao u tom pravcu. U izbornom zakonu kristalno je jasno da pripadnici nacionalnih manjina glasuju na parlamentarnim izborima za Hrvatski sabor samo jedanput, a ne dva puta, kategoričan je gospodin Šeks. Hrvatska je jedna od rijetkih država koja je kroz svoje izborni zakonodavstvo osigurala nacionalnim manjinama pravo da preko svojih predstavnika budu zastupljeni u Hrvatskom saboru, a biraju ih u posebnoj izbornoj jedinici. Slovenija je pravo dvostrukog glasa dala talijanskoj i mađarskoj nacionalnoj manjini, ali gledajući na broj tih pripadnika u odnosu na ostalo biračko tijelo valja pogledati te omjere i saznati koje su konačne konzekvence te mjere. Rumunjska pak zbog povijesno-nacionalnih razloga osigurava mađarskoj nacionalnoj manjini također dvostruko pravo glasa. U Klubu zastupnika HDZ-a drže da je Hrvatska uz prateće zakonodavstvo koje se odnosi na prava nacionalnih manjina na odgoj, obrazovanje,

uporabu jezika i pisma u vrhu europskih zemalja. Interpretacije koje idu u smjeru da je zakonodavac pogriješio jer kod reguliranja pitanja glasovanja nacionalnih manjina nije izrijekom upotrijebio riječ ili, zastupnik Šeks je ocijenio kao neosnovane. Stoga se Klub zastupnika HDZ-a priklanja stavu Odbora za zakonodavstvo i Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav da nema mjesta davanju autentičnog tumačenja članka 4. u vezi sa člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor.

Potrebna je dodatna zaštita nacionalnih manjina u raznim oblicima, između ostalog, i kroz njihove zastupnike u Saboru.

Usljedila su tri ispravka netočnog navoda. Dr. **Furio Radin (nezavisni)** je reagirao na Šeksovu konstataciju kako je u Hrvatskom saboru vladala gotovo jednodušnost da se ne konzumira ustavna odredba iz članka 15. stavak 3. i onda zaključio da nije problem što nije promijenjen izborni zakon i u njemu nije točno naznačeno kako se provodi izbor. No, mogućnost koja je dana Ustavom imala je direktne posljedice jer je ukinut već spomenuti stavak u izbornom zakonu. To znači da je ipak postojala volja da se ide prema dvostrukom pravu glasa ili dodatnom glasu, zaključuje Radin.

Dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** nije se složio sa Šeksovom tvrdnjom da se stvorila dilema u Saboru glede ovog pitanja. "U Hrvatskom saboru nema te dileme, već je imaju oni koji traže ekskluzivu zaštitnika nad tobožnjom ugroženošću nacionalnih manjina", rekao je Kovačević. Drži da će zastupnici Radin i Pusić biti uvjerljivi kada jednakim žarom budu branili prava na jednakopravnost Hrvata u Srbiji, Crnoj Gori i BiH.

Ova rasprava u Saboru i zahtjevi u vezi s ovom temom idu u pravcu onoga što susjedna Slovenija već poznaje, a to je da se uz opće pravo glasa pripadnicima nacionalnih manjina osigura i posebno pravo, primijetio je **Damir Kajin (IDS)**. Hrvatska je svojim izbornim zakonodavstvom učinila inverziju te dovela do toga da stranke koje odgovorno zastupaju interese nacionalnih manjina, ovakvim

zakonom bivaju svjesno kažnjene. Predsjedatelj dr. **Zdravko Tomac** upozorio je zastupnika da nije ispravio netočan navod.

U pojedinačnoj raspravi prvi je govorio **Mladen Godek (LIBRA)**. Usprotivio se stavu Odbora za zakonodavstvo da ne treba dati vjerodostojno tumačenje članka 4., a i sama rasprava pokazuje kako je to potrebno učiniti. Kod glasovanja o Ustavnom zakonu zalagao se za davanje dvostrukog prava glasa pripadnicima nacionalnih manjina, ali taj prijedlog nije prošao na Saboru. Posebno bi se, kaže, veselio da manjine dobiju dvostruko pravo glasa, a Hrvatska u tom demokratskom iskoraku nađe ispred svih država Europe. U nastavku govorio je o tome kolika je važnost dvostrukog prava glasa. Članak 15. stav 3. Ustava utvrđuje da se pored općeg biračkog prava zakonom može osigurati pripadnicima nacionalnih manjina i posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Sabor. Čime smo tu mogućnost dopustili mi smo je i realizirali kada se donosio Ustavni zakon, smatra Godek. Logički smeta i pravno valja odbaciti npr. to da se nekom osigura već spomenuto posebno pravo, a onda na određeni način ukinu biračko pravo koje imaju svi birači. Zastupnik Šeks tvrdi, kaže Godek, da su prava nacionalnih manjina zaštićena sa osam njihovih predstavnika koji dolaze u Sabor. A što je s elementarnim političkim pravom onih koji biraju, interesira se Godek. Strahujući za položaj svoje nacionalne manjine pripadnici nacionalnih manjina prisiljeni su dolaskom na biračko mjesto odlučiti da glasuju za predstavnika svoje manjine ali tada ne može glasovati za neku od stranačkih lista. Na taj način, kaže Godek, oni gube osnovno pravo da sudjeluju u političkom životu države. Razmišlja se samo o zaštiti nacionalnih manjina, ali ne i o običnom čovjeku - biraču koji izlazi na izbore, kaže u nastavku ovaj zastupnik i dodaje: "Zar nije strašno da političke predstavnike nacionalnih manjina stavljamo u položaj buridanovog magarca koji je krepao od gladi jer se nije mogao odlučiti između dva jednaka plasta sijena". Položaj u kojem se nalazi rečeni magarac neodoljivo ga podsjeća na situaciju u kojoj se nalazi pripadnik nacionalne manjine kada dođe na izbore i rastrgan mora odlučiti kome će dati svoj glas - kandidatu sa stranačke liste jer mu je stalo do Hrvatske i nije mu svejedno tko će biti na

vlasti ili kandidatu koji se bira u posebnoj izbornoj jedinici.

Ivan Milas (HDZ) je, ispravljajući, po njemu, brojne netočnosti najprije je rekao kako prema Ustavu svatko može osnovati stranku - pa i manjinsku te da, prema tome onaj tko za nju želi glasovati nije ničime ograničen. Nakon toga je: upozorio da neki nemaju legitimitet svojih manjina jer ih predstavljaju sa 100 glasova, napomenuo kako po logici 5 glasova Radin može sjediti u Saboru i pedeset godina; ustvrdio kako zastupnici manjina najmanje raspravljaju o manjinskim pitanjima - raspravljaju i o drugim temama, pomažući - kako reče - onima uz koje im srce "leži"; ustvrdio kako je inače normalno zaštititi ugrožene, primjerice ptice pjevice i kukce.

Replicirajući, **Mladen Godek (LIBRA)** je rekao kako ga Milas nije razumio. Slaže se s njegovim ocjenama o zaštićenosti nacionalnih manjina, ali ravnopravni nisu birači nacionalnih manjina, a ne izabrani.

Vladimir Šeks (HDZ) je izjavio kako ne stoji Godekova tvrdnja kako dva glasa proistječu iz Zakona i Ustava. Člankom 15. Zakona je predviđeno da se "može" (što znači da i ne mora) predvidjeti pravo na dva glasa. Još je dometnuo kako uspoředba manjina s Buridanovim magarcem nije baš umjesna jer je taj magarc umro od gladi.

Mladen Godek je upozorio dr.sc. **Zdravka Tomca**, potpredsjednika Parlamenta, da ga Šeks nije ispravio već da polemizira, s čime se predsjedavajući nije složio.

Tibor Santo, dr.med. (LS) je izlaganje započeo napomenom kako nije baš pristojno pripadnike manjina uspoređivati s pticama pjevicama ili Buridanovim magarcem. Zamjerivši Milasu što spočitava zastupnicima manjina što raspravljaju o drugim temama upozorio ga je kako ni prema Ustavu ni prema Zakonu zastupnici manjina nisu - po obavezama i pravima - različiti od drugih. To što se manje govori baš o manjinskim temama svjedoči, dometnuo je, o tome da se manjine štite sve uspješnije.

Zastupnik je, nadalje, upozorio kako važeći zakon (protiv kojeg je glasovao, a očito nije trebalo) zapravo omogućuje i dalje pripadnicima nacionalnih manjina dodatni glas te da su opravdani zahtjevi nadležnih odbora za tumačenjem Zakona, a i podsjetio kako su isto zatražili i pred-

sjednik Državnoga izbornog povjerenstva i predsjednik Vrhovnog suda. Ako se polazi od toga da se opće biračko pravo odnosi na glasovanje za liste u deset izbornih jedinica, a posebno biračko pravo na izbor u posebnoj jedinici onda je pitanje što se, zapravo, događa ako se eventualno uskrati opće biračko pravo. Očito je, naglasio je Santo, da važeći zakon, zapravo, omogućuje konzumiranje uz općeg i posebnog izbornog prava.

Zastupnik LS je netočnim nazvao ocjenu Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav kako je postignut dogovor svih parlamentarnih stranaka i o Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina i Zakonu o izborima zastupnika u Hrvatski sabor. Dogovor se, naime, odnosi isključivo na Ustavni zakon. Čini se, još je dometnuo, da su u pravu oni koji kako se na tu temu nema što reći jer izborni zakon nije suprotan Ustavu. Bit će mu, vjerojatno, suprotne obvezne upute koje će, faktički, omogućiti svakome kome se uskrati opće biračko pravo da ospori izbore, što nikome nije u interesu.

Ustavni sud je, rekao je na kraju zastupnik, mogao pomoći svojim mišljenjem (da se upustio u meritum).

Ivan Milas je na to odgovorio kako nije točno da su nacionalne manjine diskriminirane. Činjenica je - da one ne žele birati svoje predstavnike. Ne daju ni desetinu svojih glasova svojim (mogućim) predstavnicima, što znači - ili su krivi oni ili nacionalne manjine ne žele biti manjine. Rekavši kako nikad ništa nije bilo sporno kad je riječ o, primjerice, pravu na školovanje, Milas je ponovio kako bi manjine trebale šutjeti kad nije takva tema, a ne da glasuju za one uz koje im je srce politički. Još je dometnuo kako se pomoću nacionalnih manjina "vlada".

Tibor Santo je upozorio Milasa kako uopće nije upotrijebio riječ "diskriminirane", a zatim zatražio od predsjedavajućeg da upozori Milasa kako nema pravo osporavati nacionalnim manjinama da u Parlamentu govore o svim temama. Dr.sc. **Zdravko Tomac** se složio da nije primjereno prigovoriti aktivnosti zastupnika manjina u svim pitanjima o kojima se raspravlja.

I mr.sc. **Ivo Škrabalo (LIBRA)** smatra kako uskrata glasovanja po osnovi općeg i posebnog prava glasa može biti podloga za ustavnu tužbu. Zastupnik je uvodno napomenuo kako govori osobno, a ne u ime Kluba (nije bilo vremena za raspra-

vu). Bio je suzdržan u Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sustav jer smatra da se doista nema što tumačiti u Izbornom zakonu. U njemu je zakonska praznina koja bi trebala biti popunjena ako se želi slijediti ustavnu odredbu (nesuglasje između stavka 3. članka 15. Ustava i Zakona).

Ustvrdivši kako je politička volja prilikom donošenja Ustavnog i Izbornog zakona bila da ne postoji pravo na dva glasa, zastupnik je rekao da bi svakako trebalo razraditi spomenuti ustavni članak jer, kako reče, nije slučajno da u Europi demokratske države nemaju manjina u svojim parlamentima. Nije to zato što smo mi pametniji ili dobrohotniji. U Mađarskoj, naglasio je postoji itekakva politička volja da manjine šalju svoje zastupnike, ali se ona razbija o hrid osnovnog pravila demokracije - "jedan čovjek jedan glas". S obzirom na Ustavom predviđenu iznimku o posebnom pravu ovakvu "kvadraturu kruga" teško je riješiti. Može se - samo tamo gdje su manjine prilično homogeno nastanjene tako da građani po općem biračkom pravu biraju svoje zastupnike.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: upozorenje kako je ovakav model proistekao pod pritiskom međunarodne zajednice, 1991, upit na osnovi čega će se na biračkim mjestima utvrditi je li xy pripadnik ove ili one manjine; napomenu kako bi se problem mogao riješiti uvođenjem mješovitoga izbornog sustava, kada svi građani imaju po dva glasa; ocjenu kako se osnovno biračko pravo ne može eliminirati provedbenim izbornim zakona te da je u tome kontroverzija koju je sada prekasno rješavati.

Složivši se s mnogo toga što je rekao Škrabalo, **Ivan Milas** je ustvrdio kako je zaista apsurd to što je Hrvatskoj naturila stara Europa, koja je to postavila samo Hrvatskoj kao uvjet za Europu. Rekavši kako kod Srba u Hrvatskoj problem više ne postoji jer mogu izaći s vlastitim listama, zastupnik je rekao kako se onaj tko hoće biti "manjinac" mora upisati u manjinsku listu. On to ne mora dokazivati, kao što ne mora dokazivati da je to prestao biti. Temeljna su demokratska načela, naglasio je, to da se nitko ne mora vjerski niti narodnosno izjašnjavati.

Nezgodno je to, dometnuo je, što zastupnici u Hrvatskom saboru nisu ravnopravni (jedni iza sebe imaju tek 200 glasova). Kako reče, manjinci neće ove (svoje,

manjinske) zastupnike, nisu ih htjeli u četiri mandata.

Rekavši kako u Europi nije tendencija smjer u kojem nas tjeraju, Ivan Milas je, među ostalim još napomenuo kako Austrijanci ne pitaju hoćeš li državljanstvo nego hoćeš li biti Austrijanac, dakle, hoćeš li - kako reče - promijenit ćud.

Mr.sc. **Nikola Ivaniš (PGS)** je najprije podsjetio da su se stranke Koalicije samoinicijativno obvezale osigurati pozitivnu diskriminaciju, a sada su obećanje iznevjerile. Tada je za njih glasao uvjeren, a danas je još više, da je to dobro za hrvatsko društvo. Riječ je prije svega o pitanju političke emancipiranosti većine, hrvatskog naroda i njegovih predstavnika, rekao je, upozorivši kako će se mnogi pripadnici manjina naći u prilici da se pred biračkom opredijele - da li biti "lojalni" građani i glasati za političke liste ili "nelojalni" i glasati za manjine. Iz njegova izlaganja još izdvajamo prigovor što raspravi ne prisustvuju glavni involvirani - predsjednici odbora za Ustav te za zakonodavstvo.

Borislav Graljuk (LS) je najprije ustvrdio kako je, za razliku od brojnih europskih parlamenata i onih zemalja u tranziciji hrvatski parlament donio vrlo kvalitetne zakone za regulaciju prava manjina. Svi građani su jednaki, Ustav to nigdje ne dovodi u pitanje, a Ustavni zakon daje dodatno pravo da se pripadnici nacionalnih manjina reprezentiraju u kvoti predviđenoj odlukom Hrvatskog sabora.

Dr.sc. **Zlatko Kramarić** je objasnio povod za svoj prijedlog za davanje autentičnog tumačenja. Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor ne sadrži izričitu odredbu o tome kako se provodi glasovanje pripadnika nacionalnih manjina s obzirom na sadržaj odredbi članka 4. u svezi sa člancima 15. i 16. Da nije usamljen u ocjeni pokazuje, upozorio je, ista takva inicijativa predsjednika Vrhovnog suda.

Problem je jednostavan, naglasio je Kramarić - zadržan je (isti) izborni koncept iz 1999. godine, ali se zaboravilo na "sitnicu" - da je u međuvremenu mijenjan Ustav. Promjena Ustava nije implementirana pa, ako se Ustav čita dokraja pošteno - pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na posebnu (pozitivnu) diskriminaciju.

Zastupnik je još ukazao na to da u članku 71. Ustava stoji da Parlament

broji 100 do 160 zastupnika koji se biraju po općem i biračkom pravu, a nigdje se ne spominje posebno pravo. Može se, upozorio je, stoga dogoditi da Sabor broji 162 zastupnika. Kako se to uopće moglo dopustiti, upitao je.

Predsjedavajući je napomenuo da će se dati i vjerodostojno tumačenje članka 4. u vezi sa člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor. Konstatirao je da je rasprava zaključena, te dao riječ zastupniku dr.sc. **Zlatku Kramariću (LS)** koji je zatražio pojedinačno glasovanje. Ocijenio je da je prijedlog u skladu s Poslovníkom, a zatim je riječ dao i zastupniku dr.sc. **Furiu Radinu (nezavisni)**. On je u ime Kluba zatražio kratku stanku, a jednaki prijedlog podnijeli su i klubovi zastupnika IDS-a i HDZ-a.

Pravo glasovanja nacionalnih manjina

U nastavku rada ponovno je govorio zastupnik Radin ističući da je iznenađen činjenicom da Odbor za zakonodavstvo nije promijenio jučerašnju formulaciju nakon iznijetih upozorenja. Podsjetio je ujedno i na činjenicu da je Vlada Republike Hrvatske 2000-te godine u svom programu jasno iznijela prijedlog kojim će se otkloniti sve prepreke potpunoj građanskoj integraciji pripadnika nacionalnih manjina u hrvatsko društvo. Sugerirana su i određena rješenja, te osiguravanje pozitivne diskriminacije u izbornom zakonodavstvu. Drugim riječima, posebno pravo glasa ne smije nikako ići naštrb općeg prava glasa pripadnika nacionalnih manjina. Nezamislivo je da se oduzima opće, ukoliko se iskoristi posebno pravo glasa. Nadalje, u starom zakonu je pisalo da pripadnici autohtonih nacionalnih manjina mogu birati zastupnike iz reda nacionalnih manjina ili sudjelovati u izboru na temelju listi u izbornim jedinicama. Naglasio je da ovakve formulacije nema u novom zakonu, dakle to je ukinuto. Analizirao je zatim razloge i motive koji su potaknuli ove izmjene, ocjenjujući da će se o tome možda više govoriti u slučaju izbornog neuspjeha. Pozvao je da se otvori rasprava o tom pitanju, te zatražio ponovni sastanak Odbora za zakonodavstvo o rečenoj temi.

Zastupnik **Luka Bebić (HDZ)** zatražio je ispravak netočnog navoda vezano uz tvrdnju u kojoj je zastupnik Radin

naveo da pripadnici nacionalnih manjina nemaju opće pravo glasa. Zatražio je da se poštuje načelo jednakosti vezano uz ovo pravo.

Zatim je u ime Kluba zastupnika IDS-a govorio zastupnik **Damir Kajin**. I on je svoje izlaganje započeo citiranjem Vladinih najava iz veljače 2000. godine o "otklanjanju svih zapreka potpunoj građanskoj integraciji pripadnika nacionalnih manjina u hrvatskom društvu". U tu je svrhu najavljeno i osiguravanje pozitivne diskriminacije u izbornom zakonodavstvu. Izrazio je očekivanje da se neće izigrati ovo obećanje koje je dano na početku mandata vladajuće koalicije. Citirao je zatim i dio istupa gospodina **Jurice Malčića**, bivšeg člana Ustavnog suda Republike Hrvatske. On doslovno kaže: "Za biračko pravo pripadnika manjina mjerodavne su odredbe članka 45. stavka 1. i članka 15. stavka 3. Ustava. Prema rečenim člancima hrvatski državljani imaju jednako i opće biračko pravo sa navršenih 18 godina, u skladu sa zakonom. Biračko se pravo ostvaruje na neposrednim izborima, tajnim glasanjem". Nema dvojbe da se ta odredba odnosi na sve hrvatske državljane koji se smatraju ili deklariraju kao pripadnici manjina, a odredba je imperativna i ničim uvjetovana.

Ona izražava univerzalno načelo moderne demokracije u jednakosti svih građana u političkim pravima i slobodama, a ta odredba izričito onemogućava zakonodavcu da donese zakon kojim bi bilo koji državljani Hrvatske bio lišen tog prava.

Presudni utjecaj na ishod parlamentarnih izbora

To znači da pripadnicima nacionalnih manjina nitko ne može oduzeti opće biračko pravo, odnosno mogu birati sa stranačke ili nezavisne liste. Analizirao je moguće ishode predstojećih parlamentarnih izbora i varijante unutar VIII. izborne jedinice. Ukoliko se ne realiziraju ova opravdana očekivanja pripadnika nacionalnih manjina, možda će upravo vladajuća koalicija požaliti i izgubiti oko 15.000 glasova predstavnika talijanske manjine. To može biti jedan mandat, odnosno onoliko glasova koliko je potrebno da se dosegne izborni prag od 5%. Puno toga ovisi o rečenoj odluci, a uko-

liko se ne usvoji ovaj prijedlog, onda se svjesno kažnjavaju i diskriminiraju pojedine političke stranke.

Prvi je na redu s ispravkom netočnog navoda bio zastupnik **Ivan Milas (HDZ)**, koji je demantirao da su pripadnici manjina getoizirani i odbačeni. Zastupnik **Milan Kovač (HIP)** napomenuo je da nije točan navod da Vlada nije ispunila samo ovo obećanje, jer ima još veliki broj najavljenih, a nerealiziranih obećanja, uključujući i to da će unutar 100 dana promijeniti i Zakon o suradnji s Haaškim sudom. Zastupnik dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** demantirao je da se samo neke stranke dosljedno i principijelno zalažu za prava nacionalnih manjina, napominjući da nikada nije od pojedinih lidera čuo zalaganje za prava Hrvata u Vojvodini, Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Zastupnik **Nevio Šetić (HDZ)** ocijenio je da će vladajuća koalicija u VIII. izbornoj jedinici izgubiti mnogo više od 6.000 - 15.000 manjinskih glasova. Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** netočnim smatra i najave Vlade da će smanjiti nezaposlenost, te obračunati s mitom i korupcijom. Obećavalo se i zavođenje reda u pretvorbi i privatizaciji, pa se ništa od obećanja nije ispunilo. Smatra da će hrvatski narod sada dobro razmisliti kome će dati svoj glas.

U ime Kluba zastupnika LS-a govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić**, ponavljajući da iz predloženog zakonskog teksta nije razvidno imaju li pripadnici nacionalnih manjina pravo da glasuju i za liste izborima za 140 zastupnika, kao i za kandidate u posebnoj izbornoj jedinici u kojoj se biraju pripadnici nacionalnih manjina pojedinačnim izborom. Analizirao je stavove Odbora za zakonodavstvo, ali i predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Ivica Crnića. Upravo je on naveo da će oni ljudi koji se deklariraju kao pripadnici nacionalnih manjina, dobiti jedan ili dva glasačka listića. Očito je, smatra zastupnik, da ovaj problem treba nedvosmisleno razriješiti. Potrebno je popuniti ovu pravnu prazninu, kako poslije izbora ne bi uslijedio čitav niz žalbi. Podsjetio je zatim da je na izborima 1992. godine svaki građanin imao dva glasa, budući da je na snazi bio mješoviti izborni model koji se promijenio 1999. godine. Potrebno je uskladiti nedoumice i s obavljenim Ustavnim izmjenama, pa se Sabor ne treba raspustiti, sve dok se ne ispravi očiti pravni šlamperaj.

Ponovno se za ispravak netočnog navoda javio zastupnik **Luka Bebić (HDZ)** smatrajući kako nije točno da se ovaj saziv Sabora nije izjasnio o dvostrukom pravu glasa. Naime, kada je donesen rečeni Zakon, uložen je amandman koji je odbijen, a osim toga potrebno je poštovati i načelo jednakosti. Zastupnik **Branimir Glavaš (HDZ)** ispravio je netočan navod konstatirajući kako nije točno da postoji pravna praznina i da postoji pravni šlamperaj. Smatra da je zastupnik Kramarić zabrinut zbog mogućnosti da neće osigurati oko 5 tisuća glasova mađarske nacionalne manjine potrebnih za prelazak izbornog praga.

Traži se interpretacija Ustava, Ustavnog zakona i izbornog zakona, a ona u biti ne postoji. Politička je volja Sabora bila da se ne konzumira ustavna odredba (članka 15. stavak 3).

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Vladimir Šeks**. On je objasnio razloge zbog kojih je došlo do rasprave oko dvojbi povodom glasovanja nacionalnih manjina. Razloge vidi u dopisu Srpskog narodnog vijeća koje je 2. listopada ove godine, uputilo predsjedniku Hrvatskog sabora, tražeći autentično tumačenje Ustavnog suda o biračkom pravu manjina. Isti je zahtjev upućen i Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Odboru za prava nacionalnih manjina, te Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Smatra ujedno da nema nikakvih dvojbi oko vjerodostojnog tumačenja ovog pitanja, a njegovo ponovno otvaranje koristi strankama koje potpuno jasnu situaciju ponovno nastoje prikazati kao dvojbenu.

Republika Hrvatska primjereno je riješila prava manjina

Problem pokreću oni zastupnici koji su se nadali dobivanju glasova nacionalnih manjina. Citirao je zatim zakonske i ustavne odredbe kojima se uređuje glasovanje nacionalnih manjina koje imaju pravo na zastupljenost osam zastupnika, a glasuju u zasebnim izbornim jedinica-

ma kao posebno izborno tijelo. Nema nikakvih nejasnoća ni dvojbi pa Klub zastupnika HDZ-a u cijelosti podupire mišljenje Odbora za zakonodavstvo koje je ustvrdilo da nema osnova za davanje vjerodostojnoga tumačenja, a identično je bilo i prethodno mišljenje Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Ukazao je zatim i na spektar zakonskih propisa kojima je Republika Hrvatska primjereno riješila prava oko uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina, te institute manjinske samouprave koji su na visokoj europskoj razini.

Za ispravak netočnog navoda sada se javio zastupnik Kramarić, napominjući da je njegova intervencija potpuno pogrešno protumačena. Želio je da se utvrde uvjeti u kojima se ostvaruje posebno glasačko pravo, ocjenjujući da na tom području postoji određena pravna praznina.

Za ispravak netočnog navoda javila se i zastupnica dr.sc. **Vesna Pusić (HNS)**. Netočne su tvrdnje zastupnika Šeksa da je situacija vezana uz glasovanje manjina na izborima potpuno jasna. Meritum stvari nije u dodatnom pravu glasa, već u tumačenjima tri relevantna zakonska propisa. Radi se o Ustavu, Ustavnom zakonu o nacionalnim manjinama, te Zakonu o izboru zastupnika u Hrvatski sabor, gdje piše da nacionalne manjine imaju pravo birati svoje zastupnike u posebnoj izbornoj jedinici. Nigdje im se ne oduzima pravo koje im garantira Ustav kao građanima Republike Hrvatske, da imaju jednako i univerzalno pravo glasa. I zastupnik **Furio Radin** ispravio je netočan navod ocjenjujući da se upravo zastupnik Šeks borio protiv uvođenja manjinske samouprave koja nije realizirana u praksi, a zalagao za koncept manjinskih vijeća. I zastupnik Damir Kajin upozorio je da se ne smije govoriti o superlativima povodom najviših standarda za manjine, jer se njihov broj radikalno smanjio u vremenu između dva popisa stanovništva. Ova praksa oduzimanja općeg biračkog prava vodi njihovoj daljnjoj getoizaciji.

Zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)** uputio je poslovničku primjedbu, ocjenjujući da se iznijetim ocjenama vrijeđa Hrvatski sabor i hrvatska javnost. Iznoseći podatke koji ukazuju na smanjivanje broja nacionalnih manjina, sugerirano je kako je u "Hrvatskoj napravljen genocid nad nacionalnim manjinama". Takva je ocjena nedopustiva pa bi trebalo tražiti ispriku od nje-

zina autora. Smirujući nastalu situaciju u kojoj je sličnu primjedbu uputio i zastupnik Glavaš, predsjedavajući je pozvao zastupnika **Luku Trconića** da iznese stavove i razmišljanja Kluba zastupnika HSS-a.

Dvojbe trebaju riješiti nadležna radna tijela Sabora

I on je podsjetio na različite varijante i varijacije oko vjerodostojnog tumačenja navedenog zakonskog propisa, ocjenjujući da je Odbor za zakonodavstvo dužan razjasniti eventualne nedoumice oko tumačenja pojedinih propisa. Nisu postojale nikakve dileme kada smo donosili navedeni propis, budući da se radi o jednostrukom, a ne dvostrukom pravu glasa manjina. Ocijenio je da je ponuđeno obrazloženje Odbora za Ustav, Poslo-

vník i politički sustav bilo vrlo koncizno i temeljito. To bi ujedno trebalo postati vjerodostojno tumačenje kako bi se izbjegle žalbe i eventualna dvojna tumačenja nakon obavljenih parlamentarnih izbora. Zato Klub zastupnika HSS-a neće podržati odluku Odbora za zakonodavstvo, ocjenjujući da u argumentima drugog Odbora ima dovoljno argumenata za vjerodostojno tumačenje navedenog zakonskog propisa.

Predsjedavajući je ponovno ocijenio da bi ovu osjetljivu materiju trebalo vjerodostojno protumačiti, te pozvao predstavnike klubova da se u kratkoj stanci nađu na zajedničkom dogovoru i konzultacijama.

Poimenično javno glasovanje

Nakon obavljenih konzultacija predsjedavajući je napomenuo da je na

zahtjev Kluba zastupnika LS-a zatraženo poimenično glasovanje, te je zamolio tajnicu da vodi evidenciju o izjašnjavanju zastupnika. Glasovalo se o Prijedlogu za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 4. u vezi sa člancima 15. i 16. Zakona o izboru zastupnika u Hrvatski sabor. Prema prijedlogu Odbora za zakonodavstvo, ne daje se vjerodostojno tumačenje članka 4. u vezi sa člancima 15. i 16. navedenog zakonskog propisa.

Odluka je donesena sa 71 glasom "za, 33 "protiv" i 4 "suzdržana" i glasi: Ne daje se vjerodostojno tumačenje članka 4. u vezi sa člancima 15. i 16. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor. Ponovno je zatim utvrdio da je odluka donesena navedenim brojem glasova.

J.Š.; J.R.; V.Ž.

INTERPELACIJA O RADU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE PO PITANJU "POSTUPCI VLADE REPUBLIKE HRVATSKE U SLUČAJU GENERALA ANTE GOTOVINE"

Vlada obvezna osigurati pravnu pomoć i pristup dokumentima potrebnima za obranu haških osumnjičenika

Poimeničnim glasovanjem i većinom glasova, 70 "za", "4" protiv, 50 "suzdržanih", Hrvatski je sabor donio zaključak da Hrvatski sabor obvezuje Vladu RH i ostala tijela državne uprave da svim bivšim i sadašnjim pripadnicima hrvatskih vojnih i redarstvenih snaga koji se nalaze ili se nađu u statusu osumnjičenika ili optuženika Međunarodnog suda za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije od 1991. godine (Međunarodni kazneni sud u

Den Haagu) kao i njihovim odvjetnicima, osigura pravnu pomoć i pristup dokumentima potrebnim za obranu. Ovo se posebno odnosi na dokumente koji su već dostavljeni Tužiteljstvu Međunarodnog kaznenog suda u Den Haagu. Ujedno je konstatirano da je tim zaključkom konzumiran i drugi predloženi zaključak u Interpelaciji - da Vlada u roku od sedam dana preda dokumentaciju odvjetničkom timu generala Ante Gotovine i o njemu se nije glasovalo.

RASPRAVA

Uvodno se za riječ javio u ime predlagatelja **Joško Kontić (HSL)**. Rekao je da je pitanje suradnje Hrvatske s Haškim sudom, posebno u slučaju Gotovina jedno od najaktualnijih političkih pitanja u Hrvatskoj koje ima dalekosežne posljedice za unutarnju stabilnost i na međunarodni položaj naše države. Osvrnuo se potom na početak cijelog slučaja istaknuvši da je optužnica za generala Gotovinu poslana 8. lipnja 2001. godi-

ne. Problem vidi u tome što se optužnica tajila od optuženika te je na taj način prekršen članak 29. Ustava u kojem se navodi da svaki osumnjičenik ima pravo da u najkraćem roku bude obaviješten o naravi i razlozima optužbe koja se diže protiv njega. Dodao je da je tako istekao rok od 15 dana u kojem se moglo temeljem pravila 108. bis haškog pravilnika o postupku i dokazima zatražiti preispitivanje optužnice kao što je to učinjeno u slučajevima optužnica za generala Bobetka i Ademija. Osvrnuo se na neke navode iz optužnice te zaključio kako se može steći dojam da je ona usmjerena na kriminalizaciju akcije "Oluja". Smatra da je ova optužnica najopasnija od svih dosadašnjih za Hrvatsku jer se u njoj uz optuženika kriminaliziraju predsjednik Republike i ključna oslobodilačka akcija "Oluja". Rat koji čini zločinačke akcije nije Domovinski i obrambeni, već zločinački i agresorski, samim tim država koja je na taj način nastala ne može više postojati, konstatira zastupnik. Naglasio je da optužnica protiv Ante Gotovine vrvi ovakvim kvalifikacijama i interes je Republike Hrvatske da takvu optužnicu ospori. Činjenica je, ustvrdio je gospodin Kontić, da Vlada nije napravila ništa u ove dvije godine. Čistom neistinom drži kako se optužnica ne može mijenjati dok se general Gotovina ne pojavi u Haagu, budući da je Haški sud do sada povukao 16 optužnica protiv pripadnika srpske nacionalnosti. Osvrnuo se potom na izjavu predsjednika Vlade da su mu neki dijelovi optužnice neprihvatljivi te ga je upitao, a koji su mu to dijelovi onda prihvatljivi? Drži da optužnica nije samo problem generala Gotovine, nego i svih nas. Pojasnio je dalje da su se problemi u odnosu Gotovina - Vlada dodatno povećali kada je njegov odvjetnički tim zatražio od Vlade da im se dostavi dokumentacija potrebna za obranu. Kako ta dokumentacija nije dostavljena zatražena je zaštita Općinskog suda te je on donio rješenje kojim je obvezao Vladu da dostavi dokumente. Vlada se, međutim žalila Županijskom sudu i on je sve vratio Općinskom koji nije još sazvaio ni jedno ročište, pojasnio je zastupnik upitavši zašto se to ročište ne održava? Dodao je dalje kako ima dokumente koji potkrepljuju tvrdnju da Vlada prema različitim osumnjičenicima ima različite kriterije. Ukazao je i na činjenicu da se odvjetnicima generala Gotovine ne dozvoljava

pristup u Državni arhiv, dok se to dopušta odvjetnicima pripadnika armije BiH. Što Vam je to napravio Ante Gotovina, po kojem mu pravu uskraćujete obranu, upitao je i potpredsjednika Vlade, gospodina Granića, zašto nije omogućio Anti Gotovini da dade iskaz pred tužiteljstvom Haškog suda ovdje u Zagrebu, kao general Stipe tić, nego se čekalo da dođe optužnica. Citirao je potom predsjednika Republike koji je rekao da bi general Gotovina trebao otići u Haag i odgovoriti na neka pitanja istaknuvši kako je i gospodin Blaškić 1996. godine otišao u Haag odgovoriti na neka pitanja.

Nema alternative u odnosu s Haagom

U ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin (IDS)** je napomenuo da ne vidi nikakvu alternativu u suradnji s Haagom te ukoliko bi do promjene suradnje došlo, smatra da bi Hrvatskoj uslijedilo uskraćivanje statusa pridružene članice Europske unije, civilizacijski bankrot, kao i gospodarski i financijski krah. Mišljenja je da nema razloga za uskraćivanje bilo kakvih dokumenata obrani generala Gotovine koje je Vlada svojedobno uputila u Haag. Također smatra da bi se Vlada u taj slučaj trebala aktivno umiješati zbog kvalifikacija da je Hrvatska organizirala etničko čišćenje diljem tzv. Krajine protjeravši 150 do 200 tisuća ljudi. Ukazao je na podatak kako se već s početka "Oluje" pripremao organizirani zbjeg cjelokupnog stanovništva navedenog područja. Naglasio je i kako je "Oluja" omogućila integriranje Krajine u teritorijalno-pravni poredak Republike Hrvatske. Ta akcija bila je legitimna jer stanje stvari do nje ne bi tolerirala ni švicarska konfederacija, ustvrdio je zastupnik. Ukazao je i na podatak da se kuće nisu palile i dešavala brutalna ubojstva za vrijeme "Oluje", nego nakon nje. Pojasnio je potom da Interpelaciju podržava iz razloga kako bi se obrani generala Gotovine omogućili svi dokumenti koji su i stigli u Haag. Konstatirao je da Hrvatska s Haškim sudom jednostavno mora surađivati te pristajati i na neke uvjete kada se optužbe dostave Vladi. Jasno je, kaže, da je taj sud moguć izbjeci jedino bijegom, ali to nije nikakvo rješenje za obitelj te osobe, a ni za Hrvatsku.

Krunoslav Gašparić (HB) je potom rekao da je dr. Franjo Tuđman kao vrhovnik stvorio vojnu silu koja je bila spremna osloboditi Domovinu, a nikada nije vodio politiku etničkog čišćenja.

Indikativna je ova šutnja potpredsjednika Vlade gospodina Granića budući da nema potrebe reći bar jednu rečenicu na ovu interpelaciju, rekao je u ime Kluba zastupnika HB-a **Milan Kovač (HB)**. Ovdje je riječ o sudbini jednog čovjeka, o sudbini hrvatskog generala, o značaju i vrijednosti hrvatskog Domovinskog rata, dodao je. Istaknuo je kako su sve maske pale i svima je postalo jasno da se ovdje radi o političkom pamfletu, o političkoj akciji koja nema uporište u pravnoj praksi jer se nove činjenice i dokazi ne uvažavaju, a braniteljima generala uskraćuje se dokumentacija na osnovi koje je sastavljena optužnica. Smatra da to nije ništa drugo, nego samo još jedan način snažnog političkog pritiska na Republiku Hrvatsku. Mišljenja je da se na bilo koji način ne može opravdati vanjsku politiku koja je svojim beskičmenim ponašanjem dovela u pitanje one vrijednosti na kojima počiva Hrvatska. Ako je itko kriv za trenutni položaj generala Gotovine i za neizvjesnu sudbinu svih hrvatskih generala, ako je itko kriv za kriminaliziranje Domovinskog rata, ako je itko kriv za ignoriranje hrvatskih nacionalnih interesa, onda je to današnja Vlada i Predsjednik Republike, zaključio je gospodin Kovač. Nije se složio s konstatacijom Vlade kako uvod u dokumentaciju nije u interesu generala Gotovine te je upitao što se dogodilo s institutom da je svatko nevin dok mu se ne dokaže suprotno. Ovo je, kaže, suđenje Republici Hrvatskoj i svatko tko ne shvaća ili ne želi shvatiti najgrublje se suprotstavlja hrvatskim nacionalnim interesima.

Danas je general Gotovina proglašen državnim neprijateljem broj jedan i očito je vladajuća koalicija odabrala slučaj Gotovina kao glavno pokriće za svoje katastrofalno vođenje vanjske politike, rekao je u ime Kluba zastupnika HIP-a **Dario Vukić (HDZ)**. Drži da nepriznavanje optužnice za generala Gotovinu znači braniti interese Republike Hrvatske. Naglasio je kako je Vlada 1997. prihvatila suradnju s Haškim sudom dobivši uvjerenja da će on biti pravedan i da će slijediti činjenice i istinu. Međutim, ustvrdio je, Haški sud nije ustanovljen da uspostavi pravdu, on je instrument name-

tanja mora. Pojasnio je da Haag danas otvoreno tvrdi da ga ne interesira tko je agresor već samo tko su zločinci. Time je Haag počeo suditi žrtvi za zločine, ali ne i krvniku za zločin u agresiji, ustvrdio je zastupnik. Smatra da time Haag ne zastupa univerzalne vrijednosti već partikularne interese te da međunarodna vladavina prava nije u funkciji ostvarivanja pravde već nametanja poželjnih političkih rješenja koja diktira međunarodna zajednica. Dodao je da se zločini počinjeni u agresiji prepuštaju zaboravu, a pravda i istina u domaćoj i sudskoj praksi usklađuju se s filozofijom Haškog tužiteljstva o promjeni slike i istine o Domovinskom ratu. Zaključio je kako je pravda i nacionalni interes dati odvjetničkom timu Ante Gotovine sve dokumente na bazi kojih bi ne samo obranio sebe već bi Vlada mogla braniti karakter i narav Domovinskog rata.

Tu Hrvatski sabor nema što reći

Omogućavanje razgovora generalu Gotovini s predstavnicima Haškog tribunala bilo prilikom 8. travnja 1998. bilo 6. svibnja 1999. moglo mu je olakšati položaj i uzrokovati njegovo oslobođenje, smatra u ime Kluba zastupnika LIBRE **Jozo Radoš (LIBRA)**. Ovo što dalje slijedi, dodao je, pretvara se u politiku. Pitanje je, kaže, koliko se vjeruje hrvatskoj Vladi i to drži temeljnim pitanje današnje rasprave. Naglasio je da nismo u stanju rješavati pitanje kaznenih djela za vrijeme i poslije "Oluje" te se od toga radi velika politika bez volje da se navedeni problem riješi na odgovarajući način. Mišljenja je da svaka osoba kada siđe s vlasti prestane biti odgovorna i naglo postane pametna, a taj stil manifestira i gospodin Joško Kontić. Pojasnio je da je dostava dokumentacije braniteljima generala Gotovine sudsko pitanje te da se Parlament u to ne smije miješati. Dodao je kako Haški sud ustupanje navedene dokumentacije daje samo onima za koje se ustvrdi da su u postupku pred sudom. Budući da general Gotovina to nije, onda je logično da njegovi branitelji ne mogu do dokumentacije, rekao je zaključivši kako tu Parlament nema što reći. Na kraju je samo konstatirao da Klub zastupnika LIBRE odbacuje interpelaciju odnosno njezine zahtjeve.

General Gotovina prvi puta je saznao za optužnicu kad ste Vi došli za ministra

obrane, nadovezao se **Ljubo Ćesić-Rojs (HDZ)**. Pojasnio je da ga je tada gospodin Radoš pozvao i u četiri oka mu priorčio da je tu činjenicu od njega skrivao ministar Miljavac. Naglasio je potom da je gospodin Radoš istovremeno u Haag slao neklasificirane dokumente, što ga čini izdajicom Hrvatske države i hrvatskog naroda.

HDZ-ova Vlada je slala dokumente i točno se znalo koji su se sve kazneni postupci vodili nakon "Bljeska i "Oluje", ispravila je netočni navod **Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna)**. Istaknula je potom da je gospodin Radoš svoj govor sigurno održao s ciljem da dođe na izbornu listu SDP-a.

Nisam rekao da bivše vlade nisu slale dokumente u Haag, nego sam samo citirao izvješće Vlade u kojem se spominje da su tek 13. rujna 2000. poslani dokumenti, obrazložio je **Jozo Radoš**.

Suradnja s Haagom nije političko pitanje, nego čisto pravno pitanje, smatra **Stjepan Henezi (SDP)**. Drži da politiziranje tog pitanja otvara prostor onima koji žele otežati međunarodnu poziciju Hrvatske.

General Gotovina je heroj koji nikada nije planirao ni počinio zločin ili etničko čišćenje, rekao je **Krunoslav Gašparić (HB)**. Drži kako rješenja postoje, samo ova vlast za to nema petlje ni snage.

- Zašto gospođine Radoš niste ovako govorili dok ste bili član Vlade, nego sada kada su sve maske pale i kada je vidljivo da je ova Vlada namjerno žrtvovala generala Gotovinu, konstatirao je **Ivo Lončar (nezavisni)**.

Svi koji su u sudskom postupku ima pravo na uvid u dokumentaciju, napomenuo je **Milan Kovač**. Što se tiče nemogućnosti miješanja izvršne vlasti u sudbenu, rekao je da je upravo Klub zastupnika HB-a predlagao da se pitanje Haaga premjesti u nadležnost hrvatske sudske vlasti, međutim, dodao je: Nemate snage to staviti na dnevni red".

"- Ja sam samo ukazao na činjenicu da je Vlada u svom odgovoru na interpelaciju kao ključni problem označila kako general Gotovina nije dao iskaz Haškom tužiteljstvu 89. i 99. godine, pojasnio je **Joško Kontić**. Obratio se potom gospodinu Radošu rekavši da je, u vrijeme dok je bio član Vlade, primio optužnice za generale Gotovinu i Ademija, o čemu 20 dana gospodina Budiša nije znao ništa. Smatra da se Hrvatska više ne može

kažnjavati zbog nedostatka demokracije jer ima vrlo jasan stav kada je u pitanju zločin. Drži dalje da se ne može dovesti u pitanje dostojanstvo hrvatskoga naroda, ni povijesna istina o onome što se događalo na ovim prostorima. To je naša obveza prema prošlosti i prema budućnosti ove države jača i od obveza prema Haškom sudu, zaključio je zastupnik.

Sve što sam znao kao dužnosnik Vlade bila je tajna koju sam morao čuvati, pojasnio je **Jozo Radoš**. Naglasio je da je bilo potpuno jasno što se tada događa te da je gospodin Kontić tada imao isti politički stav mogao ga je plasirati.

Gospodin Radoš je prešutio državnu tajnu svom stranačkom predsjedniku koji ga je izmislio, a nije prešutio državnu tajnu koju je dao "Globusu", napomenuo je **Ljubo Ćesić-Rojs**.

Teško je biti mudar i povući pravi potez

Što se tiče pravne pozicije u ovom slučaju stojimo sjajno, ali politička pozicija nije ni malo jednostavna i obećavajuća, naglasio je u ime Kluba zastupnika LS-a dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Smatra da bi trebalo dati odgovor na pitanje što je alternativa suradnji s Međunarodnim sudom u Haagu? Drži dalje kako je međunarodnim priznanjem Hrvatska još 1992. na sebe prihvatila i određene međunarodne obveze koje nisu uvijek simpatične. Što se promjene Ustavnog zakona o suradnji s Haagom tiče, mišljenja je i da bi se on mogao promijeniti, ali isključivo uz probleme po naš međunarodni status. Istaknuo je potom da jedna optužnica ne može dovoditi u pitanje opstojnost jedne države te da se ona mogla osporiti samo da se gospodin Gotovina pojavi u Haagu, a ne da se stvara dojam da smo taoci jednog čovjeka. Jasno je da se moramo suočiti s nekim epizodama koje su se događale u Bljesku" i "Oluji", rekao je gospodin Kramarić pozivajući hrvatsko pravosuđe da preuzme svoj dio odgovornosti. Dodao je kako je ustvari teško biti mudar i povući pravi potez. Smatra da smo dobili atribut zemlje koja je deklarativno za suradnju s Haagom, ali zapravo sve čini kako bi tu suradnju izbjegla. Zaključio je kako treba vratiti povjerenje institucijama i onda će stvari funkcionirati, sve drugo će biti vrtnja u krug gdje ćemo se samo hvatati za rep.

Ako ostane optužnica o etničkom čišćenju jedne nacionalne manjine, Hrvatska se nema čemu nadati, drži **Milan Kovač**. Jediní izlaz vidi u prihvaćanju prijedloga Kluba zastupnika HB-a da se optužnice iz Haaga s izvršne prebace na sudbenu vlast.

Mario Kovač (HSL) neistinom drži da se optužnica može osporavati samo na sudu, budući da je povučena optužnica jugoslavenskom admiralu koji je bombardirao Dubrovnik i koji nikada nije vidio Haag.

Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna) nije se složila da smo taoci jednog čovjeka i drži to uvredljivim za generala Gotovinu.

- Ja sam rekao da ne možemo i da nismo taoci, odgovorio je dr.sc. **Zlatko Kramarić**.

Predati dokumentaciju u roku od sedam dana

Nemojmo obmanjivati javnost govoreći da se zbog generala Gotovine ne može u Europu, naglasio je Joško Končić. Nitko, dodao je, ne govori o prekidu suradnje s Haagom, nego o korištenju pravnih instrumenata u cilju zaštite naših interesa. Konstatirao je kako nije točno da se optužnica može osporiti samo na Haškom sudu budući da postoji 26 slučajeva povlačenja optužnica za ljude koji se nisu pojavili u Haagu. Ukazao je potom na slučaj da bi, ukoliko bi se potvrdila optužnica, Hrvatsku čekalo 150 do 200 tisuća odštetnih zahtjeva koji bi branili najbolji svjetski odvjetnici pred europskim i svjetskim sudovima te nema nikakve sumnje da bi to Hrvatsku koštalo stotinu puta više od bilo kakvih sankcija što je s ekonomskog stajališta vrlo opasno. Ključnim drži to što je jednom čovjeku uskraćeno pravo na obranu, odnosno potrebni dokumenti. Predložio je potom donošenje zaključka kojim bi se obvezala Vlada da u roku od sedam dana odvjetničkom timu generala Gotovine preda dokumentaciju koju je predala Haškom sudu. Pozvao je zastupnike da budu dosljedni i donesu ovu značajnu odluku koje se nitko neće postidjeti i koja nije suprotna ni jednom hrvatskom i međunarodnom zakonu.

Do raspuštanja Hrvatskoga sabora je 24 sata i koja je sada svrha ove rasprave, upitao je **Vladimir Šeks (HDZ)**.

Konstatirao je kako je general Gotovina nevin dok mu se ne dokaže suprotno jer je to civilizacijska stečevina i činjenica od koje se mora polaziti. Napomenuo je kako je do 3. siječnja 2000. vrijedila Odluka Hrvatskoga sabora da "Bljesak" i "Oluja" nisu u jurisdikciji Haaga. Istaknuo je dalje kako je sukladno Ustavu Domovinski rat, a "Oluja" kao njegova najblistavija sastavnica temelj opstanka demokratske hrvatske države. Zato je trebalo iskoristiti navedeni pravni instrument koji je bio na raspolaganju, smatra gospodin Šeks. Ako se još išta može učiniti, dodao je, onda barem trebala prihvatiti predloženi zaključak Kluba zastupnika HSL-a. Sve drugo je samo iznošenje već poznatih višekratno ponavljanih stajališta, teza, tvrdnji i procjena od kojih niti general Gotovina, niti Republika Hrvatska neće imati nikakve koristi.

HDZ-ova Vlada nije iskoristila sve instrumente jer nije omogućila generalu Gotovini da u vrijeme dok je bio osumnjičenik obavi razgovor s haškim istražiteljima, rekao je **Nenad Stazić (SDP)**.

Cijeli govor gospodina Šeksa je klasičan primjer manipulacije i netočnosti, smatra **Mladen Godek (LIBRA)**. Gospodin Šeks jako dobro zna da se poduzelo sve što se moglo, zaključio je.

Ovaj je poziv za zajedničko djelovanje oko ovog pitanja koje je teško i za vladajuće i opoziciju zakasnio, jer je izrečen u zadnji dan mandata ovog Sabora.

Privatizirana politika

U ime Kluba zastupnika HSL-a govorio je **Dražen Budiša (HSL)**. Ovaj je poziv za zajedničko djelovanje oko ovog pitanja koje je teško i za vladajuće i opoziciju zakasnio, jer je izrečen u zadnji dan mandata ovog Sabora. No mora reći, kaže, da ne samo u ovom mandatu nije bilo političke volje da se oko ovog teškog pitanja surađuje sa svim političkim strankama i traži mišljenje i na taj se način dijeli teret koji je zajednički nego da je politika suradnje Vlade s Haškim sudom privatizirana.

Vlada RH nije donijela odluku da se žali na presudu Suda kojom je dato pravo odvjetničkom timu da dobije dokumentaciju i ta odluka, kaže, nikad nije bila na sjednici Vlade pa je pitanje tko je donio tu odluku. Objasnio je da se u neformalnim konzultacijama zalagao da se ta žalba ne upućuje nego da se prihvati

presuda Suda i da se odvjetničkom timu dade dokumentacija. Možemo nagađati i govoriti što bi bilo da se je ta dokumentacija dala i da bi se možda nešto promijenilo i popravila situacija u kojoj se nalazimo svi uključivši i Vladu RH koja je, što je zanimljivo, na kraju svog mandata i sama postala predmetom lažnih, uvjeren je, optužbi, kao i sama optužnica, iz istog haaškog Tužiteljstva. Nakon četiri godine djelovanja prozvana je da štiti odbjeglog generala a institucije hrvatske države da se u njima nalaze pojedinci koji stvaraju političku, logističku mrežu koja čuva Antu Gotovinu.

Iz iznesene kronologije u odgovoru na Interpelaciju zastupnik prvi put saznaje, kaže, podatak da je general Ante Gotovina imao status osumnjičenika i prije 3. siječnja 2000. Pravno ni logički ne stoji argumentacija da ono što se nije moglo postići u slučaju Bobetka pokazuje da ne bi moglo uspjeti i u slučaju Antevine. Pisati pismo haškoj tužiteljici bez znanja Vlada a u ovom slučaju i koalicijskih partnera je bio promašaj jer predsjednik Vlade ima pravo pisati pisma vladama zemalja EU žaleći se na postupak Carle del Ponte ali nema pravo pisati privatna pisma haškom Tužiteljstvu a ne poduzimati pravne korake koji su tada bili na raspolaganju Vladi RH, rekao je zastupnik.

Osvrnuo se i na krupno pitanje ne samo odnosima RH prema haškom Tribunalu nego i kao krupan hrvatski problem - naš odnos prema dokumentaciji. Ovdje je rečeno da su vagoni dokumentacije otišli, možda pretjerano, no svakako je hrpa dokumentacije išla legalnim i ilegalnim putovima pa je u tom okviru pitao po kojoj se osnovi njegov razgovor i razgovor gospodina Radoša s Franjom Tuđmanom o rješavanju zagrebačke krize Vlada RH slala u Haaški sud kao relevantan dokument za taj Sud, a odvjetnički tim Ante Gotovine ne može dobiti na uvid dokumentaciju, i što ima veze zagrebačka kriza s onim što se zbivalo nakon Bljeska i Oluje. Nakon čvrstog stava u pogledu dokumentacije koji je bio obrazlagan i u pismima koja je Vlada slala haškom Tribunalu donijeta je odluka sve što se traži sve se daje i ne zna, kaže, postoji li bilo koji dokument, koliko god bio beznačajan za sam predmet, a koji nije otišao u Haški sud. To je viši stupanj kooperativnosti nego što je i Tužiteljstvo moglo očekivati.

O samoj biti optužnice već je govorio, kaže, no ponovio je da optužnica sadrži pravno političke ocjene koje Carla del Ponte nije smjela staviti u optužnicu jer su suprotne dokumentima Generalne skupštine UN. Trajno političko tretiranje rata na području RH nije smjelo u tog optužnici izvan okvira organizacije koja je utemeljila Haaški sud i to je bio snažan argument RH u vrijeme kad je bila prilika reagirati u Vijeću sigurnosti UN-a, no danas manje snažan. A nije se reagiralo ni na to da je Ante Gotovina optužen za ono što se događalo nekoliko mjeseci nakon što su završene ratne operacije a ratnog zločina nema nego za vrijeme rata, rekao je, među ostalim.

Nema lakih rješenja no ova ali i buduća Vlada treba se osloniti i na hrvatski Parlament i hrvatsku javnost, rekao je te pozvao premijera Račana i potpredsjednika Vlade dr.sc. Granića da obznanе hrvatskoj javnosti sve informacije koje im je posljednjih dana dostavila haška tužiteljica i da to ne skrivaju od hrvatske javnosti i prekinu sve ove priče o podzemlju, polupodzemlju, sve insinuacije i na taj način ojačaju tu poziciju i pokažu da je to politička fantastika, puka izmišljotina kao što je ta optužnica protiv generala Ante Gotovine. - I nemojte zaboraviti da za nas ne može biti presudno pitanje uhititi, ne uhititi, gdje uhititi, nego da se mora sve vratiti na početno pitanje možemo li kao hrvatska država prihvatiti onaj dio optužnice protiv generala Gotovine koji doista dovodi u pitanje ono što stoji u temeljima naše države ili se razlikujemo i u tome, prema mišljenju o samom formiranju hrvatske države. Ako stojimo na gledištu koje je izraženo na referendumu onda je nesumnjivo i da se na te izvorišne osnove moramo vratiti hrabro, neće nam biti potrebna onolika hrabrost koja je bila potrebna onima koji su ugradili svoje živote u stvaranju Hrvatske.

S ispravkom navoda javio se **Mladen Godek (LIBRA)** rekavši da je nemoguće da je predgovornik tek danas doznao da je general Gotovina imao svojstvo osumnjičenika prije 3. siječnja 2000. godine jer o tome je u intervjuu u Nacionalu govorio general Gotovina i bit će da je zastupnik Budiša zaboravio na njega. **Jozo Radoš** rekao je pak da je netočan navod zastupnika Budiše da je rad vezan uz Haaški sud privatiziran jer taj rad vodi tijelo (savjet) Vlade u kojem su predsjednik Vlade, ministrica obrane, ministri

unutarnjih poslova, pravosuđa, hrvatskih branitelja, predstavnik Ureda Predsjednika te predstavnici obavještajne zajednice. A o tome da je general Gotovina osumnjičenik i prije 3. siječnja piše u Vladinom izvješću od 23. svibnja, naveo je.

Pogrešni koraci

Tonči Tadić (HSP) govorio je u ime Kluba zastupnika HSP/HKDU-a rekavši na početku da je sve ovo što se danas događa s generalom Antom Gotovinom HSP nagovijestila 1996. kad je donesen Zakon o suradnji sa Sudom u Haagu. Tada je jedino HSP bila protiv tog Zakona i kako smo tada i tvrdili Haaški sud nije i ne djeluje kao sud pravde nego kao sredstvo pritiska na Republiku Hrvatsku. Svi drugi koji su mislili da će on tretirati samo srpske generale prevarili su se. On je zamišljen kao sredstvo pritiska da se Hrvatska uklopi u okvire zapadnog Balkana i da dođe do izjednačavanja agresora i žrtve. No nije nam se vjerovalo i Hrvatska je usvojila takav Zakon i postavila okvire suradnje s Haagom da smo danas tu gdje jesmo i da general Gotovina umjesto da šeće Hrvatskom kao slobodan i zaslužan građanin danas je progonjeni general a da smo tada iznijeli deset posto onoga što se sada govori bili bismo označeni kao ekstremna radikalna desnica, rekao je.

Nakon 1996. godine Hrvatska je počinila još jedan pogrešan potez - donošenje Deklaracije o Domovinskom ratu 2001, (točka 5. - ništa drugo nego blagoslov za ovakve optužnice) a i tada smo jedino mi bili protiv toga. Ova rasprava se svodi samo na jedno pitanje a i mi ga postavljamo, kaže zastupnik, hoćete li zaista radi pritiska EU pristati na uhićenje i izručenje generala Gotovine ili nećete. Pristati na to znači izjednačavanje žrtve i agresora, znači priznati postojanje republike srpske krajine kao samostalne države i priznati da je Domovinski rat bio građanski rat a ne velikosrpska agresija pa se sada moramo svi svima za nešto ispričavati. To je doista neprihvatljivo i mi ne pristajemo na raspravu o ovoj temi s figom u džepu jer se o ovome treba jasno očitovati. Ili ćemo zajamčiti hrvatskom generalu Anti Gotovini da može šetati ovom zemljom kao slobodan i zaslužni građanin ili prestanite obmanjivati hrvatski narod, zamolio je na kraju zastupnik.

U ime predlagatelja govorio je još jednom **Joško Kontić** smatrajući da nakon ove rasprave a i brojnih novinskih napisa u kojima se pokušava plasirati određene stavove koji nemaju nikakve veze ni s logikom niti istinom valja ponoviti nekoliko stvari. Prvo pitanje je može li se optužnica protiv generala Gotovine povući ako se on ne pojavi pred Haaškim sudom. Akti međunarodnog prava i pravila u postupku dokaza Haaškog suda pokazuju da se to može (o tome je govorila i bivša tužiteljica Louis Arbour) i to je jedan stav oko kojeg treba pronaći konsenzus, upozorio je. Za ovu raspravu i za konačno očitovanje o zaključcima bitno je i pitanje davanja dokumentacije odvjetničkom timu Ante Gotovine. Čak kad bi i Općinski sud u Zagrebu donio odluku da Vlada ne mora dostaviti dokumentaciju i da odvjetnički tim u tom sporu nije u pravu to ne sprječava Vladu RH i Sabor da donesu odluku o dostavi dokumentacije. U slučaju Bobetko Vlada je uzela u obzir punomoći koje je imao odvjetnički tim i dostavila je odvjetnicima optužnicu, koji su imali istu punomoć kao i odvjetnici Ante Gotovine. No kada treba hrvatskim generalima dati dokumente koji su potrebni za njihovu obranu onda očigledno takva punomoć Vladi nije dovoljna a kada treba uručiti optužnice onda je dovoljna. Ne postoji ni jedan pravni akt koji ukazuje na to da Vlada ne smije dati dokumentaciju odvjetničkom timu generala Gotovine, rekao je, među ostalim, govoreći i o tretmanu odvjetničkog tima s aspekta njegove legalnosti glede registriranosti pred Haaškim tribunalom. Na kraju je pozvao sve zastupnike da podrže predložena dva zaključka.

Milan Kovač (HB) ispravio je predgovornika i rekao da Klub zastupnika HB-a piše i treći zaključak koji se odnosi na raspisanu nagradu MUP-a za uhiđbu Ante Gotovine odnosno da Vlada ukine tu nagradu koju je raspisala kao za velikim zločincem.

General Gotovina je junak

U pojedinačnoj raspravi prvi je riječ dobio **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** i u potpunosti podržao sve što je iznio zastupnik Kontić. Smatrajući da nema smisla govoriti o interpelaciji nakon svega što je rekao zastupnik Kontić u nastavku se osvrnuo na pisanje Jutarnjeg lista ("Bijeg Gotovine organizirali su HDZ-a i obavje-

štajno podzemlje") te rekao da je optužnica bila kod ljudi koji daju ovakve izjave (u članku) i ako ih je bilo general Gotovina za njih nije znao. Ove bi ljude ("doći će naplata za ono što su dužni") danas trebalo pozvati u Haag pa neka idu tamo braniti svoj obraz da dokažu svoju nevinost i zašto su skrivali tada dokumente i radili iza leđa predsjedniku Tuđmanu, rekao je, među ostalim, navodeći i njihove izjave i bacanje dezinformacija da je umro otac Domovine i predsjednik svih Hrvata dr. Franjo Tuđman. Citirao je i "Hrvatsko slovo" u prilog tome da sudimo ljudima koji su ustali u obranu domovine a najveći koljači koji su ubijali hrvatske sinove slobodno šeću Zagrebom a mi kažemo da zločin ne zastarjeva, rekao je, među ostalim.

Ova optužnica protiv generala Gotovine kao da je pisana po knjizi Mihaela Glenija, kojeg pojedinci iz Hrvatskog sabora predlažu da bude lobist za ulazak Hrvatske u EU, a u toj knjizi on izjednačava krivnju Hrvatske i krivnju Srbije za rat u RH, optužuje RH za sukob s Muslimanima u BiH itd. Treba pročitati ovu optužnicu i ovu knjigu, koja izjednačava predsjednika Tuđmana i Miloševića te ponavlja stoljetne srpskokomunističke laži kao povijesnu istinu, upozorio je zastupnik. U vezi s optužbom protiv generala Gotovine naveo je da je tada išao u Knin (nazvao ga Otac Domovine, odnosno tadašnji ministar iz Ureda Predsjednika kad je počela "Oluja") i da mu je rečeno da nađe žurno zapovjednika generala Gotovinu kako bi spriječio da u Kninu ne bi netko izvršio zločin nad civilima. General Gotovina je poslao po mene i generala Ademija, došli smo u Knin, našli smo doktora Torbicu s još 300 civila koje smo sklonili u jednu tvornicu namještaja i civilima ništa nije falilo i sami su to potvrdili, znači odradili smo sve, rekao je, među ostalim zastupnik. A optužnica se diže i protiv generala Ademija, generala Gotovine umjesto da im se daju najveće nagrade, i general Gotovina je bio zapovjednik hrvatskih snaga i junak je, naglasio je uz napomenu da će sve ove izdajice koji su dali članke i za "Slobodnu Dalmaciju" i ostale suditi hrvatski narod za veleizdaju.

Branimir Glavaš (HDZ) zamolio je predgovornika (spomenuo ga citirajući spomenutu knjigu) da ga ne brani od bjelovjerskog hohštaplara Miše Glena jer da se s takvim optužbama koje on piše

susrećemo praktički svaki dan i da to nije ništa novo.

Vlada diplomatski zakazala

Mr.sc. **Pavle Kalinić (SDP)** rekao je da je otac Domovine Ante Starčević a da zastupnik (Česić-Rojs) treba pogledati u prostoru ispred sabornice što piše tko je otac Domovine.

Dr.sc. **Ivica Kostović (HDZ)** kao jedan od zastupnika koji je potpisao zahtjev za interpelaciju želio je objasniti svoje stavove u vezi s ovom temom. Tvrdi da je Vlada morala očekivati ovakvu optužnicu protiv generala Gotovine jer su politički ciljevi Međunarodnog kaznenog suda u Haagu bili da se progone političke osobe koje su odgovorne na bilo koji način za raspad Jugoslavije a posebno oni koji su bili naredbodavci.

U suđenju Blaškiću a kasnije i u optužnicama Tuti i Šteli pokazalo se da njihove preambule sadrže i optužbe protiv hrvatske države pa je Vlada trebala na vrijeme pripremiti sve pravne dokumente za pravo opovrgavanje optužnica koje osuđuju hrvatsku državu ili Hrvatske snage i predsjednika Tuđmana i neutemeljeno dovode akcije "Oluja" i "Bljesak" u vezu sa zločinom protiv čovječanstva ili još gore, genocidom.

Vlada je pogriješila i što je propustila rok za žalbu i to zbog svojih političkih igara i na taj način ugrozila pravnu mogućnost da se otklone negativne povijesne ocjene "Oluje" i "Bljeska". Vlada je trebala također sveukupnu već potpuno pripremljenu dokumentaciju skupljenu za tužbu Međunarodnom sudu za genocid protiv Jugoslavije, uz nešto malo truda, predati Međunarodnom sudu i diplomatskom misijom trebala je inzistirati da sveukupni materijal i dokumentacija (Basijonijeva komisija) uđu u svakodnevnu upotrebu Tužilaštva. Gospođa Carla del Ponte tvrdila je da u Haagu nema dovoljno dokaza za zločine protiv Hrvata a Vlada ne samo da joj se nije suprotstavila nego je pokušala amputirati Vladi HDZ-a da od 1991. godine nije slala dovoljno dokaza za zločine protiv Hrvata a ta je Vlada (da se ne spominje Basijonijeva komisija) slala sve dokumente Vijeću sigurnosti UN-a i uz to predala i "Bijelu knjigu". A nijedan navod iz tih dokumenata nije opovrgnut za razliku od njihovih dokaza koji su prepuni netočnih pogodaka, podmetanja i bez cjelovite isti-

ne, rekao je među ostalim, ukazujući da je Vlada u ovim pitanjima potpuno diplomatski zakazala, i podržavajući iz sveg srca ovu interpelaciju.

Dati tražene dokumente

Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna) također je jedna od potpisnica Interpelacije a koja je, rekla je, podnesena Hrvatskom saboru u svibnju ove godine a tek je došla na raspravu pred kraj zasjedanja ovog saziva Sabora.

Jasno je da pitanje generala Gotovine i uopće suradnje s Haaškim sudom nije lako pitanje ni za ovu Vladu, ni za onu Vladu prije a neće biti ni za Vladu poslije, rekla je, ne želeći ponavljati već rečeno u raspravi ali uz konstataciju da se je ova Vlada, uz svu dobru volju koju je pokazivala za punom suradnjom s Haaškim sudom, na kraju opet našla u slijepoj ulici gdje je i sama optužena od Haaškog tužiteljstva za nesuradnju.

Kao nedopustivo, što je Vlada u hrvatskoj javnosti stvorila dojam da je general Gotovina na neki način zapreka Hrvatskoj za ulazak u Europsku uniju a i premijer je rekao da Hrvatska ne može biti talac jednog čovjeka. To je ne samo netočno, jer mi imamo problema u suradnji s Haaškim tužiteljstvom naprosto zbog njegovog tretiranja ukupnog Domovinskog rata i posebno operacija "Bljesak" i "Oluja" nego i uvredljivo prema čovjeku koji je dao sve da bi obranio i oslobodio Hrvatsku. S druge strane su i naše aspiracije da što prije uđemo u EU i često u toj situaciji ne znamo naći pravo i zadovoljavajuće rješenje i, ako smo taoci nečega, onda smo taoci nedovoljno jasnih rješenja ili barem nemogućnosti da nađemo pravo rješenje kako bismo ostvarili ta dva suprotna interesa - da obranimo dignitet Domovinskog rata a da istodobno ne ugrozimo svoje brzo napredovanje prema integraciji u EU. No ni u kojem slučaju ne možemo biti taoci generala Gotovine i činjenice da se njega ne može uhiti. Također je nedopustivo što Vlada ne želi dati dokument obrani generala Gotovine iako nema nijednog propisa ni u Hrvatskoj ni u međunarodnim dokumentima koji bi to priječili, rekla je zastupnica. Dodala je da ima dojam da to Vlada čini vjerojatno zato što tako očekuje ili od nje traži Haaško tužiteljstvo no i tu Vlada griješi, kaže zastupnica, što prihvaća takav odnos. - Posebno me pogodilo to

što sam danas čula da je Vlada u nekim drugima slučajevima gdje se radilo o osuđujućim dokumentima dala sve dokumente i učinila ih dostupnima njihovoj obrani a da istodobno jedina osoba koja to danas ne može dobiti je general Gotovina.

Ako želimo pomoći i tome da se onaj dio optužnice koji se tiče kriminalizacije Domovinskog rata i odnosa uopće prema Hrvatskoj anulira pobije i ako doista Vlada želi pomoći generalu Gotovini, a kaže da mu može pomoći samo ako se on obrani pred Sudom, neka mu da prethodno dokaze i dokumentaciju da bi mogao postaviti svoju obranu, rekla je, među ostalim.

Mladen Godek (LIBRA) primijetio je da ("teatar, apsurd") je ovdje navodno tema hoće li Vlada izručiti obrani generala Gotovinu neku određenu, imaginarnu ili ne zna kakvu dokumentaciju a da se zapravo govori o odnosu Vlade prema Međunarodnom sudu u Haagu. Nije baš očekivao da će oporba predložiti da se podigne kapelica pa u njoj fotografija, primjerice gospodina dr.sc. Gorana Granića za usluge u odnosu na Haag, rekao je. A što je uradila ova Vlada, pitao je zastupnik odgovarajući odmah - nemoguće, nevjerojatno. U četiri godine nitko iz Hrvatske ne leži u Haaškom kazamatu a ako ima nezadovoljstva treba nešto obratno napraviti i treba li nekog poslati onako kako ste to vi činili po 12 u avionu, tucet, valjda je tako lakše.

Kažete da je Haški sud nepravedan pa zar vam je žao što ljudi iz Srbije, Milošević, Šljivančanin i drugi odgovaraju za ratne zločine pred Haaškim sudom, zar je to nepravda, pitao je. Tu je i sljedeće pitanje "u čemu je stvar, o čemu govorite" i kakav da zaključak donosi Sabor (pa što će drugo Vlada uraditi nego predati dokumentaciju), o čemu vi to govorite, o optužnici i mi ćemo reći da ona treba biti oborena - samo su neka od pitanja zastupnika. Mi ćemo pokrenuti postupak da se Carlu del Ponte opozove zbog ove optužnice, pitao je dodajući da neka ga "netko uvjeri da je to ozbiljna politika i da si to Hrvatska može dozvoliti". Na kraju je sve ovo što se danas događa (u Saboru) nazvao potpunom besmislicom.

Usljedilo je nekoliko ispravaka navoda predgovornika.

Krunoslav Gašparić (HB) rekao je da se ne radi o nekoj imaginarnoj dokumentaciji nego o onoj koju posjeduje Haaški sud a obrana generala Gotovine ne. Što

se tiče navoda da je bivša vlast Hrvate iz BiH izručivala na tucet činjenica je da su se ti ljudi dragovoljno otišli jer više nisu mogli trpjeti da se skrivaju po šumama. A ovu besmislicu priuštila je aktualna vlast jer je ovu raspravu dala na dnevni red pet minuta prije raspuštanja Parlamenta. **Ljubo Česić-Rojs** rekao je pak da su pojedini članovi ove Vlade 23.12.2001. izručili 1285 neklasificiranih dokumenata. Ujedno je zahvalio u ime generala Gotovine Državnom odvjetništvu koje je prikupilo dokumentaciju za operativnu akciju koja se tada stvarno zvala Kozjak, a ne "Oluja", koja će pomoći u oslobađanju generala Gotovine i bit ćete svi pozvani na njegov doček jer će biti oslobođen temeljem ove dokumentacije, naglasio je (i u kasnijem javljanju). **Dario Vukić (HIP)** ocijenio je netočnom tvrdnju da ne postoji nepravda u optužnicama prema generalu Gotovine, te u vezi s tim citirao Savu Štrpca, po čijoj je prijavi, kaže, i napisano niz optužnica protiv Hrvatske, iz čega se vidi da je objektivna politička posljedica optužnica Haaškog tužiteljstva redefinirati regionalni poredak i položaj Hrvatske. **Ivo Lončar (nezavisni)** zamolio je kolegu Godeka da mu dopusti autorska prava da ovaj njegov sjajan govor može presnimiti kao povijesni dokument i s njime dičiti na završetku ovog mandata Sabora. A **Mladen Godek** je odgovorio da mu prepušta ta autorska prava.

Traženje opoziva - instrument u međunarodnom pravu

Joško Kontić javio se potaknut izlaganjem zastupnika Godeka i naglasio da je pristup autora Interpelaciji bio konstruktivan i da je u vezi s tim iznesen cijeli niz stavova i pitanja na koje nisu dobili odgovore. Mi smo vjerojatno zadnji koje bi u ovoj raspravi trebalo proglasiti destruktivnim i nekonstruktivnim. Primjerice, pitali smo, naveo je među ostalim, zašto se optužnica krila punih mjesec dana, zašto se u slučaju generala Bobetka jedni kriteriji a u ovom drugi, zašto se dokumenti ne mogu dati generalu Gotovini a primjerice, neki optuženici koji također nisu dostupni Haaškom sudu, mogu dobiti dokumente (njihovi odvjetnici) i drugo, a na sva ta pitanja nismo dobili odgovore. Pa tko onda ovdje nije konstruktivan, tko vrši političku manipulaciju a i nije sveto-

grđe govoriti o opozivu Carle del Ponte, jer to je instrument koji postoji u međunarodnom pravu. Imamo primjer iz Ruande da su udruge tražile opoziv glavne tužiteljice i, premda se ona oštro protivila tom opozivu Ruanda je uspjela i prije mjesec dana Vijeće sigurnosti UN opozvalo je Carlu del Ponte pa zašto onda to ne može Hrvatska, i zašto se mi moramo vječno nekoga bojati, a odgovor se krije, kazao je, u istupu gospodina Godeka.

Stjepan Henezi (SDP) istaknuo je da bilo konstruktivno kad bi se ovom raspravom i pitanjima utjecalo na optužnicu ili poboljšao položaj generala Gotovine. Kako se to ne čini, nego se govori iz političkih razloga, to je kontraproduktivna rasprava, rekao je.

Joško Kontić odgovorio je da je primjer za demagogiju i politikanstvo to što kad se u Saboru raspravlja o vjerojatno najaktualnijem političkom pitanju, koje je jučer prikazivano kao sudbonosno, predsjednik Vlade i predsjednik vaše strane je na predizbornoj kampanji u Osijeku. To ne govori samo o njegovom odnosu prema generalu Gotovini nego i o njegovom odnosu prema ovom Parlamentu.

Krunoslav Gašparić ponovno se javio u pojedinačnoj raspravi i naglasio da dokle god će Tužiteljstvo haaškog Tribunala biti partner hrvatskoj Vladi, dokle god izvršna vlast drhti od papira i riječi koje dolaze iz Haaga, do tada će pitanje suradnje s Haagom biti isključivo političko pitanje. Dokle god će se umjesto traženja rješenja paušalno politizirati, prijetiti, mahati kažiprstom, teoretizirati, do tada ćemo nemoćno iščekivati neke nove optužnice. Vlada je još uvijek odgovorna Saboru, a aktualnog premijera, koji nas traži da mu kažemo sve, ovdje nema. Hrvatski blok uputio je u proceduru izmjene Ustavnog zakona o suradnji s Međunarodnim sudom u Haagu, Vlada je dala negativno mišljenje o njemu no mora uzeti u obzir da je suradnja s Haagom moguća i na način koji smo mi predložili. Pitamo, zašto bježati od referenduma kao iskaza volje naroda kad zemlje u čije društvo žudimo raspisuju referendume i za puno manje stvari nego što je pitanje koje muči Hrvatsku svih ovih godina. A Hrvatska si dopušta takav luksuz da ne traži mišljenje građana o ovako bitnoj i presudnoj temi. Pitanju budućnosti Hrvatske, po nama u Hrvatskom bloku, mora prethoditi apsolutna istina o tome

da je ishodište moderne Hrvatske Domovinski rat, uspjesi u obrani i oslobađanju Hrvatske za vrijeme Domovinskog rata i svi oni koji misle da imaju sposobnosti i snage voditi Hrvatsku tih se načela moraju držati, rekao je, među ostalim, ponovivši i već iznesene stavove o traženju ukidanja sramotne odluke MUP-a o nagradi od 350.000 kuna za bilo kakvu informaciju o generalu Gotovini.

Vlada prekršila Ustav

Maria Kovača za javljanje motivirala su, kako je rekao, ovdje mrka lica koja kad Carla del Ponte dođe u Zagreb poprimaju dječeačke i djevojačke osmijeha. Možda je u tome našao inspiraciju i kolega Godek kada je u svom izlaganju divinizirao činovnicu međunarodne zajednice pitajući je li moguće da ima netko toliko bedast da uopće pomišlja da bi se moglo Vijeću sigurnosti predložiti da povuče Carlu del Ponte s mjesta tužiteljice u odnosu na Hrvatsku.

Za zastupnika su validne ocjene o protuustavnosti optužnice protiv generala Gotovine jer su se u njoj našle i kvalifikacije i optužbe (svi znaju o kojim se konstatacijama radi) koje su nesporno i neprijeporno u suprotnosti s odredbama Ustava Republike Hrvatske i jasno je da je Vlada RH donoseći zapravo na slijepo odluku o započinjanju postupka izručenja povrijedila i prekršila Ustav RH ali i Ustavni zakon o suradnji s Haaškim tribunalom jer se u njemu jasno kaže (koliko se zastupnik sjeća) da će se zahtjevima Haaškog tribunala udovoljiti ukoliko nisu u suprotnosti s Ustavom RH.

Ostaje velika dvojba zašto Vlada nije iskoristila mogućnost i temeljem odredbi Haaškog pravilnika odnosno odredbe 108 Bis zatražila njezino preispitivanje, a to je učinila u slučaju optužnice protiv pokojnog generala Bobetka. Čim uslijede pritisci, pa i od Haaškog tribunala, Vlada se povlači i ispunjava sve naloge koji joj dolaze od međunarodne zajednice. Danas se u hrvatskim medijima slijedom takvog držanja i takve politike hrvatske Vlade generala Gotovinu spominje u kontekstima "bjegunac, legionar, ratni zločinac, čovjek, čovjek čiji je Hrvatska talac" i više se apsolutno ne govori o svemu onome što je taj čovjek učinio za Hrvatsku i za sve nas i za našu djecu. SAD daju pet milijuna dolara onome tko omogući uhićenje generala Gotovine ili pak da

relevantnu informaciju, a na to nitko iz Hrvatske ne reagira i to je postala normalna stvar. Evidentno je da ni našoj vlasti ne smeta zadiranje u hrvatski suverenitet a najviše smeta što se odvjetničkom timu generala Gotovine ne želi dostaviti dokumentacija koja je dostavljena Haaškom sudu, rekao je, među ostalim, napominjući pritom da taj Sud posredno priznaje legitimitet odvjetničkom timu generala Gotovine a to hrvatska Vlada ne čini.

Gospodo iz Vlade, vama na duši ostaje zbog čega ne date tu dokumentaciju odvjetničkom timu, rekao je na kraju zastupnik zalažući se da se predloženi zaključci prihvate.

Mladen Godek replicirao je predgovorniku i rekao da nije divinizirao Carlu del Ponte već je učinio realnom, na što je **Mario Kovač** odgovorio da je ona isključivo činovnica međunarodne zajednice, koja je već duže vremena persona non grata u Ruandi, zemlji koja nema ništa bolji međunarodni rejting od Republike Hrvatske.

Ivo Lončar (nezavisni) rekao je da je također jedan od 55 zastupnika koji su potpisali Interpelaciju te da gotovo ne bi imao što dodati na ono što je rečeno. No želi reći nekoliko riječi o našoj Vladi i o tome što je ona radila. Kad bilo tko u Europi ili u svijetu malo zakašlje našu aktualnu vlast uhvati gripa, a kada je čovjek bolestan onda je uvijek spreman pomalo na iracionalizam i infantilnost. Znamo da je za mnoge iz aktualne Vlade i aktualnoga saziva Hrvatskoga sabora Jugoslavija kovačnica bratstva i jedinstva i postavlja se retoričko pitanje kako general Gotovina i svi oni koji ga podržavaju, a "Olujom" se izvršavala obveza međunarodne zajednice s obzirom na Srebrenicu, Žepu i Bihać, može tražiti pravdu od čovjeka koji je prije 14 godina bio šef komunističke partije u voljenoj mu kovačnici bratstva i jedinstva, a koju je general Gotovina s takvom strašću rušio. Unatoč svim "griješima" generala Gotovine zastupnik, ga, kaže, voli i poštuje, on je za njega heroj i hrvatska nacionalna veličina. A neka tzv. anacionalni globalisti zamole bjelosvjetske gospodare neka im dopuste da se razlikuju od nekih dobro dresiranih životinja jer i dresirane životinje imaju određeni ponos i dostojanstvo. Za ovo potonje zastupnik je od predsjedavajućeg, **Baltazara Jalšovca**, potpredsjednika Sabora, dobio opomenu jer je uvrijedio Hrvatski sabor.

Riječ je zatim dobio potpredsjednik Vlade dr.sc. **Goran Granić** te najprije dao objašnjenje u vezi s dokumentacijom. Iz BiH je iznesena arhiva, a kada i zbog čega nismo istraživali, i smještena je u Hrvatskom državnom arhivu a pravo njenog korištenja imaju odvjetnici i tužilaštvo. Mi ne preuzimamo nikakvu obvezu u vezi s tom arhivom niti primanja zahtjeva niti isporučivanja bilo kakvih dokumenata Haaškom tribunalu, jer to su predmeti BiH a Hrvatska je nadležna za ono što se događalo na području RH.

Inače, u ovoj raspravi nije rečeno ništa novo što nije bilo prisutno već dvije godine ili što nije spomenuto u Interpelaciji i Vlada RH ostaje pri onome što je odgovorila na Interpelaciju, rekao je.

Zaključak treba donijeti

Predstavnik predlagatelja **Joško Kontić** zahvalio je svima koji su sudjelovali u raspravi uz nadu da će biti donesen zaključak kojim će se generalu Gotovini odnosno njegovom odvjetničkom timu omogućiti uvid u dokumentaciju koja može biti značajna za njegovu obranu pred Haaškim tribunalom. Nada se i da će Sabor donijeti odluku o povlačenju spomenute nagrade kao i o tome da isti tretman ima prema svim pripadnicima Hrvatske vojske i Hrvatske policije koji se nađu u situaciji optuženika ili osumnjčenika Haaškog tribunala. A što se tiče dokumentacije vezane uz BiH činjenica je da je Vlada RH jednom odvjetničkom timu haaškog optuženika koji nije bio dostupan Sudu omogućila uvid u dokumente, naglasio je dodajući da on to nije izmislio i da se taj dokument (ovdje) može pogledati.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Pri glasovanju o predloženim zaključcima **Joško Kontić** u ime predlagatelja zatražio je pojedinačno glasovanje no prije glasovanje mr.sc. **Mato Arlović** zatražio je stanku u ime Kluba zastupnika SDP-a jer da se radi (prvi) o zaključku koji se inače ispunjava i obveza je Vlade. Nakon stanke objasnio je da će ovaj Klub zastupnika biti suzdržan kod glasovanja jer smatra da ovakav zaključak nije potrebno donositi jer je to zakonska obveza a zaključak ne može derogirati niti ojačati zakonsku obvezu Vlade RH da dostavlja dokumente braniteljima pred Međunarodnim kaznenim sudom za kršenja teških kaznenih djela itd. Ovaj Klub ujedno

Podsjeća da Vlada RH ovu svoju zakonsku obvezu i ispunjava i da je svim braniteljima koji su registrirani pred Međunarodnim kaznenim sudom u bilo kojem predmetu dostavila sve dokumente potrebne za pripremu obrane optuženika.

Ljubo Česić-Rojs ispravljajući navod predgovornika rekao je da nije točno da Vlada u potpunosti ispunjava svoje obveze prema svim optuženicima jer odvjetnici generala Gotovine ne mogu doći do dokumentacije a da su mogli, već bi davno vitez i heroj Domovinskog rata bio oslobođen. Na isti navod kao netočan reagirao je i **Joško Kontić** jer da uz slučaj generala Gotovine postoji cijeli niz problema, i kada je riječ o postupanju Vlade prema drugim haaškim osumnjičenicima, primjerice ni odvjetnik generala Đanka ne može dobiti dokumente potrebne za pripremu obrane. Mr.sc. **Mato**

Arlović pozvao se na povredu Poslovnika jer da su zastupnici ispravljali ono što on nije rekao te objasnio da je rekao da Vlada predaje dokumentaciju koju su zatražili odvjetnici koji su registrirani pred Međunarodnim haaškim sudom za obranu optuženika a ne onima koji nisu registrirani i nemaju status branitelja pred Sudom.

Poimeničnim glasovanjem i većinom glasova, 70 "za", "4" protiv, 50 "suzdržanih", Hrvatski je sabor donio zaključak da Hrvatski sabor obvezuje Vladu RH i ostala tijela državne uprave da svim bivšim i sadašnjim pripadnicima hrvatskih vojnih i redarstvenih snaga koji se nalaze ili se nađu u statusu osumnjičenika ili optuženika Međunarodnog suda za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije od 1991.

godine (Međunarodni kazneni sud u Den Haagu) kao i njihovim odvjetnicima, osigura pravnu pomoć i pristup dokumentima potrebnim za obranu. Ovo se posebno odnosi na dokumente koji su već dostavljeni Tužiteljstvu Međunarodnog kaznenog suda u Den Haagu. Ujedno je konstatirano da je tim zaključkom konzumiran i drugi predloženi zaključak u Interpelaciji - da Vlada u roku od sedam dana preda dokumentaciju odvjetničkom timu generala Ante Gotovine i o njemu se nije glasovalo.

Nije prihvaćen zaključak koji je predložio Klub zastupnika HB-a da se obveže Vladu RH da povučena raspisana nagradu MUP-a od 350.000 kuna za informaciju o kretanju generala Gotovine (46 glasova "za", 55 "protiv" i 21 "suzdržan").

M.S.; Đ.K.

PRIJEDLOG LISTE KANDIDATA ZA IMENOVANJE ČLANOVA PROGRAMSKOG VIJEĆA HRT-a

Šest članova na prijedlog većinskih i pet članova na prijedlog manjinskih stranaka

Temeljem članka 18. stavak 7. Zakona o HRT-u, Hrvatski sabor imenuje članove Programskog vijeća HRT-a. Slijedom te činjenice Odbor za informiranje, informatizaciju i medije utvrdio je i Saboru na raspravu uputio Prijedlog liste 11 kandidata za imenovanje članova u to Vijeće od kojih su šest predložile većinske parlamentarne stranke, a pet oporbene. Nakon kraće rasprave zastupnici su većinom glasova u Programsko vijeće imenovali predložene članove: **Hašima Bahtijarija, Danka Bljajića, Suzanu Jašić, Željka Mavrovića, Nedjeljka Pintarića, Slobodana Uzelca, Nadu Gaćešić-Livaković, Jadranku Kolarević, Zdenka Ljevaka, Anju Šovagović i Antu Žužula.**

O PRIJEDLOGU

Odbor za informiranje, informatizaciju i medije raspravio je Prijedloge lista kandidata za imenovanje članova Programskog vijeća HRT-a, koje su dostavljene ovom Odboru. U raspravi o listama predloženih kandidata članovi Odbora iz reda parlamentarne većine upozorili su da su na listi kandidata parlamentarne manjine predložene dvije osobe iz iste - glumačke profesije i dva predstavnika izdavača, što nije u skladu s odredbom članka 18. stavak 8. Zakona o HRT-u koji propisuje da članovi Programskog vijeća predstavljaju razne skupine hrvatskoga društva (mladi, umirovljenici, poslodavci, sindikati, nacionalne manjine, vjerske zajedni-

ce, sveučilišta, udruge civilnog društva i dr.). Kod predlaganja svojih kandidata članovi Odbora iz reda parlamentarne većine vodili su, kažu, računa da predloženi kandidati zadovoljavaju uvjete iz članka 18. stavak 8. Zakona o HRT-u. No, član Odbora iz reda parlamentarne manjine upozorio je da su Zakonom o HRT-u koji je bio na snazi do usvajanja ovoga zakona, bili taksativno navedeni predlagatelji osoba za Programsko vijeće HRT-a, te da obzirom na to da zakon koji je na snazi nema takove taksativne odredbe kao prethodni zakon, prijedlog parlamentarne manjine nije u nesuglasju sa zakonom koji je na snazi. Tijekom daljnje rasprave predsjednik Odbora ukazao je na činjenicu da nitko od članova

Odbora nema pravo mijenjati na klubovima zastupnika usuglašene prijedloge liste kandidata za Programsko vijeće HRT-a, te na činjenicu da je intencija Zakona pri utvrđivanju liste ovih kandidata da klubovi usuglase svoje liste. Nakon te opaske Odbor jedino može tako usuglašene liste predložiti Hrvatskom saboru na usvajanje što je i učinio te je na temelju članka 18. stavak 7. Zakona o HRT-u predložio

U predlaganju kandidata za Programsko vijeće HRT-a nije došlo do pravog usuglašavanja pa su zato izostali neki važni segmenti društva (gospodarstvo, Matica hrvatska i Društvo književnika Hrvatske).

Saboru da za članove Programskog vijeća HRT-a imenuje **Hašima Bahtijarija, Danka Bljajića, Suzanu Jašić, Željka Mavrovića, Nedjeljka Pintarića i Slobodana Uzelca** koji su predloženi od klubova zastupnika - stranaka parlamentarne većine, te **Nadu Gaćešić-Livaković, Jadranku Kolarević, Zdenka Ljevaka, Anju Šovagović i Antu Žužula** kao kandidate klubova zastupnika - stranaka parlamentarne manjine.

RASPRAVA

Stavove Odbora za informiranje, informatizaciju i medije prenio je njegov predsjednik **Luka Roić**, a Kluba zastupnika LIBRE, mr.sc. **Ivo Škrabalo**. Škrabalo je prijedlog Odbora ocijenio krnjim jer ne sadrži životopise predloženih kandidata, a i suprotan je duhu Zakona o podjeli na kandidate stranaka parlamentarne većine i manjine. Po ovom Zakonu trebalo je samo predložiti 11 kandidata za Programsko vijeće, te pristupiti konsenzusu u slučaju da se ustanovi da su ista imena na obje liste. Imenovani kandidati ne bi se trebali smatrati predstavnicima saborske većine ili saborske manjine. Primjećuje da je saborska većina nastojala da njihovi kandidati budu iz raznih segmenata društva dok su u prijedlogu parlamentarne manjine dva imena iz iste profesije (reda glumaca i nakladnika). U predlaganju kandidata Programskog vije-

ća nije došlo do pravog usuglašavanja pa su zato izostali kandidati nekih važnih segmenata društva (gospodarstvo, Matica hrvatska, Društvo književnika Hrvatske). Novi bi saziv Sabora o svemu tome morao voditi računa i dovesti za isti stol predstavnike većine i manjine s njihovim listama kandidata da bi na koncu ta lista bila potpuna. Na kraju rekao je kako bi želio da Programsko vijeće HRT-a bude nepolitičko, te zbog svega iznesenog izražava još jedanput ozbiljnu rezervu na ovakav način sastavljanja konačne liste kandidata.

Ispravljajući netočan navod **Jadranka Kosor (HDZ)** je rekla kako saborska manjina nije inzistirala na tome da izađe s pet svojih kandidata već je to bila zakonska obveza nakon što je većina usvojila Zakon o HRT-u.

U ime HSP-HKDU-a dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** podržao je prijedlog Odbora jer je, kaže, na neki način usuglašen, ali je upitao zašto među predloženim imenima nema kandidata Matice hrvatske. Misli da je to zato što se glasom Matice hrvatske ne može trgovati jer se Matica uvijek dosljedno zauzimala za javnu televiziju. Informacije govore da je HSS nositelj ove politike, zaključio je Kovačević.

Ispravljajući netočan navod **Luka Trconić (HSS)** je energično zaniijekao konstataciju da je HSS moderator prijedloga kojega je u ime Odbora obrazložio njegov predsjednik, inače HSS-ov zastupnik.

A po mišljenju **Nenada Stazića (SDP)** netočno je da su klubovi zastupnika parlamentarne većine izbacili predstavnika Matice hrvatske. Predlažući svoje kandidate parlamentarna je većina nastojala obuhvatiti što širi segment društva, a napose držati se zakona. S druge strane klubovi zastupnika parlamentarne manjine imali su priliku da umjesto dva predstavnika koji dolaze iz izdavačke djelatnosti i iz reda glumaca predlože nekoga iz Matice hrvatske, ali to nisu učinili, zaključio je Stazić.

Reagirajući **Jadranka Kosor (HDZ)** je objasnila da je nakon smrti književnika Anđelke Novakovića parlamentarna manjina morala predložiti novog kandidata i predložila je Antu Žužula. Gospođina Žužula, međutim, nije predložila izdavačka kuća nego Institut za globalizaciju i interkulturalno učenje iz Zagreba, zaključila je zastupnica Kosor.

Ljubo Ćesić-Rojs smatra da zastupnik Stazić nije ispravio netočan navod kada je govorio o tome zašto nije predložen kandidat Matice hrvatske.

Protjeklo je nedopustivo puno vremena između izglasavanja Zakona i ovog imenovanja članova Programskog vijeća, podvukao je dr.sc. **Zlatko Kramarić** u ime Kluba zastupnika LS-a. Jasno mu je, kaže, da nije moguće pokriti sve segmente djelovanja u društvu i sve institucije, ali treba vjerovati da će članovi Vijeća časno raditi svoj posao te da imaju isti odnos prema svom poslu, a to je da osiguraju apsolutnu javnost HRT-a i omoguće pluralitet interesa.

Programsko vijeće HRT-a određeno je Zakonom o HRT-u, a intencija je bila jasna - na javni poziv pozvati što je šire mogući krug kandidata koji zaslužuju da uđu u sastav Vijeća, podvukao je **Nenad Stazić (SDP)** prvi sudionik pojedinačne rasprave o ovoj temi. Nakon toga trebalo je usuglasiti listu kandidata između klubova parlamentarnih stranaka većine i manjine te pronaći zajedničke kandidate koji bi u Programskom vijeću najbolje predstavljali dijelove civilnog društva i udruga iz kojih dolaze. Klubovi parlamentarne većine držali su se toga principa, i sa šest svojih kandidata maksimalno pokrili područja koja se navode u članku 18. stavku 8. Zakona, podvukao je Stazić. Također su predložili i gospođina Nedjeljka Pintarića, ali ovaj predstavnik Katoličke crkve očito nije bio dovoljno dobar kandidat za klubove zastupnika parlamentarne manjine, prvenstveno za HDZ, čak niti kao zajednički kandidat, a kamoli da bi ga ta stranka predložila kao svog kandidata. Umjesto toga kao kandidate predložili su dvije osobe koje dolaze iz izdavaštva, od kojih je jedan gospodin Ante Žužul. On dolazi iz Instituta, ali se pritom ne kaže da je taj institut osnovala Školska knjiga kojoj je gospodin Žužul na čelu. Uz dva predstavnika iz izdavačke kuće klubovi zastupnika parlamentarne manjine predložili su i dvije glumice za članove Programskog vijeća, a zastupnik Stazić misli da im se tako samo čini medvjeda usluga. Na to ga je, kaže, ponukao primjer bivšeg člana Vijeća glumca Zvonka Torjanca. Kada je njegov sin (Marko Torjanac) dobio neku malu ulogu na televiziji digla se velika galama u tisku da se radi o sukobu interesa.

Cijeli postupak imenovanja Vijeća predugo je trajao

Uslijedilo je nekoliko ispravaka netočnih navoda. **Jadranka Kosor (HDZ)** rekla je da je zastupnik Stazić cijelo vrijeme docirao HDZ-u, držao predavanje i nedopustivo prozivao kandidate koje je predložila oporba govoreći pritom da je to prijedlog HDZ-a. Drži da je nedopustivo takvo čerečenje ljudi na javnoj pozornici na posljednjoj sjednici ovoga Sabora. Stoga je predložio da se pređe na glasovanje o predloženim kandidatima i da se koliko je moguće u dostojanstvu završi ova sjednica te zastupnici oprostite u miru.

Ljubo Česić-Rojs reagirao je na Stazićevu konstataciju da predstavnik Katoličke crkve nije bio prihvatljiv HDZ-u. Za ovog zastupnika "neprihvatljivo je i ponižavajuće da posljednji dan zasjedanja ovog saziva Sabora lekciju o tome tko je prihvatljiv od Katoličke crkve govori čovjek koji je ateista, bezbožac i koji zastupa srpske interese".

Dr.sc. **Ivo Sanader (HDZ)** je podsjetio na činjenicu da je još davno usuglašeno da parlamentarna većina predlaže šest, a manjina pet kandidata i dogovor se mora poštovati. Isto tako treba odbaciti da se gospodin Pintarić instrumentalizira. Riječ je o predstavniku Katoličke crkve kojeg je parlamentarna većina odmah uvrstila u svoj prijedlog kandidata da bi dobila nekakve političke poene, koje neće dobiti. Takvim potezom parlamentarna je većina dovela oporbu u poziciju da ne može predložiti gospodina Pintarića kao svog kandidata. Drži da su vladajući išli s jednim jeftinim trikom, ali će HDZ glasovati za tog kandidata vladajućih.

Odgovarajući na tu repliku **Nenad Stazić (SDP)** je rekao da je sve što je iznio gospodin Sanader netočno i neistinito, a to potvrđuje stavak 6. članak 18. Zakona o HRT-u po kojem najprije valja usuglasiti prijedlog svih kandidata, i u tom smislu gospodin Pintarić je mogao biti zajednički kandidat, ustrajao je Stazić.

U ponovnom javljanju **Jadranka Kosor (HDZ)** primijetila je da je zastupnik Stazić povrijedio Poslovnik (članak 209. stavci 2. i 3.) jer je dezinformirao javnost. Predsjednik **Tomčić** nije bio tog mišljenja tvrdeći da je zastupnik Stazić imao odgovor na repliku, a tada nema riječi o povredi spomenute odredbe Poslovnika.

"I na zadnji dan zasjedanja Sabora, gospodine Predsjedniče, ne odričete se svog dobrog običaja da kršite Poslovnik", odgovorio mu je zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)**. Spočitnuo mu je da je prekršio članak 32. Poslovnika koji vrlo precizno kaže koje su predsjedničke ovlasti i obveze, te primijetio kako predsjednik Sabora nema pravo komentirati istup zastupnika. Ujedno ga je pitao kojim je pravom stao na stranu zastupnika Stazića, a kontra zastupnice Kosor.

Predsjednik **Tomčić** odgovorio mu je da je loše interpretirao pravo predsjednika Sabora te da ne usvaja njegovu poslovničku primjedbu iako Lončar ima pravo na svoje mišljenje.

U nastavku sjednice istupio je **Zlatko Canjuga (HND)**. Mišljenja je da je ovdje riječ o uskogrudnom Prijedlogu koji ne vodi računa o tome što bi trebalo biti Programsko vijeće HRT-a. U ponovnom istupu zastupnica **Kosor (HDZ)** rekla je da se javila za pojedinačnu raspravu da bi iznijela ono što joj predsjednik Tomčić nije dopustio da kaže. Ponovila je da je zastupnik Stazić dezinformirao javnost jer pravi pokušaj usuglašavanja nikada nije postojao jer parlamentarna većina za to nije imala volje. To pokazuje i činjenica da se o ovoj točki dnevnog reda raspravlja na zadnjoj sjednici ovoga saziva Sabora, a Zakon o HRT-u stupio je na snagu još u ožujku ove godine. Podsjeća da je nekoliko puta upozorila da se ništa oko provedbe Zakona ne događa tj. da još uvijek nije imenovano Programsko vijeće. U jednom trenutku potpredsjednik Arlović izašao je u javnost s popisom jedanaest ljudi koje parlamentarna većina predlaže u Programsko vijeće. U tom tre-

nutku, a da prije toga nije bilo nikakvih razgovora oporba se dogovorila i podastrla svojih pet kandidata, a ne 11 kako spominje zastupnik Stazić. Zastupnica drži da je cijeli postupak imenovanja članova Programskog vijeća predugo trajao, a u međuvremenu se situacija na HRT-u znatno pogoršala, ne zna se tko što tamo radi, a to šteti programu i novinarima.

Mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** ispravio je kao netočan navod konstataciju da su spomenuti kandidati (njih 11 ukupno) bili svi kandidati vladajuće koalicije. Zatim je podsjetio gospodu Kosor da je i sama bila na sastanku svih predstavničkih klubova zastupnika parlamentarnih stranaka na kojem je trebalo usuglasiti te kandidate ali je ta suglasnost postignuta samo u vezi s gospodinom Pintarićem. Kako se oko ostalih imena nije mogla postići suglasnost primijenjen je članak 18. Zakona o HRT-u koji vladajućima omogućava da kandidiraju šest svojih kandidata za članove Programskog vijeća HRT-a, a oporbi pet kandidata, zaključio je gospodin Arlović.

Po mišljenju **Nenada Stazića (SDP)** nije točna konstatacija kako kod klubova zastupnika parlamentarne većine nije bilo volje da se usuglasi prijedlog kandidata za Vijeće. A njegov stranački kolega mr.sc. **Pavle Kalinić** kaže da je oporba ignorirala sastanak Odbora za informiranje, informatizaciju i medije. Naime, HDZ-ovi predstavnici bili su tek na zadnjoj sjednici, a prije toga (najmanje šest mjeseci) nisu, zaključuje Kalinić.

Više nije bilo zainteresiranih za raspravu pa se pristupilo glasovanju. **Većinom glasova (87 "za", 7 "protiv" i 9 "suzdržanih")** zastupnici Hrvatskoga sabora donijeli su **Odluku kojom se u Programsko vijeće HRT-a imenuju: Hašim Baktijari, Danko Bljajić, Siuzana Jašić, Željko Mavrović, Nedjeljko Pintarić, Slobodan Uzelaca, Nada Gačević-Livaković, Jadranka Kolarević, Zdenko Ljevak, Anja Šovagović i Ante Žužul.**

J.Š.

PRIJEDLOG KANDIDATA ZA IZBOR ČLANA DRŽAVNOG SUDBENOG VIJEĆA

Struka odredila redosljed

Predlagatelj je Odbor Hrvatskog sabora za pravosuđe.

Nakon što su zastupnici prihvatili Zaključke Odbora za pravosuđe, te preporuku Odbora da se prilikom izbora člana Državnog sudbenog vijeća načelno vodi računa o mišljenju struke koje je došlo do izražaja kroz broj dobivenih glasova pojedinih kandidata na proširenoj Općoj sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske, zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova donijeli su Odluku o izboru Milana Gudelja, dipl. iur., suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske, za člana Državnog sudbenog vijeća.

O PRIJEDLOGU

Odbor Hrvatskog sabora za pravosuđe razmotrio je Prijedlog kandidata za izbor člana Državnog sudbenog vijeća Opće sjednice Vrhovnog suda Republike Hrvatske, koji je Odboru za pravosuđe Hrvatskoga sabora uputio predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Uvodno, predsjednik Odbora obrazložio je zakonski postupak imenovanja članova Državnog sudbenog vijeća, te ulogu Odbora za pravosuđe Hrvatskog sabora u tom postupku koja se sastoji u verifikaciji postupka kandidiranja, poštivanja odgovarajućih zakonskih normi te utvrđivanja stručnih uvjeta kandidata na način da se, usko tumačeći odgovarajuću zakonsku odredbu, ostvari prava mjera političkog utjecaja na ustrojavanje strukovnog tijela, stoji u izvješću Odbora za pravosuđe.

U raspravi je ocijenjeno kako Odbor za pravosuđe nije ovlašten predlagatelj odluke o izboru člana Državnog sudbenog vijeća, već je dužan Hrvatskom saboru predložiti sve kandidate koji ispunjavaju uvjete za izbor te eventualno, kroz zaključke Odbora, preporučiti Hrvatskom saboru odgovarajuće dodatne kriterije za

izbor. U ovom slučaju, istaknuto je, jedan od osnovnih kriterija za izbor kandidata trebalo bi biti mišljenje struke koje je došlo do izražaja kroz broj dobivenih glasova pojedinih kandidata na proširenoj Općoj sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske iz reda sudaca toga suda.

Predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske je 6. svibnja 2003. godine izvijestio Odbor za pravosuđe Hrvatskog sabora o tijeku i rezultatima postupka kandidiranja sadržanom u prijedlogu proširene Opće sjednice Vrhovnog suda Republike Hrvatske koji sukladno Zakonu sadrži tri predložena kandidata za jedno mjesto člana Državnog sudbenog vijeća, i to redom prema broju dobivenih glasova na Općoj sjednici Vrhovnog suda:

1. Milan Gudelj, dipl. iur. - 68 glasova
2. Ana Garačić, dipl. iur. - 53 glasa
3. Marijan Svedrović, dipl. iur. - 31 glas

Sve navedene kandidate Odbor će predložiti Hrvatskom saboru za izbor člana Državnog sudbenog vijeća.

Nakon provedene rasprave te provjere i potvrđivanja kandidacijskog postupka Odbor za pravosuđe Hrvatskog sabora jednoglasno je usvojio slijedeće **Zaključke**:

1. Predlaže se predsjedniku Hrvatskog sabora da u dnevni red 37. sjednice Hrvatskoga sabora uvrsti točku: "Izbor člana Državnog sudbenog vijeća".

2. Hrvatskom saboru predlažu se za izbor jednog člana Državnog sudbenog vijeća svi predloženi kandidati (tri) ovlaštenog predlagatelja, jer je utvrđeno da svi ispunjavaju uvjete za izbor.

3. Odbor preporučuje da se prilikom izbora člana Državnog sudbenog vijeća načelno vodi računa o mišljenju struke koje je došlo do izražaja kroz broj dobivenih glasova pojedinih kandidata

na proširenoj Općoj sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske

RASPRAVA

Nakon što je Luka Trconić (HSS) u ime Odbora za pravosuđe iznio Prijedlog zaključaka Odbora, predsjednik Tomčić je dao na glasovanje zaključak pod rednim brojem 3, u kojem Odbor za pravosuđe preporučuje da se prilikom izbora člana Državnog sudbenog vijeća načelno vodi računa o mišljenju struke koje je došlo do izražaja kroz broj dobivenih glasova pojedinih kandidata na proširenoj Općoj sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Prije glasovanja, Luka Trconić, predsjednik Odbora za pravosuđe, dodatno je obrazložio ovaj zaključak. Rekao je da je Opća sjednica Vrhovnog suda Republike Hrvatske po zakonu bila dužna predložiti za jedno mjesto tri kandidata. To je i učinjeno, pa su predloženi slijedeći kandidati: Milan Gudelj koji je dobio 68 glasova, Ana Garačić koja je dobila 53 glasa i Marijan Svedrović koji je dobio 31 glas.

"Dobili smo prijedlog tri kandidata, jer je to bilo po zakonu, a praktički je struka odredila redosljed".

Luka Trconić naglasio je da Odbor smatra da treba poštivati mišljenje struke, pa je i prijedlog da se na taj način izvrši glasovanje, odnosno da se glasuje za Milana Gudelja pod brojem 1.

Potom su zastupnici glasovali o zaključku pod rednim brojem 3, koji je prihvaćen većinom glasova, sa 76 glasa "za" i 4 "suzdržana".

Konačno, zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova, sa 74 glasa "za" i 6 "suzdržanih" donijeli su odluku o izboru Milana Gudelja za člana Državnog sudbenog vijeća.

S.Š.

Izbori, imenovanja, razrješenja

Bez rasprave i većinom glasova sukladno prijedlogu Vlade Hrvatski sabor je donio Odluku o imenovanju dva člana Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, Odluku o imenovanju predsjednika, zamjenice predsjednika i članova Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabave te Odluku o razrješenju dosadašnjeg predsjednika, zamjenika predsjednika i članova i o imenovanju novog predsjedni-

ka, zamjenika predsjednika i članova Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti.

Za članove Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja na vrijeme od pet godina izabrani su Vesna Podlipec i Milivoj Maršić.

Predsjednikom Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabave postao je Goran Matešić, zamjenicom predsjednika Marija Cvrle, a novi članovi su

Ante Perdić, Đani Poropat i Gordana Horvat, također za razdoblje od pet godina.

Zbog isteka mandata ponovno su, na vrijeme od pet godina u Državnom vijeću za regulaciju energetskih djelatnosti izabrani: dr.sc. Mičo Klepo, za predsjednika, mr.sc. Eraldo Banovac, za zamjenika predsjednika te mr.sc. Ana-Maria Boromisa, Darko Pavlović i Ivona Štritof za članove.

M.S.

PRIJEDLOG PRAVILA O POSTUPANJU ELEKTRONIČKIH MEDIJA S NACIONALNOM KONCESIJOM U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM IZBORNE PROMIDŽBE

Poštivanje novinarskog kodeksa i sloboda izražavanja

Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su Pravila o postupanju elektroničkih medija tijekom izborne utakmice, zajedno s amandmanima koje je podnio podnositelj - Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav.

O PRIJEDLOGU

Predloženim tekstom kojega je podnio Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav uređuju se programska načela i obveze elektroničkih medija s nacionalnom koncesijom u razdoblju izborne promidžbe. Nakladnici ujedno trebaju jamčiti novinarsku neovisnost, profesionalnost i stručnost, te poštivanje novinarskog kodeksa i pravila demokratskog svijeta. Posebice treba imati na umu, ocijenio je podnositelj, temeljna načela slobode izražavanja, zaštićena čl. 10. Europske konvencije o ljudskim pravima. Predloženim pravilima niti jedna politička stranka ili kandidat ne može imati povlašteni položaj u odnosu prema drugim političkim strankama ili kandidatima koji sudjeluju u izbornim postupcima.

Redovite aktivnosti državnih dužnika ne mogu se koristiti u stranačke svrhe, a informiranje o njima dopušteno je u informativnim emisijama, bez navođenja njihove kandidature na izborima. U doba izbornih postupaka nakladnici elektroničkih medija posebice će voditi računa o načelu uravnoteženosti, poštenju i nepristranosti prilikom izvještavanja, a u informativnim će emisijama ujedno na jednostavan način rastumačiti sustav glasovanja, te pozvati građane da izađu na izbore. Svim političkim strankama i kandidatima nakladnici elektroničkih medija omogućit će objavljivanje plaćenih promidžbenih poruka, pod jednakim uvjetima. Ove poruke ujedno trebaju biti jasno odvojene od ostalog programa tako da javnost može jasno razlučiti kako je riječ o plaćenju promidžbenoj poruci. U slučaju prigovora glede načina njihova predstavljanja, stručno mišljenje o opravdanosti prigovora davat će Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske.

U nastavku se preciziraju i ostali podaci kojima se uređuje satnica i vođenje emisije, redoslijed nastupa, izbor vodi-

telja, predstavljanje političkih stranaka, plaćanje promidžbenih poruka kao i izbor termina nastupanja kandidata.

AMANDMANI

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav na predloženi je tekst podnio 14 amandmana kojima se podnijeti tekst usklađuje sa Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, Zakonom o elektroničkim medijima ili se uređuje njihov nomotehnički izričaj. Amandmani će biti obrazloženi prije samog glasovanja zastupnika Hrvatskog sabora.

RASPRAVA

Predsjedavajući je podsjetio da se u ovom slučaju primjenjuju odredbe Poslovníka koje se odnose na drugo čitanje. Pozvao je predstavnika predlagatelja, predsjednika Odbora za Ustav, Poslovník i politički sustav, zastupnika mr.sc. Matu Arlovića da podnese uvodna obrazloženja. On je podsjetio da je Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor

propisano da će se radi ostvarenja jednakosti svih političkih stranaka koje su istaknule liste donijeti pravila o postupanju elektroničkih medija s nacionalnom koncesijom u Republici Hrvatskoj.

Jednakost svih političkih stranaka

Kako su pravila o postupanju Hrvatske televizije i tijekom izborne promidžbe 2000. godine ocijenjena dobrima, ona su ovim prijedlogom samo minimalno izmijenjena. Izmjene se odnose na usklađivanja sa Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor i Zakonom o elektroničkim medijima, te se odnosi na sve elektroničke medije s nacionalnom koncesijom u Republici Hrvatskoj.

Prijedlogom pravila je između ostalog utvrđeno da se prilikom informiranja građana trebaju poštovati načela uravnoteženosti, poštenja i nepristranosti. Uređuje se i postupanje nakladnika prilikom izvješćivanja o izbornim skupovima u posebnim emisijama, predstavljanje lista, te uvjeti pripremanja i objavljivanja emisija. Uređuju se i programska pravila radijskih nakladnika u redovitim emisijama i posebnim emisijama rezerviranim za izbornu promidžbu, kao i uvjeti i način emitiranja plaćenih promidžbenih poruka, te emisija pod pokroviteljstvom. Ocijenio je da će se kroz raspravu i putem amandmana obaviti eventualne popravke ili dorade.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorila je zastupnica **Jadranka Kosor**, koja je naglasila potrebu uređenja ove materije. Ova se potreba pogotovo odnosi na elektroničke medije, odnosno televiziju. Naglasila je da se na nedavnom obilježavanju Dana neovisnosti vidjelo državne dužnosnike, dok niti jednom riječju niti kadrom, nije registrirano polaganje vijenca na Oltaru domovine i na grobu prvog hrvatskog predsjednika, dr. Tuđmana od HDZ-e. Navela je još nekoliko primjera kojima je ilustrirala tezu o nerazmjeru medijske prezentacije oporbenih i vladajućih političkih stranaka. Pravila s prošlih izbora o medijskom praćenju nije dovoljno preslikavati, jer se promijenio broj elektronskih glasila, ali i povećao broj političkih stranaka u Republici Hrvatskoj. Analizirala je zatim situaciju u spomenutim okolnostima, predlažući da se promijeni koncepcija emisije sučeljavanja

na. Ocijenila je da će programi po svojoj prilici biti "zagušeni" izbornom kampanjom, pa treba pronaći koncept kojim bi se ovi poslovi predstavili na medijski prihvatljiv i zanimljiv način. Ocijenila je da to iziskuje veliki napor urednika i voditelja emisije, a potrebno je voditi računa i o očekivanju onih televizijskih kuća koje žive od već zakupljenih i ugovorenih programa. Podrazumijeva se ujedno nepristranost televizijskih voditelja, a odredbe o dužnosnicima i njihovom aktivnostima treba doraditi i uskladiti s izvješćem monitoringa HT-a iz kolovoza 2003. godine. Na kraju je postavila pitanje: Zašto Hrvatski sabor do kraja svog mandata nije obavio posao i imenovao članove vijeća Hrvatske radiotelevizije?

Kakve su obveze komercijalnih medijskih kuća?

U ime Kluba zastupnika LS-a govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić**. Uvodno je citirao misao A. Camusa kako je "štampa slobodna, ukoliko ne ovisi o moći države, niti o moći novca". To se slobodno može odnositi i na sadašnju situaciju. Podsjetio je zatim da su se ova pravila trebala donijeti znatno ranije, te na situaciju oko Nove TV koja živi od komercijalnih postupaka i iznajmljivanja medijskog prostora. Založio se za korektnu interpretaciju zakonskih odredbi, zamjerivši ujedno na pojedinim manjkavostima i propustima pratećih službi prilikom pripreme radnog materijala.

Govoreći o konkretnim pojedinostima i manjkavostima, osvrnuo se na termine koji se odnose na listu za Sabor. Sama riječ "lista" u ovom slučaju može zbuditi, jer sugerira da se radi o razmjernom izbornom modelu. Klub zastupnika LS-e smatra da bi trebalo govoriti o kandidatima, a također bi u članku 13. trebalo ispravno napisati da se prilikom kandidiranja nacionalnih manjina trebalo napisati ispravan izraz: "ovlašteni predlagatelj kandidata za pripadnike nacionalnih manjina". Ocijenio je da je Prijedlog rađen prebrzo i ishitreno pa je uočljiv veliki broj sitnih pogrešaka. Upozorio je ujedno da nakladnik nikako ne bi trebao imati diskrecijsko pravo kojim bi procjenjivao je li neki predizborni tekst suprotan Ustavu. Smatra da treba izbjeći i sve potencijalne konfuzije vezane uz datum izbora, budući da se tada najja-

vljuju i dopunski izbori za predstavnike Vijeća nacionalnih manjina. Ponovio je definiciju o potrebi poštovanja procedure, ocjenjujući ujedno da tekstovi poput ovoga ne bi smjeli trpjeti toliki broj propusta i pogrešaka. Zaključio je konstatacijom kako je liberalna stranka u koaliciji s javnošću, pa očekuje da će upravo javnost prepoznati njene vrijednosti.

Respektiranje europskih normi i pravila

U ime Kluba zastupnika LIBRE govorio je zastupnik dr.sc. **Vilim Herman**. Predloženi tekst o prijedlogu pravila trebao bi urediti izuzetno važno područje kojima se utvrđuju "pravila igre". Veliki dio predizbornih medijskih poruka i istupa političkih djelatnika obilježavaju sujetne poruke i egoistični interesi kojima se traži što bolja startna pozicija. Ne treba zaboraviti da televizija predstavlja moćno oružje pa se stranke bore da dokažu privilegiranost političke konkurencije ili hedikepiranost vlastite medijske prezentacije. Ne bismo međutim trebali zaboraviti da politika naprosto treba polaziti od dobra kojega se uvijek treba doživljavati kao nastojanje za opći interes. Predizborna pravila trebala bi zapravo biti usmjerena prema građanima kao mogućnost kojom će pratiti izbornu utakmicu i njihov sadržaj. Istovremeno se ne smije povrijediti njihov ukus ni politička opcija kao dio punog identiteta. Pozvao je na respektiranje europskih standarda i pridržavanje načela nepristranosti, budući da se takvim pristupom osigurava poštena politička utakmica. I privatne medijske kuće, koje imaju nacionalnu koncesiju trebaju pratiti predizbornu utakmicu, a njihova "kuknjava" o tome kako žive od reklama nije ništa drugo nego politička poza. Podsjetio je da su mnoge od tih medijskih kuća izgradile vrlo jasnu i prepoznatljivu političku fizionomiju, pa moraju prihvatiti unaprijed poznata "pravila igre". Na kraju je upozorio i na potrebu praćenja i provjere u provedbi ovih pravila, ocjenjujući da Državno izborno povjerenstvo, etičko povjerenstvo i Ustavni sud Republike Hrvatske imaju izuzetno značajnu ulogu. Na kraju je konstatirao da će LIBRA podržati i dati podršku ovim pravilima, te će se pridržavati načela o potrebi poštene i nepristrane borbe u izbornoj utakmici.

Izbjegavati dezinformacije i poluistinite interpretacije

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Luka Roić**. On je uvodno dao nekoliko temeljnih napomena o potrebi odgovornog pristupa svim informacijama, podsjećajući na nekoliko primjera izjava vezanih uz raspravu o nadzoru javnih službi, kako su poluistinite interpretacije nanijele velike štete i nedoumice u javnosti. Najviše stradaju obični građani koji se ne mogu snaći u toj šumi dezinformacija i tendencioznih izjava. Govorio je zatim o pojedinim specifičnim problemima televizijskih kuća uoči predizborne kampanje, te o očekivanju privatnih medijskih kuća, prema kojima postojeće financijske dotacije ne pokrivaju troškove nastale praćenjem političkih nadmetanja.

Ocijenio je da se predloženim pravilima zaista jamči neovisnost i profesionalnost, uz poštovanje novinarskog kodeksa. Međutim, odnos između javne i privatne televizije još uvijek traži svoju potpuno riješenu poziciju i mjesto. Određene manjkavosti javljaju se budući da su predložena pravila ipak donošena na brzinu, a pravilnik pati od stereotipa i nalikuje onomu od prije četiri godine. Potrebno je uložiti određene promjene jer medijske analize upozoravaju na nisku gledanost ovakvih emisija. Potpuno je besmisleno sudjelovati u emisijama u kojima će svatko od brojnih sudionika dobiti jednu minutu vremena za svoj nastup, a nerijetko i manje. Ne može se zato reći da će javnost biti odgovarajuće informirana, a monološka struktura takvih emisija ne može nikoga zainteresirati. Potrebno je ujedno smanjiti nedorečenosti i nesuglasice koje proizlaze iz sponzoriranih emisija, koje svaka stranka može zatražiti od javne televizije sa narudžbom. Svakako se mora postići medijska nepristranost, te pošteno i ravnopravno informiranje svih aktera u izradi i prezentaciji emisija koje nose predizborne poruke.

Vjerujući da ćemo ipak predloženim Pravilnikom donekle regularno riješiti i predložene modele, Klub zastupnika HSS-a podržat će ovaj tekst kojim se uređuje postupanje u elektroničkim medijima s nacionalnom koncesijom u Republici Hrvatskoj, zaključio je zastupnik Roić.

Nitko ne smije računati na povlaštenu poziciju

Na redu je zatim bio zastupnik **Dario Vukić**, koji je približio stajalište i razmišljanja Kluba zastupnika HIP-a. Pozdravio je želju predlagatelja da se postave neka pravila o postupanju elektroničkih medija tijekom izborne utakmice u Republici Hrvatskoj, ocjenjujući da svakako treba razjasniti poziciju i obveze komercijalnih televizijskih kuća. Treba vidjeti i njihove tehničke mogućnosti o tome koliko zapravo pokrivaju cjelokupan prostor, kao i njihovu tehničku i kadrovsku ekipiranost. Analizirao je zatim pojedina pravila kojima se uređuje medijska zastupljenost predstavnika političkih stranaka, dvoumeći o tome može li se jedna politička stranka predstaviti u 25 minuta, te u dodatnih 45 minuta u večernjem terminu. Izrazio je ujedno očekivanje da će se nakladnici pridržavati važnih pravila prema kojima u emisijama nijedna politička stranka ili kandidat ne može imati povlaštenu položaj u odnosu prema drugim političkim strankama ili kandidatima.

Državni dužnosnici ujedno ne smiju imati povlaštenu položaj prema drugim sudionicima u izbornom postupku. Bilo bi ujedno dobro kada bi ovakva pravila vrijedila cijelo vrijeme, a ne samo u predizbornom periodu, upozorio je zastupnik Vukić. Potrebno je ujedno težiti ozbiljnoj, stručnoj i argumentiranoj raspravi, a izbjegavati afere koje puno lakše stižu na medijske stranice i naslovnice. Potrebno je ujedno anulirati financijski element oko medijske prezentacije stranaka i njihovih programa, jer su bogatije stranke već time u startnoj prednosti. Pregled troškova treba biti potpun, a javnost ima pravo uvida u sve podatke oko troškova nastalih tijekom političke kampanje. Ne može neka stranka govoriti kako je ukupno potrošila 2 milijuna kuna, a samo TV - spotovi koštaju 2,5 milijuna kuna. Potrebno je ujedno donijeti Zakon o političkim strankama, jer postojeći propisi više ne odgovaraju sadašnjim prilikama i potrebama. Izuzetno je važno da se stranke financiraju "čistim novcem" i da se zna porijeklo svake kune, jer nedavni rezultati izbora za guvernersku stolicu u Kaliforniji ukazuju na fascinaciju Amerike prema novcu.

Apelirao je na izmjene u Glavi IV. kojima bi se dodatno diskvalificirala svaka

stranka ili lista za koju se utvrdi da je u gotovini plaćala bilo koji promidžbeni proizvod i da za te namjene nema porijeklo novca. Hrvatska se nalazi u stanju kada joj nisu potrebne medijske predstave, već joj trebaju rješenja za težak život njihovih građana.

Značajna uloga Državnog izbornog povjerenstva

Zatim je u ime Kluba zastupnika DC-a govorila zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt**. Ona je zatražila da se odgovori na dilemu koga sve obuhvaćaju ova pravila, od postojećih javnih i komercijalnih televizijskih i radiopostaja. Postavlja se ujedno i pitanje zašto pravila ne obuhvaćaju i medije koji pokrivaju županijsku i gradsku razinu informiranja. Govoreći o europskim iskustvima, upozorila je da će se rijetko vidjeti sučeljavanje stranačkih čelnika na jednom SKY MOVIE-u ili RTL-u, a objavljuju se spotovi onih stranaka koje imaju osigurana financijska sredstva. Europska preporuka o medijskom praćenju predizborne kampanje iz 1999. godine jasno određuju pravila ponašanja u predizborno vrijeme. I ona je postavila pitanje o mogućnostima i obvezama privatne televizije prema akterima predizborne utakmice. Ako ne postoje obveze o 50% jeftinijim reklamama, onda se postavlja pitanje svrsishodnosti nastupa na privatnim medijima. U tom bi slučaju bile u prednosti one stranke koje za reklamu imaju više novaca, a siromašnije stranke morat će se zadovoljiti Hrvatskom radiotelevizijom. Nadležno bi povjerenstvo trebalo pratiti sve ono što se prikazuje u elektronskim medijima. Predložila je da se ovo tijelo sastoji od 5 ili 7 članova, a na čelu tog povjerenstva trebao bi biti pučki pravobranitelj. Analizirala je zatim i moguće dužnosti i obveze ovakvog Povjerenstva, koje bi imalo ovlasti i na izricanje opomena i kazni koje bi se trebale javno emitirati. Izorno povjerenstvo ujedno bi trebalo javnosti protumačiti sva izborna pravila, i to na početku kampanje i uoči početka "izborne šutnje". Potrebno je uskladiti i medijsko praćenje državnih dužnosnika koji bi trebali poštovati pravilo da ne iskorištavaju svoju povlaštenu poziciju uoči izbora.

Osobito je značajna i važna potreba uređenja osjetljivog pitanja oko plaćanja

političkih reklama predizborne kampanje, jer se ne smije dozvoliti ekonomska diskriminacija. Osim toga, trebalo bi urediti sustav anketiranja, a u prva tri tjedna ankete ne bi trebalo objavljivati u informativnim emisijama. Većina je anketa ionako upitne vjerodostojnosti, pa bi gledatelji uz rezultate trebali biti obaviješteni i o naručiocu, te o primijenjenoj tehnologiji same izrade i konačnog rezultata.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a govorio je zastupnik **Želimir Janjić**. Ocijenio je da se ova pravila uobičajeno donose u posljednji trenutak, a da se još pouzdano ne zna niti datum održavanja parlamentarnih izbora. Sva ona obećanja koja su se čula uoči posljednjih izbora, očigledno se nisu respektirala ni provela, pa ponovno dolazimo u nejasnu poziciju oko elektronskog praćenja predstojeće kampanje. I on je ukazao na dvojbe i pitanja NOVE TV koja je upozorila na preuzete obveze u odnosu prema oglašivačima. Utvrđena pravila ponašanja i praćenja nisu dovoljno jasna, pa prijete opasnost da zbunjuju ne samo nakladnike i birače, nego i političke stranke. Upozorio je ujedno da će pojedine utvrđene stvari i pravila biti teško provedive, ukazujući na različite interpretacije o medijskom vremenu koje stoji na raspolaganju nominiranim političkim kandidatima. Smatra ujedno, da se zbog već navedenih slabosti i manjkavosti, ankete ne bi trebale objavljivati, pogotovo u zadnjem tjednu predizborne kampanje. Interesantna je i ideja koju je elaborirala zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** koja je govorila o potrebi da Povjerenstvo treba voditi računa da se osujete sve moguće prijetnje i pritisci na novinare koji će pratiti predizborne aktivnosti.

Amandmanima ispraviti uočene slabosti

Zastupnik **Mato Arlović** u završnoj se riječi obratio zastupnicima u ime predlagatelja, Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Zahvalio je na iznijetim kritičkim stajalištima, te ponovio da je Odbor pošao od postojećih pravila koja su na snazi. Njih je usuglasio s izmjenama i dopunama Izbornog zakona i Zakona o elektronskim medijima i nije širio previše nove mogućnosti. Moguća drugačija rješenja ponudit će predlagatelji svojim amandmanima koji će eventualno

ispraviti ili ukloniti uočene praznine i slabosti, zaključio je predsjednik Odbora.

Ovime je zaključena rasprava, pa se pristupilo glasovanju. Prethodno je predsjedatelj obavijestio zastupnike da je amandmane podnio predlagatelj poslije roka, pa je potrebno izjašnjavaње o njihovom eventualnom razmatranju. Većinom glasova (68 "za", 21 "suzdržan") zastupnici su odlučili raspraviti amandmane Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav.

OČITOVANJE O AMANDMANIMA

Govoreći u ime podnositelja, zastupnik **Arlović** je napomenuo da će skupo predstaviti one amandmane u kojima se predlažu izmjene nomotehničke naravi, i precizira predloženi tekst. Ujedno će protumačiti i pitanja vezana uz predstavljanje stranaka, jer se u privatnim televizijskim kućama predviđeno vrijeme smanjuje, sa 50 na 20 minuta. Utvrđena pravila i vremenske granice za HTV ujedno ostaju ista, a amandmani su napravljeni na temelju prethodno vođene rasprave, pojasnio je predstavnik predlagatelja. Pristupilo se zatim pojedinačnom izjašnjavaњу o amandmanima koje je podnio Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav.

- Zastupnici su većinom glasova prihvatili prvi amandman. Njime se riječi u Glavi I. riječi: "lista za zastupnike pripadnike nacionalnih manjina" zamjenjuju riječima "kandidatima za zastupnike pripadnike nacionalnih manjina".

- Većinom glasova prihvaćeni su zatim pojedinačno i ostali nadolazeći amandmani kojima se uređuje nomotehnički izričaj. Tako se riječi "zasada" zamjenjuju riječima "načela", a riječi "Europske konvencije o ljudskim pravima", zamjenjuju se riječima "Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda". Odredbe, odnosno amandmani od I. do VII. smješteni su u Glavi I., pod Općim odredbama.

- U Općim odredbama također se riječi "uprave i samouprave" zamjenjuju riječima "i područne (regionalne samouprave).

- U četvrtom se amandmanu brišu riječi "ili druge političke organizacije". Ova formulacija sadržana je u točki 7. podtočki a).

- Zatim se u točki 12. riječi: "liste za zastupnika" zamjenjuju riječima "kandidati za zastupnike".

- U slijedećoj se točki riječi: "nositelj lista" zamjenjuju riječima "kandidati", a u točki 15. riječi: "nositelja za zastupnike" zamjenjuju izrazom "kandidati za zastupnike".

- U amandmanu pod rednim brojem VIII. u točki 16. riječi: "nositelje lista" zamjenjuju se riječima: "kandidate", a riječi "nositelja za zastupnike" zamjenjuju se riječima "kandidata za zastupnike".

- Preostali amandmani odnose se na izmjene u Glavi II. Programska pravila nakladnika elektroničkih medija za praćenje izbora za zastupnike u Hrvatski sabor. Predložena izmjena odnosi se na točku a), podtočke 1. i 2, gdje se riječi "nositelja za zastupnike" zamjenjuju riječima "kandidata za zastupnike". Treba napomenuti da je ovaj kao i ostali amandmani, prihvaćen većinom zastupničkih glasova.

- Slijedeći amandman odnosi se na točku a), podtočku 3., a riječi "nositelja lista" zamjenjuju se riječima "kandidata".

- Zatim se u istoj točki, iza podtočke 5. dodaje nova podtočka koja glasi: "6. Obveze nakladnika iz točaka 1-5. ispunjavat će Hrvatska televizija, a ostali nakladnici elektroničkih medija samo ako u programske sadržaje uključe i izvješćivanja s izbornih skupova tijekom praćenja izborne promidžbe".

- Prilikom očitovanja za slijedeći XIII amandman za riječ se javila zastupnica **Jdranka Kosor (HDZ)**. Napomenula je da u rečenom amandmanu i dalje ostaje obveza komercijalnim televizijama. Smatra da će se unatoč smanjenju vremena "zagušiti program" i onemogućiti program komercijalnim televizijama koje žive od reklamiranja. Predložena bi se obveza trebala urediti na neki drugačiji način. U ime Kluba zastupnika DC-a govorila je i zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt**, navodeći da ni oni neće prihvatiti rečeni amandman. Prijeti opasnost od presedana u europskim razmjerima ukoliko se komercijalnoj televiziji nameću pravila predizbornog ponašanja. U ime predlagatelja zatim je objašnjenje dao zastupnik mr.sc. **Mato Arlović**. Kaže da obveza nije nametnuta na temelju ovih pravila, već na temelju Zakona o elektroničkim medijima, pa se nastojalo maksimalno smanjiti minutažu. Zatim je pred-

sjedavajući zaključio raspravu i pozvao zastupnike da se očituju o podnijetom amandmanu. Većinom glasova prihvaćen je i rečeni amandman kojim se u točki b). podtočki 1. riječi: "listama kandidata pripadnika" zamjenjuju riječima "kandidatima za zastupnike pripadnike", a iza riječi "u trajanju od 45 min.", dodaju se riječi: "u emisijama Hrvatske televizije, a 15 minuta u emisijama ostalih nakladnika".

-U raspravi nastaloj oko slijedećeg XIV. amandmana ponovno je riječ u ime Kluba zatražila zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**. Obrazloženje kojim se ne prihvaća ovaj amandman jednako je onome za prethodni amandman. Podsjetila je ujedno i na neprovedivost pravila nakon prihvaćanja ovog amandmana. Radi se, naime, o odredbi koja predviđa sučeljavanje kandidata na komercijalnoj

televiziji. Ovdje je to vrijeme skraćeno 20 minuta što je nemoguće za takav tip emisije. Rečeni amandman dovodi cjelokupan projekt do apsurdna, pa i ovom prilikom podsjećamo da se komercijalna televizija stavlja u neravnopravan položaj. Glasat ćemo protiv ovog amandmana.

I zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt** javila se za riječ, prenoseći stavove Kluba zastupnika DC-a. Smatra da je rečeni amandman prilično nelogičan jer je određeno proizvoljno vrijeme. Ni oni neće glasovati za njega. Pristupilo se glasovanju, a rečeni je amandman ipak prihvaćen većinom zastupničkih glasova.

- Prihvaćena su zatim i dva posljednja amandmana kojima se u točki c), podtočki 1. iza riječi: "lista" dodaju riječi "i kandidata za zastupnike pripadnike naci-

onalnih manjina", te u točki b). podtočki 3. riječ: "kandidata" zamjenjuje riječima "kandidatima". Treba napomenuti da se posljednji amandman odnosi na tekst u Glavi III. Programska pravila radija za praćenje izbora za zastupnike u Hrvatski sabor.

Nakon očitovanja o podnesenim amandmanima predsjedavajući je zaključio raspravu i dao na glasovanje Prijedlog pravila. Utvrdio je da su zastupnici većinom glasova (66 "za", 24 "protiv" i 10 "suzdržanih"), donijeli Pravila o postupanju elektroničkih medija s nacionalnom koncepcijom u Republici Hrvatskoj tijekom izborne promidžbe u tekstu predlagatelja, zajedno sa prihvaćenim amandmanima.

V.Ž.

PRIJEDLOG ODLUKE O ODRŽAVANJU VOJNE VJEŽBE BOJEVOG TOPNIČKOG GAĐANJA OBRAMBENIH SNAGA SLOVENSKE VOJSKE NA DRŽAVNOM PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE, "ABS-SLUNJ 2003."

Dvojbe oko iznajmljivanja vojnog poligona u Slunju

Zastupnici Hrvatskog sabora proveli su raspravu o navedenoj točki dnevnog reda. Iako su se nadležna saborska tijela pozitivno očitovala, zastupnici su u raspravi ukazali na dvojbenost oko mogućnosti topničkog bojevog gađanja slovenske vojske na hrvatskom poligonu kod Slunja. Dio zastupnika oštro se usprotivio ovoj mogućnosti, pozivajući predlagatelja da povuče podnijeti zakonski tekst. Predsjedatelj je najavio da će se obaviti naknadno glasovanje, zajedno s preostalim točkama dnevnog reda.

O PRIJEDLOGU

U uvodnom dijelu predloženoga teksta ukazuje se na ocjenu dosadašnjeg stanja, te međusobnu intenzivnu i razno-

vrсну suradnju dviju država na području obrane. 14. ožujka 2003. ministri obrane Republike Hrvatske i Republike Slovenije potpisali su Sporazum o suradnji između vlada obiju država na području obrane. Temeljem članka 6. stavka 2. podstavka 6. Zakona o obrani, Hrvatski sabor odlučuje o ulasku ili djelovanju oružanih snaga drugih država na državnom području Republike Hrvatske u okviru vježba, osim o izlasku, odnosno ulasku oružanih snaga u okviru međunarodnih obrambenih organizacija kojima je Republika Hrvatska pristupila ili im pristupa na temelju međunarodnih ugovora te radi pružanja humanitarne pomoći.

S obzirom na to da se u predmetnom slučaju radi o vojnoj vježbi u kojoj sudjeluju pripadnici oružanih snaga Republike

Slovenije, postoji zakonska obveza donošenja Odluke Hrvatskog sabora.

Predsjedavajući je zatim napomenuo da je predlagatelj ove odluke Vlada Republike Hrvatske, a rasprava je provedena na Odboru za zakonodavstvo i Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ove Odluke, a na tekst Odluke Odbor u odnosu na svoj djelokrug nema primjedaba. **Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** proveo je raspravu, te utvrdio da su vlade obje države potpisale Sporazum o suradnji na području obrane, između ostalog i o vojno - tehničkoj suradnji u okviru koje

spada i navedena vježba. Većina je članova Odbora ocijenila da bi donošenje ove Odluke pridonijelo promicanju i produbljivanju suradnje, te su podržali njezino donošenje. Dio članova Odbora izrazio je dvojbe u pogledu potrebitosti iznajmljivanja vojnog poligona u Slunju za vježbe topničkog bojevog gađanja slovenske vojske, a zanimala su ih i druga pitanja posebice ona financijske naravi.

Nakon rasprave, Odbor je većinom glasova predložio Hrvatskom saboru donošenje Odluke o održavanju vojne vježbe bojevog topničkog gađanja Obrambenih snaga slovenske vojske na državnom području Republike Hrvatske "ABS - Slunj 2003".

RASPRAVA

Prvi je u ime Kluba zastupnika IDS-a govorio zastupnik **Damir Kajin** ocjenjujući da je podnijeto obrazloženje nedopustivo šturo, a polemična mu je i sama činjenica da bi slovenska vojska trebala vježbati na Slunjskom poligonu. Podsjetio je zatim na slojevitost hrvatsko-slovenskih odnosa, akcentirajući trgovinska i gospodarska pitanja. Osvrnuo se i na neriješene probleme hrvatskih štediša Ljubljanske banke, podsjećajući da će Međunarodni sud za ljudska prava u Strasbourgu, istovremeno s ovom raspravom odlučivati o spornim odlukama banke.

Sporna je slovenska vojna nazočnost na Svetoj Geri

Probleme je dodatno zaoštrilo i nedavno proglašavanje ekološko-ribolovnog pojasa, kao i slovenska vojna nazočnost na Svetoj Geri. Ocijenio je ujedno da će se o svim navedenim spornim pitanjima najvjerojatnije morati tražiti odgovarajuća međunarodna arbitraža.

Podsjetio je zatim i na primjere suradnje, na području gospodarstva, carinskih i graničnih poslova, kao i vojnih misija. Nakon uspostavljanja graničnih poslova i pravila temeljem Schengenskih sporazuma, Republici Hrvatskoj na određeni način prijete, ponovna uloga "Vojne Krajine" ili tampon zone prema Europi. Ovim bi poslovima nadzora istovremeno trebalo zaustavljati emigrante u potrazi za boljim životom. Iako i jedna i druga strana trebaju pokazati više volje kako bi se

razriješili nagomilani problemi, u ovom trenutku ne treba pristati na mogućnost da slovenska vojska sama za sebe vježba na hrvatskom teritoriju, ocijenio je zastupnik Kajin. Iako vježbe jedne bitnice, odnosno 12 topova nisu prevelike, treba zaključiti praksu jednostranih stranih vježbi, uključujući tu i zaustavljanje vježbi gađanja američkih zrakoplova tijekom ljetne sezone. Ne treba istovremeno stvarati "zlu krv" između susjeda koji dobro gospodarski posluju, ali Hrvatska ne treba odobravati samostalne vojne vježbe drugih država na svom teritoriju. Osim toga, njihov mogući boravak mogao bi naškoditi i izbornoj poziciji koalicijskih vlasti, pa premda Hrvatska teži uključivanju u NATO savez, ne bi trebala odobravati unilateralne vojne vježbe bilo koje države.

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, govorio je zastupnik **Tonči Tadić**, te se uvodno oštro usprotivio mogućnosti vojne vježbe slovenskih topnika, ocjenjujući čitavu ideju besmislenom. Napomenuo je da se ne radi o vježbi iz programa NATO-a ili Partnerstvo za mir, već o jednostranoj slovenskoj vojnoj vježbi. Zapitao se zatim i o opravdanosti same inicijative, upozoravajući da istovremeno susjedna Slovenija nadzire dio hrvatskog teritorija na Svetoj Geri. Služeći se metaforičkim izrazima, podržao je mogućnost održavanja vježbe ukoliko za metu izaberu "slovensku kasarnu na Svetoj Geri". Čitavu je priču o vojnoj vježbi ocijenio kao politički mazohizam, ocjenjujući da istovremeno treba preispitati i cijelu vojnu suradnju s navedenom državom. Pozvao je zastupnike da glasuju protiv predložene odluke.

Za ispravak navoda javio se zastupnik Damir Kajin koji je potvrdio hrvatski suverenitet nad Svetom Gerom, ali istovremeno pozvao da se izbjegnju nepotrebne i preoštre ocjene i pozivi tijekom rasprave. Na ovakve je ocjene reagirao zastupnik **Anto Đapić (HSP)**, ističući da u prethodnom govoru nije ispravljen krivi navod, već iznijeti vlastiti vrijednosni sudovi. Smatra da je time povrijeđen Poslovnik, ocjenjujući ujedno da je slovenska vojna nazočnost na Svetoj Geri ipak okupacija. Sada je i zastupnik Kajin istaknuo da je povrijeđen članak 209. Poslovnika budući da je i zastupnik Đapić iznio vlastite vrijednosne sudove, te ponovno apelirao da se izbjegava nepotrebna ratnička retorika.

Potrebno je rješavati međusobne nagomilane probleme

U ime Kluba zastupnika LS-a, zatim je govorio zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić**. On je obavio kratku rekapitulaciju zakonskih prijedloga koji su se u posljednje vrijeme odnosili i na poziciju sa susjednom Republikom Slovenijom. Ocijenio je zatim da se u posljednja dva-tri mjeseca, pomalo stvara slika kako naši odnosi sa Slovenijom nisu dobri, a niti jedna od ovih tema nije riješena na prihvatljiv način. Tražeći politička rješenja, hrvatska strana ponekad ostavlja dojam "mazohističkog partnera", jer pruža ruke susjedu nastojeći jednostrano otkloniti brojne nataložene probleme. Upravo zbog ovog dojma u javnosti, potrebno je odbiti odnosno prolongirati najavljenju vojnu vježbu, zaključio je zastupnik Kramarić.

Ukloniti nepovjerenje i stvarati partnerske odnose

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik **Branko Tušek**. On je istaknuo da je potrebno izbjegavati bilo kakvu isključivost te promicati duh tolerancije. U Hrvatskom saboru važno je njegovati vrijednosne sustave koji nas spajaju, a ne razdvajaju sa susjedima, a najavljena vježba mali je prilog ovoj suradnji i stvaranju partnerskih odnosa. Ova je vježba ujedno doprinos suradnji i stabilnosti na ovom području Europe i trasira put budućem, snažnijem razumijevanju dviju država. U duhu suradnje treba ujedno predstaviti Republiku Hrvatsku kao zrelu članicu međunarodne zajednice demokratskog društva. Ne bi trebalo prebrojavati topove i vojnike, jer se kroz demokratsku zrelost najsnažnije promoviraju i brane nacionalni interesi. Klub zastupnika SDP-a predlaže da se spuste postojeće međusobne tenzije i nastavi suradnja, a bio bi još zadovoljniji da se sutra obavi zajednička vježba na prostoru ribolovno-ekološkog pojasa.

Uslijedili su ispravci netočnih navoda. Zastupnik mr.sc. **Željko Glavan (HSL)** ocijenio je da su netočne tvrdnje oko tobožnjeg "zveckanja oružjem", a **Mario Kovač (HSL)** pozvao da se navede makar jedan slučaj u kojemu je Slovenija bila susretljiva prema očekivanjima Republike Hrvatske. Zastupnik Kajin

izrazio je pak iskreno očekivanje da se eventualna zajednička vojna vježba neće održati na ribolovnom području, napominjući da ove zone treba demilitarizirati. Smatra ujedno da Hrvatska ne može niti treba sebe doživljavati kao vojnu silu. Ocjenjujući da se time izašlo izvan odredbi kojima se preciziraju ispravci, predsjedavajući je zastupniku Kajinu izrekao opomenu. Ipak se nastavilo s ispravcima zbog povrede Poslovnika, a svoje stavove i ocjenu snage Hrvatske vojske, iznijeli su zastupnici **Željko Glavan** i **Dario Vukić**. Za riječ se zatim javio i zastupnik **Branislav Tušek** koji je ponovio ocjene da bi Hrvatska kao zrela, demokratska država trebala podržavati liniju širenja povjerenja između susjeda.

Zaštita nacionalnog dostojanstva

Nastavljeno je s raspravom, a stavove HB-a zastupnicima Sabora približio je zastupnik **Ivić Pašalić**. On je uvodno izrazio nevjericu što je ovakav prijedlog uopće upućen u proceduru, pozivajući ujedno Vladu Republike Hrvatske da ga povuče jer je uvredljiv za Hrvatsku. U kontekstu zbivanja koja su se odigrala u posljednje vrijeme, ovaj prijedlog nema nikakvog smisla, a rasprava o njemu predstavlja nepotreban vremenski gubitak. Upozorio je da se istovremeno progone hrvatski branitelji, a novine raspisuju potjernice jedne velike svjetske sile za hrvatskim herojem i generalom Antom Gotovinom. Umjesto da se o tome raspravlja, mi ovdje razgovaramo o mogućnosti ustupanja našeg poligona za slovensku vojnu vježbu. To je sramotno i ispod svake razine nacionalnog dostojanstva, završno je ocijenio zastupnik Pašalić.

U ime Kluba zastupnika HIP-a govorio je zastupnik **Dario Vukić** koji je podsjetio da i slovenska strana, iako nema pravnog uporišta, u medijima poziva na proglašavanje vlastitog gospodarskog pojasa. Istovremeno je slovenski predsjednik Drnovšek napomenuo da se ne priznaje odluka Hrvatskog sabora o proglašenju ribolovno - ekološke zone. Zastupnik je ocijenio da se ovakvim istupima osporavaju prava Republike Hrvatske koja izvire iz nedvojbenih međunarodnih konvencija i zakona. I on je izrazio nevjericu što se uopće raspravlja o navedenoj točki dnevnog reda, zalažući se za odluke koji-

ma će se zaštititi nacionalni interes hrvatskog naroda i države. Pozvao je ujedno da se pristupi snažnijem rješavanju unutarnjih nagomilanih gospodarskih problema, citirajući istovremeno odgovarajuće statističke podatke. Zatim se ponovno vratio na aktualnu temu, te naveo dijelove teksta koje je izdvojio unutar dokumenta - "Temelji vojne strategije Oružanih snaga Republike Hrvatske". Napomenuo je da Sabor nije raspravljao o navedenom dokumentu, te upozorio da između pojedinih točaka uočava nesuglasje. Ocijenio je ujedno, da se nacionalna politika treba voditi tako da se analiziraju sve moguće prijetnje, zalažući se ujedno za čvrst i jasan pristup Republike Hrvatske prema susjedima. Potrebno je ujedno voditi dobrosusjedsku politiku i pomagati u slučajevima požara i poplava. Efikasnošću vlastitih Oružanih snaga ne želimo nikomu prijetiti, već upozoriti sve one koji imaju primisli da izvrše bilo kakvu agresiju na Republiku Hrvatsku, istaknuo je zastupnik Vukić. Hrvatska bi ujedno trebala razvijati i vlastitu vojnu industriju, jer su iskustva koja potječu iz perioda Domovinskog rata, potvrdila da i na ovom polju možemo računati na uspjeh.

Time se ujedno smanjuju negativne gospodarske posljedice do kojih dolazi zbog pretjerane ovisnosti o uvozu. Ne moramo niti trebamo sve uvoziti, jer vlastita proizvodnja otvara nova radna mjesta i jača sposobnost Republike Hrvatske da vlastitim snagama proizvodi potrebne proizvode i vrijednosti, upozorio je zastupnik. Zaključio je konstatacijom da se protiv održavanja vojne vježbe na području Republike Hrvatske. Sa susjednom Republikom Slovenijom treba sjesti i razgovarati o rješavanju nagomilanih problema, držeći da će se naša očekivanja u sporovima potvrditi i u slučaju da se izabere međunarodna arbitraža rješavanja sporova.

Zastupnica **Marijana Petir (HSS)** upozorila je na ispravak netočnog navoda te potvrdila stvarno značenje i funkciju gospodarskog pojasa na Jadranu. Zadovoljna je ujedno što su hrvatski ribari napokon dobili ona prava i mogućnosti na koja su ukazivali i tražili. Pozivajući se na članak 209. Poslovnika, zastupnik Vukić je precizirao da je iznio tvrdnju kako nismo u stanju prakticirati svoja suverena prava i proglasiti isključivi gospodarski pojas na Jadranu. Ocijenio je

da su ova prava polovična, a dodatno su relativizirana zbog prolongiranja u periodu od jedne godine. S ovakvom se konstatacijom nije složila zastupnica Petir, ocjenjujući da je i u ovom slučaju došlo do povrede Poslovnika. Naglasila je da je proglašeno 95% sadržaja isključivog gospodarskog pojasa, kojim se štite sve vrijednosti, osim gradnje umjetnih otoka i korištenja energije vjetra i valova.

Razvijanje vojne suradnje nije na listi prioriteta

U nastavku rasprave riječ je dobio zastupnik mr.sc. **Željko Glavan (HSL)** koji je podsjetio na nedavna bolna ratna iskustva, ocjenjujući da je hrvatskom narodu već dosta oružja i pucanja. Prema tome, razvijanje vojne suradnje nije na vrhu liste prioriteta koje očekuju naši građani. Najprije je potrebno pravedno razriješiti slučaj hrvatskih štediša "Ljubljanske banke" i probleme oko neisporuke struje iz NE Krško, a tek zatim govoriti o slovenskoj vojnoj vježbi na hrvatskom teritoriju. Upozorio je ujedno da se u obrazloženju teksta navodi formulacija o pokrivanju nastalih troškova, ali da nema riječi o mogućem obeštećenju, odnosno zaradi zbog održane vojne vježbe. Ova je mogućnost tim apsurdnija, jer slovenski ministri najavljuju da će otežavati ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju. Dao je zatim svoju definiciju oko proglašavanja ribolovno - ekološke zone, ocjenjujući da ova formulacija nije ni približna sadržaju isključivog gospodarskog pojasa koji predstavlja kategoriju međunarodnog prava iz Konvencije o pravu mora. Smatra da se hrvatska javnost obmanjuje navodima o tobožnjem sadržaju, iako susjedne zemlje nisu potvrdile garanciju o poštivanju i takvog sadržaja. Kada se proglašava isključivi gospodarski pojas, onda navedenu proklamaciju štite odredbe UN-a, upozorio je zastupnik Glavan. Dodao je da susjedna Slovenija najavljuje kako će nam otežavati put u Europsku uniju i time nas ucjenjuje, pa se i zbog ovakvih neprihvatljivih poruka izričito protiv mogućnosti da im Republika Hrvatska ustupi vojni poligon za vježbe gađanja.

Zastupnica Petir javila se zbog ispravka netočnog navoda, podsjećajući da se odluka koju je donio Hrvatski sabor odnosi na sadržaj isključivog gospodarskog pojasa

koji podrazumijeva proglašenje ekološko - ribolovne zone. Uslijedio je još jedan krug javljanja u kojemu su zastupnici Glavan i Petir precizirali i definirali sadržaj i ovlasti koje se odnose na IGP i ribolovno - ekološku zonu, a zatim je riječ dobio zastupnik Mario Kovač, koji je upozorio na povredu Poslovnika. Smatra da se zastupnica Petir trebala pozvati na članak 209. stavak 1, te da nije trebala docirati i veličati institut tzv. ribolovno - ekološke zone koji je pravno nepostojeći u kodificiranom međunarodnom pravu i nema nikakve pravne zaštite.

S ovakvim se tumačenjima nije, međutim, suglasila i zastupnica Petir, koja je istovremeno podsjetila na saborske odluke i formulacije oko proglašavanja ekološko - ribolovne zone. I zastupnica dr.sc. **Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna)** naglasila je da je amandman HSS-a koji se odnosio na proglašenje ribolovno - ekološke zone, sadržajno promijenjen na način da je proglašena navedena zona, a ne gospodarski pojas.

Nakon što je zastupnica Petir ponovno definirala stvarni sadržaj i smisao ovih odluka, predsjedavajući je dao riječ predstavniku predlagatelja i zamjeniku mini-

strice obrane, **Zlatku Gareljiću**. On se suglasio da postoji veliki broj otvorenih pitanja o kojima se mora načelno i odgovorno raspravljati. Podsjetio je zatim da Republika Slovenija pripada krugu onih država s kojima imamo najraznovrsniju i najintenzivniju obrambenu suradnju. U ovoj se skupini država nalaze još i Mađarska, Austrija, Njemačka, Francuska i Velika Britanija. Govorio je zatim i o stalnom provođenju sigurnosnog i obrambenog godišnjeg dijaloga, s više od 30-ak različitih bilateralnih aktivnosti. To uključuje i stvaranje međunarodne brigadu koju popunjavaju i predstavnici Slovenije, Mađarske, Italije i Republike Slovenije. Dao je zatim tehničke pojednosti koji se odnose na vojno vježbalište u okolici Slunja, napominjući potrebu da se postojeći kapaciteti bolje iskoriste. Poput bazena koje ima svoju primarnu namjenu i vojni poligon mora se što bolje iskoristavati. Ocijenio je na kraju, da nema nikakvih razloga zbog kojih bi trebalo poništiti ovu odluku, kojom se ujedno unapređuje suradnja dvaju ministarstava obrane.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Damir Kajin (IDS)**. Složio se

s konstatacijom zamjenika ministra koji je rekao da "treba stati na loptu", imajući na umu ranije navedene neriješene probleme. Upozorio je zatim na moguće dodatne probleme, jer je slovenski ministar obrane, povodom govora o provedbi sustava kontrole buduće Schengenske granice najavio uključivanje i slovenske vojske u sustavu kontrole. Sve to ukazuje na moguću militarizaciju koja bi mogla stvoriti poteškoće u životu stanovništva naseljeno u pograničnim zonama. Klub zastupnika IDS-a protivio se takvim odlukama. I zastupnik Dario Vukić imao je primjedbe na pojedine dijelove izlaganja predstavnika predlagatelja, gospodina Gareljića. Smatra da su netočne i neprimjerene usporedbe o svrsishodnosti uporabe plivačkog bazena i vojnog poligona, jer poligon nema turističku i gospodarsku dimenziju poput bazena. Nije ujedno siguran da će zajedničke vježbe Hrvatske vojske s jedinicama NATO-a tijekom ljetne sezone djelovati stimulatивно na turističku djelatnost.

Ovim je primjedbama ujedno okončana rasprava o predloženoj točki, a predsjedavajući je zaključio raspravu te najavio naknadno glasovanje.

V.Ž.

PRIJEDLOG ODLUKE O RASPUŠTANJU HRVATSKOG SABORA

Zaključen rad četvrtog saziva Hrvatskog sabora

Potrebnom većinom glasova (122 "za" i 2 "protiv"), donesena je Odluka o raspuštanju Hrvatskog sabora u tekstu predlagatelja. Ovim je ujedno završena 37. sjednica Sabora koja je ujedno i posljednja u njegovom četvrtom sazivu od 1990. godine.

O PRIJEDLOGU

Prijedlog odluke o raspuštanju Hrvatskog sabora, podnio je **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav**. Ustavna osnova za donošenje Odluke o raspuštanju sadržana je u članku 2. stavak 4, a u vezi s člankom 77. stavkom 1. Usta-

va Republike Hrvatske. U razlozima za donošenje ovakve odluke uvodno se napominje da je Ustavom propisano da se zastupnici biraju na četiri godine (članak 72, stavak 1.). Ustavnim je odredbama propisano da se izbori za zastupnike održavaju najkasnije 60 dana nakon isteka mandata ili raspuštanja Hrvatskog sabora. U članku 77. stavku 1. Ustava propisano je da se Hrvatski sabor može raspustiti radi raspisivanja prijevremenih izbora, ako to odluči većina svih zastupnika. Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor u ovom sazivu održani su 3. siječnja 2000. godine, a Hrvatski sabor je konstituiran 2. veljače iste godine. S obzirom na to da je

vladajuća koalicija najavila prijevremene izbore za 23. studenoga 2003. godine, predlaže se da Hrvatski sabor, sukladno članku 77. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske, donese odluku o svojem raspuštanju. Odluka o raspuštanju Hrvatskog sabora sastoji se o samo dvije točke; o raspuštanju, te o tome da ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

RADNA TIJELA

O podnijetom zakonskom prijedlogu očitovao se i **Odbor za zakonodavstvo**. Odbor se ne protivi donošenju ove Odluke, a na tekst je podnijelo amandman.

Predložili su da se iza točke II. doda točka III. koja glasi: "Ova Odluka objavit će se u "Narodnim novinama". U obrazloženju su naveli da radi konstitutivne naravi ove Odluke, Odbor smatra nužnom objavu u "Narodnim novinama".

RASPRAVA

Hrvatska se približila zakonodavstvu zemalja EU

Dodatno obrazloženje dao je predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, zastupnik mr.sc. **Mato Arlović**. On je u kratkim, osnovnim crtama podsjetio na posao kojega je obavio ovaj saziv Hrvatskog sabora, a koji je svoj rad započeo 2. veljače 2000. godine. U ukupno 336 neprekidna radna dana doneseno je 623 zakona, od čega su 5 ustavni zakoni. Većina je zakona donesena po hitnom postupku, a ponekad žestoke saborske polemike bile su istovremeno pokazatelji da su se iznosili brojni argumenti, za i protiv podnijetih prijedloga. Međutim, usprkos ovakvim situacijama, ipak je čak 39% zakona doneseno jednoglasnom odlukom zastupnika, a brojnim zakonskim odlukama Hrvatska se približila zakonodavstvu zemalja Europske unije. Mi smo time pridonijeli da se ubrza posao tranzicije ili transformacije jednog društveno - ekonomskog i političkog sustava u građanski i demokratski sustav.

Pored svih navedenih odluka donijeli smo i niz ostalih; deklaracija, rezolucija i ostalih akata. Ukupno gledajući ovaj je Sabor vrlo intenzivno radio, ocijenio je zastupnik Arlović, procjenjujući da će ovakav učinak prepoznati i vrednovati i ukupna hrvatska javnost. Objasnio je zatim da je predstojeća odluka vrlo jednostavna i sastoji se od dvije točke: da se raspušta Hrvatski sabor, te da ova odluka stupa na snagu danom donošenja. Njezino utemeljenje nalazi se u članku 77. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske. Iako se podrazumijeva da se ova odluka sukladno Ustavu objavljuje u "Narodnim novinama", Odbor za zakonodavstvo je predložio amandman kojim bi se to potvrdilo i napisalo u samoj odluci. Prihvaćamo opisani amandman - napomenuo je zastupnik Arlović, budući da bi se po sili zakona, odnosno Ustava ova

odluka i tako trebala objaviti u navedenom glasilu.

Zastupnica dr.sc. **Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna)** javila se zbog povrede Poslovnika, pozivajući se na članak 209. stavak 2. Ocjenjuje da je zastupnik Arlović trebao obrazložiti ovu odluku, a ukupne ocjene o radu Sabora trebao je prepustiti njegovom predsjedniku. Predsjednik Sabora koji je i predsjedao ovj sjednici, napomenuo je da će na kraju rasprave i sam iznijeti nekoliko vlastitih zapažanja o radu hrvatskog Parlamenta u navedenom periodu.

Zastupnik **Ivan Milas (HDZ)** javio se zbog ispravka netočnog navoda budući da na sastanku Odbora nije bilo riječi o navedenim rezultatima rada Sabora. Smatra da je održan predizborni stranački govor, a i ostale bi političke stranke trebale iznijeti svoje stavove. Ocijenio je ujedno da je ovo razdoblje predstavljalo i period produbljanja mržnje.

Za ispravak navoda javio se i zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** koji je napomenuo da hrvatski narod nikada nije živio teže niti bio više podijeljen u posljednjih 100 godina. Založio se za objavljivanje realnih podataka i učinjenih troškova zastupnika.

Nacionalni interesi trebaju biti iznad stranačkih

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik dr.sc. **Ivo Sanader**. On je napomenuo da status zastupnika bez obzira na političko opredjeljenje predstavlja priznanje i čast, a ukupni nacionalni interesi trebaju biti iznad stranačkih ambicija. Važno je što je Sabor zajednički donio Deklaraciju o Domovinskom ratu budući da postoje pokušaji iskripljavanja povijesne istine. Osim toga značajno je što je zajednički donesena i Rezolucija o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Ove su bile svijetle točke u radu Sabora bez obzira na prisutne političke različitosti. Smatra međutim, da je bilo i propusta, a parlamentarna većina iskorištena je kako se u dnevni red ne bi uvrstile pojedine inicijative oporbenih stranaka. Dvije najznačajnije točke koje nisu usvojene, odnose se na izvješća o požarima, te vjerodostojnog tumačenja Zakona o lokalnoj upravi i samoupravi u pogledu krize u Osječko-baranjskoj županiji. Danas je pristiglo i

rješenje Upravnog suda koje je potvrdilo žalbu, odnosno tužbu vijećnika Osječko - baranjske županije, pa bi trebalo usporo s parlamentarnim raspisati i lokalne izbore. Ukoliko to ne učini ova, učinit će slijedeća Vlada Republike Hrvatske, upozorio je zastupnik najavljujući oštru, ali korektnu kampanju u predstojećim izborima.

Zastupnik mr.sc. **Mato Arlović** govorio je u ime Kluba zastupnika SDP-a, uvodno stavljujući u prvi plan javnost, parlamentarnost, legalnost i legitimnost Hrvatskog sabora. Učinjeni su maksimalni naponi da se osigura politička, ekonomska i socijalna stabilnost u Republici Hrvatskoj, a da se odnos prema građanima podigne na veću razinu demokracije i demokratskih odnosa. Logično je da se u nekim situacijama nismo slagali, ali to ne znači da smo jedni drugima bili neprijatelji, nego politički rivali koji nastoje da se vlastiti politički stavovi na što kvalitetniji način ostvare. Zahvalio se ujedno i stručnim službama koje su svojim radom pomogle da se što kvalitetnije realiziraju postavljeni zadaci. I on je poželio da se predstojeća kampanja za novi saziv Sabora odvija u okvirima zakonitog i poštenog nadmetanja.

Važni zakoni oko zaštite nacionalnih prava manjina

U ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina govorio je zastupnik **Tibor Santo dr.med. (LS)**. On je najavio da će glasovati za odluku o raspuštanju Sabora, podsjetivši na pojedine važne zakone koji su doneseni u ovom sazivu, a koji su Republiku Hrvatsku uvrstili u red onih zemalja koje su zaštitu nacionalnih manjina podigle na najvišu razinu. Radi se o donošenju Ustavnog zakona, Zakona o obrazovanju i odgoju na jezicima i pismu nacionalnih manjina, kao i o službenoj uporabi jezika. U ime Kluba zahvalio je svima koji su omogućili da se Hrvatska u Europi predstavi na opisani način.

U ime Kluba zastupnika LS-a govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić** koji je ocijenio da će i slijedeći saziv Sabora nastaviti rad na tragu dosadašnjih parlamentarnih rezultata i iskustava. Potvrdio je da će glasovati za predloženu odluku, a javnost će biti najbolji sudac dosadašnjeg rada Sabora. Najavio je ujedno

da će Liberalna stranka voditi korektnu kampanju prepoznajući u političkim rivalima suparnike, a ne neprijatelje. Ujedno se ispričao ukoliko se itko osjetio povrijeđen tijekom nadmetanja u borbi za realizaciju vlastitih političkih vrijednosti i programa.

U ime Kluba zastupnika HB-a govorio je zastupnik **Milan Kovač** koji smatra da će hrvatski narod izreći najbolji sud o kvaliteti rada, držeći ujedno da je licemjerno izricati pohvale vlastitom radu. Napominjući da je bio nazočan u posljednjih 13 godina rada Sabora, pozdravio je sve kolege, saborsko osoblje, novinare i medije, očekujući da će uspjeti osigurati i slijedeći saborski mandat.

U ime Kluba zastupnika HIP-a govorio je zastupnik **Dario Vukić**. Osvrnuo se na dosadašnji rada Hrvatskog sabora, držeći da je donošenje Deklaracije o Domovinskom ratu bila jedna od pozitivnijih točaka koja je usvojena, iako se ova odluka u posljednje vrijeme svakodnevno krši. Smatra ujedno da se hrvatsku javnost trebalo bolje obavijestiti o svim aspektima i posljedicama prihvatanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Dvojbenim ostaje i činjenica da li se time više približavamo Europskoj ili Balkanskoj uniji. Zastupnik je ujedno upozorio da je propuštena prilika da se donesu potrebna rješenja za pojedine goruće probleme hrvatskog društva, poput problema zapošljavanja, reformi mirovinskog sustava u drugom i trećem stupu štednje, te problema koji okružuju reformu zdravstva.

Pozdravio je sve one koji su pridonijeli uspješnom radu Sabora, te poželio svima sreću u predstojećim parlamentarnim izborima.

Parlament - jezgra i ishodište demokracije

Zastupnik **Dražen Budiša** govorio je u ime Kluba zastupnika HSLS-a. Potrebno je kaže prihvatiti kritiku na pojedine propuste i slabosti koje su se javljale u radu Hrvatskog sabora, ali je važno upozoriti i na određenu antiparlamentarnu klimu koja se javlja u Hrvatskoj. Političke demokracije nema bez rada Parlamenta, jer u tom slučaju na scenu stupaju politički pokreti koji nemaju veze s demokracijom. Klub zastupnika HSLS-a glasovat će za odluku o raspuštanju, a to je uostalom trebalo biti obavljeno i ranije.

Osvrnuo se zatim na pojedine propuste u dosadašnjem radu, upozoravajući da nije osnažena funkcija nadzora Sabora, a loše je što smo se vlastitom odlukom odrekli da nadziramo izvršnu vlast. Upozorio je da je u ovom mandatu nastalo pet ili šest novih parlamentarnih stranaka, što predstavlja još jednu specifičnost hrvatskog političkog života. Zahvalio je svima onima koji su pratili i pomagali rad Hrvatskog sabora, najavljujući korektnu kampanju koja će potvrditi demokratsku zrelost Republike Hrvatske.

Zastupnik mr.sc. **Ivo Škrabalo** prenio je stavove Kluba zastupnika LIBRE. I on je napomenuo da će glasovati za odluku o raspuštanju Sabora, dodajući da ima dojam kako mnogi zastupnici, kao i javnost jedva čekaju da prestane njegov mandat. To je ujedno pozitivan ali i negativan osjećaj, jer je ovaj saziv, zajedno s Vladom mnogo pridonio podizanju ugleda Republike Hrvatske u svijetu. Međutim, Sabor je u očima domaće javnosti istovremeno smanjio vlastiti ugled zbog pojedinih slabosti koje su se otkrivala u proteklom periodu. Takvoj ocjeni pridonijeli su i pojedini vulgarni istupi, te ubrzani i mehanički rad oko brojnih, važnih zakonskih prijedloga u posljednjih mjesec i pol dana. Smatra da će izradom ukupne bilance, pozitivni rezultati daleko nadmašiti negativne dojmove. Zbog visoke dobi više neće ulaziti u izborne bitke, zaključio je zastupnik Škrabalo najavljujući povlačenje u političku mirovinu. Zahvalio je istovremeno svima s kojima je dolazio u doticaj, vraćajući predsjedavajućem svoj ključić za glasovanje.

Pozdravi i isprike zastupnika uoči novih izbora

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a govorio je zastupnik dr.sc. **Anto Kovačević** koji je oprostio svima i zamolio za oprost sve one koje je na bilo koji način ispravicima netočnih navoda i replikama povrijedio. Sabor je mjesto gdje se borimo za vlastite ideje i uvjerenja, ali gdje se ne mrzimo. Napomenuo je da dijelimo sudbinu svoje zemlje i ma koliko ona bila teška nikada se nećemo odreći ovih emocija, upravo kao majka prema vlastitom djetetu. Na kraju je pozdrav uputio i nazočnim novinarima, povlačeći sve ranije optužbe protiv pojedinaca.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je dr.sc. **Luka Trconić**. On je uvodno napomenuo da će podržati predloženu odluku o raspuštanju Sabora, konstatirajući da se na kraju sa govornice čulo dosta lijepih i tolerantnih misli, žaleći ujedno što se njima nisu rukovodili u posljednje 4 godine. Poželio je ujedno da Hrvatski sabor postane doista parlamentom jedne moderne i demokratske zemlje, ocjenjujući da će tome sigurno pridonijeti i nadolazeći izbori.

U ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a govorila je zastupnica dr.sc. **Vesna Pusić**, ocjenjujući da temeljnu vrijednost ovoga saziva Sabora ne predstavlja konsenzus, nego prepoznatljiva različitost između pojedinih političkih opcija. Smatra da je ova vrijednost glavno bogatstvo u političkom razvoju svake zemlje, budući da građanima moraju biti dostupne sve političke opcije. Dobro je da smo različiti i prepoznatljivi, a vlastite vrijednosti svatko mora na odgovarajući način promicati i braniti ne samo u Parlamentu, već i u javnosti. Ocijenila je ujedno da će slijedeći sastav Hrvatskog sabora biti sposobniji, a osigurat će i višu razinu javne rasprave u načinu, pripremi, sadržaju i u rješenjima koja budu donesena.

U nastavku rasprave govorili su i zastupnici. Prvi se za riječ javio zastupnik **Zlatko Canjuga (HND)** podsjećajući da se Sabor u prošlosti raspuštao najčešće u iznimnim okolnostima. Svaki je zastupnik izabran na period od 4 godine pa se ovim činom raspuštamo 4,5 mjeseca prije legalnog i institucionalnog roka. Time ujedno ostavljamo izvršnu vlast bez nadzora, pa zbog načelnih razloga, neće glasovati za predloženu odluku. Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** smatra normalnim da se u slučaju potrebe nastavi rad i slijedeći tjedan, podsjećajući da su zastupnici za svoj trud solidno plaćeni. Zasmatalo ga je ujedno što se sada svi jedni drugima zahvaljuju, grleći se istodobno. Kao vjernik "i sam oprašta svojim progoniteljima, slijedeći nauk crkve i dr. Franje Tuđmana, praštajući svojim progoniteljima". Ocijenio je međutim, da ovaj saziv Sabora nije ispunio sve zadatke koje mu je povjerio hrvatski narod, a nisu riješeni ni mnogobrojni gospodarski problemi, te kriminal koji je učinjen tijekom pretvorbe i privatizacije. Pojedinci ma je zatim zamjerio na prevelikoj i često puta neumjerenoj rastrošnosti, ukazujući na težak materijalni status brojnih hrvat-

skih branitelja i njihovih obitelji. Smatra da su predstojeći izbori prilika hrvatskih branitelja da preuzmu stvari u svoje ruke i izvuku zemlju iz duboke krize.

Zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)** smatra da dokumentiranje svih istupa predstavlja najveću vrijednost Sabora, zahvaljujući se svima na druženju i suparništvu. Podsjetio je ujedno da su mu predsjedavajući u više navrata oduzimali riječ, a čak se slalo i Saborsku stražu na njega.

U završnoj riječi ponovno je govorio predstavnik predlagatelja, zastupnik mr.sc. Mato Arlović koji je konstatirao da se ovim činom završava jedno razdoblje, iako još formalno nije istekao mandat izabranih zastupnika. Jedan od razloga primjerice može biti i to što smo podnijeli kandidaturu za pristup u Europsku uniju i istodobno dali odgovore na sva postavljena pitanja. Zahvalio je ujedno svim zastupnicima, ocjenjujući da je i ovaj prijedlog gotovo homogenizirao Sabor u namjeri da ga se izglasa.

Na povredu Poslovnika upozorio je zastupnik **Ljubo Česić-Rojs** podsjećajući da nisu obavljene konzultacije s ostalim članovima Odbora.

Kvalitetu našega rada ocijenit će hrvatska javnost

Predsjednik Hrvatskog sabora, **Zlatko Tomčić** zaključio je zatim raspravu, te dao pojedine upute oko predaje ključica za glasovanje u Tajništvo Sabora.

Zahvalio je ujedno svima na suradnji, a posebno se zahvalio potpredsjednicima Sabora koji su zajedno s njim, sudjelovali u njegovom vođenju. Ujedno je zahvalio predsjednicima klubova, predsjednicima radnih tijela, saborskoj administraciji, saborskoj straži, te novinarima koji su dali svoj profesionalni doprinos da vijesti iz Sabora budu cjelovite i pravovremene. I on je ocijenio da je obavljen opsežan posao, a o kvaliteti rada najbolju ocjenu izreći će hrvatska

javnost. Ispričao se zatim svima onima koji su mislili da im je nanesena nepravda ili bol, potvrđujući da to nikada nije učinio s namjerom. Ispričao se ujedno i hrvatskoj javnosti i svima koji su pratili rad Sabora, za ono što je obećano, a nije učinjeno. Nazočnim je zastupnicima poželio uspješan nastavak ili završetak političke karijere, izražavajući nadanje i očekivanje da će nadolazeća politička kampanja proteći u korektnom sučeljavanju i odnosima. Upozorio je istovremeno da je za donošenje odluke potrebna većina glasova svih zastupnika, znači ukupno 76 glasova.

Pristupilo se glasovanju. Nakon brojanja glasova predsjedavajući je utvrdio da je potrebnom većinom (122 "za" i 2 "protiv") donesena Odluka o raspuštanju Hrvatskog sabora u tekstu predlagatelja. Ovim je završena 37. sjednica Sabora koja je ujedno i posljednja u njegovom četvrtom sazivu.

V.Ž.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora